

UNUTRAŠNJI OGANJ

Naslov originala:

THE FIRE FROM WITHIN

by

CARLOS CASTANEDA

Copyright (c) 1984 by Carlos Castaneda

**ŽELIM DA IZRAZIM SVOJE DIVLJENJE I ZAHVALNOST
ZAŠTITNIKU I U ITELJU H. Y. L. ŠTO MI JE POMOGAO
DA SA UVAM SVOJU ENERGIJU, I ŠTO MI JE POKAZAO
JEDAN DRUK IJI PUT KA ISPUNJENJU I BLAGOSTANJU.**

SADRŽAJ

Predgovor	4
1. Novi_vidovnjaci	9
2. Sitni_mu itelji	18
3..Orlova_zra enja	36
4. Sjaj_svesti	50
5. Prva_pažnja	63
6. Neorganska_bi a	76
7. Skupna_to ka	101
8. Položaj_skupne_to ke	119
9. Pomicanje_nadole	131
10. Veliki_pojasevi_zra enja	146
11. Traganje,_namera_i_položaj_sanjanja	155
12. Nagual_Hulijan	169
13. Podrška_zemlje	186
14. Kotrljaju_a_sila	199
15. Izaziva_i_smrti	211
16. Ljudski_kalup	233
17. Putovanje_sanjaju_eg_tela	246
18. Probijanje_prepreka_opažanja	261
Epilog	269

PREDGOVOR

Pisao sam opširne opisne izveštaje o svom šegrtovanju kod meksi kog Indijanca, vra a, don Huana Matusa. Pošto su pojmovi i prakse koje je don Huan želeo da shvatim i usvojim bili strani, nisam imao drugog izbora sem da njegova u enja predstavim u pripovednom obliku, da ispričam kako se dogodilo ono što se dogodilo.

Sistem obuke don Huana se zasnivao na ideji da ovek ima dve vrste svesti. On ih je označio kao desnu stranu i levu stranu. Prvu je označio kao stanje normalne svesti koje je potrebno u svakodnevnom životu. Druga, rekao je, jeste tajanstvena strana oveka, stanje svesti koje je potrebno da bi ovek mogao da dela kao vra i vidovnjak. Zato je don Huan svoju nastavu podelio na u enja za desnu stranu i u enja za levu stranu.

Svoja u enja za desnu stranu izvodio je kada sam bio u stanju normalne svesti, i ja sam ta u enja opisao u svojim izveštajima. Dok sam se nalazio u stanju normalne svesti don Huan mi je govorio da je vra .
Tak me je upoznao sa drugim vra em, don Henarom Floresom, i zbog prirode našeg udruženja logi no sam zaključio da su me uzeli za svog šegrtu.

To šegrtovanje se završilo jednim nepojmljivim inom na koji su me don Huan i don Henaro zajedno naveli da ga izvedem. Oni su me naveli da sa vrha jedne planinske zaravni sko im u ponor.

U jednom od svojih izveštaja opisao sam šta se desilo na tom planinskom vrhu. U poslednjoj drami don Henarovih u enja za desnu stranu igrali smo: don Huan li no; don Henaro; dva šegrt, Pablito i Nestor; i ja. Pablito, Nestor i ja sko ili smo sa tog planinskog vrha u ponor.

Godinama posle toga mislio sam da je samo moje potpuno poverenje u don Huana i don Henara bilo dovoljno da se uklone sva moja racionalna strahovanja od suoavanja sa stvarnim uništenjem. Sada znam da nije bilo tako; znam da je tajna bila u don Huanovim u enjima za levu stranu, i da je od don Huana, don Henara i njihovih prijatelja izvoenje nastave tih u enja zahtevalo izvanrednu disciplinu i istrajnost.

Bilo mi je potrebno gotovo deset godina da se setim šta je stvarno u njegovim u enjima za levu stranu bilo ono što me je povuklo da sa takvom voljom izvršim tako nepojmljivo delo: skok u ponor.

U svojim u enjima za levu stranu don Huan je odao tajnu — šta su on, don Henaro i njihovi drugovi zaista radili sa mnom, i ko su oni bili. Nisu me u ili vra anju, nego kako da ovladam trima vidovima jednog prastarog znanja koje su posedovali: sveš u, traganjem i namerom. I, oni nisu bili vra evi; bili su vidovnjaci. A don Huan nije bio samo vidovnjak, bio je tako e i nagual.

U svojim u enjima za desnu stranu don Huan mi je ve bio objasnio dosta toga o nagualu i vi enju. Shvatio sam da je vi enje sposobnost ljudskih bi a da uve aju svoje polje percepcije sve dok ne postanu sposobni da procene ne samo spoljašnje pojave nego i samu suštinu svega. Tako e je objasnio da vidovnjak vidi oveka kao energetsko polje koje izgleda kao svetle e jaje. Kod ve ine ljudi energetska polja su razdeljena na dve polovine. Nekolicina muškaraca i žena podeljena je na etiri ili, ponekad, tri dela. Pošto su ti ljudi prilagodljiviji od prose nih ljudi, kada nau e da vide, oni mogu da postanu naguali.

U svojim u enjima za levu stranu don Huan mi je objasnio zamršenosti vi enja i naguala. Da budeš nagual, rekao je, to je nešto mnogo složenije i dalekosež-

nije nego da si samo ovek koji je nau io da vidi, koji je prilagodljiviji od drugih. Da bi se bilo nagual, treba da se bude vo a, da se bude u itelj i vodi .

Pošto je bio nagual, don Huan je vodio grupu vidovnjaka poznatu kao društvo naguala, koje se sastojalo od osam žena vidovnjaka, Cecilije, Delije, Hermeline, Karmele, Nelide, Florinde, Zulejke i Zoile; tri muškarca vidovnjaka, Vinsentea, Silvija Manuela i Henara; i etiri kurira ili glasnika, Emilita, Džona Tume, Marte i Tereze.

Osim što je bio vo a društva naguala, don Huan je tako e obu avao i vodio grupu šegrta vidovnjaka poznatu kao novo društvo naguala. Društvo se sastojalo od etiri mlada oveka, Pablita, Nestora, Eligija i Beninja, zajedno sa pet žena, Soledad, la Gorde, Lidije, Jozefine i Roze. Zajedno sa nagual ženom Kerol, bio sam nominalni vo a novog društva naguala.

Da bi mi don Huan mogao saopštiti svoja u enja za levu stranu, bilo je neophodno da stupim u jedinstveno stanje perceptivne jasno e poznate kao stanje povišene svesti. Tokom godina druženja sa njim uvek me je iznova pomerao u to stanje udarcem koji je zadavao dlanom po gornjem delu mojih le a.

Don Huan je objasnio da u stanju povišene svesti šegrta mogu da se ponašaju skoro isto tako prirodno kao u svakodnevnom životu, ali da svoje umove sa neobi nom snagom i jasno om mogu da usmere na bilo šta. Uz to, nerazdvojna osobina povišene svesti jeste da se ne može normalno upamtiti. Ono što se dogodi u takvom stanju, postaje deo svakodnevne svesti šegrta jedino kroz teturavo pokušavanje da se otkrije.

Moj uzajamni odnos sa društvom naguala bio je primer te teško e da se zapamti. Sa izuzetkom don Henara, ja sam sa njima bio u vezi samo kada sam se nalazio u stanju povišene svesti; stoga u svakodnevnom životu nisam mogao da ih upamtim, ak ni kao maglovite likove iz snova. Na in na koji bih se sastajao sa njima svaki put je bio gotovo ritualan. Odvezao bih se don Henarovoj ku i, koja se nalazila u maloj varoši u južnom delu Meksika. Don Huan bi nam se smesta pridružio i onda bismo se nas trojica bavili don Huanovim

u enjem za desnu stranu. Posle toga, don Huan bi mi promenio nivo svesti i zatim bismo se odvezli u ove i obližnji grad gde su živali on i ostalih petnaest vidovnjaka.

Svaki put kada bih stupao u stanje povišene svesti nisam mogao da se ne za udim razlici izme u svojih dveju strana. Uvek sam ose ao kao da mi je sa o iju spao veo, kao da sam ranije bio delimi no slep a sada mogu da vidim. Sloboda i ista radost koje su me obuzimale u tim prilikama ne mogu se uporediti ni sa im što sam ikada iskusio. A ipak, istovremeno, postojalo je i zastrašuju e ose anje žalosti i ežnje koje je išlo ruku podruku sa tom slobodom i radoš u. Don Huan mi je rekao da ne postoji celokupnost bez tuge i ežnje, jer bez njih ne može biti trezvenosti, niti dobrote. Mudrost bez dobrote, rekao je, i znanje bez trezvenosti, beskorisni su.

Organizovanost njegovih u enja za levu stranu tako e je zahtevala da mi don Huan, zajedno sa nekima od svojih drugova vidovnjaka, objasni tri aspekta njihovog znanja: ume e *svesti*, ume e *traganja* i ume e *nameravanja*.

Ovaj rad se odnosi na ume e svesti, koje je deo njegovog sveukupnog u enja za levu stranu; sveukupnog u enja kojim se služio da me pripremi za izvo enje zaprepaš uju eg ina skakanja u ponor.

Zbog injenice da se iskustva koja ovde opisujem dešavaju u povišenoj svesti, ona nisu u sklopu obi nog života. Njima nedostaje poznat kontekst, iako sam ja pokušao sve što sam mogao da to nadoknadim bez izmišljanja. Dok se nalazi u stanju povišene svesti ovek je u najmanjoj mogu oj meri svestan okoline, jer je njegova koncentracija usmerena na pojedinosti onoga ime je trenutno zaokupljen.

U ovom slu aju bili smo zaokupljeni, naravno, objašnjenjem ume a svesti. Don Huan je ume e svesti smatrao savremenom verzijom jedne izuzetno stare tradicije koju je nazivao tradicijom starih tolte kih vidovnjaka.

Iako je ose ao da je neraskidivo vezan sa tom tradicijom, smatrao je da pripada vidovnjacima novog cik-

lusa. Jednom, kada sam ga upitao šta je osnovna odlika vidovnjaka novog ciklusa, rekao je da su oni slobodni ratnici, da su do tog stupnja ovladali sveš u, traganjem i namerom da ih smrt nikad ne ulovi kao ostale smrtne ljude, ve sami biraju na in i trenutak odlaska sa ovog sveta. U tom trenutku prožima ih unutrašnji oganj i nestaju sa lica zemlje, slobodno, kao da nikad nisu postojali.

1 NOVI VIDOVNJACI

Kada sam putovao u planine da tražim don Huana, stigao sam u varoš Oahaka u južnom Meksiku. Dok sam u rano jutro napuštao grad, naslutio sam da treba da se provezem pored glavnog trga, i tu sam ga zatekao kako sedi na svojoj omiljenoj klupi, kao da eka da nai em.

Pridružio sam mu se. Rekao mi je da je u gradu zbog posla, da je odseo u mesnom pansionu i da bi bilo dobro da ostanem s njim zato što mora da se zadrži još dva dana u gradu. Neko vreme smo razgovarali o mojoj delatnosti i problemima u univerzitetskom svetu.

Iznenada, po svom starom obi aju, kada sam najmanje o ekivao, udario me je po le ima i taj udarac me je pomerio u stanje povišene svesti.

Vrlo dugo smo sedeli u tišini. Jedva sam ekao da progovori, pa ipak me je iznenadilo kada je to u inio.

»Davno pre nego što su Španci došli u Meksiko«, rekao je, »postojali su izvanredni tolte ki vidovnjaci, ljudi sposobni za nepojmljiva dela. Oni su bili poslednja karika u lancu znanja koji se protezao tokom hiljada godina.

»Tolte ki vidovnjaci su bili izvanredni ljudi — mo ~ ni vra evi, mra ni, energi ni ljudi koji su razmrsili misterije i posedovali tajno znanje koje su koristili da

uti u na ljude i da ih pot ine, tako što bi svest svojih žrtava prikovali za šta god da su hteli.«

U utao je i gledao me netremice. Ose ao sam da eka da ga nešto pitam, ali nisam znao šta bih ga pitao.

»Moram da naglasim jednu važnu injenicu«, nastavio je, » injenicu da su ti vra evi znali kako da prikiju svest svojih žrtava. Nisi se na to upecao. Tebi nije ništa zna ilo kada sam to pomenuo. To me ne iznena uje. Jedna od stvari koje je oveku najteže da prizna jeste da se na svest može uticati.«

Zbunio sam se. Znao sam da ho e na nešto da me navede. Ose ao sam poznatu zebnju — isto ose anje koje bi me prožimalo kad god bi on zapo injao novi krug svojih u enja.

Rekao sam mu kako se ose am. Zamišljeno se nasmešio. Obi no, kada bi se smejao, zra io je sre om; sada je bio o igledno zamišljen. Za trenutak je izgledalo da razmišlja da li da nastavi da govori. Ponovo je napregnuto piljio u mene, lagano prelaze i pogledom itavom dužinom mog tela. Tada je, o igledno zadovoljan, klimnuo glavom i rekao da sam spreman za svoju poslednju lekciju, za nešto kroza šta prolaze svi ratnici pre nego što se za njih može re i da su spremni da se osamostale.

»Govori emo o svesti«, nastavio je. »Tolte ki vidovnjaci su poznavali veštinu baratanja sveš u. U stvari, oni su bili vrhunski majstori tog ume a. Kada kažem da su znali kako da prikriju svest svojih žrtava, ho u da kažem da su im njihovo tajno znanje i njihove tajne veštine omogu avali da slobodno za u u tajnu svesti. Dosta je od njihovih veština opstalo do danas, ali, na sre u, u izmenjenom obliku. Kažem, na svu sre u, jer te delatnosti, kao što u objasniti, nisu stare tolte ke vidovnjake odvele u slobodu, nego u propast.«

»Da li i ti znaš te veštine?« upitao sam.

»Pa sigurno«, odgovorio je. »Mi ne možemo da izbegnemo da znamo te veštine, ali to ne zna i i da ih upražnjavamo. Mi imamo druk ije mišljenje. Mi pripadamo novom ciklusu.«

»Ali ti ne smatraš da si vra , don Huane, zar ne?« upitao sam.

»Ne, ne smatram«, rekao je. »Ja sam ratnik koji *vidi*. Zapravo, svi smo mi *los nuevos videntes* — novi vidovnjaci. Stari vidovnjaci su bili vra evi.

»Za obi nog oveka«, nastavio je, »vra anje je nešto loše, ali ga svejedno op injava. Zato sam te ja u stanju normalne svesti podsticao da misliš da smo vra evi. Preporu ljivo je da se tako radi. Tako se po bu uje interesovanje. Ali, kada bismo mi bili vra evi, za nas bi to bilo kao da smo ušli u slepu ulicu.«

Želeo sam da znam šta je time hteo da kaže, ali je on odbio da o tome razgovara. Rekao je da e taj predmet detaljno objasniti kada nastavi sa svojim objašnjenjem svesti.

Pitao sam ga odakle poti e tolte ko znanje.

»Tolteci su zakora ili na stazu znanja jedu i biljke mo i«, odgovorio je. »Bilo da su bili podstaknuti radoznaloš u, ili gla u, ili greškom, jeli su ih. Kada su biljke mo i ve delovale na njih, bilo je samo pitanje vremena kada e neki od njih po eti da ispituju svoja iskustva. Po mom mišljenju, prvi ljudi na stazi znanja bili su veoma smeli, ali su mnoge stvari pogrešno tuma ili.«

»Da li ti to sve samo pretpostavljaš, don Huane?«

»Ne, ne pretpostavljam. Ja sam vidovnjak, i kada svoje *vi enje* usmerim na ono vreme, znam sve što se tada dogodilo.«

»Da li ti možeš da *vidiš* pojedinosti prošlih doga aja?« upitao sam.

»*Vi enje* je naro ito ose anje da znaš«, odgovorio je, »da znaš nešto bez i trunke sumnje. U ovom slu aju, znam šta su ti ljudi radili, ne samo zbog svog *vi enja* ve i zato što smo mi tako tesno povezani.«

Zatim je don Huan objasnio da se termin »Tolteci« kako ga je on upotrebio ne odnosi na ono na šta sam ja mislio. Meni je ozna avao kulturu, carstvo Tolteka. Po njemu, termin »Tolteci« ozna avao je »ljude od znanja«.

Rekao je da su u vreme o kome je govorio vekovima, ili možda ak i milenijumima pre španskog osva-

janja, svi takvi ljudi od znanja živeli unutar velike geografske oblasti, severno i južno od doline Meksika, i da su se bavili odre enim zanatima: le enjem, vra anjem, pripovedanjem, igranjem, proricanjem, pripremanjem hrane ili pi a. Takva zanimanja su razvijala naro itu vrstu mudrosti, mudrosti po kojoj su se razlikovali od prose nih ljudi. Povrh toga, ti Tolteci su tako e bili ljudi koji su se uklapali u strukturu svakodnevnog života, isto kao u naše vreme lekari, umetnici, u itelji, sveštenici i trgovci. Oni su obavljali svoje poslove pod strogom kontrolom organizovanih bratstava i postajali su toliko priznati i uticajni da su ak vladali grupama ljudi koji su živeli izvan tolte ke geografske oblasti.

Kada su neki od tih ljudi nau ili da *vide*, pošto su vekovima uzimali biljke mo i, najpreduzimljiviji od njih su po eli da u e druge ljude od znanja kako da *vide*, rekao je don Huan. I to je bio po etak njihovog kraja. Kako je vreme prolazilo, broj vidovnjaka je rastao, ali njihova obuzetost onim što su *videli*, koja ih je ispunjavala strahopoštovanjem i strahom, postala je tako jaka da su oni prestali da budu ljudi od znanja. Postali su izvanredno vi ni *vi enju* i mogli su da upravljaju nepoznatim svetovima u koje su se osvedoili. Ali to im nije koristilo. *Vi enje* je podrivalo njihovu snagu i nateralo ih da budu obuzeti onim što su *videli*.

»Ipak, bilo je vidovnjaka koji su izbegli takvu sudbinu«, nastavio je don Huan, »velikih ljudi koji uprkos *vi enju* nikad nisu prestali da budu ljudi od znanja. Neki od njih su nastojali da *vi enje* upotrebe pozitivno i da tome u e svoje drugove. Uveren sam da su pod njihovim vodstvom populacije itavih gradova otišle u druge svetove i nikada se nisu vratile.

»Ali vidovnjaci koji su jedino mogli da *vide* doživeli su fijasko, oni su bili bespomo ni kao i bilo ko drugi kada su zemlju u kojoj su živeli napali osvaja i.

»Ti osvaja i«, nastavio je, »preuzeli su tolte ki svet — sve su prisvojili — ali nikad nisu nau ili da *vide*.«

»Zašto misliš da nikada nisu nau ili da *vide*?« upitao sam.

»Jer su oponašali postupke tolte kih vidovnjaka a nisu imali unutrašnje znanje Tolteka. I danas postoji mnoštvo vra eva širom Meksika, potomaka tih osvaja a, koji slede tolte ki na in, ali oni ne znaju šta rade, ili o emu govore, jer nisu vidovnjaci.«

»Ko su bili ti osvaja i, don Huane?«

»Drugi Indijanci«, rekao je. »Kada su došli Španci, ve vekovima nije bilo starih vidovnjaka, ali je tu bio novi soj vidovnjaka koji su po eli da obezbe uju svoje mesto u novom ciklusu.«

»Kako to misliš, novi soj vidovnjaka?«

»Pošto je svet prvih Tolteka uništen, preživeli vidovnjaci su se sklonili i zapo eli da ozbiljno ispituju svoje prakse. Prva stvar koju su u inili bila je da su *traganje*, *sanjanje* i *nameru* uspostavili kao klju ne postupke ne isti u i upotrebu biljaka mo i; možda je to ono što nam nagoveštava šta se njima stvarno desilo sa biljkama mo i.

»Novi ciklus je tek zapo injao da se uspostavlja kada su španski zavojeva i zemlju zbrisali vatrom. Na svu sre u, tada su novi vidovnjaci bili sasvim spremni da se suo e sa tom opasnoš u. Ve tada su bili ovladali veštinom *traganja*.«

Don Huan je rekao da su naredni vekovi pot injenosti obezbedili tim novim vidovnjacima savršene uslove u kojima su mogli da usavršavaju svoje veštine. Za udo, krajnje teško e i prinuda tog perioda bili su ono što ih je podstaklo da usavrše nova na ela. I zahvaljuju i injenici što nikad nisu otkrivali svoje delatnosti, mogli su na miru da zabeleže svoje pronalaskе.

»Da li je bilo mnogo novih vidovnjaka za vreme osvajanja?« upitao sam.

»U po etku ih je bilo. Pri kraju ih je ostala ša ica. Ostali su zatrti.«

»Ima li ih i danas, don Huane?« upitao sam.

»Ima ih nekolicina. Raštrkani su na sve strane, razumeš.«

»Da li ih ti poznaješ?« upitao sam.

»Na tako jednostavno pitanje najteže je da se odgovori«, odvratio je. »Ima ih nekoliko koje poznajemo veoma dobro. Ali nam oni nisu sasvim sli ni jer su usmereni na druge naročite vidove znanja, kao što je igranje, vraćanje, priče, priče, umesto da su usmereni na ono što novi vidovnjaci preporučuju, *traganje*, *sanjanje* i *nameru*. Naš put se nikad ne ukršta sa onima koji su isti kao mi. Vidovnjaci koji su živeli u vreme osvajanja postavili su stvari na taj način da bi izbegli uništenje u sukobu sa Špancima. Svaki od tih vidovnjaka osnovao je svoju lozu. Pošto svaki od njih nije ostavio potomstvo, loza ima nekoliko.«

»Da li ti znaš neku koja je sasvim ista kao naša?« upitao sam.

»Svega nekoliko«, uzvratio je lakonski.

Tada sam ga zamolio da mi pruži sva obaveštenja koja može, jer me je taj predmet živo zanimao; za mene je od presudnog značaja bilo da znam imena i adrese radi validacije i potvrde.

Izgledalo je da don Huan ne želi da mi odgovori. »Novi vidovnjaci su prošli kroz tu vrstu potvrđivanja«, rekao je. »Polovina njih je ostavila svoje kosti u prostoru potvrđivanja. Tako su oni sada usamljenici. Neka to i ostane tako. Naša loza je sve o čemu možemo da razgovaramo. O tome ti i ja možemo da kažemo šta god nam drago.«

Objasnio je da su sve loze vidovnjaka osnovane u isto vreme i na isti način. Negde krajem šesnaestog veka svaki se nagual sa svojom grupom namerno izolovao od bilo kakve otvorene veze sa drugim vidovnjacima. Posledica tog drastičnog razdvajanja, rekao je, bilo je stvaranje samostalnih loza. Naša se loza sastojala od etnaest naguala i sto dvadeset i šest vidovnjaka, rekao je. Neki od tih etnaest naguala imali su sa sobom svega sedam vidovnjaka, drugi su imali jedanaest, a neki i do petnaest.

Rekao mi je da je njegov učitelj — ili njegov dobrotvor, kako ga je sam nazivao — bio nagual Hulijan, i da je Hulijanov prethodnik bio nagual Elijas. Upitao sam ga da li zna imena svih etnaestorice naguala. On mi ih je pobrojao i imenovao da bih mogao da naučim

ko su oni bili. Tako e je rekao da je li no poznavao petnaest vidovnjaka od kojih se sastojala grupa njegovog dobrotvora i da je tako e poznavao u itelja svog dobrotvora naguala Elijasa, i jedanaest vidovnjaka iz njegove grupe.

Don Huan me je uveravao da je naša loza bila sasvim naro ita, jer je 1723. godine pretrpela korenite izmene, zbog jednog spoljašnjeg uticaja koji je delovao na nas i koji je neumoljivo promenio naš smer. Tog trenutka nije želeo da raspravlja o samom doga aju, ali je rekao da se novi po etak ra una od tog vremena; i da su osam naguala koji su vodili lozu od tada smatrani suštinski razli itim od šestorice koji su im prethodili.

Mora da je don Huan imao nekog posla jer ga slede eg dana nisam video sve do podne. U me uvremenu su troje od njegovih u enika, Pablito, Nestor i la Gorda, stigli u grad. Išli su da kupe alatke i materijale za Pablitovu stolarsku radionicu. Pridružio sam im se i pomogao im da pribave ono što su tražili. Zatim smo se zajedno vratili u pansion.

Sve etvoro smo sedeli i razgovarali kada je don Huan došao u moju sobu. Nagovestio je da posle ru ka odlazimo, ali da pre nego što jedemo ipak ima još nešto nasamo da raspravi sa mnom. Hteo je da se nas dvojica prošetamo glavnim trgom i da se posle toga svi sastanemo u restoranu.

Pablito i Nestor su ustali i kazali da moraju da posvršavaju još neke poslove pre nego što se sastanemo. inilo se da je la Gorda bila veoma nezadovoljna.

»O emu ete da razgovarate?« izletelo joj je, ali je ubrzo shvatila svoju grešku i zakikotala se.

Don Huan je udno pogledao, ali nije ništa rekao.

Ohrabrena njegovim utanjem, la Gorda je predložila da i nju povedemo sa sobom. Uveravala nas je da nam nimalo ne e smetati.

»Siguran sam da nam ne eš smetati«, rekao joj je don Huan, »ali ja zaista ne želim da uješ bilo šta od onoga što imam njemu da kažem.«

Bilo je o igledno da je la Gorda besna. Pocrvenela je i dok smo don Huan i ja izlazili iz sobe, itavo joj je lice odavalo ljutnju i napetost, sve se iskrivilo. Usta su joj bila otvorena a usne suve.

Veoma me je zabrinulo stanje u kome se nalazila la Gorda. Ose ao sam stvarnu nelagodnost. Nisam ništa rekao, ali izgleda da je don Huan primetio kako se ose am.

»Trebalo bi da danono no zahvaljuješ la Gordi«, rekao je iznenada. »Ona ti pomaže da uništiš svoju samovažnost. Ona je sitan mu itelj u tvom životu, ali to ti još nije palo u o i.«

Šetali smo se trgom sve dok sva moja uznemirenost nije iš ilela. Onda smo ponovo seli na njegovu omiljenu klupu.

»Stari vidovnjaci su zaista imali mnogo sre e«, zapo eo je don Huan, »jer su imali mnogo vremena da u e veli anstvene stvari. Mogu ti re i da su oni poznavali uda kakva mi danas ne možemo ak ni da zamislimo.«

»Ko ih je nau io svemu tome?« upitao sam.

»Sve su sami nau ili uz pomo *vi enja*«, odgovorio je. »Oni su smislili ve inu stvari koje mi iz naše loze znamo. Novi vidovnjaci su ispravljali greške starih vidovnjaka, ali osnova ovoga što mi znamo i radimo izgubljena je u tolte ka vremena.«

Objasnio je . Jedno od najjednostavnijih a ipak najvažnijih otkri a sa ta ke gledišta podu avanja, rekao je, jeste saznanje da ovek ima dve vrste svesti. Stari vidovnjaci su ih nazivali desna i leva strana oveka.

»Stari vidovnjaci su videli«, nastavio je, »da je najbolji na in da prenesu svoje znanje bio da nateraju svoje u enike da se pomere na levu stranu, u stanje povišene svesti. Tek tu se zaista u i.

»Starim vidovnjacima su davali vrlo malu decu na podu avanje«, nastavio je don Huan, »tako da nisu mogli da upoznaju bilo kakav drugi na in života. Ta su deca, zauzvrat, kada bi odrasla, uzimala drugu decu za u enike. Zamisli šta sve mora da su otkrivali u njihovim pomeranjima levo i desno, nakon vekova takve vrste koncentracije.«

Primetio sam kako me zbunjuju ti prelazi. Rekao je da je moje iskustvo istovetno sa njegovim. Njegov dobrotvor, nagual Hulijan, stvorio je u njemu dubok rascep tako što ga je terao da neprestano prelazi iz jednog tipa svesti u drugi. Rekao je da su jasno a i sloboda koje je doživeo u povišenoj svesti bile u potpunosti suprotnosti sa lažnim razlozima, obmanom, ljutnjom i strahom njegovog normalnog stanja svesti.

Stari vidovnjaci su imali običaj da stvaraju taj polaritet da im služi u naročite svrhe; na taj način oni su terali svoje učenike da postignu koncentraciju potrebnu da bi se naučili tehnike vraćanja. Ali ga novi vidovnjaci koriste, rekao je, da bi ubedili svoje učenike da u ovekupostojenju postoje neshvatljive mogućnosti.

»Najbolje ostvarenje novih vidovnjaka«, nastavio je don Huan, »jeste njihovo objašnjenje tajne svesti. Oni su ga celog saželi u nekoliko pojmova i radnji kojima poduavaju učenike dok su u stanju povišene svesti.«

Rekao je da je vrednost metoda novih vidovnjaka u tome što se u poduavanju koristi činjenicom da niko ne može da se seti bilo čega što se desilo dok je bio u stanju povišene svesti. Ta nemogućnost da se zapamti predstavljala je gotovo nesavladivu prepreku ratnicima, koji su morali da se sete svih uputstava koja su im data da bi mogli nastaviti. Samo posle godina borbe i discipline ratnici mogu da se sete uputstava. Do tada su pojmovi i postupci kojima su ih poduavali postali njihov sastavni deo i tako su zadobili snagu koju su im namenili novi vidovnjaci.

2 SITNI MU ITELJI

Nekoliko meseci don Huan nije sa mnom raspravljao o ume u svesti. U to vreme bili smo u ku i u kojoj je živelu društvo naguala.

»Hajdemo u šetnju«, rekao mi je don Huan stavljaju i mi ruku na rame. »Ili, još bolje, hajdemo do gradskog trga gde ima dosta sveta, da sednemo i da razgovaramo.«

Iznenadio sam se kada mi se obratio, jer sam se u ku i nalazio ve nekoliko dana, a on mi za sve to vreme ak nije rekao ni zdravo.

Kada smo don Huan i ja napuštali ku u, la Gorda nas je presrela i zahtevala da i nju povedemo sa sobom. Izgledalo je da je vrsto odlučila da ne prihvati negativan odgovor. Don Huan joj je vrlo strogim glasom rekao da ho e o ne emu da sa mnom razgovara nasamo.

»Nameravate da pri ate o meni«, rekla je la Gorda, tonom i pokretima koji su odavali i sumnji avost i ljutnju.

»U pravu si«, suvo je odgovorio don Huan. Nije se okrenuo ni da je pogleda dok je prolazio pored nje.

Išao sam za njim i do gradskog trga smo hodali bez re i. Kada smo seli, upitao sam ga šta bismo, do avola, mogli da razgovaramo o la Gordi. Još me je pekao njen prete i pogled koji mi je uputila kada smo polazili od ku e.

»Nemamo ništa da razgovaramo o la Gordi, niti o bilo kome drugom«, rekao je. »To sam joj rekao da bih izazvao njenu ogromnu samovažnost. I upalilo je. Besna je na nas. Ako je dobro poznajem, dosad je ve dovoljno dugo razgovarala sa sobom i tako oja ala svoju samovažnost i opravdanu ljutnju što smo je odbili i što je ispala budala. Ne bih se iznenadio ako bi ona ovde na klupi u parku nabasala na nas.«

»Ako ne emo da razgovaramo o la Gordi, o emu emo da raspravljamo?« upitao sam.

»Nastavi emo razgovor koji smo zapo eli u Oahaki«, odgovorio je. »Da bi razumeo objašnjenje svesti, mora eš da se napregneš do krajnjih granica i da budeš spreman da se neprestano premeštaš iz jedne ravni svesti u drugu. Dok smo upleteni u našu raspravu, tražim tvoju potpunu koncentraciju i strpljenje.«

Ne kaju i se, rekao sam mu da sam se ose ao vrlo nelagodno jer je prošla dva dana odbijao da razgovara sa mnom. Gledao me je i nabrao obrve. Osmeh mu je zaigrao na usnama i nestao. Shvatio sam da mi stavlja do znanja da nisam ništa bolji od la Gorde.

»Izazivao sam tvoju samovažnost«, rekao je mršte i se. »Samovažnost je naš najve i neprijatelj. Razmisli — slabima nas ini ose anje uvre enosti zbog onoga što su u inili ili nisu u inili naši prijatelji. Naša samovažnost traži da ve i deo svog života budemo uvre eni zbog nekoga.

»Novi vidovnjaci preporu uju da se u ini najve i mogu i napor kako bi se samovažnost iskorenila iz života ratnika. Ja se držim tog saveta i uložio sam naro it trud da bih ti pokazao da smo bez samovažnosti neranjivi.«

Dok sam ga slušao, o i su mu odjednom zasvetlucale. Mislio sam kako izgleda da je na samoj ivici da prasne u smeh, iako za to ne postoji razlog, kada me je iznenadio nagao, bolan šamar po desnom obrazu.

Sko io sam sa klupe. Iza mene je stajala la Gorda još uvek podignute ruke. Lice joj se crvenelo od besa.

»Sad o meni možeš da pri aš šta ti je volja, i sa više razloga«, viknula je. »Ako ipak imaš nešto da kažeš, onda mi to kaži u lice!«

Izgleda da ju je izliv besa iscrpeo, jer je sela na beton i po ela da pla e. Don Huan se ukipio od neopisive radosti. Sledio sam se od istog gneva. La Gorda me je besno gledala a zatim se okrenula prema don Huanu i krotko mu rekla da nemamo pravo da je kritikujemo.

Don Huan se toliko glasno smejaao da se presavio skoro do zemlje. Nije ak mogao ni da govori. Dva ili tri puta je pokušao da mi nešto kaže, onda je kona no ustao i otišao, telo mu se još uvek treslo od gr evitog smeha.

Htedoh da potr im za njim, još uvek mrko pogledaju i la Gordu — smatrao sam da je zaslužila prezrenje — kada mi se desi nešto neobi no. Shvatio sam šta je don Huanu bilo toliko smešno. La Gorda i ja smo bili užasno sli ni. Naša samovažnost je bila veli anstvena. Moja iznena enost i ljutnja što sam ošamaren bile su upravo jednake la Gordinim ose anjima besa i sumnji avosti. Don Huan je bio u pravu. Bremsamovažnosti je užasan teret.

Potr ao sam za njim u zanosu, suze su mi tekle niz obraze. Sustigao sam ga i rekao mu šta sam shvatio. O i su mu svetlucale avolasto i ushi eno.

»Šta da radim sa la Gordom?« upitao sam.

»Ništa«, odgovorio je. »Spoznaje su uvek li ne.«

Promenio je predmet razgovora i rekao da nam omeni¹ savetuju da naš razgovor nastavimo u njegovoj ku i, u velikoj sobi sa udobnim stolicama ili u zadnjem dvorištu koje je sa svih strana bilo ogr a eno pokrivenim zidom. Rekao je da je tim mestima zabranjen pristup bilo kome kad god on daje svoja objašnjenja u ku i.

Vratili smo se u ku u. Don Huan je svima ispriao šta je u inila la Gorda. Oduševljenje sa kojim su joj se svi vidovnjaci rugali, dovelo je la Gordu u veoma neprijatan položaj.

*¹ Omeni — znaci koji predskazuju uspeh ili neuspeh nekog poduhvata. Let ptica, promena svetlosti, temperature itd. — *Prim. prev.*

»Protiv samovažnosti se ne može boriti ugla enoš u«, primetio je don Huan kada sam izrazio svoju zabrinutost za la Gordu.

Zatim je sve zamolio da napuste sobu. Seli smo i don Huan je po eo da objašnjava.

Rekao je da se i stari i novi vidovnjaci dele na dve grupe. Prvu sa injavaju oni koji su spremni da se uvežbavaju u samouzdržavanju i koji mogu da svoje aktivnosti usmere prema pragmati kim ciljevima, što je korisno i drugim vidovnjacima i ljudima uopšte. Druga grupa je sastavljena od onih koji ne vode ra una o samouzdržavanju niti o bilo kom pragmati nom cilju. Svi se vidovnjaci slažu u tome da potonja grupa nije uspela da reši problem samovažnosti.

»Samovažnost nije nešto jednostavno i naivno«, objasnio je. »S jedne strane, ona je srž svega što je u nama dobro, dok je, s druge strane, srž svega pokvarenog u nama. Potrebno je strateško majstorstvo da bi se ovek otarasio pokvarene samovažnosti. Tokom vekova vidovnjaci su odavali najviše po asti onima koji su u tome uspeli.«

Požalio sam se da mi je ideja iskorenjivanja samovažnosti, iako mi je povremeno delovala vrlo privlačna, u suštini bila nerazumljiva; rekao sam mu da su mi njegova uputstva za iskorenjivanje samovažnosti toliko maglovita da ih se ne mogu pridržavati.

»Mnogo sam ti puta govorio«, rekao je, »da ovek mora da bude vrlo maštovit da bi sledio put znanja. Kako vidiš, na putu znanja ništa nije jasno onoliko koliko bismo mi želeli da bude.«

Bio sam uznemiren i dokazivao sam da mi njegovo prebacivanje zbog samovažnosti nalikuje na katoli ke diktume. Pošto su mi itavog života govorili o zlu grešnosti, ja sam oguglao.

»Ratnikova borba protiv samovažnosti je pitanje strategije, a ne principa«, odgovorio je. »Grešiš jer ovo što ja kažem shvataš u moralnom smislu.«

»Ja tebe smatram ovekome visokog morala, don Huane«, navaljivao sam.

»Ti si uo io moju besprekornost, to je sve«, rekao je.

»Besprekornost je isto kao i iskorenjivanje samovažnosti previše mutan pojam da bi imao bilo kakve vrednosti za mene«, primetio sam.

Don Huan se gušio od smeha, i ja sam ga izazivao da objasni besprekornost.

»Besprekornost je ispravna upotreba energije i ništa drugo«, rekao je. »U mojim izlaganjima nema ni trunke moralisanja. Ja sam sa uvao energiju i to me ini besprekornim. Da bi to razumeo, treba i sam da sa- uvaš dovoljno energije.«

utali smo dugo vremena. Želeo sam da razmislim o onome što je upravo rekao. Iznenada, po eo je ponovo da govori.

»Ratnici prave strateške popise«, rekao je. »Oni popisuju sve što rade. Zatim odluju koje od tih stvari mogu da se izmene radi toga da im omogu e da predahnu, da bi uve ali svoju energiju.«

Prigovorio sam da bi njihov spisak morao da sadrži sve što postoji pod kapom nebeskom. Strpljivo je odgovorio da strateški popis o kome on govori obuhvata samo obrasce ponašanja koji nisu suštinski za naš opstanak i dobrobit.

Iskoristio sam priliku da ukažem na injenicu da su opstanak i blagostanje kategorije koje se mogu interpretirati na bezbroj na ina, i da zbog toga nema na ina da se složimo šta je ili šta nije suštinsko za opstanak i dobrobit.

Dok sam nastavljaio da pri am, po eo sam da se gubim. Kona no sam u utao jer sam shvatio ispraznost svojih argumenata.

Don Huan je tada rekao da se u strateškom popisu ratnika smatra da je samovažnost aktivnost koja proždire najve u koli inu energije, otuda i njihovi napori da je iskorene.

»Jedna od glavnih briga ratnika jeste da tu energiju oslobode radi toga da se sa njom okrenu prema nepoznatom«, nastavio je don Huan. »Preusmeravanjem te energije stvara se besprekornost.«

Rekao je da su najdelotvorniju strategiju razradili vidovnjaci iz vremena Osvajanja, nesumnjivi majstori *traganja*. Ona se sastoji od šest elemenata koji se

me usobno prepli u. Pet od njih se nazivaju svojstvima ratništva: kontrola, disciplina, uzdržavanje, prora unavanje vremena i *volja*. Oni su u vezi sa svetom ratnika koji se bori da izgubi samovažnost. Šesti element koji je možda najvažniji od svih, ti e se spoljašnjeg sveta i naziva se sitni mu itelj.

Gledao me je kao da me nemo pita da li sam razumeo ili nisam.

»Zaista sam zainteresovan«, rekao sam. »Ti stalno govoriš da je la Gorda sitni mu itelj mog života. Ali šta je zapravo sitni mu itelj?«

»Sitni mu itelj je ugnjeta«, odgovorio je. »To je neko ko ima mo nad životom i smr u ratnika ili im jednostavno dosa uje dok ne polude.«

Dok mi je govorio, don Huan je zra io osmehom. Rekao je da su novi vidovnjaci razvili sopstvenu klasifikaciju sitnih mu itelja; iako je ta stavka jedan od njihovih najozbiljnijih i najvažnijih pronalazaka, novi vidovnjaci su u vezi s njom imali smisla za humor. Uveravao me je da je u svakoj od njihovih klasifikacija postojala primesa zlobnog humora, jer je humor bio jedino sredstvo, da protivdejtvom prisili ljudske svesti koja ne može da ne pravi popise i glomazne klasifikacije.

U skladu sa svojom praksom, novi vidovnjaci su smatrali da je najpogodnije da na elo liste stave primarni izvor energije, jednog i jedinog vladara univerzuma, i oni su ga jednostavno nazvali tiraninom. Ostali despoti i pristalice poslušnosti bez pogovora, prirodno, smatrani su beskona no nižim od kategorije tiranina. Kada se uporede sa izvorom svega, najstrašniji ljudski mu itelji izgledaju kao budale; shodno tome, njih su klasifikovali kao sitne mu itelje, *pinches tiranos*.

Rekao je da postoje dve podvrste manjih sitnih mu itelja. U prvu podvrstu spadaju sitni mu itelji koji proganjaju i nanose bol, ali koji nikada nisu stvarni uzro nici ne ije smrti. Njih su nazvali: mali sitni mu itelji, *pinches tiranitos*. Druga se sastojala od sitnih mu itelja koji samo razdražuju i dosa uju bez prestanka. Njih su zvali: boranija sitnih mu itelja, *repinches*

tiranitos, ili majušni sitni mu itelji, *pinches tiranitos chiquititos*.

Mislio sam da su njihove klasifikacije smešne. Bio sam siguran da improvizuje španske termine. Pitao sam ga da li je tako.

»Ni najmanje«, odgovorio je s izrazom lica nekog ko se zabavlja. »Novi vidovnjaci su bili velikani klasifikacija. Henaro je nesumnjivo jedan od najve ih; ako si ga pažljivo posmatrao, mogao si da uvidiš kako se zaista novi vidovnjaci odnose prema svojim klasifikacijama.«

Kada sam ga upitao da li ho e da me nasamari, nasmejao se bu no mojoj zbunjenosti.

»Ne bih to uradio ni u snu«, rekao je osmehuju i se. »Henaro bi možda to i uradio, ali ne ja, naro ito što ja znam tvoj odnos prema klasifikacijama. Re je o tome da novi vidovnjaci baš ništa ne poštuju.«

Dodao je da se mali sitni mu itelji dalje dele na etiri kategorije. Jedni mu e surovoš u i nasiljem. Drugi to rade tako što neiskrenoš u stvaraju nepodnošljivu strepnju. Tre i ugnjetavaju tugom. I poslednji, koji ugnjetavaju tako što ratnike navode da pobesne.

»La Gorda je klasa za sebe«, dodao je. »Ona je prevrtljiva boranija od sitnog mu itelja. Dosa uje ti namrtvo i razbešnjava te. ak te šamara. Ona te svim tim u i ravnodušnosti.«

»To nije mogu e!« pobunio sam se.

»Nisi još uklopio sve delove od kojih se sastoji strategija novih vidovnjaka«, rekao je. »Jednom, kada to uradiš, zna eš koliko je delotvoran i pametan pronalazak da se iskoristi sitni mu itelj. Sa sigurnoš u mogu da kažem da strategija ne iskorenjuje jedino samovažnost; ona isto tako priprema ratnike da kona no shvate da je besprekornost jedino što vredi na putu znanja.«

Rekao je da je ono što su novi vidovnjaci imali na umu bilo smrtonosni manevar u kome je sitni mu itelj poput planinskog vrha, a svojstva ratništva su kao planinari koji se sastaju na vrhuncu.

»Naj eš e su samo etiri svojstva u igri«, nastavio je. »Peto svojstvo, *volja*, uvek se uva za završni sukob,

kada su ratnici suo eni sa vatrenim eskadronom, da tako kažem.«

»Zašto se to radi baš tako?«

»Zato što *volja* pripada drugoj oblasti, nepoznatom. etiri ostala svojstva pripadaju poznatom, baš onde gde se sitni mu itelji gnezde. U stvari, ljudska bi a postaju sitni mu itelji upravo zbog opsesivnog manipulisanja poznatim.«

Don Huan je objasnio da se uzajamno dejstvo svih pet svojstava ratništva može ostvariti samo kod vidovnjaka koji su besprekorni ratnici i koji su ujedno ovladali *voljom*. Jedno takvo sadejstvo je vrhunski manevar koji se ne može izvoditi na nivou u kome je ovek svakodnevno.

» etiri svojstva su sve što je potrebno da bi se izašlo nakraj sa najgorim od sitnih mu itelja«, nastavio je. »Naravno, ukoliko je sitni mu itelj otkriven. Kao što sam rekao, sitni mu itelj je spoljašnji element, koji ne možemo da kontrolišemo, i to element koji je možda najvažniji od svih. Moj dobrotvor je imao obi aj da kaže da je sre an ratnik koji nabasa na sitnog mu itelja. Hteo je da kaže da si sre an ovek ako na svom putu nai eš na jednog od njih, jer ako ne nai eš, mora eš da ga sam potražiš.

Objasnio je da je jedan od najve ih uspeha vidovnjaka iz vremena osvajanja bilo ostvarenje koje je nazvao trofaznim napredovanjem. Razumevaju i prirodu oveka, oni su mogli da do u do neospornog zaklju ka da ukoliko vidovnjaci pri susretu sa sitnim mu iteljima mogu da vladaju sobom, oni sigurno mogu da se bez loših posledica suo e sa nepoznatim, i tada ak mogu da podnesu postojanje nesaznajnog.

»Reakcija obi nog oveka je da misli da taj iskaz treba obrnuti«, nastavio je. »Vidovnjak koji može da ostane priseban pred licem nepoznatog, može zasigurno da se suo i sa sitnim mu iteljima. Ali, nije tako. Ta pretpostavka je bila ono što je uništilo vidovnjake starih vremena. Danas mi znamo više. Znamo da ništa ne može tako da prekali duh ratnika kao izazov susreta sa nemogu im ljudima koji su na takvom položaju da imaju mo . Samo u takvim uslovima ratnici mogu da

steknu trezvenost i spokojstvo da mogu da podnesu pritisak nesaznajnog.«

Bu no sam mu se suprotstavio. Rekao sam mu da, po mom mišljenju, mu itelji mogu samo da svoje žrtve u ine bespomo nim ili surovim kao i oni sami što su. Zajedljivo sam primetio da je o efektima fizi ke i psihološke torture takvih žrtava ura eno bezbroj studija.

»Razlika je u tome što si upravo rekao«, uzvratio je. »Oni su žrtve, a ne ratnici. Jednom sam se ose ao isto kao ti sada. Re i u ti šta me je promenilo, ali da se prvo ponovo vratim na ono što sam rekao o vremenu osvajanja. Vidovnjaci tog vremena nisu mogli na i plodnije tlo. Španci su bili sitni mu itelji koji su do krajnjih granica iskušavali veštine vidovnjaka; pošto su izašli na kraj sa osvaja ima, vidovnjaci su bili sposobni da se suo e sa bilo im. Imali su sre e. U to vreme posvuda je bilo sitnih mu itelja.

»Posle svih tih veli anstvenih godina izobilja stvari su se promenile u velikoj meri. Sitni mu itelji nikad više nisu imali taj opseg; jedino je u tim vremenima njihova vlast bila neograni ena. Da bi se postalo dobar vidovnjak, neophodan, savršen sastojak je sitni mu itelj sa neograni enim povlasticama.

»U naše vreme, na žalost, vidovnjaci moraju da idu u krajnost da bi pronašli valjanog. Naj eš e se moraju zadovoljiti vrlo sitnom boranijom.«

»Da li si ti i sam našao sitnog mu itelja, don Huane?«

»Ja sam imao sre e. Jedan grandiozan je našao mene. U to vreme sam se, me utim, ose ao isto kao ti; nisam mogao da smatram da sam sre an.«

Don Huan je rekao da je njegovo iskušenje zapoelo nekoliko nedelja pre nego što je upoznao svog dobrotvora. Jedva da je imao dvadeset godina u to vreme. Tada je kao fizi ki radnik dobio posao u še e rani. Oduvek je bio veoma snažan, tako da mu je bilo lako da dobije posao u kojem su se tražili miši i. Jednog dana kada je nosio teške džakove sa še erom naišla je neka žena. Bila je vrlo dobro odevena i izgledalo je da je imu na. Imala je oko pedeset godina,

rekao je don Huan, i bila je prili no nadmena. Gledala je don Huana, zatim je razgovarala sa predradnikom i otišla. Predradnik je prišao don Huanu i rekao mu da e ga za nagradu preporu iti za posao u gazdinoj ku i. Don Huan je rekao da nema novaca. Predradnik se nasmejao i rekao mu da se ne brine jer e imati dosta novca na dan isplate. Tapšao je don Huana po ple ima i uveravao ga da je velika ast raditi za gazdu.

Pošto je don Huan bio neuk i prost Indijanac niskog roda, koji je živeo od danas do sutra, ne samo što je poverovao u svaku re nego je mislio da ga je dotakla dobra vila. Obe ao je da e predradniku platiti koliko god traži. Predradnik je pomenuo veliku sumu, koja bi trebalo da se plati u ratama.

Odmah posle toga predradnik je odveo don Huana u ku u, koja se nalazila na prili noj udaljenosti od grada, i tu ga ostavio sa drugim predradnikom, ogromnim, mra nim, ružnim ovekom koji mu je postavljao mnoga pitanja. Raspitivao se o don Huanovoj porodici. Don Huan je odgovorio da nema nikoga. oveku je to bilo toliko milo da se ak nasmejao kroz svoje krnje zube.

On je don Huanu obe ao da e mu dobro platiti i da e ak biti u prilici da štedi novac, jer ne e morati uopšte da troši pošto e živeti i hraniti se u ku i.

ovek se smejaio na zastrašuju i na in. Don Huan je znao da treba smesta da beži. Potr ao je prema kapiji, ali mu je ovek presekao put sa revolverom u ruci. Odapeo ga je i nabio ga don Huanu u stomak. »Ovde si da radiš dok ne crkneš«, rekao je. »I nemoj to da zaboraviš.« Palicom je gurao don Huana uokolo. Zatim ga je odveo iza ku e, i pošto je napomenuo da svoje ljude tera da bez predaha rade od izlaska do zalaska sunca, dao je don Huanu da vadi dva ogromna panja. Tako e je rekao don Huanu da e ga, ako ikada pokuša da pobegne ili prijaviti vlastima, ubiti na mestu — i da e se, ako don Huan ikad uspe da pobegne, zakleti na sudu da je don Huan pokušao da ubije gazdu. »Ovde eš da radiš dok ne crkneš«, rekao je.

»Drugi e Indijanac tada dobiti tvoj posao, baš kao što si i ti došao na mesto mrtvog Indijanca.«

Don Huan je rekao da je ku a li ila na tvr avu, i da je svuda bilo ljudi naoružanih ma etama. Tako se on udubio u posao i pokušao da ne misli o svojoj neprilici. Krajem dana ovek se vratio i šutirao ga je itavim putem do kuhinje, jer mu se nije dopadao prkosan pogled u don Huanovim o ima. Zapretio je don Huanu da e mu, ako ga ne bude slušao, prese i žile na rukama.

U kuhinji je jedna stara žena donela hranu, ali je don Huan bio toliko uznemiren i preplašen da nije mogao da jede. Starica ga je posavetovala da jede što više može. Mora da bude jak, rekla je, jer njegovom poslu nema kraja. Upozorila ga je da je ovek na ijem mestu radi baš ju e umro. Bio je preslab da bi mogao da radi i pao je kroz prozor kada je pokušavao da provali.

Don Huan je rekao da je kod gazde radio tri nedelje i da ga je taj ovek kinjio svakog trenutka svakog od tih dana. Terao ga je da radi pod najopasnijim uslovima, da radi najteže poslove koji se mogu zamisliti, neprestano mu prete i nožem, revolverom ili palicom. Danima ga je slao u štale da isti pregrade dok su se u njima nalazili nemirni pastuvi. Na po etku svakog dana don Huan je mislio da e mu to biti poslednji dan na zemlji. A opstajanje je zna ilo jedino da e sutra ponovo morati da pro e kroz isti pakao.

Kraj je ubrzao don Huanov zahtev da ga puste na neko vreme. Izgovarao se da treba da ode u grad da plati predradniku u še erani novac koji mu duguje. Drugi predradnik je uzvratio da don Huan ne sme ak ni jedan minut da prestane da radi, jer je u dugovima do guše samo zbog povlastice što tu radi.

Don Huan je znao da mu je odzvonilo. Shvatio je ovekovu manevre. On i drugi predradnik su tajno sara ivali da bi proste Indijance izvukli iz še erane, gonili ih da rade dok ne crknu, i delili njihovu zaradu. Kada je to shvatio, toliko se žestoko razbesneo da je urlaju i protr ao kroz kuhinju i upao u glavnu ku u. Predradnik i drugi radnici bili su zate eni. Istr ao je

na prednja vrata i gotovo uspeo da pobegne, ali ga je predradnik stigao na putu i ustrelio ga u grudi. Ostavio ga je jer je verovao da je mrtav.

Don Huan je rekao da mu nije bilo pisano da umre; njegov dobrotvor ga je onde pronašao i negovao dok se nije oporavio.

»Kada sam svom dobrotvoru ispriao celu priču«, rekao je don Huan, »jedva je suzdržao uzbuđenje.«
»Taj predradnik je prava nagrada«, rekao je moj dobrotvor. »Suviše je dobar da bi ga proerdao. Jednog dana eš morati da se vratiš u tu kuću.«

»Bio je ushićen mojom srećom u pronalazanju jednog od milion sitnih mušketara sa skoro neograničenom moćom. Mislio sam da je stari aknut. To je bilo godinama pre nego što sam u potpunosti shvatio o čemu je govorio.«

»To je jedna od najvažnijih priča koju sam ikad čuo«, rekao sam. »Da li si se ti zaista vratio u tu kuću?«

»Sigurno da jesam, posle tri godine. Moj dobrotvor je bio u pravu. Takav sitni mušketar bio je jedan od milion i nije ga trebalo proerdati.«

»Kako si uspeo da se vratiš?«

»Moj dobrotvor je razvio strategiju upotrebljavajući i četiri svojstva ratništva: kontrolu, disciplinu, uzdržavanje i proračunavanje vremena.«

Don Huan je rekao da mu je njegov dobrotvor, objašnjavajući i mu šta treba da radi da bi od susreta sa tim ljudožderom od ovek izvukao korist, tako e rekao šta novi vidovnjaci smatraju da su četiri koraka na putu znanja. Prvi je korak odluka da se postane učenik. Pošto učenici promene svoj stav o sebi samima i svetu, oni prave drugi korak i postaju ratnici, što e reči biće sposobna za najveći i stepen samodiscipline i samokontrole. Treći korak, pošto se ovladalo uzdržavanjem i proračunavanjem vremena, jeste da se postane ovek od znanja. Kada ljudi od znanja nauče da *vide*, oni su napravili i četvrti korak i postali vidovnjaci.

Njegov dobrotvor je naglasio činjenicu da je don Huan bio dovoljno dugo na putu znanja da bi bar u najmanjoj meri stekao prva dva svojstva: kontrolu i

disciplinu. Don Huan je istakao da se oba ova svojstva odnose na unutrašnje stanje. Ratnik je okrenut sebi, ne na sebi an na in, ve u smislu potpunog i neprekidnog samopreispitivanja.

»U to vreme nisam imao druga dva svojstva«, nastavio je don Huan. »Uzdržavanje i prora unavanje vremena nisu u potpunosti unutrašnja stanja. Ona spadaju u delokrug ljudi od znanja. Moj dobrotvor mi ih je pokazao kroz svoju strategiju.«

»Da li to zna i da ti ne bi mogao sam da se suo iš sa sitnim mu iteljem?« upitao sam.

»Siguran sam da sam to mogao sam da obavim, iako isto sumnjam da bih to izveo uspešno, darovito i radosno. Moj dobrotvor je prosto uživao u sukobu tako što je njime upravljao. Ideja da se sitni mu itelj iskoristi ne služi samo da bi se usavršio duh ratnika ve tako e donosi i radost i sre u.«

»Kako iko može da uživa sa udovištem koje si opisao?«

»On nije bio ništa u pore enju sa pravim udovištima sa kojima su se novi vidovnjaci susretali za vreme osvajanja. Po svemu sude i, ti su vidovnjaci ludo uživali kada su imali posla sa njima. Oni su dokazali da ak i najgori mu itelji mogu da donesu uživanje, pod uslovom, naravno, da je ovek ratnik.«

Don Huan je objasnio da je greška koju prose ni ljudi prave u vezi sa suprotstavljanjem sitnim mu iteljima u tome što nemaju strategiju kojoj bi pribegli; njihovi postupci i ose anja su svevaže i kao i kod sitnih mu itelja. Ratnici, s druge strane, ne samo što imaju dobro smišljenu strategiju ve su i oslobo eni od samovažnosti. Oni su shvatili da je realnost tuma e nje koje smo mi dali, i to zadržava njihovu samovažnost. To je znanje bilo kona na prednost koju su novi vidovnjaci imali nad priglupim Špancima.

Rekao je da se kona no uverio da može da porazi predradnika koriste i se samo saznanjem da sitni mu itelji gledaju na sebe sa smrtnom ozbiljnoš u, dok ratnici to ne ine.

Po strateškom planu svog dobrotvora, dakle, don Huan se zaposlio u istoj še erani. Niko se nije se ao

da je on tu ranije radio. Peoni su dolazili u tu še eranu i odlazili bez traga.

Strategija njegovog dobrotvora je posebno naglašavala da don Huan treba da bude predusretljiv prema bilo kome ko do e da traži još jednu žrtvu. Dogodilo se da je došla ista žena i gledala ga kao i pre nekoliko godina. Ovog puta je ak bio fizi ki ja i nego pre.

Sve se odigralo kao i prvi put. Me utim, strategija je zahtevala da se odmah odbije pla anje predradniku.

oveka nikad nisu odbili, i on je bio zapanjen. Zapretio je da e otpustiti don Huana sa posla. Don Huan mu je, zauzvrat, zapretio da e oti i pravo u ku u one žene da je vidi. Don Huan je znao da žena, koja je bila supruga vlasnika še erane, ne zna šta dva predradnika rade. Rekao je predradniku da zna gde ona živi, jer je radio na okolnim poljima seku i še ernu trsku. ovek je po eo da se cenjka, a don Huan je zahtevao od njega novac pre nego što prihvati da po e u ku u one žene. ovek je odustao i pružio mu nekoliko novanica. Don Huan je bio savršeno svestan da je pri stanak predradnika bio samo lukavstvo da ga namami da po e u ku u.

»Još jednom me je li no odveo do ku e«, rekao je don Huan. »Bila je to jedna stara hacijenda u posedu ljudi ija je bila i še erana — bogataša koji su ili znali šta se dešava a nisu se obazirali na to, ili su bili previše nezainteresovani da bi to uopšte primetili.«

» im smo stigli tamo, utr ao sam u ku u da bih potražio gospo u. Našao sam je i bacio se na kolena i poljubio sam joj ruku da bih joj se zahvalio. Dvojica predradnika su pozeleneli od gneva.«

»Predradnik sa imanja postupio je kao i prvi put. Ali ja sam imao odgovaraju i ratni plan kako da postupam s njim; imao sam kontrolu, disciplinu, uzdržljivost i prora unavanje vremena. Sve se odvijalo onako kako je isplanirao moj dobrotvor. Moja kontrola mi je omogu ila da ispunim ovekove najgluplje zahteve. Ono što nas obi no iscrpljuje u takvim situacijama jeste habanje naše samovažnosti. Svaki ovek koji ima trun ponosa, raspadne se kada oseti da je bezvredan.

»Spremno sam radio sve što je od mene tražio. Bio sam radostan i jak. Nisam nimalo mario za svoj ponos niti za svoj strah. Bio sam besprekoran ratnik. Kada ti je duh uskla en dok te neko gazi, to se zove kontrola.«

Don Huan je objasnio da je strategija njegovog dobrotvora zahtevala da umesto da sebe žali, što je ranije radio, smesta prione na otkrivanje i beleženje ovekovih jakih strana i slabosti, njegovih kaprica u ponašanju.

Otkrio je da su predradnikove najja e osobine njegova nasilni ka priroda i smelost. Bio je ustrelio don Huana usred bela dana pred o ima brojnih gledalaca. Njegova velika slabost bila je što je voleo svoj posao i nije želeo da ga dovede u pitanje. Ni pod kakvim okolnostima nije smeo sebi da dozvoli da ubije don Huana po danu, unutar ogra enog prostora. Njegova druga slabost bila je što je bio porodi an ovek. Imao je ženu i decu koji su živeli u stra ari u blizini ku e.

»Sakupiti sve te informacije dok te tuku, zove se disciplina«, rekao je don Huan. »Taj ovek je bio pravi avo. Nije imao ni jednu dobru osobinu. Prema novim vidovnjacima, savršen sitni mu itelj nema ni jednu pozitivnu crtu.«

Don Huan je rekao da su druge dve osobine ratništva, uzdržljivost i prora unavanje vremena koje još nije posedovao, bile automatski uklju ene u strategiju njegovog dobrotvora. Uzdržljivost je kada se strpljivo eka, bez žurbe, bez ljutnje, jednostavno, kada se ono što se o ekuje drži u rezervi.

»Danju sam puzio«, nastavio je don Huan, »ponekad sam plakao pod bi em tog oveka. A ipak sam bio sre an. Strategija mog dobrotvora u inila je da živim od dana do dana i da tog oveka ne mrzim iz dna duše. Znao sam da ekam i znao sam šta ekam. Upravo u tome je velika radost ratništva.«

Dodao je da je strategija njegovog dobrotvora zahtevala sistematsko uznemiravanje oveka pod okriljem jednog višeg reda, baš kao što su se vidovnjaci novog ciklusa za vreme osvajanja štitili katoli kom crkvom. Ponizan sveštenik je ponekad mnogo mo niji od ple-mi a.

Don Huanu je štiti bila gospo a koja mu je dala posao. Svaki put kada bi je video kleknuo bi pred nju i zvao je sveticom. Molio je da mu da medaljon svog sveca zaštitnika da bi mogao da mu se moli za njeno zdravlje i blagostanje.

»Dala mi ga je«, nastavio je don Huan, »i to je potpuno raspametilo predradnika. Kada sam skupio posluđu da se moli noću, skoro je dobio srčani napad. Mislim da je tad odlučio da me ubije. Nije mogao da dozvoli da tako nastavim.

»Zauzvrat sam organizovao rozarijum me u svim slugama iz kuće. Gospo a je mislila da imam sve osobine najpobožnijeg oveka.

»Posle toga nisam vrsto spavao, niti sam spavao u krevetu. Svake noći sam se peo na krov. Odatle sam dva puta video oveka kako me sa ubila kim pogledom traži usred noći.

»Svakodnevno me je gurao u štale pastuva nadajući se da će me zdrobiti na smrt, ali ja sam imao branik od debelih dasaka koji bih podupirao u jednom od uglova i štiti se iza njega. Ovek to nije znao jer se gadio konja, što je bilo još jedna od njegovih slabosti, kako se kasnije pokazalo, najsmrtonosnija od svih.«

Don Huan je rekao da je prora unavanje vremena onaj kvalitet koji upravlja razrešenjem svega što se zadržavalo. Kontrola, disciplina i uzdržavanje su kao brana iza koje je sve objedinjeno. Prora unavanje vremena je ustava na toj brani.

Taj ovek je znao samo za nasilje kojim je ugnjetavao. Ako bi njegovo nasilje bilo neutralizovano, postao bi gotovo bespomoćan. Don Huan je znao da se ovek neće usuditi da ga ubije na mestu sa kojeg bi ga iz kuće mogli videti, i tako je jednog dana don Huan u prisustvu ostalih radnika, a tako će i pred gospo om uvredio oveka. Rekao mu je da je kukavica koja se smrtno plaši gazdine žene.

Strategija njegovog dobrotvora je zahtevala da bude u pripravnosti kada dođe takav trenutak da bi ga iskoristio protiv sitnog mu itelja. Ne očekivane stvari se uvek tako dešavaju. Najniži od slugu iznenada isme-

va mu itelja, ruga mu se, i ni da se ose a smešnim pred zna ajnim svedocima, i onda beži, ne daju i mu- itelju vremena za osvetu.

»Trenutak kasnije ovek je poludeo od besa, ali sam ja ve smerno kle ao pred gospo om«, nastavio je.

Don Huan je rekao da su ga, kada je gospo a ušla u ku u, ovek i njegovi prijatelji zvali da se vrati, da navodno obavi neki posao. ovek je bio vrlo bled, pozeleneo od gneva. Po njegovom glasu don Huan je znao šta je ovek stvarno nameravao da uradi. Don Huan se pretvarao da pristaje, ali, umesto da krene prema zadnjoj strani, potr ao je do štala. Verovao je da e konji napraviti takvu buku da e gazde iza i da vide šta nije u redu. Znao je da se ovek ne e usuditi da ga ubije. To bi bilo preglasno i ovekov strah da ne dovede svoj posao u pitanje bio je previše jak. Don Huan je tako e znao da ovek ne e u i tamo gde su konji, to jest ukoliko ne bude iznerviran više nego što može da izdrži.

»Usko io sam u boks najpomamnijeg pastuva«, rekao je don Huan, »i sitni mu itelj, zaslepljen besom, izvukao je svoj nož i usko io za mnom. Odmah sam se sklonio iza svog branika od dasaka. Konj ga je jednom ritnuo i sve je bilo svršeno.

»Proveo sam šest meseci u toj ku i i tokom tog perioda nau io sam etiri osobine ratništva. Uspeo sam zahvaljuju i njima. Nijednom nisam osetio samo- sažaljenje niti sam plakao zbog nemo i. Bio sam rado- stan i spokojan. Moja kontrola i disciplina bile su oštre kao i uvek, i mogao sam li no da se uverim šta uzdržavanje i prora unavanje vremena mogu da u ine za besprekornog ratnika. I ja nijednom nisam poželeo da taj ovek bude mrtav.

»Moj dobrotvor je objasnio nešto vrlo zanimljivo. Uzdržavanje zna i duhovno zadržavanje ne ega za šta ratnik zna da je ispravno da se u ini. To ne zna i da ratnik ide okolo kuju i zavere da bi bilo kome napa- kostio, niti da planira da izravna ra une. Zadržavanje je nešto nezavisno. Sve dok ratnik ima kontrolu, dis- ciplinu i prora unavanje vremena, zadržavanje osigurava da e svako dobiti ono što je zaslužio.«

»Da li sitni mu itelji nekad pobede ratnike kada se sa njima sukobe?« upitao sam.

»Svakako. Na po etku osvajanja bilo je vreme kada su ratnici umirali kao muve. Njihovi redovi su bili desetkovani. Sitni mu itelji mogu da usmrte bilo koga, jednostavno iz efa. Pod takvom vrstom pritiska vidovnjaci su dostizali uzvišena stanja.«

Don Huan je rekao da je to bilo vreme kada su vidovnjaci koji su preživeli morali da se napregnu do krajnjih granica da bi pronašli nove puteve.

»Novi vidovnjaci su iskoristili sitne mu itelje«, rekao je don Huan gledaju i me netremice, »ne samo da bi iskorenili samovažnost ve i da bi uspešno izvršili vrlo prefinjen manevar iseljavanja sa ovog sveta. Shvati eš taj manevar kada nastavimo da raspravljamo o veštini svesti.«

Objasnio sam don Huanu da je ono što sam želeo da znam bilo da li u sadašnjosti, u našem vremenu, sitni mu itelji, koje je on nazivao boranijom, i kako mogu da poraze ratnika.

»U svako doba«, odgovorio je. »Posledice nisu tako kobne kao što su bile u dalekoj prošlosti. Danas, razume se, ratnici uvek imaju priliku da se oporave ili povrate i da se kasnije vrate. Ali postoji druga strana tog problema. Ako te pobedi boranija od sitnog mu itelja, to nije smrtonosno, ali je porazno. Stepenn smrtnosti, figurativno, gotovo je jednako visok. Ali ono što ho u da kažem jeste da su ratnici koji podlegnu boraniji sitnih mu itelja uništeni sopstvenim ose anjem promašenosti i bezvrednosti. To je, po meni, velika smrtnost.«

»Kako ti meriš poraz?«

»Svako ko se pridruži sitnim mu iteljima poražen je. Delati u gnevu, bez kontrole i discipline, ne uzdržavati se, zna i biti pobe en.«

»Šta se dešava kada su ratnici pobe eni?«

»Oni se ili pregrupišu, ili napuštaju traganje za znanjem i pridružuju se redovima sitnih mu itelja za ceo život.«

3 ORLOVA ZRA ENJA

Sledećeg dana don Huan i ja smo pošli u šetnju putem za grad Oahaku. U to vreme put je bio pust. Bilo je dva sata po podne.

Dok smo lagano šetali, don Huan je iznenada počeo da govori. Rekao je da je naš razgovor o sitnim mu detaljima bio samo uvod u oblast svesti. Kazao sam mu da mi je to otvorilo nove vidike. On je zatražio da mu objasnim kako to mislim.

Objasnio sam mu da se to odnosi na jednu raspravu od pre nekoliko godina o Jaki Indijancima. Tokom njegovih učenja za desnu stranu pokušao je da mi prikaže o prednostima koje su Jaki nalazili u tome što su bili ugnjetavani. Ja sam strasno osporavao da nije bilo moguće biti u prednosti u bednim uslovima u kojima su oni živeli. Rekao sam mu da ne mogu da shvatim kako on, koji je i sam Jaki, ne reaguje protiv takve očitogledne nepravde.

Slušao je pažljivo. Zatim se, kada sam već bio siguran da ne mogu da branim svoje gledište, složio da su uslovi u kojima žive Jaki Indijanci zaista bedni. Ali naglasio je da je beskorisno izdvajati Jakije kada su životni uslovi ljudi uopšte grozni.

»Nemoj samo da sažaljevaš jadne Jaki Indijance«, rekao je. »Sažaljevaj ljudski rod. Što se tiče Jaki Indijanaca, mogao bih čak da kažem da su oni srećni. Njih ugnjetavaju i, baš zbog toga, neki od njih bi na kraju

mogli da budu pobednici. Ali ugnjeta i, sitni mu itelji koji ih gaze, nemaju baš nikakvih šansi.«

Smesta sam mu odgovorio baražnom vatrom političkih parola. Uopšte ga nisam shvatao. Ponovo je pokušao da mi objasni pojam sitnih mu itelja, ali me je itava ideja mimoišla. Tek sada je sve došlo na svoje mesto.

»Još uvek ništa nije na svom mestu«, rekao je smeju i se onome što sam mu rekao. »Sutra, kada budeš u svom normalnom stanju svesti, ne eš se ak se ati ni šta si sada shvatio.«

Bio sam sasvim utu en jer sam znao da je u pravu.

»Ono što e se tebi dogoditi, meni se dogodilo«, nastavio je. »Moj dobrotvor, nagual Hulijan, u povišenoj svesti me je naveo da shvatim ono što si ti sam shvatio o sitnim mu iteljima. A završilo se tako što sam u svakodnevnom životu menjao mišljenje ne znaju i zašto.

»Neprestano su me ugnjetavali, tako da sam zaista mrzeo svoje ugnjeta e. Zamisli moje iznena enje kada sam shvatio da sam tražim društvo sitnih mu itelja. Mislio sam da sam izgubio razum.«

Stigli smo do jednog mesta pored puta gde je kod jednog starog odrona neko veliko kamenje bilo dopola ukopano; don Huan je pošao prema njima i seo na jednu ravnu stenu. Pokazao mi je da sednem licem prema njemu. I tad je, bez ikakvog uvoda, po eo da objašnjava ume e svesti.

Rekao je da postoje brojne istine koje su vidovnjaci, stari i novi, otkrili o svesti, i da su takve istine posebno sre ene u naro ite nizove da bi se mogle razumeti.

Objasnio je da se ume e svesti sastoji od usvajanja svih nizova takvih istina. Prva istina, rekao je, bila je da nas naša bliskost sa svetom koji opažamo sili da verujemo da smo okruženi objektima koji postoje kao takvi, sami od sebe, upravo onako kako ih opažamo, iako, u stvari, ne postoji svet objekata, ve univerzum Orlovih zra enja.

Rekao mi je da, pre nego što objasni Orlova zra enja, mora da govori o poznatom, nepoznatom i nesa-

znajnom. Ve inu istina o svseti otkrili su stari vidovnjaci, rekao je. Ali red po kojem su one sre ene izradili su novi vidovnjaci. Bez tog reda, te istine su gotovo nerazumljive.

Rekao je da je jedna od grešaka koje su stari vidovnjaci napravili bilo to što nisu tražili red. Tragi na posledica te greške bila je da su nepoznato i nesaznajno shvatili kao istu stvar. Novim vidovnjacima je palo u deo da isprave tu pogrešku. Oni su utvrdili granice i definisali nepoznato kao nešto što je skriveno od oveka, prekriveno možda zastrašuju im kontekstom, ali što se, pored svega toga, nalazi u ovekovom domašaju. U datom trenutku nepoznato postaje poznato. Nesaznajno je, s druge strane, neopisivo, nezamislivo, neshvatljivo. To je nešto što nikada ne emo mo i da znamo, a ipak je tu, zasenjuju e i zastrašuju e u svojoj ogromnosti.

»Kako vidovnjaci prave razliku izme u toga dvoga?« upitao sam.

»Odoka«, rekao je. »Suo en s nepoznatim, ovek je pustolovan. Osobina nepoznatog je da u nama budi nadu i radost. ovek se ose a snažan, veseo. ak i zebnja koju ono izaziva ispunjava zanosom. Novi vidovnjaci su *videli* da ovek može najviše da pruži kad je suo en sa nepoznatim.«

Rekao je da su rezultati bili porazni kad god se za ono što se smatra za nepoznato pokazalo da je nesa-znajno. Vidovnjaci ose aju da su iznureni, zbunjeni. Obuzima ih užasna utu enost. Njihova tela gube snagu, rasu ivanje i trezvenost im besciljno lutaju, jer nesa-znajno nema nikakvog energetskog dejstva. Ono nije u ljudskom domašaju; zbog toga ga ne treba uznemiravati ni namerno niti slu ajno. Novi vidovnjaci su shvatili da moraju da budu spremni da plate astronomske cene za najmanji dodir sa njim.

Don Huan je objasnio da su novi vidovnjaci morali da prevazi u strašne prepreke tradicije. U vreme kada je zapo eo novi ciklus niko od njih nije zasigurno znao koji su postupci iz njihovog neizmernog nasle a bili ispravni a koji nisu. O igledno, kod starih vidovnjaka je nešto krenulo naopako, ali novi vidovnjaci nisu znali šta. Oni su pošli od pretpostavke da je sve što su radili

njihovi prethodnici bilo pogrešno. Ti stari vidovnjaci bili su umetnici u naga anju. Oni su uzimali zdravo za gotovo da je njihova vi nost *vi enju* bila sigurna zaštita. Mislili su da su nedodirljivi, sve dok ih osvaja i nisu smrvili i ve inu njih oterali u groznu smrt. Stari vidovnjaci nisu imali nikakvu zaštitu uprkos tome što su bili potpuno ube eni da su neranjivi.

Novi vidovnjaci nisu gubili vreme na razmišljanje o tome šta nije bilo u redu. Umesto toga, po eli su da prave mape nepoznatog s namerom da ga razdvoje od nesaznajnog.

»Kako su pravili mape nepoznatog, don Huane?« upitao sam.

»Kroz kontrolisanu upotrebu *vi enja*«, odgovorio je.

Rekao sam da sam u stvari hteo da pitam šta je sve beleženje nepoznatog iziskivalo.

Odgovorio je da beleženje nepoznatog zna i da se ono u ini pristupa nim našem opažanju. Stalnom upotrebom *vi enja*, novi vidovnjaci su otkrili da su nepoznato i poznato zaista na istoj osnovi, jer su oboje u dohvatu ljudskog opažanja. Vidovnjaci, zapravo, mogu da u datom trenutku napuste poznato i da u u u nepoznato.

Sve što je izvan naših mogu nosti opažanja nesaznajno je. A razlika izme u njega i sazajnog je od najve eg zna aja. Ako bi pobrkali to dvoje, kad god bi se suo ili sa nesaznajnim, vidovnjaci bi se našli u najopasnijem položaju.

»Kada bi se to desilo starim vidovnjacima«, nastavio je don Huan, »oni su mislili da su im postupci pogrešni. Njima nikad nije palo na pamet da je ve i deo svega što nas okružuje izvan našeg poimanja. To je bila strašna greška u njihovom rasu ivanju, koju su skupo platili.«

»Šta se dogodilo kada je otkrivena razlika izme u nepoznatog i nesaznajnog?« upitao sam.

»Zapo eo je novi ciklus«, odgovorio je. »Ta razlika je granica izme u starog i novog. Sve što su novi vidovnjaci u inili poti e u osnovi iz te razlike.«

Don Huan je rekao da je *vi enje* bilo glavni inilac kako u uništenju sveta starih vidovnjaka tako i u stva-

ranju novog pogleda. Uz pomoć *vi enja* novi vidovnjaci su otkrili neke neosporne činjenice, koje su iskoristili da bi došli do izvesnih zaključaka o prirodi oveka i sveta, koji su za njih bili revolucionarni. Ti zaključci koji su omoguili ili novi ciklus su istine koje mi je on objašnjavao.

Don Huan me je pozvao da mu pravim društvo do centra grada i u šetnji po trgu. Dok smo išli, po elismo da razgovaramo o mašinama i osjetljivim instrumentima. Rekao je da su instrumenti proizvođači naših ula, a ja sam tvrdio da postoje instrumenti koji ne spadaju u tu kategoriju, pošto su sposobni da obavljefunkcije koje mi ne možemo da obavimo jer su izvan naših fizioloških mogućnosti.

»Naša su ula za sve sposobna«, izjavio je.

»Mogu odmah da ti kažem da postoje instrumenti koji mogu da otkriju radio-talase koji dolaze iz svemira«, rekao sam. »Naša ula ne mogu da otkriju radio-talase.«

»Ja mislim drukčije«, rekao je. »Mislim da naša ula mogu da opaze sve imesmo okruženi.«

»Šta je sa ultrazvucima?« navaljivao sam. »Mi nemamo organsku opremu da ih ujmemo.«

»Vidovnjaci su ubećeni da mi koristimo vrlo mali deo sebe«, odgovorio je.

Zakratko, je utonuo u misli kao da je pokušavao da odluči šta će sledeće da kaže. Tada se nasmešio.

»Kao što sam ti već rekao, prva istina o svesti je«, započeo je, »da svet tamo napolju nije baš onakav kakvim ga zamišljamo. Mi mislimo da je to svet objekata, a on to nije.«

Zastao je kao da meri utisak svojih reči. Rekao sam mu da se slažem sa njegovom premisom, jer sve može da se svede na polje energije. Rekao je da sam skoro naslutio istinu, ali da razumeti nije isto što i proveriti. Njega nije interesovalo da li se ja slažem ili se ne slažem, rekao je, već ga je zanimalo moj pokušaj da shvatim šta je sve bilo u vezi sa tom istinom.

»Ne možeš se osvedočiti u polja energije«, nastavio je. »Bar ne kao prošle godine. Ipak, ukoliko bi ti bio sposoban da ih *vidiš* bio bi vidovnjak, i u tom slučaju

ti bi objašnjavao istine o svesti. Da li razumeš šta mislim?»

Nastavio je i rekao da zaključci do kojih se dolazi razmišljanjem imaju vrlo mali ili nikakav uticaj u menjanju smera naših života. Stoga su bezbrojni primeri ljudi koji imaju najistija ubeđenja a ipak uvek iznova delaju dijametralno suprotno; i svoje ponašanje objašnjavaju jedino time da je ljudski grešiti.

»Prva je istina da je svet onakav kakav nam izgleda, a ipak nije«, nastavio je. »On nije toliko stvaran koliko nas naše opažanje navodi da verujemo, ali nije tako e ni opsena. Svest nije iluzija, kao što je rečeno da jeste; s jedne strane je stvaran, s druge je nestvaran. Obrati naročito pažnju na to, jer se to mora razumeti a ne samo prihvatiti. Mi opažamo. To je vrsta činjenica. Ali ono što mi opažamo nije činjenica iste vrste, jer mi u sebi imamo šta da opazimo.

»Nešto spolja utiče na naša čula. To je onaj deo koji je stvaran. Nestvaran deo je ono što nam naša čula govore da je tamo. Uzmimo, na primer, planinu. Naša čula govore da je ona objekat. Ona ima veličinu, boju i oblik. Mi čak imamo kategorije planina, i one su savršeno precizne. Tu nema ni najmanje pogrešnog; greška je u tome što nam se jednostavno nikad nije pokazalo da naša čula igraju samo sporednu ulogu. Naša čula opažaju onako kako opažaju, jer ih naročito odluka naše svesti navodi da tako rade.«

Ponovo sam pokušao da se slažem sa njim, ne zato što sam to hteo, već što nisam sasvim dobro razumeo gledište. Bolje rečeno, reagovao sam na pretnju. Zaustavio me je.

»Upotrebio sam termin svet«, nastavio je don Huan, »da označi sve što nas okružuje. Ja imam bolji termin, naravno, ali bi taj tebi bio sasvim nerazumljiv. Vidovnjaci kažu da mi samo zbog naše svesti mislimo da je tamo napolju svet objekata. Ali tamo napolju su u stvari Orlova zračenja, fluidna, neprestano u pokretu, a ipak nepromenljiva, večna.«

Zaustavio me je pokretom ruke baš u trenutku kada sam hteo da ga upitam šta su Orlova zračenja. Objasnio je da je jedno od najdramatičnijih zaveštanja

koje su nam ostavili stari vidovnjaci bilo njihovo otkriće da je razlog postojanja svih svesnih bi a bio da uve avaju svest. Don Huan je to nazvao kolosalnim otkrićem.

Pola u šali, upitao me je da li znam bolji odgovor na pitanje koje je oduvek morilo ovek: koji je razlog našeg postojanja? Smesta sam zauzeo odbrambeni stav i po eo da raspravljam o besmislenosti pitanja na koje se ne može logi no odgovoriti. Rekao sam mu da bismo, ukoliko želimo da raspravljamo o tom predmetu, morali da govorimo o religioznom verovanju i da sve okrenemo na pitanje vere.

»Stari vidovnjaci nisu govorili samo o veri«, rekao je. »Oni nisu bili prakti ni kao novi vidovnjaci, ali su bili dovoljno prakti ni da znaju šta su *videli*. Ono na šta sam pokušao da ti ukažem tim pitanjem, koje te je toliko zbunilo, jeste da naš razum ne može sam da odgovori koji je razlog našeg postojanja. Svaki put kada to pokuša, odgovor zalazi u podru je vere. Stari vidovnjaci su krenuli drugim putem i pronašli su jedan odgovor koji ne uklju uje samo veru.«

Rekao je da su stari vidovnjaci, izlažu i se neizrecivim opasnostima, stvarno *videli* neopisivu snagu koja je izvor svih svesnih bi a. Nazvali su je Orao, jer su je u nekoliko kratkih pogleda koje su mogli da podnesu *videli* kao nešto što li i na crno-belog orla beskrajne veli ine.

Oni su *videli* da je Orao taj koji daruje svest. Orao stvara svesna bi a da bi mogla da žive i oboga uju svest koju im je dao sa životom. Tako e su *videli* da je Orao taj koji proždire istu tu oboga enu svest pošto je se svesna bi a u trenutku smrti oslobaaju.

»Za stare vidovnjake«, nastavio je don Huan, »re i da je uve avanje svesti razlog našeg postojanja nije pitanje vere ili dedukcije. Oni su to *videli*.

»Oni su *videli* da svest svesnih bi a odle e u trenutku smrti i kao svetle i pramen pamuka plovi pravo u Orlov kljun da bi je ovaj progutao. Za stare vidovnjake to je bio dokaz da svesna bi a žive samo da bi oboga ivala svest koja je Orlova hrana.«

Don Huanovo prosvećivanje se prekinulo jer je morao da ode na kra i poslovni put. Nestor ga je odvezao u Oahaku. Dok sam ih ispraćao, setio sam se da sam u početku svog druženja sa don Huanom, svaki put kada bi on pomenuo poslovno putovanje, mislio da upotrebljava eufemizam za nešto drugo. Napokon sam shvatio da je mislio ono što je govorio. Kad god je trebalo da ide na takvo putovanje, obukao bi jedno od svojih mnogih savršeno skrojjenih odela sa prslukom, i ličio bi na sve drugo samo ne na starog Indijanca koga sam poznavao. Hvalio sam prefinjenost njegovog preobražaja.

»Nagual je neko ko je dovoljno savitljiv da bude bilo šta«, rekao je. »Biti nagual, izmeću u ostalog, zna i nemati slabu tačku. Upamti to — uvek iznova ćemo se vraćati na to.«

Vraćali smo se na to uvek iznova, na sve moguće načine; zaista je izgledalo da on nema slabu tačku, ali dok je on boravio u Oahaki, posumnjao sam. Iznenađeno sam shvatio da nagual ima jednu slabu tačku — opis Orla i ono što je on zahtevao, po mom mišljenju strasnu odbranu.

Pokušao sam da to pitanje postavim nekima iz don Huanovog društva, ali su oni izbegli moje ispitivanja. Rekli su mi da sam u karantinu za takvu vrstu razgovora sve dok don Huan ne završi svoje objašnjavanje.

Im se vratio, seli smo da razgovaramo i ja sam ga o tome upitao.

»Te istine nisu nešto što treba strasno braniti«, odgovorio je. »Vraćaj se ako misliš da pokušavam da ih odbranim. Te su istine skupljene da bi prosvetlile i ushitile ratnike a ne da bi probudile osećanja isključivo prava. Kada sam ti rekao da nagual nema slabu tačku, mislio sam, izmeću u ostalog, da kažem kako nagual nema opsesija.«

Rekao sam mu da sam prestao da pratim njegova predavanja jer me je opis Orla opseo kao i ono što Orla želi. Stalno sam ponavljao kako takva ideja uliva strahopoštovanje.

»Nije to samo ideja«, rekao je. »To je injenica. I to prokleta strašna, ako mene pitaš. Novi vidovnjaci se nisu tek tako igrali idejama.«

»Ali kakva je sila Orazo?«

»Ne bih znao kako da odgovorim. Za vidovnjake je Orazo stvaran kao što su za tebe gravitacija i vreme, i isto toliko apstraktan i nepojmljiv.«

»ekaj malo, don Huane. To jesu apstraktni koncepti, ali se oni odnose na stvarne pojave koje se mogu proveriti. itave discipline su tome posve ene.«

»Orazo i njegova zra enja tako e se mogu potvrditi«, uzvratio je don Huan. »A disciplina novih vidovnjaka bavi se upravo time.«

Pitao sam ga da objasni šta su to Orlova zra enja.

Rekao je da su Orlova zra enja jedna po sebi nepromenljiva stvar, kojom je zaogrnuo sve što postoji, poznato i nepoznato.

»Nema na ina da se re ima opiše šta su stvarno Orlova zra enja«, nastavio je don Huan. »Vidovnjak mora sam da se osvedo i u njih.«

»Da li si se ti osvedo io u njih, don Huane?«

»Naravno da jesam, pa ipak ne mogu da ti kažem šta su ona. Ona su prisustvo, skoro bezbroj vrsta, pritisak koji izaziva vrtoglavo ose anje. ovek može samo letimi no da ih vidi, kao što može samo letimi no da vidi samog Orla.«

»Da li ho eš da kažeš, don Huane, da je Orazo izvor zra enja?«

»Podrazumeva se da je Orazo izvor svojih zra enja!«

»Hteo sam da pitam da li se to vidi?«

»U vezi sa Orlom nema ni eg vizuelnog. itavo telo vidovnjaka ose a Orla. U svima nama postoji nešto što nam omogu uje da svedo imo itavim svojim telom. Vidovnjaci *vi enje* Orla objašnjavaju veoma jednostavno; pošto se ovek sastoji od Orlovih zra enja, potrebno mu je samo da se vrati onome što ga sa injava. Problem se javlja sa ovekovom sveš u; njegova svest je ta koja se zapetlja i zbuni. U presudnom trenutku, kada bi trebalo da zra enja jednostavno prepoznaju sebe, ovekova svest je prisiljena da tuma i. Rezultat je vizija Orla i Orlovih zra enja. Ali ne postoji Orazo i nema

Orlovih zra enja. Ono što je tamo napolju jeste nešto što ni jedno živo bi e ne može da dosegne.«

Upitao sam ga da li je izvor zra enja nazvan Oreo zato što orlovi uopšte imaju važne osobine.

»To je jednostavno slu aj kada nešto nepoznato i maglovito podse a na nešto poznato«, odgovorio je. »Na ra un toga, sigurno je bilo pokušaja da se orlovima pripišu osobine koje oni nemaju. Ali to se dešava uvek kada ljudi podložni utiscima u e da izvode dela koja zahtevaju veliku trezvenost. Vidovnjaci se javljaju u svim veli inama i oblicima.«

»Da li ho eš da kažeš da postoje razli ite vrste vidovnjaka?«

»Ne. Hteo sam da kažem da postoji veliki broj imbecila koji postaju vidovnjaci. Vidovnjaci su ljudska bi a puna mana, to jest ljudska bi a puna mana sposobna su da postanu vidovnjaci. Kao i u slu aju kada ništavni ljudi postanu vrhunski nau nici.

»Osobina ništavnih vidovnjaka jeste da su oni spremni da zaborave udesnost sveta. Oni su sasvim obuzeti injenicom da *vide* i veruju da je jedino njihova genijalnost važna. Vidovnjak mora da bude uzoran kako bi mogao da nadja a gotovo nepobedivu labavost našeg ljudskog stanja. Od samog *vi enja* mnogo je važnije šta vidovnjaci rade sa onim što *vide*.«

»Šta si time mislio, don Huane?«

»Pogledaj šta su nam neki vidovnjaci u inili. Pri ka ili su nam svoju viziju Orla koji nama vlada i koji nas proždire u trenutku naše smrti.«

Rekao je da je ta verzija krajnje nesigurna, i da se njemu li no ne dopada ideja da nas nešto proždire. Po njemu, bilo bi mnogo pogodnije da se kaže da postoji snaga koja privla i našu svest kao što magnet privla i gvozdene opiljke. U trenutku smrti itavo naše bi e se rasta e pod uticajem te ogromne snage.

Smatrao je da je groteskno da se takav jedan doga aj interpretira kao da nas Oreo proždire, jer se na taj na in jedan neopisiv in pretvara u nešto toliko svetovno kao što je ždranje.

»Ja sam vrlo prose an ovek«, rekao sam. »Opis Orla koji nas proždire veoma je uticao na mene.«

»Pravi uticaj se ne može izmeriti sve do trenutka dok ga ti sam ne *vidiš*«, rekao je. »Ali moraš da imaš na umu da naše mane ostaju sa nama ak i pošto postanemo vidovnjaci. Tako, kada budeš *video* tu snagu, možda eš se lako složiti sa nepouzdanim vidovnjacima koji su je nazvali Orlom, kao što sam se i ja složio. S druge strane, možda ne eš. Možda eš se odupreti iskušenju da ljudske osobine pripišeš ne emu što je nepojmljivo, i tada eš za to improvizovati novo ime koje bolje odgovara.«

»Vidovnjaci koji *vide* Orlova zra enja esto ih nazivaju komandama«, rekao je don Huan. »Ne bi mi smetalo da ih i sam zovem komandama da se nisam navikao da ih zovem zra enjima. To je bilo reakcija na ono emu je nagingjao moj dobrotvor; za njega su to bile komande. Smatrao sam da taj termin više pristaje njegovoj mo noj li nosti nego meni. Želeo sam nešto bezli no. ‚Komande‘ mi zvu i isuviše ljudski, ali to je ono što one zaista jesu: komande.«

Don Huan je rekao da *videti* Orlova zra enja zna i izazivati sudbinu. Novi vidovnjaci su uskoro otkrili da su se našli u ogromnim teško ama, i tek posle velikih muka u pokušajima da naprave mape nepoznatog i razdvoje ga od nesaznajnog, shvatili su da je sve sa injeno od Orlovih zra enja. Samo se mali deo tih zra enja nalazi u domašaju ljudske svesti, i taj mali deo se dalje smanjuje, do najsitnijih malenkosti, jer nas svakodnevni život ograni ava. Ti si ušni deli i Orlovih zra enja su poznato; mali deo u mogu em dohvat u ljudske svesti je nepoznato, a nesaznajno je ostatak koji se ne može izra unati.

Nastavio je, kako su novi vidovnjaci, koji su bili pragmatiki orijentisani, odmah bili svesni silne mo i zra enja. Shvatili su da su sva živa bi a primorana da upotrebljavaju Orlova zra enja ak i ako ne znaju šta su ona. Shvatili su tako e da su organizmi takvog kova da hvataju odre enu koli inu tih zra enja i da svaka vrsta ima odre en dohvat. Zra enja vrše veliki pritisak na organizme, i preko tog pritiska organizmi grade svet svog opažanja.

»U našem slu aju, pošto smo ljudska bi a«, rekao je don Huan, »upotrebljavamo ta zra enja i tuma imo ih kao stvarnost. Ali ono što ovek ose a tako je mali deo Orlovih zra enja da je prosto smešno da se nago-milava u našem opažanju, a ipak mi ne možemo da zanemarimo opažanje. Novi vidovnjaci su do toga teško stigli, pošto su se izložili ogromnim opasnostima.«

Don Huan je sedeo tamo gde obi no sedi u velikoj sobi. Ina e u toj sobi nije bilo nameštaja — ljudi su sedeli na prostirkama po podu, ali je Kerol, žena nagaual, uspeła da namesti sobu veoma udobnim foteljama za sastanke na kojima bismo mu ona i ja naizmeni no itali iz dela španskih pesnika.

»Želim da budeš vrlo svestan ovog što radimo«, rekao je im sam seo. »Mi razgovaramo o ume u svesti. Istine o kojima razgovaramo su principi tog ume a.«

Dodao je da je u svojim u enjima za desnu stranu pokazao te principe mojoj normalnoj svesti uz pomo jednog od svojih drugova, Henara, i da se Henaro poigravao mojom sveš u uz sav humor i nepoštovanje po kojima su novi vidovnjaci bili poznati.

»Henaro je taj koji bi trebalo da je ovde da ti pri a o Orлу«, rekao je, »izuzev što njegove verzije ne poštuju ništa. On misli da su vidovnjaci koji tu snagu nazivaju Orlom bili ili previše glupi ili su se dobro našalili, jer orlovi ne ležu samo jaja, oni tako e izbacuju i izmet.«

Don Huan se nasrnejao i rekao da smatra da su Henarovi komentari toliko na mestu da ne može da se ne nasmeje. Dodao je da bi, ukoliko su novi vidovnjaci ti koji opisuju Orla, opis svakako morao da bude na injen upola u šali.

Rekao sam don Huanu da sam u jednoj ravni shvatio Orla kao pesni ku sliku, i da me je takav o aravao, ali da sam. ga u drugoj ravni shvatao doslovce i da me je to prestravljivalo.

»Jedna od najve ih snaga u životu ratnika je strah«, rekao je. »On ih podsti e da u e.«

Podsetio me je da je opis Orla potekao od starih vidovnjaka. Novi vidovnjaci su raš istili s opisima,

upore ivanjima i pretpostavkama bilo koje vrste. Oni su hteli da direktno stignu do izvora stvari i stoga su reskirali neograni ene opasnosti. Oni jesu *videli* Orlova zra enja. Ali oni se nikad nisu zamajavali oko opisa Orla. Oni su smatrali da *vi enje* Orla oduzima previše energije, i da su stari vidovnjaci ve skupo platili svoj letimi an pogled na nesaznajno.

»Kako su stari vidovnjaci došli na to da opisuju Orla?« upitao sam.

»Njima je kao instrukcija o nesaznajnom bilo dovoljno i najmanje usmerenje«, odgovorio je. »Oni su to rešili površnim opisom snage koja vlada svime što postoji, ali ne i opisom zra enja, jer zra enja uopšte ne podležu jeziku pore enja. Pojedini vidovnjaci mogu da ose te potrebu da komentarišu izvesna zra enja, ali to ostaje li na stvar. Drugim re ima, ne postoji dobra verzija o zra enjima, kao što postoji o Orlu.«

»Izgleda da su novi vidovnjaci prili no apstraktni«, prokomentarisao sam. »Oni mi zvu e kao savremeni filozofi.«

»Ne. Novi vidovnjaci su bili užasno prakti ni ljudi«, odgovorio je. »Oni se nisu upuštali u izmišljanje razumnih teorija.«

Rekao je da su stari vidovnjaci bili ti koji su razmišljali apstraktno. Oni su sagradili monumentalne gra evine apstrakcija koje su odgovarale njima i njihovom vremenu. I baš kao današnji filozofi, oni uopšte nisu kontrolisali tok doga aja. S druge strane, novi vidovnjaci, prožeti prakti noš u, bili su sposobni da *vide* kretanje zra enja i da *vide* kako ih ljudi i druga živa bi a koriste da izgrade svet svog opažanja.

»Kako ovek koristi ta zra enja, don Huane?«

»To je toliko jednostavno da zvu i idiotski. Za vidovnjaka, ljudi su svetlosna bi a. Naša svetlost je nainjena od izvesne koli ine Orlovih zra enja koja su smeštena u našoj jajastoj ahuri. Ta odre ena koli ina, ta pregršt zra enja koja je zatvorena, jeste ono što nas ini ljudima. Opažati, zna i slagati zra enja koja su sadržana u našoj ahuri sa onima koja su spolja.

»Vidovnjaci mogu da *vide*, na primer, zra enja unutar bilo kojeg živog bi a i mogu da kažu koja e se od spoljašnjih zra enja spojiti sa njima.«

»Da li su zra enja kao snopovi svetlosti?« upitao sam.

»Ne. Uopšte nisu. To bi bilo suviše jednostavno. Ona su nešto neopisivo. A ipak, moj li ni komentar bi bio da kažem da su ona svetlosna vlakna. Ono što je za normalnu svest neshvatljivo jeste to da su ta vlakna svesna. Ne mogu da ti kažem šta to zna i, jer ja ne znam šta govorim. Sve što mogu da ti kažem sa svojim li nim napomenama jeste da su vlakna svesna sebe, živa i da vibriraju, da ih ima toliko da tu brojevi nemaju nikakvog zna aja, i da je svako od njih ve nost za sebe.«

4 SJAJ SVESTI

Don Huan, don Henaro i ja smo se upravo vratili iz okolnih planina gde smo sakupljali bilje. Bili smo u ku i don Henara, sedeli smo za stolom, kada me je don Huan naterao da promenim nivo svesti. Don Henaro je buljio u mene i po eo da se prigušeno smeje. Prime-tio je kako smatra da je udno što ja imam dva pot-puno razli ita obrasca ponašanja za dve strane svesti. Najo igledniji primer za to bio je moj odnos prema nje-mu. Na mojoj desnoj strani on je bio poštovani i strašni vra don Henaro, ovek iji su me nepojmljivi postupci o aravali i istovremeno me ispunjavali smrtnim stra-hom. Na mojoj levoj strani on je bio prostosrda ni He-naro ili Henarito, uz ime mu nije stajalo nikakvo don, dopadljiv i ljubazan vidovnjak iji su postupci bili potpuno razumljivi i u skladu s onim što sam i sam radio ili pokušavao da radim.

Složio sam se sa njim i dodao da je na mojoj le-voj strani Silvio Manuel, najtajanstveniji od don Hua-novih saradnika, bio taj ije je samo prisustvo bilo dovoljno da me natera da drhtim od straha. Rekao sam tako e da je don Huan, pošto je bio istinski na-gual, sa one strane proizvoljnih normi, i da ga ja po-štujem i divim mu se na obema stranama.

»Ali, da li se on plaši?« upitao je Henaro drhtavim glasom.

»Plaši se vrlo«, ubacio je don Huan falsetom.

Svi smo se smejali, ali su se don Huan i don Henaro smejali toliko razuzdano da sam posumnjao kako znaju nešto što skrivaju.

Don Huan me je itao kao otvorenu knjigu. Objasnio je da je ovek u prelaznom stanju, pre nego što potpuno u e u levu stranu svesti, sposoban da se izvanredno usredsredi, ali da je tako e podozriv prema bilo kojem shvatljivom uticaju. Bio sam pod uticajem sumnji avosti.

»La Gorda je uvek u tom stanju«, rekao je. »Ona lepo u i, ali je veliki gnjavator. I šta god da joj se na e na putu odvla i je i ona tome ne može da se odupre, uklju uju i, naravno, vrlo dobre stvari, kao što je oštra usredsre enost.«

Don Huan je objasnio da su novi vidovnjaci otkrili da je vreme prelaska vreme kada se najbolje u i, i da je to tako e vreme kada se o ratnicima mora voditi ra una i kada im se moraju davati objašnjenja tako da ih mogu ispravno proceniti. Ukoliko im se pre nego što u u u levu stranu ne daju objašnjenja, oni e biti veliki vra evi ali loši vidovnjaci, kao što su bili stari Tolteci.

Žene ratnici naro ito padaju kao žrtve, jer ih mami leva strana, rekao je. One su toliko spretne da mogu bez naprezanja da u u u levu stranu, onoliko puta koliko im je potrebno.

Nakon duge tišine, Henaro je zaspao. Don Huan je po eo da pri a. Rekao je da su novi vidovnjaci morali da izmisle niz termina da bi mogli da objasne drugu istinu o svesti. Njegov dobrotvor je promenio neke od tih termina da bi sebi ugodio, i on sam je u inio isto, vo en verom vidovnjaka da nema nikakve razlike u tome kakvi se termini upotrebljavaju sve dok se istine potvr uju *vi enjem*.

Kopkalo me je koje je termine promenio, ali nisam znao kako ta no da ga pitam. Shvatio je da dovodim u pitanje njegovo pravo ili sposobnost da ih menja i objasnio je da ukoliko termini koje predlažemo poti u od našeg razuma, oni mogu da prenesu samo ve usvojene, proverene ideje iz našeg svakodnevnog života. S

druge strane, kada vidovnjak predloži termin, to nikad nije pesni ka slika, jer poti e iz *vi enja* i obuhvata sve što vidovnjaci mogu da postignu.

Upitao sam ga zašto je on promenio termine.

»Dužnost naguala je da uvek traži bolje na ine za objašnjenja«, odgovorio je. »Vreme menja sve. i svaki novi nagual treba da unosi nove re i, nove ideje da bi opisao svoje *vi enje*.«

»Da li to ho eš da kažeš da nagual uzima ideje iz svakodnevnog života?« upitao sam.

»Ne. Mislim da nagual govori o *vi enju* uvek na nov in«, rekao je. »Na primer, pošto si novi nagual, morao bi da kažeš da svest poja ava opažanje. Ti bi rekao isto što je rekao i moj dobrotvor, ali na drugi na in.«

»Šta kažu novi vidovnjaci da je opažanje, don Huane?«

»Kažu da je opažanje stanje centriranosti; zra enja iz unutrašnjosti ahure postavljena su u liniji sa spoljašnjim zra enjima koja im odgovaraju. Centriranost je ono što omogu ava da svako živo bi e odgaja svest. Vidovnjaci su to zaklju ili jer oni *vide* živa bi a onakvim kakva stvarno jesu: svetlosna bi a koja izgledaju kao mehurovi beli aste svetlosti.«

Pitao sam ga na koji na in zra enja u ahuri pristaju da se onima spolja opažanje ostvari.

»Unutrašnja i spoljašnja zra enja«, rekao je, »ista su svetlosna vlakna. Svetlosna bi a su kratkotrajni mehurovi na injeni od tih vlakana, mikroskopske ta kice svetlosti, združene sa beskrajnim zra enjima.«

Nastavio je da objašnjava da se svetlost živih bi a sastoji od odre ene koli ine Orlovih zra enja koja živa bi a, eto, sadrže u svojim svetlosnim ahurama. Kada vidovnjaci *vide* opažanje, oni su svedoci da svetlost Orlovih zra enja izvan ahura tih bi a žari svetlost zra enja u ahurama. Spoljašnja svetlost privla i onu unutrašnju; hvata je u klopku, da tako kažem, i fiksira je. Svest svakog odre enog bi a je ta fiksiranost.

Vidovnjaci tako e *vide* kako zra enja izvan ahure vrše odre en pritisak na deo zra enja u ahurama. Taj pritisak odre uje stepen svesti koji svako živo bi e ima.

Upitao sam ga da pojasni kako Orlova zra enja izvan ahure vrše pritisak na ona unutra.

»Orlova zra enja su više nego svetlosna vlakna«, odgovorio je. »Svako od njih je izvor bezgrani ne energije. Gledaj na to ovako: pošto su neka od tih spoljašnjih zra enja ista kao i zra enja u ahuri, njihove energije su kao neprekidan pritisak. Ali ahura odvaja zra enja koja su unutar njenog tkiva i na taj na in usmerava pritisak.

»Ve sam ti pomenuo da su stari vidovnjaci bili vrhunski umetnici u baratanju sveš u«, nastavio je. »Sad mogu da dodam da su oni bili majstori te umetnosti, jer su nau ili da manipulišu strukturom ljudske ahure. Rekao sam ti da su oni razmrsili misteriju svesti. Time sam hteo da kažem da su oni *videli* i shvatili da je svest sjaj u ahuri živih bi a. Oni su ga pravilno nazvali sjaj svesti.«

Objasnio je da su stari vidovnjaci *videli* da je ljudska svest sjaj ilibarske svetlosti, ja i nego ostali deo ahure. Taj sjaj se nalazi na uzanom, vertikalnom pojasu na samom kraju desne strane ahure, i pruža se itavom dužinom. Veština starih vidovnjaka je bilo pokretanje tog sjaja, omogu avanje da se sa svog stalnog mesta proširi na unutrašnju površinu ahure, itavom njenom širinom.

Prestao je da pri a i pogledao u Henara, koji je još uvek vrsto spavao.

»Henaro ne daje ni pet para za objašnjenja«, rekao je. »On dela. Moj dobrotvor ga je neprestano gurao da se suo i sa nerešivim problemima. Tako je on na pravi na in ušao u levu stranu i nikad nije imao prilike da premišlja i da se iš u ava.«

»Da li je bolje da se tako radi, don Huane?«

»Zavisi. Za njega je tako savršeno. Za tebe i za mene, to ne bi bilo zadovoljavaju e, jer smo mi ovako ili onako pozvani da objašnjavamo. Henaro ili moj dobrotvor su više nalik starim nego novim vidovnjacima: oni mogu da kontrolišu sjaj svesti i da sa njim rade šta god požele.«

Ustao je sa prostirke gde smo sedeli i protegao ruke i noge. Navaljivao sam na njega da nastavi da

govori. Nasmehio se i rekao da mi je potreban odmor, da moja koncentracija opada.

ulo se kucanje na vrata. Probudio sam se. Bio je mrak. Za trenutak nisam mogao da se setim gde se nalazim. Bilo je nešto u meni što je bilo daleko, kao da je deo mene još uvek spavao, a ipak sam bio sasvim budan. Dovoljno mese eve svetlosti dopiralo je kroz otvoren prozor tako da sam mogao da vidim.

Video sam don Henara kako ustaje i ide do vrata. Tada sam shvatio da sam u njegovoj kući. Don Huan je vrsto spavao na prostirci na podu. Imao sam jasan utisak da smo nas trojica zaspali pošto smo se mrtvi umorni vratili sa puta po planinama.

Don Henaro je upalio svoju petrolejku. Išao sam za njim do kuhinje. Neko mu je bio doneo iniju toplog paprikaša i hrpu tortilja.

»Ko ti je doneo hranu?« upitao sam ga. »Da li ti ovde negde imaš ženu koja ti kuva?«

Don Huan je došao u kuhinju. Obojica su me gledali smeše i se. Zbog ne ega sam se užasavao njihovih osmeha. U stvari, malo je nedostajalo pa da vrisnem od straha, kada me je don Huan udario po leđima i pomerio me u stanje povišene svesti. Tada sam shvatio da sam verovatno dok sam spavao, ili dok sam se budio, skliznuo u stanje svakodnevne svesti.

Ose anje koje sam iskusio kada sam se opet vratio u povišenu svest bilo je mešavina olakšanja i gneva i najdublje žalosti. Osetio sam olakšanje jer sam ja opet ja, jer sam na ta nepojmljiva stanja po eo da gledam kao na svoju pravu prirodu. Za to je postojao jedan jedinstven razlog — u tim stanjima osećao sam da sam potpuno; ništa mi nije nedostajalo. Gnev i žalost bili su odgovor na nemoć. Više nego ikad bio sam svestan ograničenosti svog bića.

Zamolio sam don Huana da mi objasni kako je bilo moguće da radim sve ono što sam uradio. U stanjima povišene svesti mogao sam da se osvrnem i da zapamtim sve o sebi; mogao sam da objasnim sve što sam radio i u jednom i u drugom stanju; mogao sam čak da zapamtim da nisam mogao da se setim. Ali kada bih

se jednom vratio na svoj prirodan svakodnevni nivo svesti, nisam mogao da se setim ni ega od onog što sam radio u povišenoj svesti, ak i da mi je život od toga zavisio.

»Stani, stani malo«, rekao je. »Ti još uvek nisi ništa zapamtio. Povišena svest je samo prelazno stanje. Postoji još beskona no mnogo izvan toga, i ti si bio tamo mnogo, mnogo puta. Ovog trenu ne možeš da se setiš, ak i da ti život zavisi od toga.«

Bio je u pravu. Pojma nisam imao o emu govori. Molio sam ga da objasni.

»Objašnjenje stiže«, rekao je. »To je spor proces, ali do i emo i na to. Sporo se odvija jer sam ja kao i ti: volim da razumem. Ja sam suprotnost svome dobrotvoru, kojem nije bilo do objašnjavanja. Za njega je postojala samo akcija. Obi no nas je stavljao pred nerešive probleme i ostavljao nam da ih sami rešimo. Neki od nas nikada ništa nisu rešili i mi smo svršili skoro u istoj vre i sa starim vidovnjacima: sve sama akcija, bez pravog znanja.«

»Da li su ta se anja zapretna u mom umu?« upitao sam.

»Ne. To bi bilo suviše jednostavno«, odgovorio je. »Radnje vidovnjaka su složenije nego što je razdvajanje ljudi na telo i duh. Ti si zaboravio šta si u inio, jer kada si radio ono što si zaboravio, *video* si.«

Zamolio sam don Huana da ponovo ispri a ono što je upravo bio rekao.

Strpljivo je objasnio da se sve što sam zaboravio desilo u stanju u kome je moja svakodnevna svest bila uve ana, poja ana, u uslovima koji su zna ili da su ostale oblasti mog celokupnog bi a bile upotrebljene.

»Sve što si zaboravio, zapretno je u tim oblastima tvog celokupnog bi a«, rekao je. »Upotrebljavati te druge oblasti zna i *videti*.«

»Sada sam zbunjeniji nego ikad, don Huane«, rekao sam.

»Ne krivim te«, rekao je. »*Vi enje* je otkrivanje srži svega, osvedo iti se o nepoznatom i okrznuti pogledom nesaznajno. To nije utešno, ali je tako. Vidovnjaci se obi no izgube kada otkriju da je postojanje

nepojmljivo složeno i da ga naša normalna svest svojim ograni avanjem slabi.«

Ponovio je da moram da budem potpuno usredsre- en, da je razumevanje od vrhunskog zna aja, da su novi vidovnjaci smatrali da je najvrednije duboko, ne- emotivno razumevanje.

»Na primer«, nastavio je, »kada si prekju e shva- tio la Gordinu i sopstvenu samovažnost, ti u stvari nisi ništa razumeo. Imao si izliv ose anja i to je sve. To kažem jer si slede eg dana bio veoma ohol u svojoj samovažnosti kao da nikad ništa nisi shvatio«.

»Isto se doga alo i starim vidovnjacima. Oni su reagovali emotivno. Ali kad je došlo vreme da shvate šta su *videli*, oni to nisu mogli. Da bi razumeo, ovek treba da bude trezven a ne emotivan. uvaj se onih iz kojih lije razumevanje, jer oni ništa nisu razumeli.

»Za one koji nemaju trezvenog razumevanja, na stazi znanja postoje neizrecive opasnosti«, nastavio je. »Skiciram ti red po kojem su novi vidovnjaci složili istine o svesti, tako da ti služi kao mapa, mapa koju eš morati da potvrdiš *vi enjem*, ali ne o ima.«

Nastala je duga pauza. Gledao me je. O igledno je ekao da ga nešto pitam.

»Svi postaju žrtve greške da se *vi enje* izvodi o i- ma«, nastavio je. »Ali ne treba da budeš iznena en što posle toliko godina još uvek nisi shvatio da *vi enje* nema veze sa o ima. To je sasvim prirodna greška.«

»Šta je onda *vi enje*?« upitao sam.

Odgovorio je da je *vi enje* centriranje. Podsetio sam ga da je rekao da je opažanje centriranje. Tada je ob- jasnio da je centriranje zra enja koja se rutinski ko- riste u našem svakodnevnom životu opažanje, a da je *vi enje* centriranje zra enja koja se obi no nikad ne koriste. Dok se zbiva takva centriranost ovek *vidi*. Stoga *vi enje*, pošto nastaje od centriranosti koja ne spada u obi no, ne može da bude nešto u šta e o- vek tek samo tako da gleda. Rekao je da meni, uprkos injenici što sam *video* bezbroj puta, nije palo na pa- met da zanemarim svoje o i. Podlegao sam jer je *vi e- nje* i opisivao na takav na in.

»Kada vidovnjaci *vide*, dok se odvija nova centriranost, nešto im sve pojašnjava«, nastavio je. »Jedan im glas u uvo govori šta je šta. Ako nema toga glasa, ono u emu vidovnjak u estvuje nije *vi enje*.«

Nakon kratke pauze nastavio je da objašnjava glas *vi enja*. Rekao je da bi bilo podjednako pogrešno ako bi se za *vi enje* reklo da je slušanje, jer je ono beskrajno više od toga, ali da su vidovnjaci izabrali da im zvuk bude mera nove centriranosti.

Rekao je da je glas *vi enja* najtajanstvenija neobjašnjiva stvar. »Li no sam zaklju i o da glas *vi enja* pripada isklju ivo ljudima«, rekao je. »Možda je tako jer se osim oveka niko ne služi govorom. Stari vidovnjaci su verovali da je to glas jednog mo nog entiteta koji je u bliskoj vezi sa ove anstvom, zaštitnik oveka. Novi vidovnjaci su ustanovili da taj entitet, koji su nazvali ljudski kalup, ne poseduje glas. Glas *vi enja* je za nove vidovnjake sasvim nepojmljiv; oni kažu da je to sjaj svesti koji svira na Orlovim zra enjima kao što harfista svira na harfi.«

Odbio je da dalje objašnjava tvrde i da e mi se kasnije, kada nastavi sa objašnjavanjem, sve pojasniti.

Moja koncentracija je bila do te mere potpuna dok je don Huan govorio da se stvarno nisam se ao kada sam seo za sto da jedem. Kada je don Huan u utao, primetio sam da je njegov tanjir s paprikašem bio gotovo prazan.

Henaro me je gledao smeše i se zadovoljno. Moj tanjir je bio preda mnom na stolu i tako e je bio prazan. U njemu je, kao da sam upravo završio sa jelom, bio samo tanak sloj taloga od paprikaša. Nisam se uopšte se ao da sam jeo, ali nisam se se ao ni da sam došao do stola i seo.

»Da li ti se dopao paprikaš?« upitao me je Henaro gledaju i u stranu.

Rekao sam da jeste jer nisam hteo da priznam kako imam problema s pam enjem.

»U njemu je bilo previše ilija za moj ukus«, rekao je Henaro. »Ti nikad ne jedeš ljutu hranu, pa se pomalo brinem šta e biti sa tobom. Nije trebalo da

pojedeš dve porcije. Pretpostavljam da si malo alaviji kada si u povišenoj svesti, a?»

Priznao sam da je verovatno u pravu. Pružio mi je veliki krug s vodom da utolim žeđ i pokvasim grlo. Kada sam ga žudno do kraja ispio, obojica su prasnuli u gromoglasan smeh.

Odjednom sam shvatio šta se dešava. Shvatio sam to fizički. Bio je to blesak žu kaste svetlosti koji me je pogodio kao da mi je neko kresnuo šibicu pred oči. Znao sam da se Henaro sprda. Nisam jeo. Bio sam toliko udubljen u don Huanovo objašnjavanje da sam zaboravio na sve ostalo. Preda mnom je bio Henarov tanjir.

Posle večere je don Huan nastavio da objašnjava sjaj svesti. Henaro je seo pored mene, slušaju i kao da to objašnjenje nikad ranije nije čuo.

Don Huan je rekao da je pritisak koji zračenja izvan ahure, koja se zovu zračenja na veliko, vrše na zračenja u ahuri, jednak kod svih svesnih bića. Ipak su rezultati tog pritiska besкраjno različiti među sobom, jer njihove ahure reaguju na taj pritisak na sve moguće načine. Ipak postoji i stepen jednoobraznosti u okviru izvesnih granica.

»Dakle«, nastavio je, »kada vidovnjaci *vide* pritisak koji zračenja na veliko usmeravaju prema unutrašnjim zračenjima, koja su uvek u pokretu, i zaustavljaju njihovo kretanje, oni znaju da je svetlosno biće u tom trenutku zaustavljeno svež u.

»Kada se kaže da se zračenja na veliko usmeravaju na ona unutar ahure i zaustavljaju njihovo kretanje, to zna i da vidovnjaci *vide* nešto neopisivo, čiji značaj znaju bez ikakve sumnje. To zna i da im glas *vičenja* govori da su unutrašnja zračenja potpuno umirena i da su se sastavila sa onima spolja.«

Rekao je da vidovnjaci, prirodno, smatraju da svest uvek potiče izvan nas, i da prava tajna nije u nama. Pošto je prirodno da su zračenja na veliko takva da u vršenju ona što su u ahurama, smicalica svesti je u tome da u vršenju zračenja stopi sa onim što je u nama. Vidovnjaci veruju da ako dozvolimo da se to

desi, postajemo ono što doista i jesmo — fluidni, zauvek u kretanju, ve ni.

Nastao je poduži prekid. Don Huanove o i su snažno svetlucale. Izgledalo je kao da me gledaju iz velikih dubina. Ose ao sam da je svako njegovo oko nezavisna ta ka sjaja. Za kratko je izgledalo da se bori protiv nevidljive sile, unutrašnjeg ognja koji je nameravao da ga proguta. To je prošlo i on je nastavio da govori.

»Stepen svesti svakog svesnog bi a ponaosob«, nastavio je, »zavisi od stepena njegove sposobnosti da dopusti zra enjima na veliko da ga ponesu.«

Posle dužeg prekida don Huan je nastavio objašnjavanje. Rekao je da vidovnjaci *vide* da se od trenutka za e a svest pove ava i oboga uje kroz proces življenja. Rekao je da vidovnjaci, na primer, *vide* da svest jednog insekta i svest jednog oveka rastu od trenutka za e a na zaprepaš uju e razli it na in, ali sa jednakom doslednoš u.

»Da li se svest razvija od trenutka za e a ili od trenutka ro enja?« upitao sam.

»Svest se razvija od trenutka za e a«, odgovorio je. »Uvek sam ti govorio da je seksualna energija nešto krajnje zna ajno i da se mora kontrolisati i upotrebljavati veoma pažljivo. Ali tebe je uvek odbijalo to što sam govorio, jer si mislio da o kontroli govorim u terminima morala; ja sam uvek mislio u terminima uvanja i preusmeravanja energije.«

Don Huan je pogledao Henara. Henaro je klimnuo glavom da bi potvrdio.

»Henaro e da ti ispri a šta nam je naš dobrotvor, nagual Hulijan, obi no govorio o uvanju i preusmeravanju seksulane energije«, rekao mi je don Huan.

»Nagual Hulijan je govorio da je upražnjavanje sek- sa pitanje energije«, po eo je Henaro. »Na primer, on nikad nije imao nikakvih seksualnih problema, jer je imao energije na kilo. Ali mene je samo pogledao i procenio je da je moj mlitavko samo za pišanje. Rekao mi je da nemam dovoljno energije za seksualno opštenje. Re- kao je da su moji roditelji bili previše malaksali i previše umorni kada su me pravili; rekao je da sam ja rezultat vrlo dosadnog seksa, *cojida aburrida*. Takav

sam se i rodio, malaksao i umoran. Nagual Hulijan je preporučio da ljudi poput mene nikad ne bi trebalo da seksualno opšte; na taj način možemo da sačuvamo ovo malo energije što imamo.

»Isto je rekao Silviju Manuelu i Emiliju. *Video* je da ostali imaju dovoljno energije. Oni nisu bili proizvođači dosadnog seksa. Rekao im je da sa svojom seksualnom energijom mogu da rade šta god žele, ali je savetovao da se kontrolišu i da shvate Orlovu komandu da seks služi za darivanje sjaja svesti. Svi smo rekli da smo razumeli.

»Jednog dana, bez ikakvog upozorenja, razvukao je zavesu drugog sveta uz pomoć svog dobrotvora naguala Elijasa, i gurnuo nas sve unutra, bez ikakvog ustupu. Izuzev Silvija Manuela, gotovo svi smo pomrli tamo. Nismo imali energije da podnesemo udar drugog sveta. Niko od nas, osim Silvija Manuela, nije sledio nagualovu preporuku.«

»Šta je zavesa drugog sveta?« upitao sam don Huana.

»Ono što je Henaro rekao, zavesa«, odgovorio je don Huan. »Ali, ti se udaljavaš od teme. Stalno to radiš. Govorimo o Orlovim komandama koje se ti u seksu. Orlova komanda je da se seksualna energija koristi da bi se stvorio život. Preko seksualne energije Orlovi daruju svest. Zato kada se svesna bića upuštaju u snošaj, zračenja u njihovim ahurama daju sve od sebe da daruju svest novom svesnom biću u koje stvaraju.«

Rekao je da su za vreme seksualnog inaja zračenja koja sadrže ahure obaju roditelja podvrgnuta dubokoj uzburkanosti i ja je vrhunska tačka stapanje, spajanje dvaju delova sjaja svesti, po jednog od svakog u esnika, koji se odvajaju od njihovih ahura.

»Snošaj je uvek darivanje svesti, iako to darivanje ne mora da bude ujedinjeno«, nastavio je. »Zračenja u ahurama ljudskih bića ne znaju za snošaj iz zadovoljstva.«

Henaro se preko stola nagao prema meni iz svoje stolice i rekao mi tiho, tresući glavom da bi naglasio:

»Nagual ti govori istinu«, rekao je i namignuo mu.
»To zra enja zaista ne znaju.«

Don Huan se borio da se ne nasmeje i dodao je da ovek greši što dela nimalo ne poštuju i tajnu postojanja i što veruje da je toliko uzvišen in darivanja svesti i života samo fizi ka akcija u koju ovek može da se upušta kad god mu se prohte.

Henaro je izvodio opscene seksualne pokrete, uvi-
jao kukovima u krug, bez prekida, Don Huan je klimao glavom i rekao da je upravo to bilo ta no ono što je mislio. Henaro mu je zahvalio što odaje priznanje njegovom jednom i jedinom doprinosu objašnjenju svesti.

I jedan i drugi su se smejali kao budale govore i mi da bih se, kad bih samo znao koliko je njihov dobro-
tvor bio ozbiljan u vezi s objašnjenjem svesti, i ja sam smejao sa njima.

Ozbiljno sam upitao don Huana šta sve to zna i
prose nom ovek u svakodnevnom životu.

»Misliš to što Henaro radi?« upitao me je sa laž-
nom ozbiljnoš u.

Njihova radost je uvek bila zarazna. Trebalo im
je prili no vremena da se smire. Nivo njihove energije
je bio toliko visok da sam pored njih izgledao star i
oronuo.

»Zaista ne znam«, kona no mi je odgovorio don
Huan. »Znam jedino šta to zna i ratnicima. Oni znaju
da je jedina prava energija koju imamo seksualna
energija koja daruje život. Znaju i to, oni su stalno
svesni svoje odgovornosti.

»Ako ratnici žele da imaju dovoljno energije da
vide, moraju da škrtare sa svojom seksualnom energi-
jom. To je bila lekcija koju nam je dao nagual Huli-
jan. Gurnuo nas je u nepoznato i skoro da smo svi
pomrli. Pošto smo svi želeli da *vidimo*, svakako da
smo se uzdržavali da tra imo svoj sjaj svesti.«

Ve sam ga uo da pri a o tom verovanju. Svaki
put kada bi to rekao po eli bismo da se prepiremo.
Uvek sam ose ao da sam prisiljen da se bunim i da
stavljam primedbe na ono što sam smatrao puritanskim
odnosom prema seksu.

Ponovo sam se usprotivio. Obojica su se smejali do suza.

»A šta je sa ovekovom prirodnom senzualnošću?« upitao sam don Huana.

»Ništa«, odgovorio je. »Nema ni eg lošeg u ovekovojoj senzualnosti. ovekovo neznanje i nepoštovanje prema sopstvenoj magičnoj prirodi je ono što ne valja. Pogrešno je nemarno tražiti seksualnu snagu koja daruje život i nemati decu, ali je tako e pogrešno ne znati da ovek ako ima decu opterećuje sjaj svesti.«

»Kako vidovnjaci znaju da rađanje dece opterećuje sjaj svesti?« pitao sam.

»Oni *vide* da kada imaju decu, sjaj svesti roditelja se smanjuje a dečica raste. Kod nekih preosetljivih, nežnih roditelja sjaj svesti skoro iščezava. Dok dete uvećava svoju svest, velika tamna mrlja razvija se na svetlosnoj ahuri roditelja, na istom onom mestu odakle je sjaj nestao. To je obično na središnjem delu ahure. Ponekad se te mrlje mogu *videti* izložene na samom telu.«

Pitao sam ga da li se išta može učiniti da se ljudima pruži uravnoteženije objašnjenje sjaja svesti.

»Ništa«, rekao je. »Bar vidovnjaci ne mogu ništa učiniti. Vidovnjaci streme da budu slobodni, da budu nepristrasni svedoci nesposobni, da daju svoj sud; u protivnom bi morali da preuzmu odgovornost za utvrđivanje još podesnijeg ciklusa. Niko to ne može učiniti. Ako novi ciklus treba da dođe, mora da dođe e sam od sebe.«

5 PRVA PAŽNJA

Sutradan smo doru kovali u zoru, a onda me je don Huan naveo da promenim nivoe svesti.

»Hajde da danas odemo na jedno od prvobitnih sastajališta«, rekao je don Huan Henaru.

»Svakako«, rekao je Henaro ozbiljno. Pogledao me je i zatim dodao tiho, kao da ne želi da ga ujem: »Ho e li on morati... možda je to previše ...«

U roku od nekoliko sekundi moj strah i sumnji-avost su narasli do nepodnošljivih granica. Znojio sam se i dahtao. Don Huan mi je prišao sa izrazom skoro nekontrolisanog uživanja, uveravaju i me da se Henaro samo zabavlja na moj račun, i da emo i i na mesto na kojem su hiljadama godina ranije živeli prvobitni vidovnjaci.

Dok mi je don Huan govorio, slu ajno pogledah Henara. Polako je vrteo glavom. Bilo je to gotovo neprimetno kretanje, kao da je hteo da mi stavi na zna- nje da don Huan ne govori istinu. Zapao sam u stanje nervne uznemirenosti, skoro hysterije — koje se izgubilo tek kada je Henaro prasnuo u smeh.

udio sam se kako lako moja emocionalna stanja mogu da narastu do skoro nekontrolisanih visina ili da spadnu ni na šta.

Don Huan, Henaro i ja napustili smo Henarovu ku u rano ujutro i putovali smo kratko u okolna gola brda. Uskoro smo se zaustavili i posedali na vrhu jed-

ne ogromne zaravnjene blago nagnute stene, u njivi kukuruza koji je, izgledalo je, nedavno obran.

»Ovo je prvobitno sastajalište«, rekao mi je don Huan. »Dok traje moje objašnjenje, vra a emo se ovde još nekoliko puta.«

»Vrlo udne stvari se ovde doga aju no u«, rekao je Henaro. »Nagual Hulijan je ovde stvarno uhvatio jednog saveznika. Ili, još pre, saveznik je...«

Don Huan je dao primetan znak obrvama i Henaro se zaustavio usred re enice. Smešio mi se.

»Dan je, i suviše je rano za strašne pri e«, rekao je Henaro. »Sa ekajmo da se smra i.«

Ustao je i po eo da puzi okolo po steni, na vrhovima prstiju, ki me izvijene unatrag.

»Šta je to on pri ao o tome da je tvoj dobrotvor ovde uhvatio jednog saveznika?« upitao sam don Huan.

Nije mi odmah odgovorio. Uzbu eno je posmatrao Henarove ludorije.

»To se odnosilo na neke istan ane upotrebe svesti«, napokon je odgovorio i dalje bulje i u Henara.

Henaro je napravio krug oko stene, vratio se i seo pored mene. Teško je dahtao, krkljao je skoro bez daha.

Izgledalo je da je don Huan op injen onim što je Henaro uradio. Ponovo sam ose ao da se zabavljaju na moj ra un, da obojica u estvuju u ne emu o emu ja ništa ne znam.

Iznenada, don Huan je po eo da objašnjava. Njegov glas me je smirio. Rekao je da su nakon mnogo muka vidovnjaci došli do zaklju ka da se svest odra slog ljudskog bi a, sazrelog kroz proces rasta, više ne može nazivati sveš u, jer se pretvorila u nešto mnogo snažnije i složenije, što vidovnjaci nazivaju pažnjom.

»Otkud vidovnjaci znaju da se ljudska svest odgaja i da raste?« upitao sam.

Rekao je da u odre eno vreme tokom rasta ljudskih bi a pojas zra enja u njihovim ahurama postaje vrlo svetao; kako ljudsko bi e prikuplja iskustvo, tako po inje da svetli. U nekim slu ajevima sjaj tog pojasa zra enja ja a toliko dramati no da se stapa sa spolja-

šnjim zra enjima. Vidovnjaci koji su svedoci te vrste pove anja moraju da pretpostave kako je svest sirov materijal i da je pažnja krajnji proizvod sazrevanja.

»Kako vidovnjaci opisuju pažnju?« upitao sam.

»Oni kažu da je pažnja obuzdavanje i pove avanje svesti kroz proces življenja«, odgovorio je.

Rekao je da je opasnost od definicija u tome što one pojednostavljaju stvari da bi ih u inile razumljivim; u ovom slu aju, definišu i pažnju, ovek rizikuje da magi an, udesan podvig pretvori u nešto opšte. Pažnja je najve i podvig. Ona se od sirove životinjske svesti razvija sve dok ne pokrije itavu skalu ljudskih alternativa. Vidovnjaci je poboljšavaju još i više sve dok ona ne pokrije itav obim ljudskih mogu nosti.

Želeo sam da znam da li vidovnjaci misle da postoji naro it zna aj alternativa i mogu nosti.

Don Huan je odgovorio da su ljudske alternative sve ono što smo kao osobe sposobni da biramo. One se odnose na nivo našeg svakodnevnog domašaja, na poznato; i zahvaljuju i toj injenici, sasvim su ograni ene broj ano i po obimu. Ljudske mogu nosti pripadaju nepoznatom. One nisu nešto što bismo mogli da odaberemo, ve su ono što smo sposobni da postignemo. Rekao je da je jedan primer ljudskih alternativa naš izbor da verujemo kako je ljudsko telo objekt me u objektima. Primer ljudskih mogu nosti je vidovnja ko dostignu e da oveka sagledaju kao jajoliko svetlosno bi e. Kada telo smatra za objekt ovek dodiruje poznato, sa telom kao svetle im jajetom ovek se la a nepoznatog; ljudske mogu nosti usled toga imaju gotovo neiscrpan doseg.

»Vidovnjaci kažu da postoje tri tipa pažnje«, nastavio je don Huan. »Kada to kažu, oni misle samo na ljudska bi a, a ne na sva svesna bi a koja postoje. Ali to nisu samo tipovi pažnje, to su pre tri nivoa postignu a. To su prva, druga i tre a pažnja, i svaka od njih je samostalna i svaka je za sebe potpuna.«

Objasnio je da je prva ljudska pažnja životinjska svest, koja se kroz proces iskustva razvila u složenu, komplikovanu i krajnje krhku sposobnost koja vodi ra una o svetu svakodnevice u svim njegovim neprebroj-

nim vidovima. Drugim re ima, sve o emu ovek može da misli deo je prve pažnje.

»Prva pažnja je sve što smo kao obi ni ljudi«, nastavio je. »Na osnovu toga što naši životi podležu jednom takvom apsolutnom pravilu, prva pažnja je najvrednije preimu stvo obi nog oveka. Možda je ona ak naše jedino preimu stvo.

»Pošto su vodili ra una o njenoj pravoj vrednosti, novi vidovnjaci su zapo eli da strogo prou avaju prvu pažnju kroz *vi enje*. Njihova otkri a su formirala itavu perspektivu i izgled njihovih potomaka, iako ve ina njih ne razume šta su ti vidovnjaci zaista *videli*.«

Nedvosmisleno me je upozorio da zaklju ci rigoroznog prou avanja novih vidovnjaka imaju vrlo malo zajedni kog sa razumom ili racionalnoš u, jer da bi prou io i objasnio prvu pažnju, ovek treba da je *vidi*. To mogu samo vidovnjaci. Ali suštinsko je ispitivati šta vidovnjaci *vide* u prvoj pažnji. To prvoj pažnji daje jedinu mogu nost koju e ikad imati da spozna sopstveno delovanje.

»U smislu ovoga što vidovnjaci *vide*, prva pažnja je sjaj svesti razvijen do ultrasjaja«, nastavao je. »Ali to je sjaj u vrš en na površini ahure, da tako kažem. To je sjaj koji prekriva poznato.

»S druge strane, druga je pažnja složenije i posebnije stanje sjaja svesti. Ona se bavi nepoznatim. Ona nastaje kada se iskoriste neupotrebljena zra enja u ovekovoj ahuri.

»Razlog što za drugu pažnju kažem da je posebna jeste što upotrebljavanje tih neiskoriš enih zra enja od oveka traži neobi nu, razra enu taktiku koja zahteva najvišu disciplinu i usredsre enost.«

Rekao je da mi je ranije, kada me je podu avao ume u *sanjanja*, kazao da je usredsre enost koja je potrebna da bi ovek bio svestan da sanja prete a druge pažnje. Ta usredsre enost je jedan oblik svesti koji ne spada u istu grupu sa sveš u potrebnom u saobraanju u svakodnevnom životu.

Rekao je da se druga pažnja tako e naziva svest leve strane; i ona je najogromnije polje koje se može

zamisliti, u stvari toliko ogromno da izgleda da je beskrajno.

»Ne bih u njega zalutao ni za šta na svetu«, nastavio je. »To je mo vara toliko složena i bizarna da trezveni vidovnjaci u nju odlaze samo pod strogo određenim uslovima.

»Velika teško a je u tome što se u drugu pažnju sasvim lako ulazi, a njena primamljivost je gotovo neodoljiva.«

Rekao je da su stari vidovnjaci, koji su bili majstori ume a svesti, svoju veštinu primenjivali na sopstvenom sjaju svesti i da su postigli da se on proširi do nepojmljivih granica. Oni su se zaista trudili da osvetle sva zra enja u svojim ahurama, svaki put po jedan pojas. Uspeli su, ali neobi no je to što je dostignu e osvetljavanja svaki put po jednog pojasa bilo odlu uju e da postanu zarobljenici mo vare druge pažnje.

»Novi vidovnjaci su ispravili tu pogrešku«, nastavio je, »i pustili su da se ume e svesti razvije do svog prirodnog kraja, to jest da se sjaj svesti prostire izvan granica svetlosne ahure jednim jedinim udarom.

»Tre a pažnja se dostiže kada se sjaj svesti pretvori u unutrašnji oganj, sjaj koji ne osvetljava svaki put po jedan pojas, ve sva Orlova zra enja u ljudskoj ahuri.«

Don Huan je izrazio svoje strahopoštovanje prema smišljenom naporu novih vidovnjaka da tre u pažnju postignu za života i dok su svesni svoje individualnosti.

Nije smatrao da je vredno raspravljati o slu ajnim primerima ljudi i drugih svesnih bi a koji su ušli u nepoznato i nesaznajno a da toga nisu bili svesni; prema tome se odnosio kao prema Orlovom poklonu. Izjavio je da je za nove vidovnjake ulaženje u tre u pažnju tako e poklon, ali da ima druk ije zna enje. To je više kao nagrada za izvesno dostignu e.

Dodao je da u samrtnom asu sva ljudska bi a ulaze u nesaznajno i da neka od njih postižu tre u pažnju isuviše zakratko, i to samo da bi se Orlova hrana preistila.

»Vrhunsko je postignu e ljudskih bi a«, rekao je, »da se taj nivo pažnje dostigne dok se još ima životne

snage, da se ne postane bestelesna svest koja se kao tiktaj svetlosti kreće pravo u Orlov kljun koji je proždire.«

Dok sam slušao don Huanovo objašnjavanje, ponovo sam sasvim izgubio iz vida sve što me je okruživalo. Henaro je o igledno ustao i napustio nas, i nije ga bilo nigde na vidiku. Udno, našao sam se kako etvoro-noške stojim na steni, dok je don Huan uao iza mene i držao me tako, blago mi pritiskuju i ramena. Opružio sam se po steni i zažmurio. Sa zapada je duvao blag povetarac.

»Nemoj da zaspiš«, rekao je don Huan. »Ni u kom sluaju ne smeš da zaspiš na ovoj steni.«

Seo sam. Don Huan me je gledao.

»Samo se opusti«, nastavio je. »Pusti neka ti unutrašnji dijalog utrne.«

Sva je moja usredsre enost bila usmerena na to da sledi ono što je govorio kada me je uzdrmao napad strave. Isprva nisam znao šta je to bilo; mislio sam da me opet obuzima nepoverenje. Ali tad me je kao grom pogodilo da je bilo kasno popodne. Ono što sam smatrao jedno asovnim razgovorom progutalo je itav dan.

Sko io sam, potpuno svestan nepodudarnosti, iako nisam mogao da shvatim šta mi se desilo. Osetio sam udno uzbu enje koje je moje telo gonilo da tr i. Don Huan je nasko io na mene vrsto me zadržavaju i. Pali smo na meko tlo, i on me je tu držao eli nim stiskom. Uopšte nisam znao da je toliko snažan.

Telo mi se silovito treslo. Ruke su mi letele u svim pravcima i drhtale. Kao da sam imao napad. Ipak je jedan deo mene bio toliko nepristupa an da je postao zadivljen posmatraju i kako mi telo vibrira, uvija se i drhti.

Gr evi su napokon uminuli i don Huan me je pustio. Dahtao je od naprezanja. Preporu io je da se opet uspnemo na stenu i da sedimo tamo dok se povratim.

Nisam mogao da ga ne gnjavim svojim uobi ajenim pitanjima: Šta mi se desilo? Odgovorio je da sam se, dok mi je on pri ao, probio izvan odre ene granice i da sam ušao veoma duboko u levu stranu. On i He-

naro su me tamo pratili. A onda sam ja izjurio napolje na isti na in kao što sam i prodro unutra.

»Uhvatio sam te baš na vreme«, rekao je. »Ina e bi otišao pravo u svoje normalno ja.«

Bio sam potpuno zbunjen. Objasnio je da smo se nas trojica igrali sveš u. Mora da sam se ja uplašio i istr ao bez njih.

»Henaro je majstor svesti«, nastavio je don Huan. »Silvio Manuel je majstor *volje*. Njih dvojicu su bez milosti gurali u nepoznato. Moj dobrotvor im je inio ono što je njemu inio njegov dobrotvor. Po nekim osobinama Henaro i Silvio Manuel su vrlo sli ni starim vidovnjacima. Oni znaju šta mogu da urade, ali njih uopšte ne interesuje da saznaju kako to rade. Danas je Henaro ugrabio priliku da gurne tvoj sjaj svesti i svi smo završili u neobi nim granicama nepoznatog.«

Molio sam ga da mi kaže šta se dešavalo u nepoznatom.

»Mora eš sam toga da se setiš«, rekao mi je jedan glas uz samo uvo.

Bio sam toliko ube en da je to glas *vi enja* da ga se uopšte nisam plašio. Nisam se ak pokorio nagonu da se osvrnem.

»Ja sam glas *vi enja* i ja ti kažem da si šupljoglavac«, ponovo je rekao glas i zakikotao se.

Okrenuo sam se. Henaro je sedeo iza mene. Bio sam toliko iznena en da sam se nasrnejao, možda malo više histeri no nego oni.

»Pada mrak«, rekao mi je Henaro. »Kao što sam ti jutros rano obe ao, ovde e biti bal.«

Don Huan se umešao i rekao da za danas treba da završimo, jer sam ja neka vrsta zgranova koji bi mogao da umre od straha.

»Ha, u pravu je«, rekao mi je Henaro tapšu i me po le ima.

»Eto, pitaj njega«, rekao je don Huan Henaru. »Sam e ti re i da jeste ta vrsta zgranova.«

»Da li si ti stvarno od te sorte zgranova?« upitao me je Henaro mršte i se.

Nisam mu odgovorio. I to ih je nateralo da se od smeha povijaju. Henaro se ak valjao po tlu.

»Ulovljen je«, rekao je Henaro don Huanu, misle i na mene, pošto je don Huan brzo skočio i dole i pomogao mu da ustane. »Nikad taj ne e re i da je zgranov. Šuviše je samovažan, ali tresu mu se ga e od straha šta može da mu se desi jer nije priznao da je zgranov.«

Gledaju i ih kako se smeju, bio sam ube en da jedino Indijanci umeju da se smeju sa takvom radoš u. Ali tako e sam bio ube en da u njima ima crta zlobe široka milju. Sprdali su se sa ovekome koji nije Indijanac.

Don Huan je smesta shvatio šta ose am.

»Ne daj svojoj samovažnosti da se razgoropa uje«, rekao je. »Nisi ti naro it ni po kojem merilu. Niko od nas nije ni Indijanac niti ne-Indijanac. Nagual Hulijan i njegov dobrotvor pridodali su godine uživanja svojim životima smeju i se nama.«

Henaro se spretno popeo na stenu i prišao mi.

»Da sam na tvom mestu ose ao bih se toliko stravi no zbunjen da bih plakao«, rekao mi je. »Pla i, pla i, dobro se ispla i i bi e ti bolje.«

Na svoje potpuno zaprepaš enje po eo sam tiho da pla em. Onda sam se toliko naljutio da sam urlikao od besa. Tek tad mi je laknulo.

Don Huan me je blago potapšao po le ima. Rekao je da je bes obi no vrlo otrežnjavaju i, ili je to ponekad strah ili šala. Zbog moje žestoke naravi reagovao sam samo na bes.

Dodao je da odre eno pomeranje u sjaju svesti iscrpljuje. Pokušavali su da mi obnove snagu, da me podupru. O igledno, Henaro je u tome uspeo tako što me je razbesneo.

Ve je bio sumrak. Iznenada je Henaro pokazao titranje u vazduhu u visini o iju. U sumraku je izgledalo da je to veliki leptir koji oble e mesto na kojem sedimo.

»Budi vrlo nežan sa svojom prirodom koja je sklona preterivanju«, rekao mi je don Huan. »Ne žudi. Samo pusti da te Henaro vodi. Ne skidaj oka sa te ta ke.«

Treperava ta ka bila je nesumnjivo leptir. Mogao sam jasno da razlikujem sve njegove obrise. Pratio

sam njegov vijugav, umoran let, sve dok nisam mogao da vidim svaku mrvicu praha na njegovim krilima.

Nešto me je prenulo iz potpune zadubljenosti. Odmah iza sebe, ako je to ikako moguće, naslutio sam nalet tihe buke. Okrenuo sam se i ugledao itav niz ljudi na drugom rubu stene, na rubu koji je bio nešto viši nego onaj na kome smo mi sedeli. Pretpostavljao sam da mora da su ljudi koji žive u blizini postali sumnjičavi jer smo se itavog dana vucarali okolo i popeli su se na stenu nameravajući i da nam naude. Smesta sam spoznao njihove namere.

Don Huan i Henaro su skliznuli niz stenu i rekli mi da brzo si em. Smesta smo otišli ne okrećući se da proverimo da li nas ljudi prate. Don Huan i Henaro su odbili da razgovaraju dok smo išli nazad Henarovoj kući. Don Huan me je čak u utkao žestokim graktanjem, stavljajući i prst na usta. Henaro nije ušao u kuću, već je produžio da hoda dok me je don Huan uvukao unutra.

»Ko su bili ti ljudi, don Huane?« upitao sam ga kada smo se obojica sigurno smestili u kuću i kada je on upalio svetiljku.

»To nisu bili ljudi«, odgovorio je.

»Don Huane, nemoj da me zavlačiš«, rekao sam. »Bili su ljudi; video sam ih rođeni o im.«

»Sigurno, video si ih rođeni o im«, uzvratilo je, »ali to ništa ne potvrđuje. Tvoje oči su te zavarale. Ono nisu bili ljudi i oni su te pratili. Henaro je morao da dođu e od tebe.«

»Ako nisu bili ljudi, onda šta su bili?«

»E to je misterija«, rekao je. »To je misterija svesti i ne može se razotkriti razumom tako što se o njoj razgovarati. Možeš samo da budeš svedok misterije.«

»Hajde onda da se u nju osvedoim«, rekao sam.

»Već si se osvedio io, dvaput u jednom danu«, rekao je. »Sada se ne sećaj. Seti se u svakom slučaju, kada ponovo osvetliš zračenja koja su sijala kada si se osvedio io u misteriju svesti o kojoj ja govorim. U međuvremenu, vratimo se opet objašnjenju svesti.«

Ponovio je da svest zapo inje stalnim pritiskom koji zra enja na veliko vrše na ona koja su uhva ena u ahuru. Taj pritisak proizvodi prvi svestan in — zaustavlja kretanje uhva enih zra enja, koja se bore da probiju ahuru, koja se bore da umru.

»Za vidovnjaka je istina da se sva živa bi a bore da umru«, nastavio je. »Svest je ono što zaustavlja smrt.«

Don Huan je rekao da je nove vidovnjake veoma uznemirila injenica što svest spre ava umiranje i što ga istovremeno podsti e, jer je Orlova hrana. Pošto to nisu mogli da objasne, jer ne postoji razuman na in da se postojanje shvati, vidovnjaci su uvideli da se njihovo znanje sastoji od kontradiktornih postavki.

»Zašto su oni razvili sistem kontradikcije?« upitao sam.

»Nisu oni ništa razvili«, rekao je. »Oni su otkrili nepobitne injenice uz pomo svog vi enja. Te istine su sre ene pojmovima tobože izrazitih suprotnosti, to je sve.«

»Na primer, vidovnjaci moraju da budu metodi na, razumna bi a, uzori trezvenosti, i istovremeno moraju da zaziru od svih tih osobina da bi bili sasvim slobodni i pristupa ni za uda i misterije postojanja.«

Njegov primer me je zbunio, ali ne sasvim. Razumeo sam šta je mislio. On, glavom, bio je pokrovitelj moga razuma samo da bi ga skrhao i zahtevao je da ga potpuno nema. Rekao sam mu kako sam razumeo njegov stav.

»Samo ose anje vrhunske trezvenosti može da premosti suprotnost«, rekao je.

»Može li se re i, don Huane, da je umetnost taj most?«

»Most izme u kontradikcija možeš da zoveš kako god ho eš — umetnost, privla nost, trezvenost, ljubav ili ak dobrota.«

Don Huan je nastavio da objašnjava i rekao da su novi vidovnjaci, prou avaju i prvu pažnju, shvatili da sva organska bi a, izuzev oveka, smiruju svoja uzrujana uhva ena zra enja tako da ta zra enja mogu da se centriraju sa odgovaraju im spoljašnjim. Ljudska bi a

to ne ine; umesto toga, njihova prva pažnja pravi popis Orlovih zra enja unutar ahura.

»Što je to popis, don Huane?« upitao sam.

»Ljudska bi a zapažaju zra enja koja su u njihovim ahurama«, odgovorio je. »Nijedno drugo bi e to ne radi. U trenutku kada pritisak spoljašnjih zra enja u vrsti unutrašnja zra enja, prva pažnja po inje da posmatra samu sebe. Ona prime uje sve o sebi ili to bar pokušava na sve mogu e najnenormalnije na ine. To je proces koji vidovnjaci zovu pravljenje popisa.

»Ne u da kažem da su ljudska bi a izabrala da prave popis, ili da ona mogu da odbiju da ga prave. Popisivanje je Orlova komanda. Kako god bilo, predmet o kome se može odlučivati jeste na in na koji se komanda izvršava.«

Rekao je da iako on ne voli da zra enja naziva komandama, ona su upravo to: komande koje niko ne može da ne izvršava. Pa ipak, na in da se komande ne izvršavaju jeste da se one izvršavaju.

»U slu aju popisivanja prve pažnje«, nastavio je, »vidovnjaci prave popis jer ne mogu da ne izvršavaju. Ali kada ga naprave, oni ga odbacuju. Orao nam ne komanduje da obožavamo svoje popise; on nam zapoveda da ih pravimo, i to je sve.«

»Kako vidovnjaci *vide* da ljudi prave popis?« upitao sam.

»Zra enja u ahurama ljudi nisu umirena da bi se sastala sa onima spolja«, odgovorio je. »To je o igledno pošto se *vidi* šta druga bi a rade. Kada su umirena, neka od njih se zapravo stapaju sa zra enjima na veliko i kre u se sa njima. Vidovnjaci, na primer, mogu da *vide* da se svetlost zra enja skarabeja širi vrlo mnogo.

»Ali ljudska bi a umire svoja zra enja i onda se u njima ogledaju. Zra enja su usmerena na sebe.«

Rekao je da ljudska bi a sprovode komandu o pravljenju popisa do njene logi ke krajnosti i ne obra aju pažnju ni na šta drugo. Kada se jednom zabave popisivanjem, mogu se desiti dve stvari. Mogu da ne primeuju impulse zra enja na veliko, ili mogu da ih upotrebe na vrlo naro it na in.

Krajnji rezultat tih impulsa jeste jedinstveno stanje poznato kao razum. Rezultat upotrebljavanja svakog impulsa na naro it na in poznat je kao samoudubljenost.

Vidovnjak ljudski razum vidi kao neuobi ajeno istorodan mutan sjaj koji retko, gotovo nikada ne odgovara na stalni pritisak zra enja na veliko — sjaj od koga jajolika školjka postaje ja a ali i mnogo krtija.

Don Huan je primetio da bi razum kod ljudske vrste trebalo da bude obilat, ali da je u stvarnosti to vrlo retko. Ve ina ljudskih bi a okre e se samoudubljenosti.

Tvrdio je da kod svesti svih živih bi a postoji stepen razmišljanja o sebi kako bi mogla da uti u jedna na druge. Ali nijedna od njih, osim ovekove prve pažnje, nema toliki stepen samoudubljenosti. Nasuprot razumnom ovek, koji ignoriše impulse zra enja na veliko, samoudubljeni pojedinci koriste svaki impuls da ga pretvore u snagu kojom e uskomešati uhva ena zra enja u svojim ahurama.

Posmatraju i sve to, vidovnjaci su stigli do praktičnih zaključaka. Oni su *videli* da su razumni ljudi stvoreni da duže žive zbog toga što prirodnu uzburkanost u svojoj ahurama smiruju ne obaziru i se na zra enja na veliko. Samoudubljeni pojedinci, s druge strane, koriste i impulse zra enja na veliko da bi stvorili ve u uzburkanost, skra uju svoj život.

»Šta vidovnjaci *vide* kada zure u samoudubljena ljudska bi a?« upitao sam.

»Oni ih *vide* kao povremene eksplozije bele svetlosti, koje se smenjuju sa dugim pauzama mraka«, rekao je.

Don Huan je za utao. Nisam imao više pitanja, ili sam možda bio previše umoran da bih ga bilo šta pitao. Nešto je snažno prasnulo od ega sam posko io. Ulazna vrata su se otvorila i Henaro je ušao, bez daha. Sroza se na prostirku. Znoj je stvarno lio sa njega.

»Objašnjavao sam o prvoj pažnji«, rekao mu je don Huan.

»Prva pažnja važi samo za poznato«, rekao je Henaro. »Kod nepoznatog ona ne vredi ni pišljiva boba.«

»To nije sasvim ta no«, uzvratilo je don Huan. »Prva pažnja radi vrlo dobro sa nepoznatim. Ona ga blokira; porije ga toliko žestoko da, na kraju, za prvu pažnju nepoznato ne postoji.

»Pravljenje popisa daje nam nepovredivost. To je razlog što je popis prvi nastao.«

»O emu pri aš?« upitao sam don Huana.

Nije odgovorio. Gledao je Henara kao da o ekuje odgovor. »Ali ako ja otvorim vrata«, rekao je Henaro, »ho e li prva pažnja biti sposobna da se ponese sa onim što u e?«

»Tvoja i moja ne e, ali njegova ho e«, rekao je don Huan pokazujući i na mene. »Hajde da vidimo.«

»ak i ako je on u povišenoj svesti?« Henaro je pitao don Huana.

»Tu nema nikakve razlike«, odgovorio je don Huan.

Henaro je ustao, otišao do ulaznih vrata i širom ih otvorio. Istovremeno je odskočio. Ušao je nalet hladnog vetra. Don Huan mi je prišao a tako e i Henaro. Obojica su me gledali za u eno.

Hteo sam da zatvorim vrata. Osećao sam se nelagodno zbog hladnoće. Ali kada sam se pokrenuo prema vratima, don Huan i Henaro su skočili ili pred mene i zaštitili me.

»Da li prime uješ bilo šta u sobi?« Henaro me je pitao.

»Ne, ne prime ujem«, rekao sam i stvarno sam tako mislio.

Osim hladnog vetra koji je nagrnulo kroz otvorena vrata, tu nije bilo ni čega što bi se opazilo.

»udna stvorenja su ušla kada sam otvorio vrata«, rekao je. »Zar ne prime uješ baš ništa?«

Bilo je nešto u njegovom glasu što mi je govorilo da se ovog puta ne šali.

Sva trojica smo, dok su me oni štitili, izašli iz kuće. Don Huan je podigao gasnu lampu i Henaro je zaključio prednja vrata. Ušli smo u kola, na vrata nasuprot vozača. Prvo su mene ugurali. I onda smo se odvezli do don Huanove kuće u susedni grad.

6 NEORGANSKA BI A

Sutradan sam neprestano zapitkivao don Huana da objasni naš nagli odlazak iz Henarove kuće. Odbijao je čak i da pomene taj događaj. Henaro nije bio od pomoći. Svaki put kad bih ga pitao namigivao mi je cere i se kao budala.

Popodne je don Huan došao u zadnje dvorište svoje kuće gde sam razgovarao sa njegovim uenicima. Kao po dogovoru, svi mladi u enici su smesta otišli.

Don Huan me je uzeo podruku i pošli smo da šetamo duž zida. Ništa nije govorio; neko vreme smo samo šetali okolo, baš kao da smo bili na onom javnom trgu.

Don Huan se zaustavio i okrenuo prema meni. Kružio je oko mene pregledaju i mi otvarao telo. Znao sam da me *vidi*. Osećao sam udan zamor, lenost koju nisam osećao sve do trenutka kada su njegove oči poele da me pretražuju. Sasvim iznenada je počeo da govori.

»Razlog što Henaro i ja nismo hteli da se usredsređujemo na događaje od prošle noći«, rekao je, »bio je što si ti bio vrlo uplašen dok si boravio u nepoznatom. Henaro te je gurnuo, i tamo ti se svašta desilo.«

»Šta se desilo, don Huane?«

»Stvari koje je još uvek teško ako ne i nemoguće da ti se sad objasne«, rekao je. »Ti nemaš dovoljno viška energije da u sebi u nepoznato i da ga shvatiš. Kada su novi vidovnjaci srećivali istine o svesti, *videli* su

da prva pažnja uzima itav sjaj svesti koji ljudska bi a imaju, i da ne preostaje ni trunka energije. Sada je to tvoj problem. Zato su novi vidovnjaci predložili da ratnici koji treba da u u u nepoznato moraju da štede svoju energiju. Ali gde da na u energiju, ako je sva energija oduzeta. Na i e je, kažu novi vidovnjaci, iskorenjuju i nepotrebne navike.«

Za utao je o ekuju i pitanje. Upitao sam ga šta e iskorenjivanje nepotrebni navika u initi sjaju svesti.

Odgovorio je da e to odvojiti svest od samorefleksije i omogu iti joj da se slobodno usredsredi na nešto drugo.

»Nepoznato uvek postoji«, nastavio je, »ali je ono izvan mogu nosti naše normalne svesti. Nepoznato je suvišan deo prose nog oveka. A suvišno je jer prose-an ovek nema dovoljno slobodne energije da bi ga š epao.

»Posle sveg ovog vremena koje si proveo na stazi ratnika ti imaš dovoljno slobodne energije da zgrabiš nepoznato, ali nemaš dovoljno energije da ga shvatiš ili da ga upamtiš.«

Objasnio je da sam na ravnoj steni ušao veoma duboko u nepoznato. Ali sam se prepustio svojoj preterivanju sklonoj naravi i prestravio se, što je skoro najgora stvar koju iko može da u ini. Tako sam istr ao iz leve strane, kao slepi miš iz pakla; na žalost, poveo sam za sobom legiju udnovatih stvari.

Rekao sam don Huanu da se ne drži predmeta razgovora, i da treba da mi otvoreno kaže šta zna i legija udnovatih stvari.

Uzeo me je podruku i nastavio da šeta okolo sa mnom.

»Objašnjavaju i svest«, rekao je, »verovatno sam sve ili skoro sve stavio na svoje mesto. Hajde da malo razgovaramo o starim vidovnjacima. Henaro im je, kao što sam ti ve rekao, veoma sli an.«

Onda me poveo u veliku sobu. Seli smo i on je po-eo da objašnjava. »Novi vidovnjaci su prosto bili prestravljeni znanjem koje su stari vidovnjaci nakupili tokom godina«, rekao je don Huan. »To je razumljivo.

Novi vidovnjaci su znali da to znanje vodi jedino u propast. Ipak ih je ono op injavalo, naro ito prakse.«

»Otkud su novi vidovnjaci saznali za te prakse?« upitao sam.

»One su ostavština starih Tolteka«, rekao je. »Novi vidovnjaci o njima u e uzgred. Teško da ih ikada koriste, ali te prakse su tu kao deo njihovog znanja.«

»Kakve su to vrste radnji, don Huane?«

»To su veoma mra ne formule, bajaranja, duga ke procedure koje služe da se barata vrlo tajanstvenom silom. U svakom slu aju bila je tajanstvena starim Toltecima, koji su je maskirali i predstavljah je strašnjom nego što doista jeste.«

»Šta je ta tajanstvena sila?« upitao sam.

»To je snaga koja prožima sve što postoji«, rekao je. »Stari vidovnjaci nikad nisu pokušali da razotkriju misteriju te sile koja ih je navela da stvore svoje tajne prakse; oni su je jednostavno prihvatili kao nešto sveto. Ali novi vidovnjaci su je osmotrili izbliza i nazvali je *volja*, *volja* Orlovih zra enja, ili *namera*.«

Don Huan je nastavio da objašnjava kako su stari Tolteci podelili svoje tajno znanje na pet postavki od kojih je svaka imala dve kategorije: zemlja i oblasti mraka, vatra i voda, iznad i ispod, glasno i tiho, pokretno i nepokretno. Smatrao je da mora da postoji na hiljade razli itih tehnika koje su, kako je vreme prolazilo, postajale sve složenije.

»Tajno znanje o zemlji«, nastavio je, »bavi se svim što stoji na tlu. Postojali su odre eni nizovi pokreta, re i, masti, napitaka, koji su primenjivani na ljudima, životinjama, insektima, drve u, bilju, stenama, tlu.

»To su bile tehnike koje su stare vidovnjake pretvarale u strašna bi a. Svoje tajno znanje o zemlji koristili su ili da odneguju ili da unište bilo šta što stoji na tlu.

»Odgovaraju a suprotnost zemlji bila je ono što su oni poznavali kao oblasti tame. Te su prakse bile neuporedivo najopasnije. One su se bavile entitetima neorganskog života, živim bi ima koja postoje na zemlji i nastanjuju je zajedno sa svim organskim bi ima.

»Nema sumnje da je jedno od najvrednijih otkrića a starih vidovnjaka, naročito za njih same, bilo otkriće da organski život nije jedini oblik života koji postoji na zemlji.«

Nisam potpuno shvatio šta je rekao. Rekao sam da pojašni svoje tvrdnje.

»Organska bića a nisu jedina bića koja žive«, rekao je i zastao kao da me pušta da do kraja promislim o njegovoj izjavi.

Suprotstavio sam se dugim dokazivanjem o definisanju života i življenja. Govorio sam o reprodukciji, metabolizmu, o rastu, o procesima po kojima se živa bića a razlikuju od neživih stvari.

»Ti polaziš od organskog«, rekao je. »Ali to je samo jedan slučaj. Ne bi trebalo da sve što imaš da kažeš izvlačiš samo iz jedne kategorije.«

»Ali, kako bi drukčije moglo da bude?« upitao sam.

»Za vidovnjaka, biti živ zna i biti svestan«, odgovorio je. »Za prose nogoveka, biti svestan zna i biti organizam. Po tome se vidovnjaci razlikuju. Za njih, biti svestan zna i da su zračenja koja izazivaju svest zatvorena u unutrašnjosti spremišta.«

»Organski živa bića a imaju ahuru u kojoj su zatvorena zračenja. Ali postoje druga bića a njihova spremišta vidovnjaku ne izgledaju kao ahure. Ipak ona u sebi imaju zračenja svesti i druge karakteristike života različite od reprodukcije i metabolizma.«

»Koje na primer, don Huane?«

»Kao što je emocionalna zavisnost, žalost, radost, gnev itd. itd. I, zaboravio sam najbolju od svih, ljubav; jednu vrstu ljubavi kakvu ovek ne može ni da zamisli.«

»Da li ti to ozbiljno, don Huane?« upitao sam.

»Najozbiljnije«, odgovorio je bez ikakvog izraza na licu i zatim prasnu u smeh.

»Ako za osnovu uzmemo ono što vidovnjaci vide«, nastavio je, »život je zaista neobičan.«

»Ako su ta bića a živa, zašto se ona ne pokažu ovek?« upitao sam.

»Ona to sve vreme rade. I to ne samo vidovnjacima nego i prosečnim ljudima. Problem je u tome što

svu raspoloživu energiju troši prva pažnja. Ovekov popis ne samo što uzima svu energiju nego tako e u - vršuje ahuru do krajnje ta ke savitljivosti. Pod takvim okolnostima ne postoji mogućnost uzajamnog dejstva.«

Podsetio me je na bezbrojne prilike, tokom mog naukovanja kod njega, kada sam neposredno gledao neorganska bi a. Uzvratilo sam da sam uspeo da objasnim gotovo svaki od tih slu ajeva. ak sam izgovorio pretpostavku da su njegova u enja, preko upotrebe halucinogenog bilja, usmerena da ubrzaju saglasnost u enika sa primitivnom interpretacijom sveta. Rekao sam mu da to nisam nazvao primitivnom slikom zbog sadržaja, ve da sam ga u antropološkom smislu označio kao: »pogled na svet koji više pristaje društvu lovaca i skuplja a plodova«.

Don Huan se smejavao dok nije ostao bez daha.

»Stvarno ne znam da li si gori kad si u stanju povišene svesti ili u normalnom stanju«, rekao je. »Kada si u normalnom stanju nisi sumnji av, ali si zamorno razuman. Mislim da mi se najviše svi aš kad se nalaziš u levoj strani, uprkos injenici što se užasno bojiš svega, kao što si se ju e bojao.«

Pre nego što sam imao vremena da uopšte bilo šta kažem, izjavio je da žali zbog onoga što su stari vidovnjaci u inili protiv dostignu a novih vidovnjaka, kao neku vrstu kontrapunkta, uz pomo koga on namerava da mi pruži mnogo dublji uvid u nadmo nog neprijatelja protiv koga se borim.

Zatim je nastavio da objašnjava prakse starih vidovnjaka. Rekao je da se slede i od njihovih izuma odnosi na narednu kategoriju tajnog znanja: na vatru i vodu. Oni su otkrili da plamenovi poseduju vrlo naro ito osobenost — mogu da ponesu itavog oveka, baš kao što može voda.

Don Huan je to nazvao briljantnim otkri em. Primitio sam da postoje osnovni fizi ki zakoni koji mogu da dokažu da je to nemogu e. Zamolio me je da sa ekam da on sve objasni pre nego bilo šta zaklju im. Napomenuo je da treba da zauzmem svoju preteranu racionalnost, jer ona stalno ometa moja stanja povišene

svesti. Tu nije u pitanju reagovanje na sve mogu e naine na spoljašnje uticaje, ve je u pitanju podložnost sopstvenoj bespomo nosti.

Produžio je da objašnjava kako stari Tolteci, iako su o igledno *videli*, nisu razumeli šta *vide*. Oni su samo koristili svoje pronalaskе ne mare i da ih dovedu u vezu sa širom predstavom. U slu aju kategorije vatre i vode, razdvojili su vatru na toplotu i plamen i vodu na vlažnost i fluidnost. Uzajamno su postavili toplotu i vlažnost, i nazvali su ih nižim svojstvima. Smatrali su da su plamen i fluidnost viša, magijska svojstva i koristili su ih kao sredstva za prevoz itavog oveka u carstvo neorganskog života. Stari vidovnjaci su se, izme u svog znanja o toj vrsti života i svojih praksi sa vatrom i vodom, zaglibili u mo vari bez izlaza.

Don Huan me je uveravao da su se novi vidovnjaci slagali u tome da je otkri e živih neorganskih bi a zaista neobi no, ali ne u onom smislu kako su verovali stari vidovnjaci. Kada su se našli u direktnom odnosu sa drugom vrstom života, stari vidovnjaci su bili pogrešno uvereni da su neranjivi, što je ubrzalo njihovu propast.

Želeo sam da mi potanko objasni tehnike vatre i vode. Rekao je da je znanje starih vidovnjaka bilo toliko složeno koliko je bilo i beskorisno i da e on samo da da kratak pregled.

Zatim je skra eno ispri ao prakse gornjeg i donjeg. Gornje se odnosilo na tajno znanje o vetru, kiši, sevanju munja, oblacima, grmljavini, danu i Suncu. Znanje donjeg se odnosilo na maglu, vodu podzemnih tokova, mo vare, udar groma, zemljotrese, no , meseinu i na Mesec.

Glasno i tiho bile su kategorije tajnog znanja koje su se bavile manipulisanjem zvukom i tišinom. Pokretno i nepokretno bili su prakse koje su se ticale tajanstvenih vidova pokretnog i nepokretnog.

Upitao sam ga da li može da mi pokaže primer bilo koje od tehnika koje je izneo. Odgovorio je da mi je tokom godina ve mnogo puta prakti no pokazivao. Uporno sam tvrdio da sam razumno objasnio sve što mi je radio.

Nije odgovorio. Izgledalo je ili da se ozbiljno ljuti na mene što zapitkujem ili da se zaista udubio u potragu za dobrim primerom. Uskoro se nasmejao i rekao da je našao odgovaraju i primer.

»Tehnika na koju mislim treba da se izvodi u plitkim potocima«, rekao je. »Postoji jedan takav u blizini Henarove ku e.«

»Šta u morati da radim?«

»Treba da nabaviš ogledalo srednje veli ine.«

Njegov zahtev me je iznenadio. Primetio sam da stari Tolteci nisu znali za ogledalo.

»Nisu«, priznao je smeše i se. »To je moj dobrotvor dodao tehnici. Sve što je starim vidovnjacima bilo potrebno jeste površ koja odbija svetlost.«

Objasnio je da se tehnika sastoji od potapanja sjajne površi u plitku vodu potoka. Površ može da bude bilo kakav ravan predmet koji ima izvesnu mo da odražava slike.

»Želim da napraviš jak okvir od metalnih traka za ogledalo srednje veli ine«, rekao je. »Ono mora da bude otporno na vodu tako da ga moraš zape atiti katranom. Moraš sam da ga napraviš, sopstvenim rukama. Kada ga napraviš, donesi mi ga i nastavi u.«

»Šta e se desiti, don Huane?«

»Ne boj se. Sam si tražio da ti na primeru pokažem jednu praksu starih Tolteka. I ja sam tražio isto to od svog dobrotvora. Mislim da u odre enom trenutku svi to traže. Moj dobrotvor je rekao da je i sam u inio istu stvar. Njegov dobrotvor, nagual Elijas, dao mu je jedan primer; moj dobrotvor je isti taj pokazao meni; i sada u ga ja pokazati tebi.

»U vreme kada mi je moj dobrotvor pokazivao primer nisam znao kako je to uradio. Sad znam. Jednog dana eš i sam tako e znati suštine te tehnike; shvati eš šta je iza svega toga.«

Mislio sam da don Huan želi da se vratim ku i u Los An eles i da tamo napravim okvir za ogledalo. Napomenuo sam kako bi meni bilo nemogu e da upamtim zadatak ukoliko ne ostanem u povišenoj svesti.

»Postoje dve stvari koje se ne slažu s tvojom primedbom«, rekao je. »Prvo je da ne postoji na in da

ostaneš u povišenoj svesti jer ne eš biti sposoban da funkcionišeš osim ukoliko te ja ili Henaro ili neko od ratnika iz društva naguala ne pazi svakog božjeg minuta tokom dana, kao što ja sad radim. Drugo, Meksiko nije Mesec. I ovde postoje gvož are. Možemo da ode-mo u Oahaku i kupimo sve što ti treba.«

Sutradan smo se odvezli u grad i kupili sve delove za okvir. Sam sam ih pribavio u mehani arskoj radnji uz minimalnu doplatu. Don Huan mi je rekao da ih stavim u prtljažnik svojih kola. Nije ih ak ni pogledao. Kasno popodne povezli smo se nazad, prema Henar-ovoj ku i, i stigli smo tamo rano izjutra. Tražio sam Henara. Nije bio tu. Ku a je izgledala napušteno.

»Šta e Henaru ova ku a?« upitao sam don Huana. »On živi kod tebe, zar ne?«

Don Huan nije odgovorio. udno me je pogledao i pošao da upali gasnu lampu. Bio sam sam u sobi u mrklom mraku. Ose ao sam težak umor, koji sam pri-pisivao dugoj, mu noj vožnji preko planina. Hteo sam da legnem. U mraku nisam mogao da vidim gde je He-naro ostavio prostirke. Spotakao sam se o gomilu. I onda sam znao šta e Henaru ta ku a — on se brinuo o muškima u enicima, Pablitu, Nestoru i Beninju, koji su tu živeli kada su bili u stanju normalne svesti.

Ose ao sam da sam živnuo; više nisam bio umo-ran. Don Huan je ušao sa svetiljkom. Ispri ao sam mu o svom saznanju, ali on je rekao da to nije važno, da se ja toga ne u suviše dugo se ati.

Zatražio je da mu pokažem ogledalo. Izgleda da mu se dopalo i primetio je kako je lako a ipak vrsto. Opazio je da sam upotrebio metalne zavrtnje kako bih aluminijumski okvir u vrstio za komad metalne plo e koju sam upotrebio kao pozadinu za ogledalo dugo osamnaest i široko etrnaest in a.²

»Ja sam napravio drveni okvir za svoje ogledalo«, rekao je. »Ovo deluje mnogo bolje od moga. Moj okvir je bio suviše glomazan a istovremeno krhak.

*² In — mera za dužinu (1 in = 2,54 cm). — *Prim. prev.*

»Da ti objasnim šta emo da uradimo«, nastavio je pošto je prou io ogledalo. »Ili, možda bi trebalo da kažem šta emo mi pokušati da uradimo. Nas dvojica emo zajedno staviti ovo ogledalo na površinu potoka u blizinu ku e. Dovoljno je širok i plitak da može da nam posluži.

»Stvar je u tome da se fluidnosti vode dozvoli da vrši pritisak na nas i da nas odveze.«

Pre nego što sam mogao da bilo šta napomenem ili da pitam bilo šta, podsetio me je da sam u prošlosti koristio vodu sli nog potoka i postigao neobi ne podvige percepcije. To se odnosilo na propratne efekte halucinogenog bilja, koje sam iskusio više puta dok sam bio potopljen u kanalu za navodnjavanje iza nje-gove ku e u severnom Meksiku.

»Sa uvaj neka pitanja dok ti ne objasnim šta vi-dovnjaci znaju o svesti«, rekao je. »Tada eš u druk i-jem svetlu sagledati sve što smo radili. Ali, pre svega, nastavimo sa našim postupkom.«

Otišli smo do obližnjeg potoka, i on je odabrao me-sto sa ravnim stenjem izloženim van vode. Rekao je da je tu voda dovoljno plitka za naše potrebe.

»Šta o ekuješ da e se desiti?« upitao sam dok me je obuzimala zebnja.

»Ne znam. Jedino znam šta emo da pokušamo. Drža emo ogledalo vrlo pažljivo, ali vrlo vrsto. Nežno emo da ga položimo na površinu vode i onda emo ga pustiti da potone. Zatim emo ga držati na dnu. Pro-verio sam. Postoji dovoljno mulja na dnu da nam omo-gu i da ukopamo prste ispod ogledala da bismo ga vrsto držali.«

Rekao mi je da usred mirnog potoka u nem na ravnu stenu iznad površine i da držim ogledalo obema rukama skoro na uglovima. On je u ao spram mene i držao je ogledalo isto kao i ja. Pustili smo da ogledalo tone i onda smo ga držali zagnjurivši ruke skoro do lakata.

Naredio mi je da se o istim od misli i da buljim u površinu ogledala. Stalno je iznova ponavljao kako je stvar u tome da se uopšte ne misli. Gledao sam napreg-

nuto u ogledalo. Mirna struja blago je poremetila odraze don Huanovog i mog lica. Posle nekoliko minuta zurenja u ogledalo u inilo mi se da slika njegovog i mog lica postepeno postaje mnogo jasnija. I ogledalo je raslo dok nije dostiglo najmanje jedan kvadratni jard³. Kao da je strujanje stalo, i ogledalo se inilo isto kao da je stajalo na površini vode. Još je mnogo udnija bila svežina naših odraza. Izgledalo je kao da mi je lice uve ano, ne po veli ini ve u fokusu. Mogao sam da na koži ela vidim pore.

Don Huan je tiho šapnuo da ne buljim u svoje ili njegove o i, ve da pustim da mi pogled luta okolo ne zaustavljaju i se ni na jednom delu naših odraza.

»Zuri netremice i ne pilji!« ponovio je nare enje nekoliko puta ja im šapatom.

Uradio sam ono što je rekao ne prekidaju i da bih razmišljao o onome što je izgledalo kao kontradikcija. U tom trenutku nešto od mene je bilo uhva eno u tom ogledalu i kontradikcija je stvarno imala smisla. »Mog e je zuriti netremice i ne piljiti«, mislio sam, i istog trena kada sam tu misao formulisao, još jedna glava se pojavila pored don Huanove i moje. Nalazila se na nižoj strani ogledala, sa moje leve strane.

itavo telo mi se treslo. Don Huan je šapnuo da se smirim i da ne pokazujem strah niti iznane enje. Ponovo mi je zapovedio da zurim i da ne piljim u novopridošlicu. Morao sam nezamislivo da se napregnem da ne ostanem bez daha i da ne ispustim ogledalo. Telo mi je drhtalo od glave do pete. Don Huan mi je ponovo šapnuo da zadržim kontrolu nad sobom. Neprestano me je gurkao ramenom.

Postepeno sam uspeo da kontrolišem svoj strah. Zurio sam u tre u glavu i postepeno sam shvatio da to nije ljudska glava niti životinjska. Zapravo, to uopšte nije bilo glava. To je bio oblik koji nije imao kretanja iznutra. Kada se ta misao pojavila, odmah sam shvatio da je nisam sam smislio. To okri e tako e nije bilo misao. Za trenutak sam bio užasno uznemiren, a onda

*³ Jard — mera za dužinu (1 jard = 91 cm). — *Prim. prev.*

mi se otkrilo nešto nepojmljivo. Te misli su bile glas u mom uvu!

»Ja *vidim!*« viknuo sam na engleskom, ali nije bilo glasa. »Da, ti *vidiš*«, rekao je glas u mom uvu na španjskom.

Ose ao sam da sam okružen silom mnogo ve om od mene samog. Ništa me nije bolelo niti me je išta mu ilo. Nisam ništa ose ao. Znao sam bez i trunke sumnje, jer mi je glas tako govorio, da vrsti stisak te sile ne mogu da slomim prosto voljom ili na silu. Znao sam da umirem. Automatski sam podigao o i da pogledam don Huana i istog trena kada su nam se pogledi ukrstili ta sila je popustila. Bio sam slobodan. Don Huan mi se smeškao kao da je ta no znao kroza šta sam prošao.

Shvatio sam da stojim. Don Huan je držao ogledalo za jednu stranu da bi se voda ocedila. U tišini smo otpeša ili nazad do ku e.

»Stari Tolteci su jednostavno bili hipnotisani svojim otkri ima«, rekao je don Huan.

»Jasno mi je zašto«, rekao sam.

Snaga koja me je obujmila bila je toliko jaka da mi je oduzela mo govora i satima posle toga nisam ak mogao da razmišljam. Sledila me je potpunim nepostojanjem volje. Kravio sam je sasvim postepeno.

»Bez ikakvog namernog uplitanja s naše strane«, nastavio je don Huan, »ova tehnika starih Tolteka podeljena je za tebe na dva dela. Prvi je bio dovoljan samo da te upozna sa onim što se dešava. U drugom delu, pokuša emo da ostvarimo ono što su stari vidovnjaci tražili.«

»Šta se tamo zaista dogodilo, don Huane?« upitao sam.

»Postoje dve verzije. Prvo u ti re i verziju starih vidovnjaka. Oni su mislili da je površina sjajnog objekta sposobna da odražava i uve ava mo vode kada je potopljena u nju. Ono što su oni obi no radili bilo je da zure u tela vode, a površina koja odražava služila im je kao pomo da ubrzaju proces. Oni su verovali da su naše o i klju evi za ulazak u nepoznato; zure i u vodu, oni su omogu avali o ima da otvore put.«

Don Huan je rekao da su stari vidovnjaci prime-tili da vlažnost vode samo kvasi i natapa, ali da fluidnost vode pokreće. Ona teče, pretpostavljali su oni, u potrazi za drugim nivoima pod nama. Verovali su da nam voda nije data samo za život već i kao veza, kao put do drugih nivoa ispod.

»Ima li mnogo donjih nivoa?« upitao sam.

»Stari vidovnjaci su nabrojali sedam nivoa«, odgovorio je.

»Da li ih i ti znaš, don Huane?«

»Ja sam vidovnjak novog ciklusa, i otud imam drukčije poglede«, rekao je. »Ja ti samo pokazujem šta su stari vidovnjaci radili i govorim ti šta su oni verovali.«

Izjavio je da samo to što on ima različite poglede ne zna i da su prakse starih vidovnjaka nevažne; njihova tumačenja su bila pogrešna, ali su njihove istine za njih imale praktičnu vrednost. U slučaju prakse s vodom bili su uvereni da je moguće prevoziti se telesno uz pomoć fluidnosti vode bilo kuda izmeću ovoga našeg nivoa i ostalih sedam donjih nivoa; ili se, u suštini, prevoziti bilo kuda u ovom nivou, duž vodenog toka reke u oba pravca. Oni su, prema tome, koristili tekuću vodu da se prevoze po ovom našem nivou, a vode dubokih jezera i pustinjske izvore koristili su da se prebace u dubine.

»Ovom tehnikom koju ti pokazujem želeli su da postignu dve stvari«, nastavio je. »S jedne strane, koristili su fluidnost vode da se prevezu do prvog nivoa ispod. S druge strane koristili su je da se licem u lice sretnu sa živim bićima sa tog prvog nivoa. Oblije koje je naličilo na glavu bilo je jedno od tih bića a koje je došlo da nas razgleda.«

»Znaš i, ona stvarno postoje!« uskliknuo sam.

»Sigurno da postoje«, uzvratio je.

Rekao je da je stare vidovnjake uništilo njihovo nenormalno navaljivanje da se ostane pri procedura- ma, ali da je šta god da su pronašli bilo validno. Oni su otkrili da je telo vode bilo jedno od najsigurnijih na ina preko koga se sreće jedno od tih bića. Veli ina

vodenog tela nije bila važna; okean ili bara služe istoj svrsi. On je odabrao mali potok jer ne voli da se kvasi. Mogli smo da postignemo iste rezultate na jezeru ili na velikoj reci.

»Ostali život dolazi da otkrije šta se dešava kad ljudska bi a dozivaju«, nastavio je. »Ta tolte ka tehnika je kao kucanje na vrata. Stari vidovnjaci su govorili da sjajna površina na dnu vode služi kao mamac i kao prozor. Tako se ljudi i ta bi a susre u na prozoru.«

»Da li mi se to desilo tamo?« upitao sam.

»Stari vidovnjaci bi rekli da su tebe privukli mo vode i mo prvog nivoa, plus magnetni uticaj bi a na prozoru.«

»Ali ja sam u uvu uo glas koji govori da umirem«, rekao sam.

»Glas je bio u pravu. Umirao si, i umro bi da me nije bilo tamo. U tome je opasnost izvo enja tolte kih tehnika. Krajnje su uspešne, ali su naj eš e smrtonosne.«

Rekao sam mu da se stidim da priznam da sam se prestravio. *Vi enje* tog oblika u ogledalu i ose anje snage koja me obuhvata sa svih strana dokazalo mi je dan ranije isuviše toga.

»Ne bih hteo da te uznemiravam«, rekao je, »ali tebi se još uvek nije ništa desilo. Ako tebi treba da se desi ono što se meni desilo, bolje e ti biti da se pripremiš za najve i šok u svom životu. Bolje je da se sad treseš kao prut nego da sutra umreš od straha.«

Strah koji me je obuzeo bio je tako užasan da nisam mogao ak ni da izgovorim pitanja koja su mi padala na pamet. Nisam mogao da gutam. Don Huan se smeja dok nije po eo da kašlje. Lice mu se zacrvenelo. Kada sam povratio glas, svako od mojih pitanja podsticalo je novi napad kašlju eg smeha.

»Ne možeš ni da zamisliš koliko mi je sve ovo smešno«, napokon je rekao. »Ne smejem se ja tebi. Smešna mi je situacija. Moj dobrotvor me je naterao da pro em kroz iste stvari, i gledaju i tebe ne mogu da ne vidim sebe.«

Rekao sam mu da me boli stomak. Kazao je da je to dobro, da je prirodno da se ovek plaši, i da je obuzdavanje straha pogrešno i besmisleno. Kada je trebalo da se nerazumno plaše, stari vidovnjaci su upali u klopku suzbijaju i svoj strah. Pošto nisu želeli da obustave potragu niti da se odreknu svojih uljuljkujih izmišljotina, umesto toga su kontrolisali svoj strah.

»Šta emo još da radimo sa ogledalom?« upitao sam.

»To emo ogledalo da upotrebimo kako bismo te suo ili s onim bi em u koje si samo zurio ju e.«

»Šta se dešava na suo enju?«

»Dešava se da jedan oblik života, ljudski oblik, sre e drugi oblik života. Stari vidovnjaci kažu da je to u ovom slu aju stvaranje iz prvog nivoa fluidnosti vode.«

Objasnio je da su stari vidovnjaci pretpostavljali da su sedam nivoa ispod našeg, sedam nivoa fluidnosti vode. Za njih je izvor imao neizrecivu važnost, jer su oni mislili da je u tom slu aju fluidnost vode izokrenuta i da ide od dubine prema površini. Oni su ga smatrali mestom gde stvorenja sa drugih nivoa, te druge forme života, dolaze u našu ravan da vire, da nas posmatraju.

»U tom slu aju stari vidovnjaci nisu grešili«, nastavio je. »Pogodili su ta no u centar. Entiteti koje novi vidovnjaci nazivaju saveznicima pojavljuju se oko pustinskih izvora.«

»Da li je bi e u ogledalu bilo saveznik?« upitao sam.

»Naravno. Ali ne od onih koji se mogu iskoristiti. Tradicija saveznika, sa kojom sam te u prošlosti upoznao, poti e direktno od starih vidovnjaka. Oni su inili uda sa saveznicima, ali ništa od svega toga što su inili nije vredelo kada su se pojavili pravi neprijatelji: njihovi drugovi.«

»Pošto su ta bi a saveznici, mora da su vrlo opasni«, rekao sam.

»Opasni su kao što smo i mi ljudi opasni, ni manje ni više.«

»Mogu li oni da nas usmrte?«

»Ne mogu direktno, ali sigurno mogu da nas na smrt prestrave. Mogu sami da pre u granice, ili mogu samo da do u na prozor. Kao što si možda sada shvatio, ni stari Tolteci nisu stali kod prozora. Oni su prošli udne na ine da odu iza njega.«

Drugi in tehnike odvijao se vrlo sli no prvom, osim što je meni trebalo dvostruko više vremena da se opustim i da zaustavim unutrašnji dijalog. Kada se to svršilo, odrazi don Huanovog i mog lica smesta su se izoštrili. Zurio sam naizmeni no u njegov i svoj odraz oko jedan sat. O ekivao sam da se saveznik svakog tren a pojavi, ali ništa se nije desilo. Boleo me je vrat. Le a su mi se uko ıla, noge utr nule. Hteo sam da kleknem na stenu da bih se oslobodio bola u krstima. Don Huan je šapnuo da e u trenutku kada se pojavi obris saveznika moja nelagodnost nestati.

Bio je potpuno u pravu. Šok od osvedo enja u to kako se okrugli oblik pojavljuje na ivici ogledala odagnao je svaku nelagodnost.

»Šta emo sad da radimo?« prošaputao sam.

»Opusti se i ne usmeravaj pogled ni na šta, ak ni za tren«, odgovorio je. »Gledaj sve što se pojavljuje u ogledalu. Zuri i ne pilji.«

Poslušao sam ga. Gledao sam u sve unutar okvira ogledala. U ušima mi je udno zujalo. Don Huan je prošaputao kako treba da pokre em o i u smeru kazaljke na satu ukoliko osetim da me obuhvata neka neobi na snaga; ali ni u kom slu aju, naglasio je, ne smem da podignem glavu da bih ga pogledao.

Za tren sam primetio da ogledalo odražava više nego odraze naših lica i okruglog oblika. Njegova površ je potamnela. Pojavile su se ta ke snažne ljubiste svetlosti. Rasle su. Tu su tako e bile ta ke najcrnjeg crnila. Tada se sve pretvorilo u nešto poput spljoštene slike obla nog no nog neba po mese ini. Iznenada, itava površ je došla u prvi plan, kao da je to bila pokretna slika. Novi prizor je bio trodimenzionalan, pogled na ponore koji je oduzimao dah.

Znao sam da je sasvim nemogu e da pobedim ogromnu privla nost tog prizora. Po eo je da me privla i.

Don Huan je glasno šapnuo da treba da kolutam o ima ako mi je život mio. To kretanje mi je trenutno donelo olakšanje. Ponovo sam razlikovao naše odraze i odraz saveznika. Tada je saveznik nestao i ponovo se pojavio na drugom kraju ogledala.

Don Huan mi je naredio da zgrabim ogledalo iz sve snage. Upozorio me je da budem smiren i da ne pravim nagle pokrete.

»Šta e da se desi?« prošaputao sam.

»Saveznik e pokušati da iza e napolje«, odgovorio je.

im je to rekao, osetio sam snažan trzaj. Nešto me je potezalo za ruke. Cimanje je dolazilo ispod ogledala. Bilo je kao sila koja usisava, koja je ujedna avala pritisak svud oko okvira.

»Drži vrsto ogledalo, ali nemoj da ga razbiješ«, naredio je don Huan. »Pobedi usisavanje. Ne daj savezniku da suviše duboko potopi ogledalo.«

Sila koja nas je vukla dole bila je ogromna. Oseao sam da e mi se prsti polomiti ili smrskati o stene na dnu. I don Huan i ja smo u jednom trenutku izgubili ravnotežu i morali smo da sa ravne stene siemo u potok. Voda je bila sasvim plitka, ali je strujanje saveznikove sile oko okvira ogledala bilo toliko zastrašuju e kao da smo bili u velikoj reci. Voda se oko naših nogu lu a ki kovitlala, ali su odrazi u ogledalu ostali neuznemireni.

»Pazi!« viknuo je don Huan. »Evo ga!«

Trzanje se pretvorilo u guranje odozdo. Nešto je zgrabilo ivicu ogledala; ne spoljašnju ivicu okvira za koju smo ga mi držali, ve sa unutrašnje strane stakla. Bilo je kao da je površina stakla zaista bila otvoren prozor i kao da se nešto ili neko upravo uspinjao kroz njega.

Kada je guralo naviše, don Huan i ja smo se o ajni ki borili da gurnemo ogledalo dole, a kada ga je usisavalo vukli smo ga napolje. U takvom položaju, nisko povijeni, polako smo se sa prvobitnog mesta pomerili nizvodno. Voda je bila dublja i dno je bilo prekriveno klizavim kamenjem.

»Hajde da izvadimo ogledalo iz vode i da ga slobodno protresemo«, rekao je don Huan strogo.

Bu no mla enje se nastavilo neprekidno. Kao da smo ulovili ogromnu ribu golim rukama i ona je divlje plivala okolo.

Došla mi je misao da je ogledalo u suštini bilo otvor. udan oblik je upravo pokušavao da se popne kroz njega. Naginjao se preko ivice otvora velikom težinom i bio je dovoljno veliki da zameni odraze don Huanovog i mog lica. Više nisam mogao da nas vidim. Mogao sam samo da jasno opazim masu koja pokušava da se izdigne.

Ogledalo više nije bilo položeno na dno. Prsti mi se više nisu utiskali u dno. Ogledalo je bilo na pola puta do dna, držale su ga suprotne snage saveznikovih i naših trzaja. Don Huan je rekao da e on da pruži svoje ruke ispod ogledala i da ja treba vrlo brzo da ih zgrabim kako bismo imali bolju polugu da podignemo ogledalo svojim podlakticama. Kada ga je pustio, ono se nagnulo na njegovu stranu. Brzo sam potražio njegove ruke, ali ispod ogledala nije bilo ni ega. Kolebao sam se jedan tren predugo i ogledalo je otplovilo iz mojih ruku.

»Zgrabi ga! Zgrabi ga!« vikao je don Huan.

Uhvatio sam ogledalo baš kad je htelo da se spusti na stenje. Podigao sam ga iz vode, ali nedovoljno brzo. Voda je izgledala kao lepak. Kada sam izvukao ogledalo napolje, povukao sam tako e i izvesnu količinu teške gumaste tvari koja je jednostavno iš upala ogledalo iz mojih ruku nazad u vodu.

Don Huan je, pokazuju i izvanrednu spretnost, uhvatio ogledalo i podigao ga postrance bez ikakve teško e.

Nikad u životu nisam imao takav napad melanholiije. To je bila tuga bez odre enog osnova; povezivao sam je sa se anjem na dubine koje sam *video* u ogledalu. Bila je to mešavina iste ežnje za tim dubinama i savršenog straha od njihove hladne usamljenosti.

Don Huan je napomenuo kako je u životu ratnika krajnje prirodno biti tužan bez o iglednog razloga. Vi-

dovnjaci kažu da svetlosno jaje, kao energetsko polje, ose a svoju kona nu sudbinu kad god su granice poznatog probijene. Samo jedan letimi an pogled na ve - nost izvan ahure dovoljan je da se ugodnost našeg popisivanja poremeti. Melanholija koja iz toga nastaje ponekad je toliko snažna da može da odvede u smrt.

Rekao je da je najbolji na in da se melanholija iskoreni taj da se sa njom tera šega. Podrugljivo je protuma io kako je moja prva pažnja inila sve da povrati red koji je poreme en mojim susretom sa savez - nikom. Pošto nije bilo na ina da se on obnovi razum - nim sredstvima, moja prva pažnja je to radila usme - ravaju i svoju mo na žalost.

Rekao sam mu da ostaje injenica da je melan - holija istinska. Prepuštanje njoj, smušenost, sumornost, nisu bili delovi onog ose anja usamljenosti kad sam se se ao tih dubina.

»Nešto je napokon doprlo do tebe«, rekao je. »U pravu si. Nema ni eg usamljenijeg od ve nosti. I, na - ma ništa nije priyatnije nego da budemo ljudska bi a. To je svakako suprotnost — kako ovek može da za - drži vezu sa svojom humanoš u i da se ipak radosno i odlu no izlaže potpunoj usamljenosti ve nosti? Bilo kad da rešiš ovu zagonetku, bi eš spreman za posled - nje putovanje.«

Tada sam potpuno sigurno znao razlog svoje žalo - sti. Ponovo mi se povratilo ono ose anje, ono koje sam uvek zaboravljao sve dok iznova ne bih shvatio isto: inferiornost humanosti naspram te stvari-po-sebi koju sam *video* u ogledalu.

»Ljudska bi a stvarno nisu ništa, don Huane«, re - kao sam.

»Znam ta no šta misliš«, rekao je. »Sigurno, mi nismo ništa, ali upravo to je ono što predstavlja ko - na ni izazov, da mi ništaci možemo stvarno da se su - o imo sa usamljenoš u ve nosti.«

Iznenada je promenio temu ostavljaju i me otvo - renih usta i neizgovorenog slede eg pitanja. Po eo je da razmatra naše takmi enje sa saveznikom. Rekao je, pre svega, da borba sa saveznikom nije bila šala. Nije

stvarno bila pitanje života i smrti, ali nije tako e bila ni šala.

»Odabrao sam tu tehniku«, nastavio je, »jer ju je moj dobrotvor meni pokazao. Kada sam ga zamolio da mi pruži jedan primer tehnika starih vidovnjaka, gotovo da se raspukao od smeha; moj ga je zahtev toliko podse ao na njegovo sopstveno iskustvo. Njegov dobrotvor, nagual Elijas, njemu je tako e pružio demonstraciju iste tehnike.«

Don Huan je rekao da je, pošto je za svoje ogedalo pravio drveni okvir, trebalo da traži da i ja u inim isto, ali je hteo da vidi šta e da se desi kada je okvir snažniji od njegovog ili njegovog dobrotvora. Njihovi okviri su se polomili, i oba puta je saveznik izašao.

Objasnio je da je za vreme njegovog sopstvenog nadmetanja saveznik skršio okvir. On i njegov dobrotvor su ostali drže i dva komada drveta dok je ogedalo potonulo i saveznik se ispentrao iz njega.

Njegov dobrotvor je znao kakva ga nevolja eka. U odrazu u ogedalima saveznici nisu zaista zastrašuju i, jer ovek *vidi* samo oblik, gomilu obli ja. Ali kada su napolju, osim što su zaista zastrašuju e stvari, oni su pravi daveži. Naglasio je da je saveznicima kad iza- u iz svog nivoa vrlo teško da se vrate. Isto pretežno važi i za oveka. Ako vidovnjaci preduzmu opasan poduhvat u nivo tih stvorenja, postoji šansa da se za njih nikad više ne uje.

»Moje se ogedalo slomilo od saveznikove snage«, rekao je. »Više nije bilo prozora i saveznik nije mogao nazad, tako da je pošao za mnom. Zapravo je tr ao za mnom kotrljaju i se. Zagrebao sam na sve etiri najve om mogu om brzinom, vrište i od straha. Išao sam uz i niz brda kao opsednut ovek. Sve vreme je saveznik bio na in e od mene.«

Don Huan je rekao da je njegov dobrotvor tr ao za njim, ali je bio previše star i nije mogao dovoljno brzo da se kre e; bio je razuman ovek, ipak, da kaže don Huanu da se vra a istim putem, i tako je bio u stanju da preduzme mere kako bi se oslobodio savez-

nika. Povikao je da e da zapali vatru i da don Huan tr i u krug dok sve ne bude spremno. Pošao je napred da sakuplja suvo granje dok je don Huan tr ao oko drva, poludeo od straha.

Don Huan je priznao da je, dok je tr ao okolo, pomislio da njegov dobrotvor u stvari uživa u itavoj stvari. Znao je da je njegov dobrotvor bio ratnik sposoban da uživa u bilo kojoj situaciji koja se može zamisliti. Zašto ne bi uživao i u ovakvoj? Za trenutak se toliko naljutio na svog dobrotvora da je saveznik prestao da ga prati, i don Huan je ne baš biranim re-ima optužio svog dobrotvora za zlonamernost. Njegov dobrotvor nije odgovorio, ve je pokretima izražavao istinski strah kada je pokraj don Huana ugledao saveznika, koji se nazirao izme u njih dvojice. Don Huan je zaboravio na svoj bes i ponovo po eo da tr i ukrug.

»Moj dobrotvor je zaista bio stari avo«, rekao je don Huan smeju i se. »Umeo je da se smeje iznutra. To mu se nije videlo na licu, tako da je mogao da se pretvara kako pla e ili je besan kada se u stvari srne-jao. Tog dana, dok me je saveznik jurio ukrug, moj dobrotvor je stajao tamo i branio se od mojih optužbi. uo bih samo odlomke njegovog dugog govora svaki put kada bih protr ao pored njega. Kada je sa tim završio, uo sam odlomak još jednog duga kog objašnjenja: kako on mora da prikupi veoma mnogo drva, da je saveznik veliki, da vatra mora da bude velika kao saveznik, da itav manevar možda ne e uspeti.

»Samo me je moj lu a ki strah terao da tr im. Napokon je on izgleda shvatio da sam na ivici da padnem mrtav od iscrpljenosti; naložio je vatru i uz pomo plamenova zaštitio me od saveznika.«

Don Huan je rekao da su pored vatre ostali itavu no . Njemu je bilo najgore kada je dobrotvor morao da ode i da potraži još suvog granja i da ga ostavi samog. Bio je toliko prestravljen da je obe ao Bogu da e da napusti stazu znanja i da e postati farmer.

»Ujutro, pošto sam istrošio svu svoju energiju, saveznik je uspeo da me gurne u vatru i gadno sam se opekao«, dodao je don Huan.

»Šta se desilo sa saveznikom?« upitao sam.

»Moj dobrotvor mi nikad nije rekao šta je bilo sa njim«, odgovorio je. »Ali ose am kao da on još uvek tr i okolo bez cilja, pokušavaju i da prona e put nazad.«

»A šta je bilo sa tvojim obe anjem Bogu?«

»Moj dobrotvor je rekao da se ne brinem, da je to bilo dobro obe anje, ali da ja još uvek nisam znao da ne postoji niko ko bi uo takva obe anja, jer Boga nema. Sve što postoji Orlova su zra enja, i ne postoji na in da se njima daju obe anja.«

»Šta bi se desilo da te je saveznik uhvatio?« upitao sam.

»Možda bih umro od straha«, rekao je. »Da sam znao šta zna i biti uhva en, pustio bih ga da me uhvati. U to vreme bio sam nesmotren ovek. Kada te jednom saveznik uhvati, ili dobiješ sr ani napad i umreš ili se porveš s njim. Onda, posle nekoliko trenutaka batrganja uokolo u prividnoj razjarenosti, saveznikova energija opada. Ne postoji ništa što jedan saveznik može da nam u ini, i obrnuto. Nas razdvaja ponor.

»Stari vidovnjaci su verovali da u trenutku kada saveznikova energija opadne, saveznik predaje svoju mo oveku. Mo , do mojeg! Stari vidovnjaci su imali toliko saveznika da su im izlazili na uši i mo njihovih saveznika nije zna ila baš ništa.«

Don Huan je rekao da su novi vidovnjaci morali da još jednom raš iste tu zbrku. Oni su otkrili da je jedina važna stvar besprekornost, to jest oslobo ena energija. Postojali su zaista neki me u starim vidovnjacima koje su njihovi saveznici spasli, ali to nema nikakve veze sa mo i saveznika da zaštite bilo šta; pre e biti da je besprekomost ljudi bila to što im je omogulo da iskoriste energiju tih drugih formi života.

Novi vidovnjaci su tako e otkrili najvažniju stvar u vezi sa saveznicima: šta ih ini korisnim ili beskorisnim za oveka. Beskorisni saveznici, kojih ima zaprepaš uju i broj, jesu oni koji u sebi imaju zra enja za koja mi u sebi nemamo odgovaraju a. Oni

se toliko razlikuju od nas da su potpuno beskorisni. Ostali saveznici, kojih je vrlo mali broj, srodni su nam, što zna i da imaju povremeno zra enja koja odgovaraju našim.

»Kako ovek koristi tu vrstu?« upitao sam.

»Upotrebi emo drugu re umesto 'koristiti'«, odgovorio je. »Ja bih rekao da ono što se dešava izme u vidovnjaka i te vrste saveznika jeste poštena razmena energije.«

»Kako se obavlja ta razmena?« upitao sam.

»Preko odgovaraju ih zra enja«, rekao je. »Ta zra enja su, prirodno, na levoj strani ovekovke svesti; na strani koju prose an ovek nikad ne upotrebljava. To je razlog što saveznika uopšte nema u svetu desne strane svesti, ili strane razuma.«

Rekao je da odgovaraju a zra enja daju obema zajedni ku osnovu. Zatim se, uz poznavanje, uspostavlja dublja veza koja obema životnim formama omogu ava da se okoriste. Vidovnjaci traže saveznike eteri kih svojstava; oni su basnoslovni izvi a i i vodi i. Saveznici traže ve e energetsko polje od ovekovog, i sa njim oni ak mogu i da se materijalizuju.

Uveravao me je da iskusni vidovnjaci prebiraju po tim zajedni kim zra enjima sve dok ih ne dovedu u totalni fokus; tada se vrši razmena. Stari vidovnjaci nisu razumeli taj proces, i razvili su složene tehnike zurenja s namerom da se spuste u dubine koje sam *video* u ogledalu.

»Stari vidovnjaci su imali veoma razra enu alatku uz pomo koje su silazili«, nastavio je. »To je bio naro ito upreden konopac koji su obmotavali oko struka. Imao je mek deblji kraj namo en u smoli, koji je pristajao uz pupak kao ep. Vidovnjaci su imali jednog ili više pomo nika koji su ih držali za uže dok su bili udubljeni u zurenje. Prirodno, zurenje pravo u odraz duboke, bistre bare ili jezera beskrajno je privla nije i opasnije nego ono što smo mi radili sa ogledalom.«

»Ali, da li su oni stvarno telesno silazili?« upitao sam.

Iznenadilo bi te šta su sve ljudi sposobni, naročito ako kontrolišu svest«, odgovorio je. »Stari vidovnjaci nisu bili normalni. U svojim izletima u dubine nalazili su udesa. Za njih je susretanje sa saveznicima bilo obi na stvar.

»Naravno, do sada si shvatio da je, kada se kaže dubine, to samo govorna figura. Nema dubina, postoji samo manipulisanje sveš u. Pa ipak stari vidovnjaci to nikad nisu shvatili.«

Rekao sam Don Huanu da sam iz onog što je govorio o svom iskustvu sa saveznikom, i iz svoje li ne impresije kada sam osetio savezниковu mlate u snagu u vodi, zaključio da su saveznici veoma agresivni.

»Nisu baš«, rekao je. »Nije da oni nemaju dovoljno energije da budu agresivni, ve je to pre stoga što oni imaju drugu vrstu energije. Oni su više kao elektri na struja. Organska bi a su sli nija toplotnim talasima.«

»Ali zašto te je jurio toliko dugo?« upitao sam.

»To nije tajna«, rekao je. »Njih privla e ose anja. Bezuman strah ih najviše privla i; on osloba a neku vrstu energije koja im najviše odgovara. Zračenja u njima se prikupljaju na taj bezumni strah. Pošto moj strah nije popuštao, saveznik je krenuo za njim, ili, još bolje, moj strah je ulovio saveznika i nije ga puštao da ode.«

Rekao je da su stari vidovnjaci otkrili da saveznici u bezumnom strahu uživaju više nego u bilo emu drugom. Oni su ak otišli u krajnost, jer su stvarno prestravljivali na smrt ljude da bi namerno njihovim strahom snabdevali saveznike. Stari vidovnjaci su bili ube eni da saveznici poseduju ljudska ose anja, ali novi vidovnjaci to *vide* druk ije. Oni su *videli* da saveznike privla i energija koju osloba aju ose anja; ljubav je jednako delotvorna, isto kao mržnja ili tuga.

Don Huan je dodao da bi, da je on ose ao ljubav prema tom savezniku, saveznik u svakom slu aju pošao za njim, iako bi potera bila druk ija. Upitao sam ga da li bi saveznik prestao da ide za njim da je obuzdao svoj strah. Odgovorio je da je kontrolisanje

straha trik starih vidovnjaka. Oni su naučili da ga kontrolišu do tog stepena da su ga komadali. Oni su svojim strahom lovili saveznika i postepeno ga dele i, kao hranu, zaista su držali saveznika u ropstvu.

»Ti stari vidovnjaci su bili zastrašuju i ljudi«, nastavio je Don Huan. »Mada ne treba da upotrebljavam prošlo vreme, oni su zastrašuju i ak i danas. Njihova je želja da dominiraju, da zavladaju svim i sva im.«

»ak i danas, don Huane?« upitao sam, pokušavaju i da ga navedem da i dalje objašnjava.

Promenio je temu napomenuvši da sam propustio priliku da se zaista preko svake mere isprepadam. Rekao je da je bez sumnje na in na koji sam katroonom zapeatio okvir ogledala spreio da voda curi iza stakla. Smatrao je da je to bio odlučuju i faktor koji je saveznika zadržao da ne razbije ogledalo.

»Baš šteta«, rekao je. »Možda bi ti ak voleo tog saveznika. Uzgred budi reeno, to nije bio isti saveznik koji je dolazio ju e. Ovaj drugi ti je bio savršeno srodan.«

»Da li ti sam imaš neke saveznike, don Huane?« upitao sam.

»Kao što znaš, imam saveznike svog dobrotvora«, rekao je. »Ne bih mogao da kažem da prema njima ose am baš ono što je ose ao moj dobrotvor. On je bio tih ali sasvim usrdan ovek, koji je izdašno poklanjao sve što je imao, uključuju i i svoju energiju. On je voleo svoje saveznike. Njega nije umaralo da dozvoli svojim saveznicima da iskoriste njegovu energiju i da se materijalizuju. Naro ito je bio jedan koji je mogao da uzme groteskno ljudsko oblike.«

Don Huan je nastavio da pri a kako meni, pošto on nije sklon saveznicima, nikad nije pružio pravu predstavu o njima, kao što je njemu pružio njegov dobrotvor dok se on još oporavljao od rane na grudima. Sve je zapo elo mišlju kako je njegov dobrotvor udan ovek. Pošto se jedva izbavio iz šaka sitnog mu itelja, don Huan je posumnjao da je upao u drugu zamku. Nameravao je da pri eka nekoliko

dana dok povrati snagu i da onda, kada starac ne bude kod kuće, pobjegne. Ali starac mora da mu je pročitao misli, jer je jednog dana poverljivo šapnuo don Huanu da mora da se oporavi što je moguće pre kako bi njih dvojica mogli da pobjegnu od njegovog porobljivača i mučitelja. Tada je, drhteći od straha i nemoćno, starac otvorio vrata i udovišan ovek sa ribljim likom ušao je u sobu, kao da je slušao pred vratima. Bio je sivo-zelen, imao je samo jedno ogromno oko koje nije treptalo, i bio je veliki kao vrata. Don Huan je rekao da je bio toliko zaprepastan i prestravljen da se onesvestio, i da su mu trebale godine da se povrati od omanjivosti tim strahom.

»Da li su ti tvoji saveznici korisni, don Huane?« upitao sam.

»To je vrlo teško odrediti«, rekao je. »Na neki način, volim saveznike koje mi je dao moj dobrotvor. Oni su sposobni da neshvatljivo uzvrađuju naklonost. Ali, meni su oni nepojmljivi. Dobio sam ih da mi prave društvo u slučaju da se ikad našemu u toj neizmernosti Orlovih zračnja.

7 SKUPNA TO KA

Nekoliko meseci posle mog sukoba sa saveznicima don Huan je nastavio svoje objašnjenje ume a svesti. Jednog dana je opet zapo eo. udan dogaja je to podstakao.

Don Huan je bio u severnom Meksiku. Bilo je kasno popodne. Upravo sam bio stigao u ku u koju je tamo imao, i on me je istog asa pomerio u stanje povišene svesti. I ja sam se odmah setio da se don Huan uvek vra a u Sonoru da bi se obnovio. Objasnio je da nagual, pošto je vo a koji ima ogromne odgovornosti, mora da ima ta ku fizi ke vezanosti, mesto na kome se sti u energije kojima je podložan. Pustinja Sonora je bila takvo mesto za njega.

Pri ulasku u povišenu svest primetio sam da je tu bila još jedna osoba koja se skrivala u polumraku u unutrašnjosti ku e. Pitao sam don Huana da li je Henaro sa njim. Odgovorio je da je sam, da je ono što sam primetio jedan od njegovih saveznika, onaj koji uva ku u.

Tada je don Huan napravio udan pokret. Iskrio je lice kao da je iznena en ili prestravljen. I istog trena zastrašuju e obli je udnovatog oveka pojavilo se na vratima sobe u kojoj smo bili. Prisustvo nepoznatog oveka toliko me je preplašilo da sam zaista ose ao mu ninu. I pre nego što sam mogao da se povratim od straha, ovek se sa ledenom okrutnoš u

doteturao do mene. Kada je zgrabio moje podlaktice, osetio sam drhtaj ne eg veoma sli nog osloba anju elektri ne energije.

Zanemeo sam od užasa koji nisam mogao da odagnam. Don Huan mi se smešio. Mumlao sam i brundao pokušavaju i da izgovorim molbu za pomo dok nisam osetio jedan još ja i udar.

ovek je poja ao stisak i pokušao da me baci nazad na zemlju. Don Huan me je bez žurbe u glasu terao da se priberem i da se ne borim protiv straha, ve da ga izbegnem. »Plaši se bez prestravljenosti«, rekao je. Don Huan mi je prišao i, ne upli u i se u moju borbu, šapnuo mi u uvo da treba svu svoju koncentraciju da usredsredim na središnju ta ku svog tela.

Tokom godina navaljivao je da premerim svoje telo do poslednjeg milimetra i da ustanovim njegovu ta no središte, kako po dužini tako i po širini. Uvek je govorio da je ta ta ka pravo središte energije kod svakog od nas.

im sam svoju pažnju usmerio na tu središnju ta ku, ovek me je pustio. U istom trenu sam postao svestan da je ono što sam smatrao za ljudsko bi e bilo nešto što je samo izgledalo tako. U trenu kada je za mene izgubio ljudsko obli je, saveznik je postao amorfan mehur neprozirne svetlosti. Pomerio se od nas. Pošao sam za njim pokrenut velikom silom koja me je navela da sledim tu neprozirnu svetlost.

Don Huan me je zaustavio. Blago me je poveo do trema svoje ku e i posadio me na vrst sanduk koji je koristio kao klupu.

To me je iskustvo strašno uznemirilo, ali me još više uznemirila injenica da je strah koji me je paralisao nestao tako brzo i tako potpuno.

Razmotrio sam iznenadnu promenu svog raspoloženja. Don Huan je rekao da nema ni eg udnog u nestalnosti promene, i da strah ne postoji im se sjaj svesti preseli iznad odre enog praga unutar ljudske ahure.

Onda je po eo da objašnjava. Ukratko je skicirao istine o svesti koje je razmotrio: da ne postoji

svet objekata, ve samo univerzum energetskih polja koja vidovnjaci nazivaju Orlovim zra enjima. Da se ljudska bi a sastoje od Orlovih zra enja i da su u suštini mehurovi luminiscentne energije; svakog od nas obavlja ahura koja obavlja malu koli inu tih zra enja. Da se svest sti e od stalnog pritiska koji zra enja izvan naših ahura, koja se nazivaju zra enjima na veliko, vrše na ona unutar naših ahura. Da svest poja ava opažanje, što se dešava kada se zra enja unutar naših ahura centriraju s odgovaranim zra enjima na veliko.

»Slede a je istina da do opažanja dolazi«, nastavio je, »jer u svakom od nas postoji jedan inilac koji se zove skupna ta ka, koji odabira unutrašnja i spoljašnja zra enja za centriranje. Ta naro ita centriranost, koju opažamo kao svet, proizlazi od naro itog mesta na kome se nalazi naša skupna ta ka na našoj ahuri.«

To je ponovio nekoliko puta, da bi mi dao vremena da shvatim. Zatim je rekao da mi je potrebna energija kako bih mogao da potvrdim istine o svesti.

»Pominjao sam ti«, nastavio je, »da bavljenje sitnim mu iteljima pomaže vidovnjacima da ostvare prefinjen manevar: da pokrenu svoje skupne ta ke.«

Rekao je da je za mene opažanje jednog saveznika zna ilo da sam pokrenuo svoju skupnu ta ku daleko od njenog uobi ajenog mesta. Drugim re ima, moj sjaj svesti se preselio izvan odre enog praga, tako e izbrisavši moj strah. I sve se to dogodilo zato što sam imao dovoljno viška energije.

Kasnije, iste no i, pošto smo se vratili sa puta po okolnim planinama, što je bilo deo njegovih u enja za desnu stranu, don Huan me je ponovo pomerio u povišenu svest i zatim nastavio da objašnjava. Rekao mi je da ukoliko želimo da raspravljamo o prirodi skupne ta ke, on mora da po ne sa raspravljanjem prve pažnje.

Rekao je da su novi vidovnjaci ispitivali nepoznate na ine funkcionisanja prve pažnje, i pošto su pokušali da ih objasne ostalima, smislili su redosled

za istine o svesti. Uveravao me je da nije svaki vidovnjak sklon da objašnjava. Njegov dobrotvor, nagual Hulijan na primer, nije nimalo mario za objašnjenja. Ali je dobrotvor naguala Hulijana, nagual Elijas, koga je don Huan imao dovoljno sreće da upozna, mario. Iz detaljnih, opširnih objašnjenja naguala Elijasa, i iz onih oskudnih objašnjenja naguala Hulijana, i iz svoga ličnog viđenja, don Huan je uspeo da razume i potvrdi te istine.

Don Huan je objasnio da naša prva pažnja, da bi dovela u žižu svet koji opažamo, mora da naglasi određena zračenja odabrana iz uskog pojasa zračenja gde je smeštena ljudska svest. O određena zračenja su još u našem dohvatu, ali ostaju neiskorišćena, i tokom itavih naših života mi ih ne upoznajemo.

Ta naglašena zračenja novi vidovnjaci nazivaju desnom stranom, normalnom svetlošću, tonalom, ovim svetom, poznatim, prvom pažnjom. Prose ni ljudi ih zovu realnošću, racionalnošću, zdravim razumom.

Naglašena zračenja sačinjavaju veliki deo ovekovog pojasa svesti, ali vrlo mali deo ukupnog spektra zračenja koja postoje unutar ovekove ahure. Izostavljena zračenja unutar ovekovog pojasa su zamišljena kao neka vrsta predgovora nepoznatom, nepoznatom koje se podesno sastoji od najvećeg dela zračenja koja nisu deo ljudskog pojasa i koja se nikad ne naglašavaju. Vidovnjaci ih zovu svest leve strane, nagual, drugi svet, nepoznato, druga pažnja.

»Taj postupak naglašavanja određeni zračenja«, nastavio je don Huan, »otkrili su i izvodili stari vidovnjaci. Oni su shvatili da nagual muškarac ili nagual žena mogu, zbog inženice što imaju dodatnu snagu, da naglašena zračenja odgurnu od običnih i da ih navedu da se pomere do susednih. To guranje je poznato kao udar naguala.«

Don Huan je rekao da su se stari vidovnjaci koristili tim pomeranjem u praktične svrhe kako bi svoje uenike zadržali u ropstvu. Tim udarom terali su svoje uenike da uđu u stanje povišene, najizostrenije, najupečatljivije svesti; dok su bili bespomoćno oset-

ljivi, stari vidovnjaci su ih u ili izopa enim tehnikama koje su od u enika stvarale zlokobne ljude, baš poput njihovih u itelja.

Novi vidovnjaci se koriste istom tehnikom, ali umesto da je upotrebljavaju u prljave svrhe, oni se njome koriste da vode svoje u enike u u enju o ljudskim mogu nostima.

Don Huan je objasnio da udar naguala treba da se zada na pravo mesto, u skupnu ta ku, koja se od osobe do osobe vrlo malo razlikuje. Tako e, udar treba da zada nagual koji *vidi*. Uveravao me je da je podjednako beskorisno imati snagu naguala i ne *videti*, kao i *videti* i nemati snagu naguala. U oba slu aja rezultati su samo udari. Vidovnjak može neprestano da udara na pravo mesto bez snage da pomeri svest, a nagual koji ne *vidi* ne e biti sposoban da udari na pravo mesto.

Tako e je rekao da su stari vidovnjaci otkrili da skupna ta ka nije u fizi kom telu, ve da je u svetlosnoj školjki, u samoj ahuri. Nagual raspoznaje to mesto po njegovom snažnom isijavanju i gura ga, više nego što ga udara. Snaga guranja stvara ulegnu e u ahuri i ovek ga ose a kao udar po desnoj ple ki, udar koji sav vazduh izbaci iz plu a.

»Da li postoje razli ite vrste ulegnu a?« upitao sam.

»Postoje samo dve vrste«, odgovorio je. »Jedna je konkavna a druga je pukotina: svaka ima razli it u inak. Udubljenje je privremena karakteristika i daje privremeno pomeranje — ali pukotina je duboka i trajna osobina ahure i proizvodi trajno pomeranje.«

Objasnio je da svetlosna ahura okorela od samorefleksije obi no uopšte ne ose a udar naguala. Ponekad je, me utim, ljudska ahura veoma gipka i najmanja sila stvara zdelasto udubljenje koje po veli ini biva od malog ulegnu a do tre ine veli ine itave ahure; ili stvara pukotinu koja može da se pruža itavom širinom jajolike školjke, ili duž nje, tako da ahura izgleda kao da je skrup ana.

Neke svetlosne ahure se, im se ulegnu, vra aju istog trenu u svoj prvobitni oblik. Druge ostaju ulub-

ljene satima ili ponekad ak i danima, ali se same povrate. Neke imaju vrsto nepopustljivo ulegnu e koje zahteva još jedan udar naguala po grani noj oblasti da bi povratile prvobitni oblik svetlosne ahure. I samo nekoliko nikada ne gube svoje udubljenje kada ga jednom dobije. Bez obzira koliko ih puta nagual udario, one se nikad ne vra aju u jajolik oblik.

Don Huan je dalje rekao da ulegnu e deluje na prvu pažnju tako što premešta sjaj svesti. Udubljenje pritiska zra enja unutar svetlosne školjke, i vidovnjaci su svedoci kako prva pažnja pod silinom tog pritiska pomera naglašenost. Udubljenje, pomeraju i Orlova zra enja unutar ahure, uzrokuje da sjaj svesti primeti ostala zra enja iz oblasti koje su obi no nepristupa ne prvoj pažnji.

Upitao sam ga da li se sjaj svesti *vidi* samo na površini svetlosne ahure. Nije mi odmah odgovorio. Izgledalo je da se udubio u razmišljanje. Posle možda desetak minuta odgovorio mi je na pitanje; rekao je da se normalno sjaj svesti *vidi* na površini ahure svih svetlosnih bi a. Me utim, kada ovek razvija pažnju, sjaj svesti dostiže dubinu. Drugim re ima, prenosi se sa površine ahure do velikog broja zra enja unutar ahure.

»Stari vidovnjaci su znali šta rade kada su baratali sveš u«, nastavio je. »Shvatili su da stvaraju i udubljenje u ljudskoj ahuri, mogu da prisile sjaj svesti da se, iako on ve osvetijava zra enja unutar ahure, proširi i na ostala susedna zra enja.«

»Po tebi, sve to izgleda kao fizi ka stvar«, rekao sam. »Kako se udubljenja mogu praviti u ne emu što je samo sjaj?«

»Na neki neobjašnjiv na in«, odgovorio je, »stvar je u tome što sjaj stvara udubljenje u drugom sjaju. Tvoja je mana što ostaješ prilepljen za popis razuma. Razum se ne bavi ljudima posmatranim kao energija. Razum se bavi sredstvima koja stvaraju energiju, ali razumu nikad nije ozbiljno palo na pamet da smo mi bolji od sredstava: mi smo organizmi koji stvaraju energiju. Mi smo mehur energije. Nije dakle teško

shvatiti da mehur energije može da napravi udubljenje u drugom mehuru energije.«

Rekao je da sjaj svesti koji se stvara udubljenjem treba ispravno da se nazove privremeno povišena svest, jer naglašava zra enja koja su do te mere bliska uobičajenim da je promena minimalna, a ipak pomeranje stvara ve u sposobnost razumevanja i usredsrećenosti i, što je najvažnije, ve u sposobnost zaboravljanja. Vidovnjaci ta ne znaju kako da upotrebe to pomeranje i šta se njime postiže. Oni su *videli* da samo zra enja koja okružuju ona koja svakodnevno koristimo postaju sjajna posle udara naguala. Ona udaljenija ostaju nepokretna, što im je otkrilo da ljudska bića i dok su u stanju povišene svesti mogu da rade kao da su u svetu svakodnevnog života. Nagual muškarac i nagual žena su im postali glavna potreba, jer su ta stanja trajala samo onoliko koliko je udubljenje ostajalo, posle čega su se iskustva odmah zaboravljala.

»Zašto ovek mora da zaboravi?« upitao sam.

»Zato što zra enja koja su odgovorna za ve u jasno u prestaju da budu naglašena im ratnici nisu u povišenoj svesti«, odgovorio je. »Bez te naglašenosti šta god oni iskusili i čemu god prisustvovali iščezava«

Don Huan je rekao da je jedan od zadataka, koji su novi vidovnjaci smislili za svoje učenike, bio da ih nateraju da se sete, to jest da ponovo, u potonjim vremenima, naglase sami ona zra enja koja su upotrebljavali dok su bili u stanju povišene svesti.

Podsetio me je da mi je Henaro uvek preporučivao da pokušam da pišem vrhom prsta umesto olovkom, jer tako ne u nagomilavati beleške. Don Huan je rekao kako je Henaro u stvari mislio kako treba, dok sam u stanjima povišene svesti, da iskoristim neka nenaglašena zra enja, da uskladištim dijalog i iskustvo i da se toga prisetim jednog dana, ponovo osvetljavaju i zra enja koja sam upotrebio.

Nastavio je da objašnjava da se stanje povišene svesti ne *vidi* samo kao sjaj koji dopire dublje u jaboliki oblik ljudskih bića već tako e i kao ja i sjaj na površini čahure. Ipak, to nije ništa u poređenju sa sjajem koji odaje potpuna svest, koja se vidi kao eks-

plozija usijanja itavog svetlosnog jajeta. Ta eksplozija svetlosti je takve ja ine da se granice školjke razlivaju i unutrašnja zra enja se šire izvan svega zamislivog.

»Da li su to naro ite prilike, don Huane?«

»Svakako. To se dešava jedino vidovnjacima. Nijedan drugi ovek niti bilo koje drugo živo bi e ne sija tako isto. Vidovnjaci koji oprezno postignu potpunost svesti — prizor su za gledanje. To je trenutak kada gore iznutra. Unutrašnji oganj ih guta. Pri potpunosti svesti oni se stapaju sa zra enjima na veliko i kliznu u ve nost.«

Posle nekoliko dana u Sonori dovezao sam don Huana u grad u južnom delu Meksika gde su on i njegovo društvo ratnika živeli.

Naredni dan je bio topao i mutan. Ose ao sam se lenj i nekako smeten. Sredinom popodneva vladala je najneprijatnija tišina u tom gradu. Don Huan i ja smo sedeli u udobnim stolicama u velikoj sobi. Rekao sam mu da mi ne prija život na meksi kom selu. Nije mi se dopadalo ose anje da je ta tišina u gradu usiljena. Jedina galama koju sam ikad uo bili su de iji glasovi koji vi u u daljini. Nikako nisam bio sposoban da otkrijem da li se igraju ili se od bola deru.

»Kada si ovde, uvek si u stanju povišene svesti«, rekao je don Huan. »U tome je velika razlika. Ali nije važno. Treba da se navikavaš da živiš u ovakvom gradu. Jednog eš dana živeti u jednom takvom.«

»Zašto bih ja morao da živim u ovakvom jednom gradu, don Huane?«

»Objasnio sam ti da novi vidovnjaci žele da budu slobodni. A sloboda je najpustošnije zamršena. Jedna od zamršenosti je da ratnici moraju odlučiti da traže promenu. Ti si predodre en da živiš onako kako živiš. Ti dražiš svoj razum tako što juriš kroz svoj popis i suprotstavljaš ga popisu svojih prijatelja. Ti manevri ti ostavljaju vrlo malo vremena da proučavaš sebe i svoju sudbinu. Mora eš da digneš ruke od svega toga. Baš isto tako kao što eš, ako je sve što od ovog grada poznaješ smrtonosan mir, morati da ranije ili kasnije potražiš i drugu stranu medalje.«

»Da li je to ono što vi ovde radite, don Huane?«

»Naš se slu aj unekoliko razlikuje, jer mi smo na kraju potrage. Mi ništa ne tražimo. Ono što svi mi ovde radimo jeste nešto što samo ratnik može da pojmi. Provodimo dane ne rade i ništa. ekamo. Ne u se nikad umoriti od ponavljanja slede eg: mi znamo da e-kamo i znamo šta ekamo. Mi o ekujemo slobodu!«

»A sad, kad si to saznao«, dodao je cere i se, »vratimo se našem razgovoru o svesti.«

Kada smo bili u toj sobi obi no nas nikad niko nije uznemiravao i don Huan bi uvek odlu ivao o dužini trajanja naših rasprava. Ali ovog puta se ulo uljudno kucanje na vrata i Henaro je ušao i seo. Nisam video Henara od dana kada smo u velikoj žurbi izjurili iz njegove ku e. Zagrlio sam ga.

»Henaro ima nešto da ti kaže«, rekao je don Huan. »Rekao sam ti da je on majstor svesti. Sada mogu da ti kažem šta sve to zna i. Pošto je skupna ta ka olabavljena udarom naguala, on može da je natera da ode dublje u unutrašnjost svetlosnog jajeta.«

Objasnio je da je Henaro bezbroj puta gurao moju skupnu ta ku pošto sam stupio u povišenu svest. Onog dana kada smo otišli na ogromnu zaravnjenu stenu da bismo razgovarali, Henaro je naveo moju skupnu ta ku da se dramati no pomeri u levu stranu — toliko dramati no, zapravo, da je to bilo pomalo opasno.

Don Huan je prestao da govori i izgledalo je da je spreman da Henaru prepusti prvenstvo. Klimnuo je kao da Henaru daje znak da nešto kaže. Henaro je ustao i prišao mi.

»Plamen je vrlo važan«, rekao je blago. »Da li se se aš onog dana kada sam te terao da gledaš u odraz sun eve svetlosti na komadu kvarca, kada smo sedeli na onoj velikoj ravnoj steni?«

Kada je Henaro to pomenuo, setio sam se. Tog dana, baš pošto je don Huan za utao, Henaro je pokazao prelamanje svetlosti koja je prolazila kroz komad uglanog kvarca koji je on izvadio iz džepa i položio na ravnu stenu. Sijanje kvarca je odmah privuklo moju pažnju. Slede e ega se se am bilo je da sam u ao

na steni dok je don Huan stajao iza stene sa zabrinutim izrazom lica.

Baš sam hteo da kažem Henaru ega sam se setio, kad je on po eo da pri a. Prislonio mi je usne na uvo i pokazao jednu od dveju gasnih svetiljki u sobi.

»Gledaj u plamen«, rekao je. »U njemu nema toplote. To je ist plamen. ist plamen te može odneti u ponore nepoznatog.«

Dok je govorio, po eo sam da ose am udan pritisak — bila je to fizi ka težina. U ušima mi je zujalo; o i mi se toliko suzile da nisam mogao da razaznam poku stvo. Nisam mogao da usredsredim pogled na jednu ta ku. Iako su mi o i bile otvorene, nisam mogao da vidim snažnu svetlost gasnih svetiljki. Sve je oko mene bilo tamno. Postojale su pruge otrovne zelene fosforescencije koje su osvetljavale tamne oblake koji su se kretali. Tada, kao što je odjednom iš ezao, vid mi se ponovo vratio.

Nisam mogao da shvatim gde sam. inilo mi se da lebdim kao balon. Bio sam sam. Od straha mi je pripala muka i moj razum je požurio da pruži jedino objašnjenje koje je za mene u tom trenutku imalo smisla: Henaro me je hipnotisao uz pomo plamena gasne svetiljke. Bio sam gotovo zadovoljan. Lako sam lebdeo, pokušavaju i da se ne brinem; mislio sam da je na in da se ne brinem taj da se usredsredim na stanja kroz koja u morati da pro em da bih se probudio.

Prvo što sam primetio bilo je da ja nisam ja. Nisam stvarno mogao ni u šta da gledam, jer nisam imao ime. Kada sam pokušao da prou im svoje telo, shvatio sam da jedino mogu da budem svestan, a ipak je to bilo kao da gledam dole u beskrajni prostor. Tu su bili udesni oblici briljantne svetlosti i mnoštvo tamnih; i jedni i drugi su se kretali. Jasno sam *video* mreškanje ilibarskog sjaja koji je išao prema meni kao ogroman, spori okeanski talas. Onda sam shvatio da kao bova plutam u prostoru i da e me talas pokupiti i poneti. To sam prihvatio kao neizbežno. Ali, upravo pre nego što me je pogodio, dogodilo se nešto sasvim neo ekivano — vetar me je oduvao sa puta tog talasa.

Silina tog vetra nosila me je užasnom brzinom. Prošao sam kroz ogroman tunel jarko obojenih svetlosti. Vid mi se potpuno pomutio i onda sam osetio da se budim, da sam sanjao san koji je izazvao Henaro. Slede eg trena bio sam u sobi sa don Huanom i Henarom.

Prespavao sam ve i deo slede eg dana. Kasno popodne don Huan i ja smo ponovo seli da razgovaramo. Henaro je pre toga bio sa mnom, ali je odbio da komentariše moj doživljaj.

»Henaro je sino ponovo gurnuo tvoju skupnu ta ku«, rekao je don Huan. »Ali je možda guranje bilo previše snažno.«

Nestrpljivo sam don Huanu priao o svojoj viziji. Smešio se o igledno zamoren.

»Tvoja skupna ta ka se pomerila sa svog normalnog položaja«, rekao je. »I to te je navelo da opažaszra enja koja se ina e ne opažaju. Zvu i prazno, zar ne? A ipak je to vrhunski podvig koji novi vidovnjaci teže da objasne.«

Objasnio je da ljudska bi a uvek iznova odabiraju da opažaju ista zra enja zbog dvaju razloga. Prvi i najvažniji je što smo mi nau ili da se ta zra enja mogu opaziti i, drugi, što naše skupne ta ke biraju i pripremaju ta zra enja za koriš enje.

»Svako živo bi e ima jednu skupnu ta ku«, nastavio je, »koja odabira koja e se zra enja naglasiti. Vidovnjaci mogu da *vide* da li svesna bi a isto gledaju na stvari; tako što vide da li su njihove skupne ta ke odabrale ista zra enja.«

Potvrdio je da je jedan od najve ih prodora novih vidovnjaka bilo otkri e da to mesto na kome je smeštena ta ka na ahuri živih bi a nije stalna odlika, ve da je odre eno navikom. Otud ogroman naglasak koji su novi vidovnjaci stavljali na nove akcije, na nova iskustva. O ajni ki su želeli da se domognu novih upotreba, novih navika.

»Udar naguala je od velike važnosti«, nastavio je, »jer on navodi ta ku da se kre e. On menja njen položaj. Ponekad ak stvara trajnu pukotinu. Skupna ta ka

se sasvim izmešta, i svest se dramati no menja. Ali ono što je još važnije jeste pravilno razumevanje istina o svesti, kako bi se shvatilo da se ta ta ka može pokrenuti iznutra. Žalosna je istina da ljudska bi a uvek gube kontumacijom. Jednostavno, ne znaju svoje mogućnosti.«

»Kako ovek može iznutra da postigne tu promenu?« upitao sam.

»Novi vidovnjaci kažu da je ostvarenje tehnika«, rekao je. »Oni kažu da, pre svega, ovek mora da bude svestan da je svet koji opažamo proizvod injenice što su naše skupne ta ke smeštene na odre enim mestima na ahuri. Kada se to jednom shvati, skupna ta ka se može pomerati skoro po želji, kao posledica novih navika.«

Nisam sasvim shvatio šta je podrazumevao pod navikama. Zamolio sam ga da pojasni svoje gledište.

»Skupna ta ka se kod oveka javlja na odre enom podru ju ahure, jer Orao tako komanduje«, rekao je. »Ali ta no mesto je odre eno navikom, postupcima koji se ponavljaju. Prvo nau imo da ona može da se smesti na tom mestu, i onda joj samo komandujemo da bude tu. Naša komanda postaje Orlova komanda i ta ta ka se u vrš uje na tom mestu. Razmotri to vrlo pažljivo — naša komanda postaje Orlova komanda. Stari vidovnjaci su skupo platili to otkri e. Vрати emo se na to kasnije.«

Još jednom je rekao da su se stari vidovnjaci naro ito usredsre ivali na razvijanje hiljada složenih vradžbinskih tehnika. Dodao je da je ono što nikad nisu shvatili bilo da njihovi komplikovani izumi, bizarni kao i oni što su bili, nisu imali druge vrednosti osim što su bili sredstvo za slamanje u vrš enosti njihovih skupnih ta aka i što su ih navodili na kretanje.

Upitao sam ga da objasni to što je rekao.

»Ve sam ti pomenuo da je vra anje nalik na ulazak u orsokak«, odgovorio je. »Hteo sam da kažem da prakse vra eva nemaju suštinske vrednosti. Njihova vrednost je indirektna, jer je njihova prava funkcija navo enje skupne ta ke na pomeranje tako što

nagone prvu pažnju da shvati da ima vlast nad tom ta kom.

»Novi vidovnjaci su shvatili pravu ulogu koju su te vradžbinske prakse igrale i odlu ili su da pristupe pravo procesu navo enja svojih skupnih ta aka na pomeranje, izbegavaju i sve druge besmislenosti rituala i bajanja. Ipak, u životu svakog ratnika rituali i bajanja su jednom zaista potrebni. Ja li no sam te uveo u sve mogu e vrste vradžbinskih postupaka, ali samo radi odmamljivanja tvoje prve pažnje od mo i samozadubljenosti, koja je tvoju skupnu ta ku držala kruto u vrš enu.«

Dodao je da je opsesivna zapetljanost prve pažnje u samozadubljenost ili promišljanje mo na sila koja obavezuje, i da ritualno ponašanje, koje se ponavlja, prisiljava prvu pažnju da jedan deo energije oslobodi od posmatranja popisa, a kao posledica toga skupna ta ka gubi krutost.«

»Šta se dešava osobama ija skupna ta ka izgubi vrstinu?« upitao sam.

»Ako nisu ratnici, misle da gube razum«, rekao je smeše i se. »Kao što si ti jednom mislio da eš da poludiš. Ako su ratnici, oni znaju da e poludeti, ali strpljivo ekaju. Vidiš, biti fizi ki i duševno zdrav zna i da je skupna ta ka nepokretna. Kada se ona pokrene, to doslovce zna i da je ovek poreme en.«

Rekao je da pred ratnicima ije su se skupne ta ke pomerile stoje dve mogu nosti. Jedna je da priznaju da su bolesni i da se ponašaju poreme eno, reaguju i emocionalno na udesne svetove u koje su zbog pomeranja primorani da se osvedo e; druga je da ostanu neosetljivi, znaju i da se skupna ta ka uvek vra a u svoj prvobitni položaj.

»Šta ako se skupna ta ka ne vrati u svoj prvobitni položaj?« upitao sam.

»Onda su ti ljudi izgubljeni«, rekao je. »Oni su ili neizle ivo ludi, jer njihove skupne ta ke nikad ne e mo i da skupe svet onakav kakav znamo, ili su vidovnjaci bez premca koji su krenuli prema nepoznatom.«

»Šta odre uje da li je u pitanju jedno ili drugo?«

»Energija! Besprekornost! Besprekorni ratnici ne pošasave. Oni ostaju netaknuti. Mnogo puta sam ti rekao da besprekorni ratnici mogu da *vide* zastrašuju e svetove i da ipak slede eg trenutka zbijaju šale, da se smeju sa svojim prijateljima ili sa nepoznatima.«

Tada sam mu rekao, što sam mu ina e govorio mnogo puta pre toga, da je ono što me navodi da verujem da sam bolestan serija poreme enih ulnih iskustava koje sam doživeo kao naknadne efekte gutanja halucinogenog bilja. Prošao sam kroz stanja potpune prostorne i vremenske poreme enosti, kroz vrlo zamorne gubitke mentalne usredsre enosti, stvarne vizije ili halucinacije mesta i ljudi u koje sam buljio kao da stvarno postoje. Nisam mogao da ne pomislim kako gubim razum.

»Po svim uobi ajenim merilima ti si zaista gubio razum«, rekao je, »ali, sa gledišta ratnika, ako si ga izgubio, nisi ga mnogo izgubio. Za vidovnjaka, um nije ništa drugo do samoodražavanje ljudskog popisa. Ako izgubiš to samoodražavanje, a ne izgubiš podupira e, ti u stvari živiš jednim beskrajno ja im životom nego da si ga zadržao.«

Primetio je kako je moja mana moje racionalno reagovanje koje me sputava da shvatim da je udnovatost mojih ulnih iskustava bila odre ena dubinom do koje se moja skupna ta ka pomerila unutar ovekovog pojasa zra enja.

Rekao sam mu da ne mogu da razumem to što objašnjava, jer je konfiguracija koju je nazvao ovekov pojas zra enja meni nešto nepojmljivo. Slikovito sam to zamislio kao traku postavljenu na površinu lopte.

Rekao je da imenovanje tog pojasa dovodi u zabludu i da e upotrebiti analogiju da ilustruje na šta misli. Objasnio je da je svetlosni oblik oveka kao lopta obi nog sira u koju je utisnut kotur tamnijeg sira. Gledao me je i kikotao se. Znao je da ne volim sir.

Nacrtao je šemu na maloj tabli. To je bio jedan jajolik oblik koji je uzduž podelio na etiri dela. Rekao je da e odmah izbrisati pregradne linije, jer ih je nacrtao samo da mi stavi do znanja gde se pojas nalazi na ljudskoj ahuri. Zatim je nacrtao debeo pojas na

liniji izme u prvog i srednjeg dela i obrisao pregradne linije. Objasnio je da je taj pojas kao kotur ederskog sira koji je umetnut u loptu obi nog sira.

»Da je lopta obi nog sira providna«, nastavio je, »imao bi savršen duplikat ljudske ahure. ederski sir prolazi sasvim kroz obi an sir. To je kotur koji ide od površine jedne do površine druge strane.«

»Skupna ta ka je kod ljudi smeštena na površini svetlosne ahure visoko gore, na tri etvrti visine svetlosnog jajeta. Kada nagual pritisne tu ta ku jarkog sjaja, ta ka se pomera u kotur ederskog sira. Povišena svest nastaje kada jarki sjaj skupne ta ke osvetli uspavana zra enja u dubini kotura ederskog sira. *Vi-enje* sjaja skupne ta ke kako se pomera unutar kotura izaziva ose anje da se pomera ulevo po površini ahure.«

Ponovio je svoje pore enje tri ili etiri puta, ali ga ja nisam razumeo i morao je da objašnjava dalje. Rekao je da prozirnost svetlosnog jajeta stvara utisak pokretanja ulevo, kad je zapravo svako kretanje skupne ta ke kretanje u dubinu, pravo u centar svetlosnog jajeta duž najdebljeg dela ovekovog pojasa.

Primetio sam kako to što on govori zvu i kao da vidovnjaci koriste svoje o i kada *vide* kretanje skupne ta ke.

» ovek nije nesaznajan«, rekao je. » ovekova svetlost se može *videti* skoro kao da ovek koristi samo svoje o i.

Dalje je objasnio da su stari vidovnjaci *videli* kretanje skupne ta ke, ali da nikad nisu shvatili da je to bilo pokretanje u dubinu; umesto toga oni su sledili svoje *vi enje i* skovali frazu »pomeranje ulevo«, koju su novi vidovnjaci zadržali, iako znaju da je pogrešno nazivati to pomeranjem ulevo.

Tako e je rekao da je tokom mog druženja sa njim naveo moju skupnu ta ku da se pokrene bezbroj puta, kao što je slu aj baš u ovom trenutku. Pošto je pomeranje skupne ta ke uvek u dubinu, nikad nisam izgubio ose anje identiteta, uprkos injenici što koristim zra enja koja nikad ranije nisam koristio.

»Kada nagual gurne ta ku«, nastavio je, »ta ka odlazi u bilo koje mesto na ovekovom pojasu, ali uopšte nije važno na koje, jer gde god da ode, to je uvek novo mesto.«

»Velika provera koju su novi vidovnjaci stvorili za svoje ratnike u enike jeste da ponovo pro u istim putem kojim je išla njihova skupna ta ka pod uticajem naguala. Kada se to vra anje obavi, ponovo se zadobije celokupnost oveka.«

Nastavio je da pri a kako novi vidovnjaci tvrde da kada se jednom u toku našeg rasta sjaj svesti usmeri na ovekov pojas zra enja i odabere neka od njih za naglašavanje, ulazi u za aran krug. Što više naglašava odre ena zra enja, to stabilnija biva skupna ta ka. To je isto kao kad se kaže da naša komanda postaje Orlova komanda. Kada se naša svest razvije u prvu pažnju, nije potrebno ni da se kaže da je komanda toliko snažna da je razbijanje tog kruga i navo enje skupne ta ke na pokretanje istinski podvig.

Don Huan je rekao da je skupna ta ka tako e odgovorna za ono što prva pažnja opaža u uslovima jata. Jedan primer za jato zra enja koja naglašenost primaju zajedno jeste ljudsko telo kako ga mi opažamo. Drugi deo našeg celokupnog bi a, naša svetlosna ahura, nikad nije naglašena i potisnuta je u zaborav; jer u inak skupne ta ke nije samo da nas navede da opažamo jata zra enja i da nas navede da ne obra amo pažnju na zra enja.

Kada sam navaljivao da mi objasni skupljanje u jata, odgovorio je da skupna ta ka zra i sjaj koji zajedno u grupe okuplja snopove zatvorenih zra enja. Tada se ti snopovi centriraju, kao snopovi, sa zra enjima na veliko.

Okupljanje u jata se nastavlja ak i kada vidovnjaci imaju posla sa zra enjima koja nikada nisu koriš ena. Kad god se ona naglase, opažamo ih baš kao što opažamo jata prve pažnje.

»Jedan od najvažnijih trenutaka koji su novi vidovnjaci ikad imali«, nastavio je, »bio je kada su otkrili šta je nepoznato: samo zra enja koja je odbacila

prva pažnja. To je veliki događaj, ali da te podsetim, to je događaj u kome se može obaviti grupisanje u jata. Nesaznajno je, s druge strane, veštost u kojoj naša skupna tačka ne može ništa da skupi.«

Objasnio je da je skupna tačka kao svetlosni magnet koji skuplja zračenja i grupiše ih kud god išla u granicama ovekovog pojasa zračenja. To otkriće je proslavilo nove vidovnjake, jer je nepoznato prikazalo na nov način. Novi vidovnjaci su приметili da su se neka od opsesivnih vizija vidovnjaka, ona koja je bilo gotovo nemoguće pojmiti, poklapala sa pokretanjem skupne tačke u predele ovekovog pojasa koji je dijametralno suprotan mestu na kome je obično smeštena.

»To su bile vizije tamne strane oveka«, izjavio je.

»Zašto je zoveš tamnom stranom oveka?« upitao sam.

»Zato što je tmurna i zloslutna«, rekao je. »Nije to samo nepoznato već i šta-me-briga-šta-je.«

»Šta je sa zračenjima koja su unutar ahure ali ne pripadaju ovekovom pojasu?« upitao sam. »Mogu li se ona opažati?«

»Da, ali na zaista neopisivan način«, rekao je. »Ona nisu ljudsko nepoznato, kao što je slučaj sa nekorišćenim zračenjima ljudskog pojasa, već su gotovo neizmerno nepoznato u kome ljudske karakteristike uopšte ne važe. To je stvarno jedno područje takve neodoljive prostranosti da bi i najboljem vidovnjaku bilo teško da ga opiše.«

Ponovo sam uporno tvrdio kako mi se čini da je misterija otkrivena u nama.

»Misterija je izvan nas«, rekao je. »U sebi imamo samo zračenja koja pokušavaju da probiju ahuru. I zbog te činjenice mi se razlikujemo, kako god da se okrene, bilo da smo prose ni ljudi ili ratnici. Jedino su novi vidovnjaci zaobišli tu prepreku. Oni se bore da vide. Uz pomoć pokretanja svojih skupnih tačaka uspeli su da shvate da je opažanje misterija. Ne toliko ono što opažamo, koliko ono što nas navodi da opažamo.«

»Pomenuo sam ti kako novi vidovnjaci veruju da su naša uha sposobna da otkriju bilo šta. Oni su u to bili uvereni jer su *videli* da je položaj skupne tačke ono što određuje šta naša uha opažaju.

»Ako skupna tačka centrira zračenja unutar ahuće u položaju koji se razlikuje od njenog prirodnog položaja, ljudska uha opažaju nepomirljiva in.«

8 POLOŽAJ SKUPNE TO KE

Kada je slede i put don Huan produžio da objašnjava ume e svesti, opet smo bili u njegovoj ku i u južnom Meksiku. Ta je ku a, u stvari, pripadala svim članovima društva naguala, ali je Silvio Manuel slovio kao vlasnik i svi su se otvoreno odnosili prema njoj kao prema ku i Silvija Manuela, iako sam se ja, iz nekog neobjašnjivog razloga, svikao da je nazivam don Huanova ku a.

Don Huan, Henaro i ja vratili smo se u tu ku u sa puta u planine. Toga dana, dok smo se odmarali posle duge vožnje i jeli okasneli ru ak, upitao sam don Huana emu to udno obmanjivanje. Uverovao me je da tu nema nikakve obmane, i da je nazivanje ku e ku om Silvija Manuela bilo zadatak iz ume a *traganja* koji su izvršavali svi članovi društva naguala u svim okolnostima, ak i u privatnosti sopstvenih misli. Za bilo koga od njih, navaljivanje da se o toj ku i razmišlja pod bilo kakvim drugim okolnostima, bilo je ravno odricanju njihove pripadnosti društvu naguala.

Protestovao sam što mi to nikad ranije nije rekao. Nisam želeo da moje navike budu uzrok bilo kakve nesloge.

»Nemoj da se brineš zbog toga«, rekao je smeše i mi se i tapšu i me po le ima. »Ti možeš ovu ku u da zoveš kako god želiš. Nagual je povlaš en. Zena nagual, na primer, zove je ku om senki.«

Prekinuli smo razgovor i nisam ga video sve dok nekoliko sati kasnije nije poslao po mene da do em u zadnje dvorište.

On i Henaro su šetali okolo, pored udaljenijeg kraja zida; video sam kako im se ruke pokre u, i to je delovalo kao da živo razgovaraju.

Bio je vedar sun an dan. Popodnevno sunce sijalo je pravo na neke od saksija sa cve em koje je visilo sa nadstrešnice okolnog zida i bacalo senke na severni i isto ni zid dvorišta. Spoj jake žute svetlosti, masivnih vranih senki saksija i ljupkih, tananih otkrivenih sena krhkog bilja u cvatu koje je u njima raslo — bio je divan. Neko s istan anim okom za sklad i red potkresao je to bilje da stvara tako izvanredan utisak.

»Žena nagual je to uradila«, rekao je don Huan kao da mi ita misli. »Tokom popodneva ona zuri u te senke.«

Pomisao na nju kako tokom popodneva pilji u te senke u inila je da u trenu osetim vrtoglavicu. Jaka žuta svetlost toga asa, utihlost tog mesta i naklonost koju sam ose ao prema ženi nagual prizvah su u jednom trenu svu usamljenost beskrajne staze ratnika.

Don Huan je odredio obim te staze kada mi je rekao da su vidovnjaci ratnici totalne slobode, da oni jedino tragaju za krajnjim ciljem osloba anja koji dolazi kada postignu totalnu svest. Shvatio sam, neuporedivo jasno, dok sam gledao u te senke na zidu koje mi nisu dale mira, šta je nagual žena mislila kada je rekla da je itanje poezije naglas jedino olakšanje njenom duhu.

Setio sam se da mi je dan pre toga itala nešto, tu u dvorištu, ali nisam sasvim razumeo njenu težnju, njenu ežnju. To je bila pesma Huana Ramona Himelesa »Beskona ni as«, za koju mi je rekla da za nju objedinjuje usamljenost ratnika koji žive da bi utekli u totalnu slobodu.

Jedino zvono i ptica remete mir...

ini se da to dvoje pri aju sa suncem što tone.

*Zlatna tišina, popodne od
kristala.*

*istota lutaju a svija mirno drve e,
i izvan svega toga
prozirna reka sni da žubori preko
biserja,
te e slobodno
i oti e u beskraj.*

Don Huan i Henaro su mi prišli i gledali me sa izrazom iznena enja.

»Šta mi zaista radimo, don Huane?« upitao sam. »Da li je mogu e da se ratnici samo pripremaju za smrt?«

»Nipošto«, rekao je blago me tapšu i po ramenu. »Ratnici se spremaju da budu svesni, a potpuna svest im dolazi tek kada u njima nema više nimalo samovažnosti. Tek kada su ništa, oni postaju sve.«

Utihli smo na tren. Onda me je don Huan upitao da li sam u agoniji zbog samosažaljenja. Nisam odgovorio jer nisam bio na isto.

»Nije ti krivo što si ovde, zar ne?« upitao je don Huan uz bojažljiv smešak.

»Sigurno da mu nije krivo«, uveravao ga je Henaro. Onda je za trenutak izgledalo da se dvoumi. Po-ešao se po glavi, onda me pogledao i podigao obrve. »Možda ti je krivo«, rekao je. »Je l' ti krivo?«

»Sigurno da mu nije krivo«, sada je don Huan uveravao Henara. Ponovo je eškao glavu i izvijao obrvama. »Možda ti je krivo?« rekao je. »Je l' ti krivo?«

»Sigurno da mu nije krivo!« grmnuo je Henaro i obojica su prsnula u neobuzdan smeh.

Kada su se smirili, don Huan je rekao da je samovažnost pokreta ka sila svakog napada melanholije. Do-dao je da ratnici imaju pravo na stanje duboke tuge, ali da je tuga tu samo da bi ih zasmejala.

»Henaro e da ti pokaže nešto što je mnogo uzbudljivije od sveg samosažaljenja koje možeš da skupiš«, nastavio je don Huan. »To je u vezi sa položajem skupne ta ke.«

Henaro je odmah po eo da kora a duž zida, grbe i le a i prinose i butine do grudi.

»Nagual Hulijan mu je pokazao kako se hoda na taj na in«, rekao je don Huan šapatom. »To se zove hod mo i. Henaro zna nekoliko hodova mo i. Gledaj ga netremice.«

Henarovi pokreti su odista op injavali. Shvatio sam da pratim njegov hod, isprva o ima a zatim, ne mogavši da odolim, i nogama. Podražavao sam njegov hod. Jednom smo prošli oko dvorišta i stali.

Dok smo hodali, uo io sam lucidnost koju mi je pružao svaki korak. Kada smo se zaustavili, bio sam u stanju oštre pripravnosti. uo sam svaki zvuk; otkrivao sam svaku promenu svetlosti i senke oko sebe. Bio sam zanesen ose anjem hitnje, bliske akcije. Ose ao sam da sam neobi no agresivan, miši av, smeo. U tom trenutku sam video ogroman raspon ravnice pred sobom; odmah iza sebe video sam šumu. Ogromno drve e je bilo poredano pravo kao zid. Šuma je bila mra na i zelena; ravnica je bila sun ana i žuta.

Dah mi je bio dubok i udno ubrzan, ali ne na nenormalan na in. Ipak me je baš ritam mog disanja gonio da kasam u mestu. Hteo sam da po nem da tr im ili je, još pre, moje telo to htelo, ali baš kada sam kretao, nešto me je zaustavilo.

Don Huan i Henaro su iznenada bili uz mene. Hodali smo uza zid, Henaro mi je bio zdesna. Gurkao me je ramenom. Ose ao sam na sebi težinu njegovog tela. Blago mi je pokazao nalevo i mi smo skrenuli pravo prema isto nom dvorišnom zidu. Za trenutak sam imao neobi an utisak da emo da pro emo kroz zid, i ak sam se pripremio za sudar, ali zaustavili smo se ispred samog zida.

Dok sam još uvek gledao u zid, obojica su me vrlo brižljivo prou avali. Znao sam šta traže; hteli su da se uvere da sam pomerio svoju skupnu ta ku. Znao sam da jesam, jer mi se promenilo raspoloženje. O igledno su to i oni tako e znali. Blago su me uzeli pod ruke i u tišini pošli sa mnom na drugu stranu zida, prema mra nom prolazu, uzanom hodniku koji je dvo-

rište povezivao sa ostatkom ku e. Tu smo stali. Don Huan i Henaro su se odmakli nekoliko stopa od mene.

Sleva mi je bila ona strana ku e koja je bila u tamnim senkama. Gledao sam u jednu praznu mra nu sobu. Ose ao sam fizi ki umor, malaksalost, nezainteresovanost, a ipak sam proživljavao ose anje duhovne snage. Tada sam shvatio da sam nešto izgubio. U mom telu nije bilo snage. Jedva sam mogao da stojim. Noge su mi napokon popustile i seo sam a zatim legao na bok. Dok sam ležao tamo, bio sam prožet najdivnijim mislima ljubavi prema Bogu, prema božjoj dobroti.

Onda sam odjednom stajao pred glavnim oltarom u crkvi. Bareljefi prekriveni zlatnim listi ima svetlucali su pri svetlosti hiljada sve a. Video sam tamne figure muškaraca i žena koje su nosile ogromno raspe e postavljeno na ogromnu nosiljku. Uklonio sam im se s puta i izašao iz crkve. Video sam mnoštvo ljudi, more sve a, kako ide prema meni. Bio sam ushi en. Potr ao sam da im se pridružim. Nosila me je duboka ljubav. Hteo sam da budem s njima, da se molim Gospodu. Bio sam na svega nekoliko stopa od mnoštva kada me je nešto ošinulo.

Idu eg trenu bio sam sa don Huanom i Henarom. Podupirali su me s boka dok smo lenjo hodali okolo po dvorištu.

Sutradan za vreme ru ka don Huan je rekao da je Henaro gurnuo moju skupnu ta ku svojim hodom mo i, i da je to mogao da u ini jer sam ja bio u stanju unutrašnje tišine. Objasnio je da je klju na ta ka svega što vidovnjaci rade nešto o emu on pri a od dana kad smo se sreli: zaustavljanje unutrašnjeg dijaloga. Stalno je naglašavao da je unutrašnji dijalog ono što skupnu ta ku drži u vrš enu u njenom prvobitnom položaju.

»Kad se jednom postigne tišina, sve je mogu e«, rekao je.

Kazao sam mu da sam potpuno svestan injenice da sam u principu prestao da razgovaram sa sobom, ali da ne znam kako sam to izveo. Da se od mene traži da objasnim taj proces, ne bih znao šta da kažem.

»Objašnjenje je sasvim jednostavno«, rekao je. »To si izveo *voljom*, i tako si odredio novu *nameru*, novu komandu. Onda je tvoja komanda postala Orlova komanda.

To je jedna od najizuzetnijih stvari koje su novi vidovnjaci otkrili: da naša komanda može da postane Orlova komanda. Unutrašnji dijalog se zaustavlja na isti na in kao što i po inje: inom *volje*. Na kraju krajeva, oni koji nas u e naterali su nas da razgovaramo sami sa sobom. Dok nas u e, oni koriste svoju *volju* a mi upošljavamo našu, i jedni i drugi ne znaju i. Dok u imo da sa sobom razgovaramo, u imo da baratamo *voljom*. *Voljom*, razgovaramo sami sa sobom. Na in da se razgovor sa sobom zaustavi jeste da se upotrebi sasvim isti metod: moramo da to *ho emo*, moramo da to *nameravamo*.«

utali smo nekoliko minuta. Pitao sam ga na koga je mislio kada je rekao da smo imali u itelje koji su nas nau ili da razgovaramo sa sobom.

»Govorio sam o onome što se dešava ljudskim bi ima dok su deca«, uzvratio je, »o vremenu kada ih svi redom u e da ponavljaju beskrajni dijalog o sebi. Taj dijalog postaje unutrašnji, i ta sila sama drži skupnu ta ku u vrš enu.

»Novi vidovnjaci kažu da deca imaju stotine u itelja koji ih u e gde ta no da smeste svoju skupnu ta ku.«

Rekao je kako vidovnjaci *vide* da deca u po etku nemaju u vrš enu skupnu ta ku. Njihova uhva ena zra enja su u stanju velikih meteža, i njihove se skupne ta ke pomeraju na sve strane unutar ljudskog pojasa, osposobljavaju i decu da se usmere na zra enja na koja kasnije uopšte ne obra aju pažnju. Zatim, dok rastu, stariji ljudi oko njih, svojim znatnim uticajem koji vrše na njih, teraju skupne ta ke dece da postanu još vrš e uz pomo pove ane složenosti unutrašnjeg dijaloga. Unutrašnji dijalog je proces koji neprekidno ja a položaj skupne ta ke, jer je taj položaj proizvoljan i zahteva stalno uvo enje novih snaga.

»Neosporna je injenica da mnoga deca *vide*«, nastavio je. »Ve inu onih koji *vide* smatraju udacima i

ulažu se svi naponi da ih koriguju, da ih nateraju da u vrste položaj svojih skupnih ta aka.«

»Ali, da li je mogu e da se deca podsti u da svoje skupne ta ke drže još fluidnije?« upitao sam.

»Samo ako žive sa novim vidovnjacima«, rekao je. »Ina e e upasti u zamku kao i stari vidovnjaci, u zamršenosti tihe strane oveka. I, veruj mi, to je gore nego da se padne u šake racionalnosti.«

Don Huan je nastavio da iznosi svoju duboku naklonost prema ljudskoj sposobnosti da zavede red u haosu Orlovih zra enja. Tvrdio je da je svako od nas, po sopstvenom pravu, mo an mag, i naša magija je u tome što našu skupnu ta ku držimo nepokolebljivo u vrš enu.

»Sila zra enja na veliko«, nastavio je, »navodi našu skupnu ta ku da odabira odre ena zra enja i da ih grupiše za centriranje i opažanje. To je Orlova komanda, ali svako zna enje koje pridajemo onome što opažamo naša je komanda, naš magi ni dar.«

Rekao je da je, u svetlosti toga što je rekao, ono što je Henaro ju e mene naveo da u inim bilo nešto izuzetno složeno a ipak jednostavno. Bilo je složeno jer je od svih zahtevalo ogromnu disciplinu — da unutrašnji dijalog utrne, da se dostigne stanje povišene svesti, i da neko odšeta sa svojom skupnom ta kom. Iza svih tih složenih radnji bilo je vrlo jednostavno objašnjenje — novi vidovnjaci kažu da je ta an položaj skupne ta ke proizvoljan položaj koji su izabrali naši preci, ona može da se kre e uz relativno malo napora; kada se jednom pokrene, ona izaziva nova centriranja zra enja, prema tome i nova opažanja.

»Davao sam ti bilje mo i kako bih naterao tvoju skupnu ta ku da se kre e«, nastavio je don Huan. »Bilje mo i tako deluje; ali glad, umor, groznica i druge sli ne stvari imaju sli an u inak. Greška prose nog oveka je što on misli da je rezultat pomeranja samo duševan. Kao što i sam možeš da posvedo iš, nije.«

Objasnio je da se u prošlosti moja skupna ta ka pomerala bezbroj puta, baš kao što se pomerila ju e, i da su naj eš e svetovi koje je skupila bili toliko bliski svetu svakodnevnog života kao da su stvarno fantomski

svetovi. Nedvosmisleno je dodao da novi vidovnjaci automatski odbacuju takve vizije.

»Te vizije su proizvod ovekovog inventarisanja«, nastavio je. »Nemaju vrednosti za ratnike koji traže fantomsku slobodu, jer ih stvara bo no pomeranje skupne ta ke.«

U utao je i gledao me. Znao sam da je pod »bo -nim pomeranjem« mislio na pomeranje ta ke od jedne do druge strane po širini ovekovog pojasa zra enja namesto pomeranja u dubinu. Pitao sam ga di li je tako.

»Ta no, to sam mislio«, rekao je. »Na obema ivicama ovekovog pojasa zra enja postoji skladište otpadaka, neizmerna gomila ljudskog ubreta. To je vrlo morbidno, zlokobno skladište. Imalo je veliku vrednost za stare vidovnjake, ali ne i za nas.

»Jedna od najlakših stvari koje ovek može da uradi jeste da upadne u to. Ju e smo Henaro i ja hteli da ti pružimo živi primer tog bo nog pomeranja; to je razlog što smo šetali tvoju skupnu ta ku, ali svaka osoba može da dopre do tog skladišta jednostavnim zaustavljanjem unutrašnjeg dijaloga. Ako je pomeranje minimalno, rezultati se objašnjavaju kao maštarije uma. Ako je pomeranje znatno, rezultati se nazivaju halucinacijama.«

Pitao sam ga da objasni in šetanja skupne ta ke. Rekao je da kad ratnici jednom postignu unutrašnju tišinu zaustavljanjem svog unutrašnjeg dijaloga, zvuk hoda mo i, više nego njegov izgled, hvata njihove skupne ta ke. Ritam prigušenog kretanja odmah hvata silu centriranja zra enja unutar ahure, koja su bila nepovezana zbog unutrašnje tišine.

»Ta sila se odmah zaka i za ivice pojasa«, nastavio je. »Na desnom rubu nalazimo beskrajne slike fizi kih aktivnosti, nasilja ubijanja, sladostraš a. Na levom rubu nalazimo duhovnost, religiju, Boga. Henaro i ja smo šetali tvoju skupnu ta ku do obaju rubova, da bismo ti pružili potpun uvid u tu ljudsku gomilu ubreta.«

Don Huan je druk ije izložio, kao da je razmislio malo bolje, da je jedno od najtajanstvenijih vidova ratnikovog znanja neverovatno delovanje unutrašnje tišine.

Rekao je da, kada se jednom postigne unutrašnja tišina, spone koje skupnu ta ku povezuju za određeno mesto na kome je smeštena po inju da pucaju i skupna ta ka može slobodno da se kreće.

Rekao je da je skretanje obično ulevo, da je prednost takvog usmerenja prirodna reakcija većine ljudskih bića, ali da ima vidovnjaka koji mogu da usmereto kretanje prema položajima ispod uobičajenog mesta na kome je ta ka smeštena. Novi vidovnjaci to pomeranje nazivaju »pomeranje nadole«.

»Vidovnjaci trpe slušajna pomeranja nadole«, nastavio je. »Skupna ta ka se tu, na svu sreću, ne zadržava dugo, jer to je položaj zveri. Odlaženje nadole nije u našem interesu, iako je to najlakše uraditi.«

Don Huan je tako e rekao da je me u mnogim za bludama u procenjivanju koje su po inili stari vidovnjaci jedna od najtežih bila pomeranje njihovih skupnih ta aka u neizmerno područje ispod, koje je od njih na inilo stranjake u poprimanju životinjskih oblika.

Odabirali su razne životinje za svoju ta ku referencije i zvali te životinje svojim nagualom. Verovali su da e pomeranjem svojih skupnih ta aka na posebna mesta poprimiti osobine odabrane životinje, njenu snagu, ili mudrost, ili lukavstvo, ili okretnost, ili svirepost.

Don Huan me je uveravao da ima užasnih primera takve prakse čak i me u današnjim vidovnjacima. Relativna lakoća sa kojom se ovekova skupna ta ka kreće prema bilo kom nižem položaju veoma je primamljiva za vidovnjake, naročito za one koji naginju na tu stranu. Zato je dužnost naguala da isproba svoje ratnike.

Tada mi je rekao da me je stavio na probu pomeraju i moju skupnu ta ku u donji položaj, dok sam bio pod uticajem biljke moći. Onda je vodio moju skupnu ta ku dok nisam izdvojio vranin pojas zračnja, a rezultat toga bilo je moje pretvaranje u vranu.

Ponovo sam don Huanu postavio pitanje koje sam mu postavljao mnogo puta. Hteo sam da znam da li sam se ja fizički pretvorio u vranu ili sam samo razmišljao i osećao kao ona. Objasnio je da pomeranje ispod uvek proizvodi potpuni preobražaj. Dodao je da ukoliko skupna ta ka ode preko kritičnog praga, svet

nestaje; prestaje da bude onakav kakav je kad smo ljudi.

Priznao je da je moj preobražaj bio zaista zapanjujući i u svakom pogledu. Moja reakcija na to iskustvo dokazala mi je da ne naginjem tom smeru. Da nije bilo tako, morao bih da uložim ogromnu energiju kako bih pobedio sklonost da ostanem u tom području ispod, koje neki vidovnjaci smatraju najugodnijim.

Dalje je rekao da se nesvesno pomeranje nadole povremeno dešava svakom vidovnjaku, ali da takvo pomeranje postaje sve ređe i kako se njihove skupne tačke pomeraju dalje ulevo. Međutim, svaki put kada se to desi, moć vidovnjaka kome se to dešava prilično se smanjuje. To je nazadak kome je, da bi se popravio, potrebno vreme i veliki napor.

»Ta posrna a prave vidovnjake krajnje mračnim i malodušnim«, nastavio je, »a u određenim slučajevima krajnje razumnim.«

»Kako vidovnjaci mogu da izbegnu ta pomeranja nadole?« upitao sam.

»Sve zavisi od ratnika«, rekao je. »Neki od njih su po prirodi skloni da se prepuštaju svojim marifetlucima, na primer ti. Oni su ti koji su teško pogođeni. Takvima kao što si ti preporučujem dvadeset etvorasovnu budnost šta god da rade. Disciplinovani muškarci i žene su manje skloni takvoj vrsti pomeranja; njima bih preporučio dvadeset i četvorasovnu budnost.«

Gledao me je ucakljenim o čemu ima i smejao se.

»Ženski vidovnjaci se mnogo ređe pomeraju nadole nego muški«, rekao je. »Ali one su takođe sposobne da iz tog položaja izađu bez ikakvog napora, dok muškarci opasno oklevaju u njemu.«

Takođe je rekao da žene vidovnjaci imaju neobičnu sposobnost da svoje skupne tačke navedu da se zadrže u bilo kom položaju u području ispod. Muškarci to ne mogu. Muškarcima je svojstvena trezvenost i nakana, ali su veoma malo talentovani; to je razlog što nagual u svom društvu mora da ima osam žena vidovnjaka. Žene podstiču da se pređe neizmerna pustoš nepoznatog. Zajedno sa tom prirodnom sposobnošću, ili kao njenu posledicu, žene poseduju najdivlja njužestinu. Stoga

one s lako om mogu da uzmu životinjski oblik, razjaren i neuporedivo surov.

»Ako misliš o strašnim stvarima«, nastavio je, »o ne em bezimenom što vreba iz tame, ti misliš, a da to i ne znaš, o ženi vidovnjaku koja je u položaju u neizmernom podru ju ispod. Prava strava se upravo tu skriva. Ako ikada nai eš na izopa enu ženu vidovnjaka, beži bestraga!«

Upitao sam ga da li su drugi organizmi sposobni da pomeraju svoje skupne ta ke.

»Njihove ta ke mogu da se pomeraju«, rekao je, »ali to pomeranje ne zavisi od njihove volje.«

»Da li se skupna ta ka drugih organizama tako e obu ava da bude tamo gde je?«

»Svaki novoro eni organizam se na ovaj ili onaj na in uvežbava«, odgovorio je. »Na kraju krajeva, mi možda ne shvatamo kako te e njihova obuka, ak ne razumemo kako je to kod nas, ali vidovnjaci vide da su novoro en ad podstaknuta da rade isto što i njihova vrsta. To je ta no ono što se zbiva ljudskim mladuncima: vidovnjaci *vide* da se njihove skupne ta ke pomeraju na sve strane, a zatim *vide* kako prisustvo odraslih vezuje svaku ta ku na jedno mesto. Isto se dešava svim drugim organizmima.«

Izgledalo je da don Huan razmišlja za trenutak, a onda je dodao da postoji jedno jedinstveno dejstvo ljudske skupne ta ke. Pokazao je na drvo napolju.

»Kada mi, ozbiljna odrasla ljudska bi a, gledamo drvo«, rekao je, »naše skupne ta ke centriraju bezbroj zra enja i postižu udo. Naše skupne ta ke omogu avaju nam da opažamo jato zra enja koja nazivamo drvo.«

Objasnio je da skupna ta ka ne samo što stvara centriranost koja je potrebna za opažanje ve tako e briše centriranost odre enih zra enja da bi postigla ve u istan anost opažanja, pobrala kajmak, prepreden ljudski izum bez premca.

Rekao je da su novi vidovnjaci primetili da su samo ljudska bi a sposobna da naknadno grupišu zra enja. Upotrebio je špansku re za skupljanje, *desnate*, da bi opisao in skupljanja najukusnijeg krema sa po-

vršine posude prokuvanog i ohla enog mleka. Isto tako, kada je re o opažanju, ovekova skupna ta ka uzima jedan deo zra enja koja su ve bila odabrana za centriranje i od njih stvara još ukusnije sklopove.

»To što ljudi poberu«, nastavio je don Huan, »mного je stvarnije od onog što druga stvorenja opažaju. U tome je zamka za nas. Toliko nam se ine stvarna da zaboravljamo da smo ih mi stvorili nare uju i našim skupnim ta kama da se pojave tamo gde su se pojavile. Zaboravljamo da su stvarne samo zato što je naša komanda da ih opažamo kao stvarna. Imamo mo da poberemo kajmak zra enja, ali ne možemo da se zaštitimo od sopstvenih komandi. To se mora upamtiti. Ostaviti odrešene ruke onome što skidamo, kao što mi radimo, jeste zabluda u prosu ivanju za koju plamo isto tako skupo kao i stari vidovnjaci za svoje zablude.«

9 POMICANJE NADOLE

Don Huan i Henaro su bili na putu na koji su odlazili jednom godišnje, u severni deo Meksika, u pustinju Sonoru, u potragu za lekovitim biljem. Jedan od vidovnjaka iz društva naguala, Vicente Medrano, koji je bio travar, koristio je to bilje za spravljanje lekova.

Pridružio sam se don Huanu i Henaru u Sonori, kada im se putovanje ve bližilo kraju, baš na vreme da ih povezem na jug i vratim ku i.

Dan pre nego što smo krenuli don Huan je neokivano nastavio da objašnjava ume e svesti. Odmarali smo se u senci nekog visokog žbunja u podnožju planine. Bilo je kasno popodne, gotovo mrak. Svaki od nas je nosio veliki jutani džak pun bilja. im smo spustili džakove, Henaro je legao na tlo i zaspao, presavivši jaknu umesto jastuka.

Don Huan mi je govorio tiho, kao da nije hteo da probudi Henara. Rekao je da je do sada objasnio većinu istina o svesti i da je preostala još samo jedna istina o kojoj ćemo raspravljati. Poslednja istina, uveravao me je, bila je najbolje od svih otkrića starih vidovnjaka, a da oni sami to nikad nisu saznali. Njegovu ogromnu vrednost uo ili su mnogo godina kasnije novi vidovnjaci.

»Objasnio sam ti da ovek ima jednu skupnu tačku«, nastavio je, »i da ta skupna tačka centrira zračenje za opažanje. Tako ćemo raspraviti da se ta tačka

seli sa svog utvr enog položaja. Dakle, poslednja je istina da, kada se skupna ta ka jednom pomeri izvan odre enih granica, ona može da sakupi svetove potpuno razli ite od sveta koji poznajemo.«

Nastavljaju i šapatom, rekao je da odre ene geografske oblasti ne samo što pomažu to nesigurno pomeranje skupne ta ke ve , tako e, biraju odre ene pravce tog pomeranja. Na primer, pustinja Sonore pomaže da se skupna ta ka pomeri niže od svog uobi ajenog položaja, u položaj zveri.

»To je razlog što u Sonori ima pravih vra eva«, nastavio je. »Naro ito vra ara. Ve si upoznao jednu od njih, la Katalinu. U prošlosti sam organizovao takmi enja izme u vas dvoje. Hteo sam da navedem tvoju skupnu ta ku da se pokrene, a la Katalina je svojim budalastim vradžbinama dobro prodrmala.«

Don Huan je objasnio da su jeziva iskustva koja sam doživeo sa la Katalinom bila deo ranijeg dogovora izme u njih dvoje.

»Šta misliš da je pozovemo da nam se pridruži?« upitao me je Henaro glasno, dok je sedeo.

Odse nost njegovog pitanja i udna boja njegovog glasa trenutno su me gurnule u strah.

Don Huan se smejavao i drmusao me za ruku. Uveravao me je da nema razloga za uzburku. Rekao je da nam je la Katalina kao ro aka ili kao tetka. Ona je deo našeg sveta, iako u potpunosti ne sledi naše tra ganje. Ona je beskrajno sli nija prastarim vidovnjacima. Henaro se nasmejavao i namignuo mi.

»Znam da te ona popaljuje«, rekao mi je. »Ona mi je sama priznala da svaki put kada se sa njom sretnoš, što se više prepadneš, to se više popališ.«

Don Huan i Henaro su se srnejali skoro histeri no.

Morao sam da priznam da mi se na neki na in uvek inilo da je la Katalina vrlo zastrašuju a, ali da je istovremeno krajnje privla na žena. Ono što je na mene ostavljalo najve i utisak jeste njena energija kojom je odisala.

»Ona ima toliko sa uvane energije«, komentarisao je don Huan, »da ti ne moraš da budeš u povišenoj

svesti da ona navede tvoju skupnu ta ku da se pomeri sve do dna bezdana leve strane.«

Don Huan je ponovo rekao da je la Katalina sa nama u vrlo bliskim odnosima, jer ona pripada društvu naguala Hulijana. Objasnio je da obi no nagual i svi lanovi njegove družine napuštaju svet zajedno, ali da postoje slu ajevi kada oni odlaze u manjim grupama ili jedan po jedan. Nagual Hulijan i njegovo društvo su primer ovog drugog. Iako je on otišao sa ovog sveta pre skoro etrdeset godina, la Katalina je još uvek ovde.

Podsetio me je na nešto što mi je ranije pomenuo — da se društvo naguala Hulijana sastojalo od tri potpuno nedosledna muškarca i osam izvanrednih žena. Don Huan je uvek govorio da je ta razlika jedan od razloga što su lanovi društva naguala Hulijana napuštali svet jedan po jedan.

Rekao je da je la Katalina bila vezana za jednu od izvanrednih žena vidovnjaka iz društva naguala Hulijana, koja je nau ila izvanrednim manevrima pokretanja sopstvene skupne ta ke u donje podru je. Ona je bila jedan od vidovnjaka koji je trebalo da poslednji napuste svet. Doživela je izuzetnu starost i pošto su ona i la Katalina poreklom iz Sonore, vratile su se u njenim poodmaklim godinama u pustinju i živele zajedno dok vidovnjakinja nije napustila ovaj svet. Tokom godina koje su zajedno proživele la Katalina je postala njen najposve eniji pomaga i u enik, u enik koji je želeo da nau i ekstravagantne na ine koje su stari vidovnjaci znali za pokretanje skupne ta ke.

Upitao sam don Huana da li je la Katalinino znanje bitno razli ito od njegovog znanja.

»Mi smo sasvim isti«, odgovorio je. »Ona je više kao Silvio Manuel ili Henaro; ona je u stvari njihova ženska verzija, ali, naravno, pošto je žena, beskona no je agresivnija i opasnija nego njih dvojica zajedno.«

Henaro je potvrdio klimnuvši glavom. »Beskona no«, rekao je i opet namignuo.

»Da li se ona pridružila tvojoj družini«? pitao sam don Huana.

»Rekao sam da nam je ona kao ro aka ili tetka«, odgovorio je. »Hteo sam da kažem da ona pripada starijoj generaciji, iako je mla a od svih nas. Ona je poslednja iz te grupe. Retko se vi a sa nama. Ona nas baš i ne voli. Za nju smo suviše kruti, jer je navikla da opšti s nagualom Hulijanom. Ona više voli pustolovnost nepoznatog nego traganje za slobodom.«

»U emu je razlika izme u to dvoje?« upitao sam don Huana.

»U poslednjem delu mog objašnjenja istina o svesti«, odgovorio je, »raspravlja emo o toj razlici na miru i do tan ina. Ono što je u ovom trenutku za nas važno jeste to što ti ljubomorno uvaš udne tajne u tvojoj svesti leve strane; zato se ti i la Katalina volite me-usobno.«

Ponovo sam tvrdio da je ne volim, ve da se više divim njenoj velikoj snazi.

Don Huan i Henaro su se smejali i tapšali me kao da znaju nešto što ja ne znam.

»Ona te voli jer zna kakav si«, rekao je Henaro i cmoknuo. »Ona je vrlo dobro znala naguala Hulijana.«

Obojica su me dugo gledali i od toga sam se ose-ao zbunjen.

»Na šta ciljate?« upitao sam Henara ratoborno.

Iscerio se na mene i šaljivo mrdao obrvama gore-dole. Ali, utao je.

Don Huan je progovorio i prekinuo utanje.

»Postoje vrlo udne zajedni ke crte izme u tebe i naguala Hulijana«, rekao je. »Henaro samo pokušava da otkrije da li si ti toga svestan.«

Upitao sam ih obojicu kako, za ime sveta, mogu da budem svestan ne eg toliko nezamislivog.

»La Katalina misli da si svestan«, rekao je Henaro. »Ona to tvrdi jer naguala Hulijana poznaje bolje od bilo koga me u nama.«

Pobunio sam se kako ne mogu da verujem da ona zna naguala Hulijana, kad je on napustio svet pre skoro etrdeset godina.

»La Katalina nije baš zelena«, rekao je Henaro. »Ona samo izgleda mlada; to je deo njenog znanja.

Baš kao što je to bilo deo znanja naguala Hulijana. Ti si je video samo kada izgleda mlada. Da si je video kada izgleda stara, strašno bi se prepao.«

»Ono što la Katalina radi«, upao je don Huan, »može se objasniti samo terminima triju ume a: ume a svesti, ume a *traganja* i ume a *namere*.

»Ali danas emo ono što ona radi ispitivati samo u svetlosti poslednje istine o svesti: istine koja kaže da skupna ta ka može da skupi svetove druk ije od ovog našeg, pošto se pomeri sa prvobitnog položaja.«

Don Huan mi je dao znak da ustanem. Henaro je tako e ustao. Mahinalno sam dograbio jutani džak pun lekovitog bilja. Henaro me je zaustavio kada sam hteo da ga bacim na rame.

»Pusti džak na miru«, rekao je smeju i se. »Treba da malo propeša imo uzbrdo i da se na emo sa la Katalinom.«

»Gde je ona?« upitao sam.

»Gore«, rekao je Henaro pokazuju i vrh jednog brdašca. »Ako zažmuriš i upiljiš se, *vide eš* je kao vrlo tamnu mrlju naspram zelenog žbunja.«

Naprezao sam se da vidim tamno mesto, ali ništa nisam mogao da razaberem.

Imao sam vrtoglavicu i bolelo me stomak. Don Huan me je pokretom ruke požurivao da idem gore, ali nisam se usu ivao da se pokrenem. Kona no me je Henaro uzeo podruku i obojica smo se peli prema vrhu brda. Kada smo tamo stigli, shvatio sam da se i don Huan popeo odmah za nama. Sva trojica smo stigli na vrh istovremeno.

Don Huan je vrlo mirno po eo da govori Henaru. Pitao ga je da li pamti brojne prilike kada je nagual Hulijan hteo obojicu da zadavi jer su se prepuštali strahu.

Henaro se okrenuo prema meni i uveravao me da je nagual Hulijan bio nemilosrdan u itelj. On i njegov u itelj nagual Elias, koji je tada još bio u svetlu, gurali su sva ije skupne ta ke preko krajnjih granica a njih puštali da se sami o sebi staraju.

»Jednom sam ti rekao da nam je nagual Hulijan preporu ivao da ne tra imo svoju seksualnu energiju«, nastavio je Henaro. »Hteo je time da kaže da je za pokretanje skupne ta ke ovek u potrebna energija. Ako je ovek nema, udar naguala nije udar slobode ve udar smrti.«

»Bez dovoljno energije«, rekao je don Huan, »sila centriranja mrv i. Moraš da imaš energiju da bi podneo pritisak centriranja koja se nikad ne doga aju u obi nim okolnostima.«

Henaro je rekao da je nagual Hulijan bio u itelj koji nadahnjuje. Uvek je nalazio na ina da podu ava i da se istovremeno zabavlja. Jedan od njegovih u iteljskih izuma bio je da ih ulovi nespreme u njihovoj normalnoj svesti i da im pomeri skupne ta ke. Od tada pa nadalje sve što je trebalo da uradi da bi imao njihovu nepodeljenu pažnju bilo je da im zapreti neokivanim udarom naguala.

»Nagual Hulijan je bio zaista izuzetan ovek«, rekao je don Huan. »Bio je vrlo vešt s ljudima. inio je najcrnje stvari na svetu, ali kada ih je on radio, bile su to velike stvari. Da ih je radio neko drugi izgledale bi sirove i grube.

»Nagual Elijas, s druge strane, to nije umeo, ali je bio zaista veliki, veliki u itelj.«

»Nagual Elijas je bio vrlo sli an nagualu Huanu Matusu«, rekao mi je Henaro. »Oni su se vrlo dobro slagali. I, nagual Elijas ga je svemu nau io a da ga nikad nije prevario niti povisio ton.

»Ali nagual Hulijan je bio sasvim druk iji«, nastavio je Henaro gurkaju i me prijateljski. »Rekao bih da je on ljubomorno uvao udne tajne u svojoj levoj strani, baš kao i ti. Zar ne misliš i ti tako?« upitao je don Huana.

Don Huan nije odgovorio samo je potvrdno klimnuo. Izgledalo je da suzdržava smeh.

»Bio je vragolaste prirode«, rekao je don Huan i obojica su prasnuli u gromoglasan smeh.

injenica da o igledno aludiraju na nešto što znaju naterala me je da se ose am još ugroženiji.

Don Huan je prozai no rekao da se to odnosi na bizarne tehnike vra anja koje je nagual Hulijan tokom života izu io. Henaro je dodao da je nagual Hulijan, pored naguala Elijasa, imao jedinstvenog u itelja. U itelja koji ga je neizmerno voleo i nau io ga neobi nim i složenim putevima da pokrene svoju skupnu ta ku. Rezultat toga bio je da se nagual Hulijan veoma neobi no ponašao.

»Ko je bio taj u itelj, don Huane?« upitao sam.

Don Huan i Henaro su se zgledali i kikotali kao dva deteta.

»Vrlo je teško odgovoriti na to pitanje«, uzvratio je don Huan. »Sve što mogu da kažem je da je on u itelj koji je odstupio od toka naše loze. Nau io nas je mnogim dobrim i lošim stvarima, ali što je najgore, nau io nas je šta su radili stari vidovnjaci. Tako su neki od nas upali u zamku. Nagual Hulijan je jedan od njih, a tako e i la Katalina. Mi se samo nadamo da ti ne eš da po eš njihovim stopama.«

Odmah sam se pobunio. Don Huan me je prekinuo. Rekao je da ne znam protiv ega se bunim.

Dok je don Huan govorio, bio sam strašno ljut na njega i Henara. Iznenada sam pobesneo i drao se na njih iz sveg glasa. Moja reakcija bila je do te mere u neskladu sa mnom da me je prestravila. Kao da sam bio neko drugi. Prestao sam i gledao ih o ekuju i pomo .

Henaro je svoje ruke držao na le ima don Huana, kao da mu je bila potrebna potpora. Obojica su se nekontrolisano smejali.

Bio sam toliko utu en da sam skoro plakao. Don Huan mi je prišao. Ponovo me uveravaju i, spustio mi je ruku na rame. Rekao je da pustinja Sonora, zbog razloga koji su njemu nepojmljivi, podsti e odre enu ratobornost u oveku i u bilo kom drugom organizmu.

»Ljudi mogu da kažu da je to zato što je vazduh ovde suviše suv«, nastavio je, »ili što je suviše topao. Vidovnjaci bi rekli da ovde postoji naro ito slivanje Orlovih zra enja, koja, kao što sam ve rekao, pomažu da se skupna ta ka pomeri nadole.

»Kako je da je, ratnici su na ovom svetu da se vežbaju da budu nepristrasni svedoci, a tako e da shvate našu misteriju i nasla uju se likovanjem kada otkriju šta smo mi stvarno. To je najviše postignu e novih vidovnjaka. I ne postiže ga svaki ratnik. Mi verujemo da to nagual Hulijan nije uspeo. On je poklekao na putu, a tako e i la Katalina.«

Dalje je rekao da ovek da bi bio nagual bez premca mora da voli slobodu, i da mora da bude vrhunski nepristrastan. Objasnio je da ono što put ratnika ini toliko opasnim jeste to što je on suprotan životnim okolnostima savremenog oveka. Rekao je da je savremeni ovek napustio carstvo nepoznatog i tajanstvenog i da se naselio u carstvu funkcionalnog. Okrenuo je le a svetu crnih slutnji i likovanja i predao se svetu dosade.

»Mogu nost da se iznova vrate misteriji sveta«, nastavio je don Huan, »ponekad je previše i za ratnike, i oni podležu; zavodi ih ono što sam nazvao velikom pustolovinom nepoznatog. Oni zaboravljaju traganje za slobodom; zaboravljaju da budu nepristrasni svedoci. Utonu u nepoznato i vole ga.«

»I ti misliš da sam ja jedan od tih, zar ne?« upitao sam don Huana.

»Mi ne mislimo, znam to«, odgovorio je Henaro. »A la Katalina zna bolje od bilo koga drugog.«

»Zašto bi ona to znala?« zahtevao sam odgovor.

»Jer joj se svi aš«, odgovorio je Henaro izgovaraju i re i komi nim tonom.

Hteo sam ponovo da po nem vatreno da raspravljam kada me je don Huan prekinuo.

»Nema potrebe da se toliko uzbu uješ«, rekao mi je. »To si što si. Nekima je borba za slobodu teža. Ti si jedan od njih.«

»Da bismo uspeli da budemo nepristrasni svedoci«, nastavio je, »po eli smo tako što smo shvatili da je u vrš enost ili kretanje skupne ta ke sve što je do nas i sveta koji gledamo, kakav god da je taj svet.«

»Novi vidovnjaci kažu da smo mi, kada smo nau ili da sa sobom razgovaramo, nau ili kako da se za-

gluplujemo da bismo skupnu ta ku držali u vršenu na jednom mestu.«

Henaro je bu no zapljeskao šakama i zviznuo prodorno imitiraju i zvižduk fudbalskog trenera.

»Ajde da pokrenemo tu skupnu ta ku!« viknuo je. »Gore, gore, gore! Mrdaj, mrdaj, mrdaj!«

Svi smo se još uvek smejali kada se žbunje sa moje desne strane iznenada uskomešalo. Don Huan i Henaro su odmah seli sa levom nogom podvijenom pod telo umesto sedišta. Desna noga, sa podignutim kolenom bila je kao štit pred njima. Don Huan mi je dao znak da isto uradim. Podigao je obrve i uglovima usana napravio pokret ljutnje.

»Vra evi imaju sopstvene lutke«, rekao je šanatom. »Kada se skupna ta ka pokrene do regija ispod njenog normalnog položaja, vidno polje vra a je ograničeno. Ako te vide da stojiš, napašće te.«

»Nagual Hulijan me je jednom dva dana držao u ovom položaju ratnika«, šapnuo mi je Henaro. »ak sam morao da pišam dok sam sedeo u ovom položaju.«

»I da sere«, dodao je don Huan.

»Ta no«, rekao je Henaro. I onda mi je, kao uzgred, šapnuo: »Nadam se da si već kakio. Ako ti creva nisu prazna kad se la Katalina pokaže, usraće se u gaje, osim ako ti ne pokažem kako da ih skineš. Ako moraš da kenjaš u ovom položaju, treba da svuće pantalone.«

Po eo je da mi pokazuje kako da se izvučem iz pantalona. Radio je to najozbiljnije i najbrižljivije. Sva moja koncentracija bila je usmerena na njegove pokrete. Tek kad sam bio bez pantalona primetio sam da don Huan urla od smeha. Shvatio sam da se Henaro ponovo sprda sa mnom. Baš sam hteo da ustanem i obućem pantalone, kada me je don Huan zaustavio. Smejao se toliko da je jedva izgovarao reči. Rekao mi je da ostanem na mestu, da Henaro sve radi samo napola u šalici, i da je la Katalina stvarno tu iza žbunja.

Njegov ton uzbućenosti, usred smeha, ulovio me je. Sledio sam se na mestu. Trenutak kasnije šuštanje u žbunju bacilo me je u takvu paniku da sam zaboravio

na svoje pantalone. Gledao sam Henara. Bio je opet obu en. Slegnuo je ramenima.

»Žao mi je«, šapnuo je. »Nisam imao vremena da ti pokažem kako da ih, ne ustaju i, obu eš.«

Nisam imao vremena da se naljutim ili da im se pridružim u veselju. Iznenada, baš preda mnom, žbunje se razmaklo, i najužasniji stvor se pojavio. Bio je toliko neobi an da se više nisam bojao. Bio sam op injen. Šta god da je bilo preda mnom nije bilo ljudsko bi e; bilo je to nešto što ak ni izdaleka nije podse alo na njega, više je li ilo na reptila. Ili na velikog grotesknog insekta. Ili ak na kosmatu, krajnje odvratnu pticu. Nisam mogao da vidim nikakve noge, samo ogromnu ružnu glavu. Nos je bio spljošten i nozdrve su bile dve ogromne rupe sa strane. Imalo je nešto poput kljuna sa zubima. Koliko je to stvorenje bilo zastrašuju e, toliko su mu o i bile veli anstvene. Bile su kao dva hipnoti ka jezera nepojmljive bistrine. U njima je bilo znanje. Nisu to bile ljudske o i, niti o i ptice, niti o i biga što sam ikada video.

Stvor se primakao s moje leve strane šušte i kroz žbunje. Dok sam pokretao glavu da bih ga pratio, primetio sam da izgleda da su don Huan i Henaro op injeni njegovim prisustvom kao i ja. Palo mi je na pamet da ni oni nisu nikad videli ništa sli no.

U jednom trenu stvor je potpuno nestao iz vida. Ali trenutak kasnije za ulo se mumlanje i divovsko obli je se ponovo pojavilo pred nama.

Bio sam o aran i istovremeno zabrinut injenicom što se ni najmanje nisam bojao tog grotesknog stvora. Kao da je moj pre ašnji strah iskusio neko drugi.

Osetio sam u jednom trenutku da po injem da se uspravljam. Protiv moje volje noge su mi se ispružile i našao sam se gde stojim naspram tog stvorenja. Nejasno sam osetio da skidam jaknu, košulju i cipele. Bio sam nag. Miši i na nogama su mi se napinjali od snažnih mo nih gr eva. Skakao sam gore-dole sa kolosalnom okretnoš u, a onda smo se stvor i ja utrkiivali do nekog neopisivog zelenila u daljini.

Stvor je jurio preda mnom uvijaju i se kao zmija. Ali onda sam uhvatio korak s njim. Dok smo jurili

skupa, postao sam svestan ne ega što sam ve znao — taj stvor je stvarno bila la Katalina. Sasvim iznenada, sa mnom je bila la Katalina od krvi i mesa. Kretali smo se bez napora. Kao da smo mi bili nepokretni i samo izvodili pokrete kretanja i brzine, dok se pej-zaž oko nas kretao, daju i tako utisak ogromnog ubr-zanja.

Naša trka je prestala isto tako iznenada kao što je i po ela, i tada sam bio sam sa la Katalinom u jednom druk ijem svetu. U njemu nije bilo ni jedne jedine poznate odlike. Snažan blesak i toplota dopirali su iz onoga što je izgledalo da je zemlja, tlo prekriveno ogromnim stenjem. Ili se bar inilo da su to stene. Bile su boje peš ara, ali nisu imale težine; bile su kao komadi sun erastog tkiva. Mogao sam da ih raz-bacujem okolo, samo oslonivši se na njih.

Toliko me je op inila sopstvena snaga da sam zaboravio na sve drugo. Procenio sam, ni sam ne znam kako, da komadi naoko bestežinske materije meni ne pružaju otpor. Moja nadmo na snaga razbacivala ih je okolo.

Pokušao sam da ih zgrabim rukama i shvatio sam da mi se itavo telo promenilo. La Katalina me je gledala. Ponovo je bila groteskno stvorenje kakvo je i ranije bila, a bio sam i ja. Nisam sebe mogao da vidim, ali sam znao da smo oboje potpuno isti.

Obuzela me je neopisiva radost, kao da je radost bila neka sila koja je poticala izvan mene. La Katalina i ja smo skakali, vrteli se i igrali sve dok više nisam imao misli, niti ose anja, niti ljudske svesti u bilo kom stepenu. Ipak, bio sam nedvosmisleno svestan. Moja svest je bila maglovito znanje koje mi je pružalo samopouzdanje; bila je to bezgrani na vera, psihi ka uverenost u sopstveno postojanje, ne u smislu ljudskog ose anja individualnosti, ve u smislu prisutnosti koja je bila sve.

Onda je odjednom sve ponovo došlo u ljudsku žižu. La Katalina me je držala za ruku. Hodali smo po pu-stinjskom tlu me u pustinjskim žbunjem. Trenutno i bolno sam shvatio da pustinjsko kamenje i tvrdo bu-senje zemlje užasno ranjavaju moje bose noge.

Došli smo na mesto bez rastinja. Don Huan i Henaro su bili tu. Seo sam i obukao odelo.

Moje iskustvo sa la Katalinom usporilo je naše putovanje u povratku na jug Meksika. Pokolebalo me je na neki neopisiv na in. U svom normalnom stanju svesti postao sam nedruštven. Kao da sam izgubio ta ku oslonca. Postao sam utu en. Rekao sam don Huanu da sam ak izgubio želju za životom.

Sedeli smo u vrtu don Huanove ku e. Moj automobil je bio natovaren džakovima i bili smo spremni da odemo, ali me je ose anje o ajanja savladalo i po eo sam da pla em.

Don Huan i Henaro su se smejali do suza. Što sam bio o ajniji, oni su više uživali. Napokon don Huan me je pomerio u povišenu svest i objasnio da njihov smeh nije surovost s njihove strane, niti je rezultat udnog smisla za humor, ve istinsko izražavanje sre e što vide da napredujem na stazi znanja.

»Re i u ti šta je nagual Hulijan nama obi no govorio kada bismo stigli tu gde si ti sada«, nastavio je don Huan. »Tako eš znati da nisi jedini. To što ti se dešava, dešava se svakom ko uskladišti dovoljno energije da uhvati nepoznato kraji kom oka.«

Rekao je da im je nagual Hulijan govorio da su isterani iz domova u kojima su celog života živeli. Zbog toga što su sa uvali energiju poreme eno je njihovo prijatno ali sasvim ograni eno i dosadno gnezdo u svetu svakodnevnog života. Njihova depresija, rekao im je nagual Hulijan, nije bila toliko žalost što su izgubili gnezdo, ve sekiracija što moraju da potraže nov stambeni prostor.

»Nov stambeni prostor«, nastavio je don Huan, »nije toliko prijatan, ali ima beskrajno više soba.«

»Spoznaja da si iseljen došla je u obliku velike utu enosti, gubitka želje za životom, baš kao što je bilo i sa nama. Kad si nam rekao da ne želiš da živiš nismo mogli da se ne nasmejemo.«

»Šta e sada biti sa mnom?« upitao sam.

»Da kažem žargonom — moraš da nabaciš drugu gajbu«, odgovorio je don Huan.

Don Huan i Henaro su ponovo zapali u stanje velike euforije. Smejali su se histeri no na svaku od svojih opaski i stavova.

»Sve je to vrlo jednostavno«, rekao je don Huan. »Tvoj novi nivo energije stvori e novo mesto da udomi tvoju skupnu ta ku. A razgovor ratnika koji ti nastavljaš svaki put kada se sastanemo u vrsti e taj novi položaj.«

Henaro je poprimio ozbiljan izraz i nja u i me upitao: »Jesi li srao danas?«

Pokretima glave požurivao me je da odgovorim. »Jesi li, jesi li?« navaljivao je. »Ajde da nastavimo naš ratni ki razgovor.«

Kada se njihov smeh stišao, Henaro je rekao da treba da pripazim na povla enje unazad, na injenicu da se povremeno skupna ta ka vra a u svoj prvobitni položaj. Rekao mi je da je kod njega slu aj da ga prirodan položaj njegove skupne ta ke tera da ljude vidi kao prete a i esto zastrašuju a bi a. Na njegovo potpuno zaprepaš enje, jednog dana je shvatio da se promenio. Bio je mnogo smeliji i uspešno se nosio sa situacijama koje bi ga obi no bacale u kaos i strah.

»Našao sam se gde vodim ljubav«, nastavio je Henaro i namignuo mi. »Obi no sam se smrtno plašio žena. Ali jednog dana sam se našao u krevetu sa najdivljijom ženom. Toliko nisam li io na sebe da sam, kad sam shvatio šta radim, skoro doživeo sr ani udar. Taj udarac je moju skupnu ta ku vratio u njen bedni prirodni položaj i morao sam da bežim iz ku e, drš u i kao preplašen zec.«

»Bolje bi ti bilo da pripaziš na ustuknu e skupne ta ke«, dodao je Henaro, i ponovo su se smejali.

»Položaj skupne ta ke na ljudskoj ahuri«, objasnio je don Huan, » uva unutrašnji dijalog, i, pošto je tako, to je u najboljem slu aju klimav položaj. To je razlog što muškarci i žene tako lako gube glavu, naro ito oni iji se unutrašnji dijalog ponavlja, dosadan je i bez ikakve dubine.«

»Novi vidovnjaci kažu da su najelasti nija ona ljudska bi a iji je unutrašnji dijalog fluidniji i raznolikiji.«

Rekao je da je položaj skupne ta ke ratnika beskona no vrš i, jer im skupna ta ka po ne da se kre e u ahuri, ona stvara jamicu u sjaju, jamicu u koju se od tad pa nadalje smešta skupna ta ka.

»To je razlog što ne možemo da kažemo da ratnici gube glavu«, nastavio je don Huan. »Ako išta gube, oni gube svoju jamicu.«

Don Huanu i Henaru je ta izjava bila toliko smešna da su se od smeha valjali po podu.

Pitao sam don Huana da objasni moje iskustvo sa la Katalinom. I obojica su ponovo urlali od smeha.

»Žene su sasvim sigurno mnogo udnovnije od muškaraca«, napokon je rekao don Huan. »Zbog injenice što me u nogama imaju jedan otvor više, postaju žrtve udnih uticaja. udne, mo ne sile ih opsedaju kroz tu pukotinu. Jedino tako mogu da shvatim njihove lutke.«

Po utao je neko vreme, a ja sam upitao šta je time mislio.

»La Katalina nam je došla kao džinovski crv«, uzvratio je.

Don Huanov izraz kada je to rekao i Henarova eksplozija smeha odveli su me u pravo pravcato veselje. Smejao sam se dok mi skoro nije pozlilo.

Don Huan je rekao da je la Katalinina veština bila toliko izuzetna da ona u carstvu zveri može da radi šta god ho e. Njeno nenadmašno ispoljavanje bilo je pobu eno njenom naklonoš u prema meni. Krajnji rezultat toga, rekao je, bio je da je la Katalina sa sobom povukla moju skupnu ta ku.

Šta ste vas dvoje radili kao crvi?« upitao je Henaro i pljesnuo me po le ima.

Izgledalo je da je don Huan na ivici da se uguši od smeha.

»Zbog toga sam rekao da su žene mnogo udnije od muškaraca«, napokon je primetio.

»Ne slažem se sa tobom«, rekao je Henaro don Huanu. »Nagual Hulijan nije imao jednu rupu više me u nogama a bio je mnogo udniji od la Kataline. Verujem da je ona od njega nau ila uvijan je crva. On joj je to radio.«

Don Huan je skakao gore-dole kao dete koje pokušava da se uzdrži da ne pokvasi ga e.

Kada se u izvesnoj meri ponovo smirio, don Huan je rekao da je nagual Hulijan bio nadaren da stvara najbizarnije situacije i da ih iskorišava. Tako e je rekao da mi je la Katalina pružila izvanredan primer pomeranja nadole. Dozvolila mi je da je vidim kao bi e iji je oblik poprimila pomeraju i svoju skupnu ta ku, i onda je meni pomogla da pomerim svoju u isti položaj koji je njoj dao izgled udovišta.

»Drugi u itelj koga je imao nagual Hulijan«, nastavio je don Huan, »nau io ga je kako da do e do odre enog mesta u toj neizmernosti donjeg podru ja. Niko od nas nije mogao da ga sledi tamo, ali su ga sledili svi lanovi njegove družine, posebno la Katalina i žena vidovnjak koja je nju u ila.«

Don Huan je dalje rekao da pomeranje nadole zahteva izvestan pogled, ne pogled na drugi poseban svet, ve na isti naš svet svakodnevnog života vi en iz druge perspektive. Dodao je da moram, da bih *video* drugi svet, da opažam drugi veliki pojas Orlovih zra enja.

Tada je dovršio svoje objašnjenje. Rekao je da nema vremena da detaljnije razradi predmet velikih pojaseva zra enja, jer treba da putujemo. Želeo sam da ostanemo još malo i da nastavimo razgovor, ali se on usprotivio rekavši kako mu je potrebno podosta vremena da objasni tu temu, kao i da je meni potrebna sveža koncentracija.

10 VELIKI POJASEVI ZRA ENJA

Don Huan je posle nekoliko dana, u svojoj kući u južnom Meksiku, nastavio da objašnjava. Odveo me je u veliku sobu. Bilo je rano uveče. Soba je bila u mraku. Hteo sam da upalim lampe na gas, ali mi don Huan nije dozvolio. Rekao je da treba da pustim da njegov glas pokrene moju skupnu tačku tako da ona blešti zračenjem potpune koncentracije i potpunog utrnutosti.

Zatim mi je rekao da ćemo razgovarati o velikim pojasevima zračenja. Nazvao je to još jednim od ključnih otkrića koja su stari vidovnjaci spoznali, ali da su ga zbog svoje izoliranosti prepustili zaboravu, sve dok ga novi vidovnjaci nisu spasili.

»Orlova zračenja su uvek grupisana u jata«, nastavio je. »Stari vidovnjaci nazivali su ta jata velikim pojasevima zračenja. Uistinu, to nisu pojasevi, ali je ime ostalo.«

»Na primer, postoji jedno neizmerno jato koje stvara organska bića. Zračenja tog organskog pojasa su pomalo paperjasta. Prozirna su i imaju svoju jedinstvenu svetlost, naročito energiju. Svesna su i slobodna. To je razlog što su sva organska bića ispunjena i prožeta nekom naročito razornom energijom. Ostali pojasevi su tamniji, manje paperjasti. Neki od njih uopšte ne svetle, već su neprozirni.«

»Da li to zna i, don Huane, da ahure svih organskih bi a sadrže istu vrstu zra enja?« upitao sam.

»Ne. Nisam tako mislio. To nije tako jednostavno, iako organska bi a pripadaju istom velikom pojasu. Zamisli to kao jedan ogromno širok pojas svetlosnih vlakana, beskrajnih svetlosnih struna. Organska bi a su mehurovi koji rastu oko skupina svetlosnih vlakana. Zamisli da su u tom pojasu organskog života neki mehurovi postavljeni oko svetlosnih vlakana u središtu pojasa, drugi su okupljeni bliže ivicama; pojas je dovoljno širok da primi sve vrste organskih bi a i da još ostane mesta. Pošto su tako raspoređeni, do mehurova koji su u blizini ivica pojasa uopšte ne dolaze zra enja iz središta pojasa, u kojima uživaju samo mehurovi koji su postavljeni u liniji sa središtem. Na isti na in mehurovima iz središta nedostaju zra enja sa ivica.

»Kao što vidiš, organska bi a dele zra enja jednog pojasa; vidovnjaci još *vide* da su unutar tog organskog pojasa bi a raznolika koliko se samo može zamisliti.«

»Ima li mnogo tih velikih pojaseva?« upitao sam.

»Isto koliko i ve nosti«, odgovorio je. »Ipak vidovnjaci su otkrili da na zemlji ima samo etrdeset osam takvih pojaseva.«

»Što to zna i, don Huane?«

»Vidovnjacima to zna i da postoji etrdeset osam vrsta organizacija na zemlji, etrdeset osam tipova jata ili struktura. Organski život je jedna od njih.«

»Da li to zna i da ima i etrdeset sedam tipova neorganskog života?«

»Ne, nipošto. Stari vidovnjaci su nabrojali sedam pojaseva koji proizvode neorganske mehurove svesti. Drugim re ima, postoji etrdeset pojaseva koji proizvode mehurove bez svesti; to su pojasevi koji jedino stvaraju organizovanost.

»Zamisli da su veliki pojasevi kao drve e. Na svakom od njih raste vo e; oni proizvode kontejnere ispunjene zra enjima; ipak, samo na osam od njih raste jestivo vo e, a to su mehurovi svesti. Na sedam od njih vo e je kiselo, ali je i pored toga jestivo, a na jednom je najso nije, najukusnije mogu e vo e.«

Nasmejao se i rekao da je u svom pore enju posmatrao sa Orlove ta ke gledišta, kojem su organski mehurovi svesti najsla i zalogaji.

»Šta tera tih osam pojaseva da proizvode svest?« upitao sam.

»Orao daje svest preko zra enja«, odgovorio je.

Raspravljao sam se sa njim zbog tog odgovora. Rekao sam mu da je, kada se kaže da Orao daruje svest preko svojih zra enja, sli no kao kad religiozan ovek govori o Bogu, da Bog kroz ljubav daruje život. To ništa ne zna i.

»Ta dva stava ne poti u sa iste ta ke gledišta«, rekao je strpljivo. »A ipak mislim da oni isto zna e. Razlika je u tome što vidovnjaci *vide* kako Orao daruje svest preko svojih zra enja, a religiozni ljudi ne *vide* kako Bog kroz ljubav daruje život.«

Rekao je da Orao daruje svest posredstvom triju džinovskih snopova zra enja koji prolaze kroz osam velikih pojaseva. Ti su snopovi zaista jedinstveni, jer zahvaljuju i njima vidovnjaci ose aju nijansu. Jedan snop ose aju kao bež-ruži ast, poput sjaja ruži asto obojenih uli nih svetiljki; drugi snop ose aju kao da je boje breskve, kao blagu neonsku svetlost; tre i snop izgleda kao da je boje meda, kao ilibar.

»Dakle, u pitanju je *vi enje* nijansi, kada vidovnjak *vidi* da Orao daruje svest preko svojih zra enja«, nastavio je. »Religiozni ljudi ne *vide* Božju ljubav, ali kada bi je *videli*, znali bi da je ona ili ruži asta, ilibarna, ili boje breskve.

» oveka, na primer, privla i ilibarni snop, ali on privla i isto tako i ostala bi a.«

Želeo sam da znam koja bi a dele ta zra enja sa ljudima.

»Takve eš pojedinosti morati da otkriješ sam, pomo u sopstvenog *vi enja*«, rekao je. »Ne vredi da ti pri am koja su to bi a, to bi samo uve alo tvoj popis. Dosta je da ti kažem da e to, kada sam budeš otkrivao, biti jedna od najuzbudljivih stvari koje si ikada u inio.«

»Da li se ruži asti i snopovi boje breskve tako e pokazuju u ovek?« upitao sam.

»Nikad. Ti snopovi pripadaju drugim živim bi ima«, odgovorio je.

Hteo sam još nešto da ga upitam, ali mi je on energijom pokretom ruke dao znak da prestanem. Zatim se duboko zamislio. Dugo vremena smo bili okruženi potpunom tišinom.

»Rekao sam ti da sjaj svesti u ovek u ima različite boje«, napokon je rekao. »Tada ti nisam rekao, jer još nismo bili stigli do tog stupnja, da to nisu boje, već različite nijanse ilibarskog sjaja.«

Rekao je da ilibarni snop svesti u ovek u ima beskrajno mnogo jedva primetnih varijanti koje uvek označavaju različite osobine svesti. Najčešće su nijanse ružičaste i blezozelene ilibarna. Plavo ilibarna je najneobičnija, ali isto ilibarna je najređija.

»Šta određuje tu ilibarnu nijansu?«

»Vidovnjaci kažu da nijansu određuje količina energije koju ovek u uva i uskladišti. Bezbroj je ratnika započelo sa običnom ružičastom ilibarnom nijansom i završilo sa najistijom od svih ilibarnih. Primer za to su Henaro i Silvio Manuel.«

»Koji oblici života pripadaju ružičastom snop u svesti i snop u boje breskve?« upitao sam.

»Tri snop u sa svim nijansama ukrštaju se u osam pojaseva«, odgovorio je. »U organskom pojase u ružičasti snop pripada pretežno biljkama, onaj boje breskve pripada insektima, a ilibarni pojase u pripada ovek u i drugim životinjama.

»Isto je i kod neorganskih pojaseva. Tri snop u svesti stvaraju naročite vrste neorganskih bića u svakom od sedam velikih pojaseva.«

Upitao sam ga da podrobnije objasni vrste neorganskih bića koje postoje.

»To je još jedna stvar koju moraš sam da vidiš«, rekao je. »Sedam pojaseva i ono što stvaraju odista je nepristupačno ljudskom razumu, ali ne i ljudskom vidu.«

Rekao sam mu da ne mogu sasvim da razumem njegovo objašnjenje velikih pojaseva, jer me je njegovo opisivanje primoralo da ih zamislim kao nezavisne sno-

pove struna ili ak kao ravne površine, poput beskona nih traka.

Objasnio je da veliki pojasevi nisu ni ravni niti okrugli, ve da su neopisivo združeni kao stog sena, koga u prostoru drži snaga ruke koja ga je zdenula. Prema tome, nema reda kod zra enja; obmana je ako se kaže da postoji središnji deo ili da postoje ivice, ali je to neophodno da bi se shvatilo.

Zatim je objasnio da je za neorganska bi a, stvorena od sedam pojaseva svesti, karakteristi no da imaju nepokretan kontejner; to najviše nalikuje na bezobli nu kutiju sa visokim stepenom svetlosti. Ona ne izgleda kao ahura organskih bi a. Nedostaje joj zategnutost, nema osobinu naduvenosti koja ini da organska bi a izgledaju kao svetlosne lopte iz kojih izbija energija.

Don Huan je rekao da je jedina sli nost izme u neorganskih i organskih bi a u tome što imaju dar svesti, ruži astog zra enja, ilibarnog ili boje breskve.

»Pod odre enim okolnostima ta zra enja«, nastavio je, »omogu avaju najfascinantnije održavanje veze izme u bi a tih osam velikih pojaseva.«

Rekao je da organska bi a sa svojim ve im energetskim poljima obi no prva zapo inju komunikaciju sa neorganskim bi ima, i da je prefinjeno i primetno pranje uvek u domenu neorganskih bi a. Kada je prepreka probijena, neorganska bi a se menjaju i postaju ono što vidovnjaci nazivaju saveznicima. Od tog trenutka neorganska bi a mogu da shvate najtananije misli, raspoloženja ili strahove vidovnjaka.

»Stari vidovnjaci su bili hipnotisani takvom oda noš u saveznika«, nastavio je. »Pri a se da su stari vidovnjaci mogli da postignu da njihovi saveznici u ine šta god oni požele. To je bio jedan od razloga što su verovali u svoju neranjivost. Žaludela ih je sopstvena važnost. Saveznici imaju mo samo ako je vidovnjak koji ih *vidi* uzor besprekornosti; a stari vidovnjaci to jednostavno nisu bili.«

»Da li neorganskih bi a ima isto kao i živih organizama?« upitao sam.

Rekao je da neorganska bi a nisu brojna kao organska, ali da je to nadokna eno ve im brojem pojaseva

neorganskih svesti. Isto tako, me usobne razlike izme u neorganskih bi a mnogo su ve e nego razlike izme u organskih, jer organska bi a pripadaju samo jednom pojasu, dok neorganska bi a spadaju u sedam pojaseva.

»Pored toga, neorganska bi a žive beskrajno duže od organskih«, nastavio je. »To je ono što je podstaklo stare vidovnjake da svoje *vi enje* usredsrede na saveznike, zbog razloga koje u ti kasnije ispri ati.«

Rekao je da su stari vidovnjaci tako e shvatili da su velika koli ina energije a kasnije i visoka razvijenost njihove svesti bili ono što ih ini slasnim zalogajem za Orla. Po mišljenju starih vidovnjaka, proždrljivost je bila razlog što Orao stvara što je mogu e više organizama.

Potom je objasnio da proizvod ostalih etrdeset pojaseva nije uopšte svest, ve konfiguracija nežive energije. Stari su vidovnjaci rešili da sve što je stvoreno u tim pojasevima nazivaju posudama. Dok su ahure i kontejneri polja energetske svesti, što objašnjava njihovu nezavisnu svetlost, posude su krute kutije koje sadrže zra enja, iako nisu polja energetske svesti. Njihova svetlost poti e jedino od zra enja energetske obloge.

»Moraš da upamtiš da je na zemlji sve obloženo«, nastavio je. »Sve što opažamo sa injeno je od delova ahura ili posuda koje zra e. Obi no, uopšte ne opažamo kontejnere neorganskih bi a.«

Gledao me je o ekuju i znak da sam ga razumeo. Kada je video da nemam nameru da ga gnjavim, nastavio je da objašnjava.

»Celokupan svet je sa injen od etrdeset osam pojaseva«, rekao je. »Svet koji sabira naša skupna ta ka, da bismo normalno opažali, na injen je od dvaju pojaseva; jedan je organski pojas, drugi je pojas koji ima samo strukturu, ali ne i svest. Ostalih etrdeset i šest velikih pojaseva ne pripada svetu našeg normalnog opažanja.«

Ponovo je zastao zbog mogu ih pitanja. Nisam ih imao.

»Postoje drugi celokupni svetovi koje naša skupna ta ka može da skupi«, nastavio je. »Stari vidovnjaci

znali su sedam takvih svetova, za svaki pojas svesti po jedan. Ja bih dodao da je, osim sveta našeg svakodnevnog života, lako skupiti još dva od tih svetova; ostalih pet su nešto sasvim drugo.«

Kada smo ponovo seli da razgovaramo, don Huan je istog trena po eo da govori o mom iskustvu sa la Katalinom. Rekao je da pomeranje skupne ta ke u podru je ispod njenog uobi ajenog položaja omogu ava vidovnjaku pogled izbliza na svet koji znamo. Toliko je detaljan taj uvid da se ini kako je to sasvim razli it svet. To je svet koji hipnotiše, koji je izvanredno privla an, naro ito za one vidovnjake iji je duh pustolovan ali na izvestan na in ravnodušan i lenj.

»Promena perspektive je veoma ugodna«, nastavio je don Huan. »Potrebno je uložiti minimalni napor, a rezultati su zapanjuju i. Ako vidovnjak želi brzu dobit, nema boljeg manevra od zaokreta nadole. Kada im je skupna ta ka u takvim položajima, jedini je problem što im je za petama smrt, koja nastupa mnogo surovije i brže nego u slu aju oveka.

»Nagual Hulijan je mislio da je to odli no mesto za ludiranje, ali to je sve.«

Rekao je da se istinske promene svetova dešavaju samo kada se skupna ta ka pokrene unutar ovekovog pojasa, dovoljno duboko da dosegne kriti an prag, na tom stupnju skupna ta ka može da koristi drugi od velikih pojaseva.

»Kako ga ona koristi?« upitao sam.

Slegnuo je ramenima. »To zavisi od energije«, rekao je. »Ako vidovnjak ima dovoljno energije, centralna sila zaka i drugi pojas. Naša normalna energija pušta našu skupnu ta ku da iskoristi centralnu silu iz jednog velikog pojasa zra enja. I mi opažamo svet koji znamo. Ali ako imamo višak energije, možemo da iskoristimo centralnu silu drugog velikog pojasa, i tako opažamo drugi svet.«

Don Huan je iznenada promenio predmet razgovora i po eo da govori o biljkama.

»Možda e to izgledati udno«, rekao je, »ali drve e je, na primer, bliže oveku nego što su mravi. Rekao

sam ti da drve e i ljudi mogu da razviju veli anstven odnos; to je stoga što dele zra enja.«

»Koliko su njihove ahure?« upitao sam.

» ahura džinovskog drveta nije mnogo ve a od samog drveta. Zanimljivo je da su ahure nekih majušnih biljaka velike gotovo kao ljudsko telo i triput šire od njega. To su biljke mo i. One sa ovekome dele najve u koli inu zra enja, ne zra enja svesti, nego ostala zra enja uopšte.

»Još jedna jedinstvena osobina biljaka je da njihove svetlosti imaju razli it sjaj. One su uglavnom ruži aste, jer je njihova svest ruži asta. Otrovnne biljke su bleožuto ruži aste a lekovite biljke su svetio i jarko ruži aste. Jedino su biljke mo i belo ruži aste; neke su mat bele, druge su sjajno bele.

»Ali izme u biljaka i ostalih organskih bi a osnovna je razlika u položaju njihovih skupnih ta aka. Kod biljaka se ona nalazi na donjem delu ahure, dok je kod ostalih organskih bi a na gornjem delu ahure.«

»Šta je sa neorganskim bi ima?« upitao sam. »Gde se nalaze njihove skupne ta ke?«

»Kod nekih se nalaze na donjem delu kontejnera«, rekao je. »Ta su bi a potpuno tu a ovekue, ali su srodna sa biljkama. Ostala ih imaju bilo gde na gornjem delu kontejnera. Ta su bi a bliska ovekue i drugim organskim stvorenjima.«

Dodao je da su stari vidovnjaci bili uvereni da biljke održavaju najja u vezu sa neorganskim bi ima. Oni su verovali da je, ukoliko je skupna ta ka niže, utoliko biljkama lakše da probiju granice percepcije; kod vrlo visokog drve a i veoma malih biljaka skupne ta ke su izuzetno nisko na njihovim ahurama. Zbog toga veliki je broj vradžbinskih tehnika starih vidovnjaka služilo da se obuzda svest drve a i malih biljaka kako bi poslužile kao vodi i pri silaženju u ono što su nazivali najdubljim nivoima oblasti mraka.

»Razumeš, naravno«, nastavio je don Huan, »da su, kada su mislili da silaze u dubine, u stvari pomerali svoje skupne ta ke da se pridruže drugim svetovima koji se mogu opaziti sa onih sedam velikih pojaseva.

»Oni su svoju svest opterećivali do krajnjih mogućnosti i pristupali su svetovima pet velikih pojaseva koji su vidovnjacima dostupni samo ako se podvrgnu opasnom preobražaju.«

»Ali, da li su stari vidovnjaci uspjeli da se pridruže tim svetovima?« upitao sam.

»Jesu«, rekao je. »U svojoj izopćenosti oni su verovali da je za njih toliko vredno da probiju prepreke opažanja, makar morali da postanu drveće da bi to ostvarili.«

11 TRAGANJE, NAMERA I POLOŽAJ SANJANJA

Idu eg dana, opet rano s ve eri, don Huan je došao u sobu u kojoj sam razgovarao sa Henarom. Uzeo me je pod ruku i proveo kroz ku u do zadnjeg dvorišta. Ve se prili no smra ilo. Po eli smo da šetamo okolo, iza zida koji je opasivao dvorište.

Dok smo hodali, don Huan mi je rekao da želi još jednom da me upozori da je na putu znanja vrlo lako izgubiti se u komplikacijama i morbidnosti. Rekao je da vidovnjaci protiv sebe imaju opasne neprijatelje koji mogu da unište njihovu odlu nost, da im vežu ruke, i da ih oslabe; neprijatelje koje stvara sama staza ratnika udružena sa ose anjem tromosti, lenosti i samovažnosti koji su sastavni deo svakodnevnog života.

Primetio je da su greške koje su stari vidovnjaci pravili kao posledice tromosti, lenosti i samovažnosti bile toliko ogromne i toliko teške da novi vidovnjaci nisu imali drugog izbora nego da prezru i odbace sopstveno nasle e.

»Najvažnija od svih stvari koje su novim vidovnjacima bile potrebne«, nastavio je don Huan, »bile su prakti ne mere da navedu svoje skupne ta ke da se pomere. Pošto nisu imali nijednu, zapo eli su razvijanjem oštrog interesovanja za *vi enje* sjaja svesti, i kao rezultat su izradili tri skupa tehnika koje su postale njihov kamen temeljac.«

Don Huan je rekao da su sa ta tri skupa tehnika novi vidovnjaci ostvarili najizvanrednije i najteže podvige. Uspeli su da sasistematiziraju no navode skupnu ta ku da se pomeri iz svog uobičajenog položaja. Potvrdio je da su stari vidovnjaci tako e ostvarili taj podvig, uz pomoć kapricioznih, idiosinkrazijskih manevara.

Objasnio je da je ono što su novi vidovnjaci *videli* u sjaju svesti rezultiralo rasporedom po kojem su sredili istine o svesti starih vidovnjaka. To je poznato kao ume e svesti. Odatle su razvili tri skupa tehnika. Prvi je ume e *traganja*, drugi je ume e *namere*, i treći je ume e *sanjanja*. Tvrdio je da me je od prvog dana kada smo se upoznali u io svakom od triju skupova tehnika.

Rekao je da me je ume u svesti u io na dva naina, baš kako preporučuju novi vidovnjaci. U svojim uenjima za desnu stranu, koja je izvodio u normalnom stanju svesti, postigao je dva cilja: u io me je ratnikovom na inu i oslobodio moju skupnu ta ku sa njenog prvobitnog položaja. U svojim uenjima za levu stranu, koja je izvodio u povišenoj svesti, tako e je ostvario dva cilja: naveo je moju skupnu ta ku da se pomeri u onoliko mnogo položaja koliko sam mogao da podnesem, i pružio mi je duge serije objašnjenja.

Don Huan je prestao da pri a i gledao me netremice. Vladala je nelagodna tišina; onda je po eo da govori o *traganju*. Rekao je da ono ima vrlo nisko i slujanjano poreklo. Po elo je kad su novi vidovnjaci primetili da kada se vidovnjaci stalno ponašaju onako kako za njih nije uobičajeno, neupotrebljena zračenja počinju da sijaju u njihovim ahurama. I njihove skupne ta ke se pokreću u blago, skladno, jedva primetno.

Podstaknuti tim opažanjem, novi vidovnjaci su započeli da sistematiziraju no kontrolišu svoje ponašanje. Tu praksu su nazvali umetnošću *traganja*. Don Huan je napomenuo da je, iako mu se može prigovoriti, to ime prikladno, jer *traganje* zahteva naročito ponašanje prema ljudima, ponašanje koje bi se moglo odrediti kao potajno.

Novi vidovnjaci su se, naoružani ovom tehnikom, latili poznatog plodno i trezveno. Stalnom vežbom su uspeli da im se skupne ta ke pokreću u smireno.

»*Traganje* je jedno od dvaju najvećih dostignuća a novih vidovnjaka«, rekao je. »Novi vidovnjaci su odlučili da savremeni nagual treba da u i kada se njegova skupna tačka pomeri dovoljno duboko u levu stranu. Razlog za tu odluku je što nagual treba da nauči i principe *traganja* neopterećen ljudskim popisom. Napokon, nagual je vođa grupe, i da bi je vodio, mora da deluje brzo, ne razmišljajući i prethodno o tome.«

»Ostali ratnici mogu da uče *traganje* u svojoj normalnoj svesti, iako je preporučljivo da ga izvode u povišenoj svesti, ne toliko zbog koristi od povišene svesti, već zato što ona prožima *traganje* tajanstvenošću u koju ono stvarno nema; *traganje* je samo ponašanje prema ljudima.«

Rekao je da sada mogu da shvatim da je pomeranje skupne tačke bilo razlog što su novi vidovnjaci toliku važnost pridavali uzajamnom dejstvu sa sitnim mušteljima. Sitni muštelji su silili vidovnjake da koriste na elu *traganja* i, rade i tako, pomagali su vidovnjacima da pokrenu svoje skupne tačke.

Pitao sam ga da li su stari vidovnjaci znali išta o na elima *traganja*.

»*Traganje* pripada isključivo novim vidovnjacima«, rekao je smeše i se. »Oni su jedini vidovnjaci koji se bave ljudima. Oni stari su bili toliko obuzeti svojim osećanjima da nisu čak ni znali da ljudi postoje, sve dok ljudi nisu pošli da ih udaraju po glavi. Ali ti znaš sve to.«

Don Huan je zatim rekao da su ume e *namere* i ume e *traganja* dva remek-dela novih vidovnjaka, koja obeležavaju dolazak savremenih vidovnjaka. Objasnio je da su u naporima da steknu prednost nad svojim teljima, novi vidovnjaci sledili svaku mogućnost. Znali su da su njihovi prethodnici izveli izvanredne podvige manipulišući i misterioznom i udesnom silom, koju su samo mogli da opišu kao moć. Novi vidovnjaci su imali vrlo malo informacija o toj snazi, zato su morali da je sistematično ispituju kroz *višenje*. Njihova nastojanja su potpuno nagrađena kada su otkrili da je energija centriranja tačka sila.

Po elo je tako što su *videli* kako sjaj raste i ja a kada se zra enja unutar ahure centriraju sa zra enjima na veliko. Iskoristili su to opažanje kao odsko nu dasku, isto kao što su u inili i sa *traganjem*, i pohitali da razviju niz složenih tehnika da bi upravljali tim centriranjem zra enja.

Isprva su na te tehnike gledali kao na ume e centriranja. Onda su shvatili da one obuhvataju više nego samu centriranost — obuhva ena je bila energija koja poti e iz centriranosti zra enja. Tu energiju su nazvali *volja*.

Volja je postala druga osnova. Novi vidovnjaci su je shvatili kao slepo, bezli no, neprekidno izbijanje energije koje uti e da se ponašamo onako kako se ponašamo. *Volja* pravda naše opažanje sveta obi nih zbivanja i, posredno, preko sile tog opažanja odgovara za postavljanje skupne ta ke u njen uobi ajeni položaj.

Don Huan je rekao da su novi vidovnjaci prou a vali kako se odvija opažanje sveta svakodnevnog življenja i *videli* su dejstvo *volje*. *Videli* su da se centriranje obavlja neprekidno da bi opažanje proželo trajnoš u. Da bi svaki put obnovilo centriranost svežinom koja joj je potrebna da sastavi živi svet, to izbijanje energije koje poti e iz tih posebnih centriranosti automatski se preusmerava da osnaži neka izabrana centriranja.

To novo opažanje poslužilo je novim vidovnjacima kao još jedna odsko na daska koja im je pomogla da dopru do tre e osnove tog niza. Nazvali su je *namera* i opisali je kao svrhovito vo enje *volje* energije centriranja.

»Silvija Manuela, Henara i Visentea terao je nagual Hulijan da u e ta tri vida vidovnja kog znanja«, nastavio je. »Henaro je majstor rukovanja sveš u, Visente je majstor *traganja*, i Silvio Manuel je majstor *namere*.

»Sada obavljam poslednje objašnjenje ume a svesti; zato ti Henaro pomaže.«

Don Huan je dugo razgovarao sa ženskim u enicima. Žene su slušale ozbiljna izraza lica. Bio sam siguran da

im daje podrobna uputstva o teškim, složenim procedurama sude i po žestokoj usredsre enosti žena.

Nisu mi dozvolili da prisustvujem njihovom sastanku, ali sam ih posmatrao kako razgovaraju u sobi s prednje strane Henarove ku e. Sedeo sam za kuhinjskim stolom ekaju i da završe.

Onda su žene ustale da po u, ali pre nego što su krenule, došle su u kuhinju sa don Huanom. Seo je naspram mene dok su mi se žene obra ale sa nelagodnom formalnoš u. U stvari su me okružile. Sve su bile neuobi ajeno prijateljski raspoložene, pa ak i priljive. Rekle su da idu da se pridruže muškim u enicima, koji su pre više sati otišli sa Henarom. Henaro e im svima pokazati svoje *sanjaju e telo*.

im su žene otišle, don Huan je sasvim iznenada produžio objašnjavanje. Rekao je da su, pošto je vreme prolazilo i pošto su zasnovali svoje prakse, novi vidovnjaci shvatili da pod preovla uju im uslovima života *traganje* pomera skupnu ta ku sasvim malo. Da se postignu najve i efekti, za *traganje* su potrebne idealne okolnosti; potrebni su sitni mu itelji na položaju velike vlasti i mo i. Novim vidovnjacima je postalo veoma teško da se na u u takvim prilikama; zadatak da ih improvizuju ili da ih prona u postao je nepodnošljiv teret.

Novi vidovnjaci su mislili da moraju da *vide* Orlova zra enja kako bi pronašli celishodniji na in da pokrenu skupnu ta ku. Kada su pokušali da *vide* zra enja, suoili su se sa veoma ozbiljnim problemom. Otkrili su da ne postoji na in da ih *vide* a da se ne izlože životnoj opasnosti, a ipak su morali da ih *vide*. To je bilo vreme kada su tehniku starih vidovnjaka, *sanjanje*, upotreбили kao štit od smrtonosnog udara Orlovih zra enja. I uradivši to, shvatili su da je samo *sanjanje* najdelotvorniji na in pomeranja skupne ta ke.

»Jedna je od najstrožih komandi novih vidovnjaka«, nastavio je don Huan, »da ratnici moraju da u e *sanjanje* dok su u normalnom stanju svesti. Postupivši po toj komandi, po eo sam da te u im *sanjanje* gotovo od prvog dana kad smo se upoznali.«

»Zašto novi vidovnjaci zapovedaju da *sanjanje* mora da se u i u normalnoj svesti?« upitao sam.

»Zato što je *sanjanje* toliko opasno i vidovnjaci toliko ranjivi«, rekao je. »Opasno je zato što ima nepojmljivu energiju; *sanja e* ini ranjivim jer ih ostavlja na milost i nemilost neshvatljivoj sili centriranja.

»Novi vidovnjaci su shvatili da u normalnom stanju svesti imamo bezbroj odbrana koje mogu da nas zaštite pred silom neupotrebljenih zra enja koja se iznenada centriraju *sanjanjem*.«

Don Huan je objasnio da je *sanjanje*, poput *traganja*, zapo elo jednostavno posmatranjem. Stari vidovnjaci su postali svesni da se u snovima skupna ta ka na najprirodniji na in neznatno pomera na levu stranu. Da se ta ka zaista opušta kad ovek spava i sve vrste neiskoriš enih zra enja po inju da sjaje.

Stari vidovnjaci su se zainteresovali za to posmatranje i po eli su da rade na tom prirodnom pomeranju sve dok nisu bili u stanju da ga kontrolišu. Nazvali su tu kontrolu *sanjanje*, ili umetnost manipulisanja *sanjanju im telom*.

Napomenuo je da teško da postoji na in da se opiše neizmernost njihovog znanja o *sanjanju*. Me utim, vrlo malo od toga je bilo od neke koristi za nove vidovnjake. Tako, kada je došlo vreme ponovne izgradnje, novi vidovnjaci su za sebe uzeli gole osnove *sanjanja* da im pomognu u *vi enju* Orlovih zra enja i da im pomognu da pokrenu svoje skupne ta ke.

Rekao je da su vidovnjaci, stari i novi, shvatili da je *sanjanje* kontrola prirodnog pomeranja koje skupna ta ka vrši tokom spavanja. Naglasio je da kontrolisati pomeranje ne zna i usmeravati ga na bilo koji na in, ve da se skupna ta ka u vrsti u položaju u koji se prirodno pomera u snu, a to je najteži manevar koji je od starih vidovnjaka tražio ogromne napore i usredsre enost da bi ga izveli.

Don Huan je objasnio da *sanja i* treba da na u vrlo finu ravnotežu, jer se snovi ne mogu uznemiravati, niti im se može komandovati svesnim naporom *sanja a*, a ipak pomeranje skupne ta ke mora poštovati *sanja-*

evu komandu — što je kontradikcija koja se ne može racionalizovati, ve se mora otkloniti u praksi.

Pošto su posmatrali *sanja e* dok su spavali, stari vidovnjaci su odlu ili da snove puste da idu svojim prirodnim tokom. *Videli* su da u nekim snovima skupna ta ka *sanja a* ide znatno dublje u levu stranu nego u drugim snovima. To opažanje ih je podstaklo da se zapitaju da li sadržaj sna navodi skupnu ta ku na pomeranje, ili samo pokretanje skupne ta ke proizvodi sadržaj sna aktiviraju i nova zra enja.

Uskoro su shvatili da je pomeranje skupne ta ke u levu stranu ono što stvara snove. Što je pomeranje ve e, to je življi i bizarniji san. Neizbežno, pokušali su da komanduju svojim snovima, trude i se da svoje skupne ta ke navedu da se pomere dublje u levu stranu. Pokušavaju i to, otkrili su da, kad se snovima svesno ili polusvesno manipuliše, skupna ta ka se trenutno vra a na svoje uobi ajeno mesto. Pošto su oni želeli da se ta ta ka kre e, neizbežno su zaklju ili da je ometanje snova ometanje prirodnog pomeranja skupne ta ke.

Don Huan je rekao da su odatle stari vidovnjaci nastavili da razvijaju svoje zaprepaš uju e znanje o tom predmetu — znanje koje je ogromno uticalo na ono što su novi vidovnjaci nameravali da u ine sa *sanjanjem*, ali im je malo koristilo u svom prvobitnom obliku.

Rekao mi je da sam do sada smatrao da je *sanjanje* kontrolisanje snova, i da svaka od vežbi koje mi je zadao da vežbam, kao ona da u svojim snovima na em svoje ruke, nije imala zadatak da me nau i da komandujem svojim snovima, iako je možda izgledalo tako. Te vežbe su bile predvi ene da zadrže moju skupnu ta ku u vrš enu na onom mestu gde se pomerila u snu.

To je mesto gde *sanja i* moraju da se fino uravnoteže. U vrš enost njihovih skupnih ta aka je jedino ime oni mogu da upravljaju. Vidovnjaci su kao ribari opremljeni konopcem koji zabacuju gde je god mogu e; jedino što oni mogu da u ine jeste da kanap drže u vrš en na mestu gde je potonuo.

»Gde god da se skupna ta ka pomeri u snu, to je *položaj sanjarija*«, nastavio je. »Stari vidovnjaci su po-

stali takvi stru njaci u zadržavanju svog *položaja sanjanja* da su ak mogli da se probude dok su njihove skupne ta ke ostajale usidrene tamo.

»Stari vidovnjaci su to stanje nazvali *sanjaju e telo*, jer su njime ovladali do krajnosti, tako da su svaki put kada se probude u novom *položaju sanjanja* stvarali privremeno novo telo.

»Moram da ti razjasnim da *sanjanje* užasno unaza uje«, nastavio je. »Ono pripada starim vidovnjacima. Pod uticajem je njihovog na ina. Vrlo pažljivo sam te proveo kroz njega, ali ipak nema na ina da se bude siguran.«

»Na šta me upozoravaš, don Huane?« upitao sam.

»Upozoravam te na zamke *sanjanja*, koje su odista ogromne«, odgovorio je. »Zaista nema na ina da se pokretanje skupne ta ke u *sanjanju* usmeri; jedino što zapoveda tom pomeranju jeste unutrašnja snaga ili slabost *sanja a*. Upravo tu je prva zamka.«

Rekao je da su se u po etku novi vidovnjaci kolebali da koriste *sanjanje*. Verovali su da *sanjanje* umesto da snaži, slabi ratnike, ini ih nasilnim i kapricioznim. Svi stari vidovnjaci su bili takvi. Da bi neutralizovali opake efekte *sanjanja*, jer nisu imali drugog izlaza ve da ga koriste, novi vidovnjaci su razvili složen i bogat sistem ponašanja nazvan put ratnika ili staza ratnika.

Tim sistemom oja ali su se i stekli unutrašnju snagu koja im je bila potrebna za vo enje pomeranja skupne ta ke u snovima. Don Huan je naglasio da snaga o kojoj govori nije samo uverenje. Niko nije mogao da ima ja a ube enja od starih vidovnjaka, a oni su ipak bili slabi do srži. Unutrašnja snaga zna i ose anje staloženosti, gotovo ravnodušnosti, ose anje spokojstva, ali iznad svega, zna i duboku i prirodnu sklonost za ispitivanjem, za razumevanjem. Novi vidovnjaci sve te karakterne osobine nazivaju trezvenoš u.

»Novi vidovnjaci su bili uvereni«, nastavio je, »da sam besprekorno vo en život vodi trezvenosti, a ona dalje redom vodi prekretanju skupne ta ke.

»Rekao sam da su novi vidovnjaci verovali da se skupna ta ka može pomeriti iznutra. Oni su otišli je-

dan korak dalje i tvrdili su da besprekornim ljudima nije niko potreban da ih vodi i da mogu sami, uvaju i svoju energiju, da u ine sve što mogu vidovnjaci. Potrebna im je samo minimalna prilika, tek da su svesni mogu nosti koje su vidovnjaci razmrsili.«

Rekao sam mu da smo se vratili u isti položaj u kome smo bili u mom normalnom stanju svesti. I dalje sam bio uveren da je besprekornost ili uvanje energije nešto tako maglovito da bilo ko može da ga tuma i kako god udnovato hteo.

Želeo sam još da pri am, da diskutujem i dokazujem, ali me je obuzeo udan ose aj. To je bio stvarno fizi ki ose aj da jurim kroz nešto. A onda sam odbacio sopstveno umovanje. Znao sam bez trunke sumnje da je, kako god bilo, don Huan u pravu. Sve što je potrebno jeste besprekornost, energija i da se zapo ne jednim inom koji treba da bude oprezan, precizan i podržan. Ako se in ponavlja dovoljno dugo, zadobija ose anje nepokolebljive namere, koja se može primeniti na bilo šta drugo. Ako se to postigne, put je ist. Jedna stvar vodi drugoj sve dok ratnik ne shvati svoj puni potencijal.

Kada sam don Huanu rekao šta sam upravo shvatio, smeja se sa o iglednim zadovoljstvom i uzvikivao je da je to zaista od boga poslan primer sile o kojoj je on govorio. Objasnio je da se moja skupna ta ka pomerila i da je pokrenula trezvenost u položaj koji potpomaže razumevanje. Mogla je isto tako da se iz kaprica pokrene u položaj koji samo pove ava samovažnost, kao što je ranije više puta bio slu aj.

»Hajde da razgovaramo o *sanjaju em telu*«, nastavio je. »Stari vidovnjaci su sve svoje napore usmerili na istraživanje i iskoriš avanje *sanjaju eg tela*. I uspeali su, upotrebljavaju i ga kao mnogo prakti nije telo, što se svodi na to da su se oni osvežavali na vrlo udnovat na in.«

Don Huan je nastavio da je me u novim vidovnjacima opštepoznato da se krda starih vra eva nikad nisu vratila posle bu enja u *sanjaju em položaju*, kojem

su bili skloni. Rekao je da su po svoj prilici svi oni umirali u tim nepojmljivim svetovima, ili su možda i danas još uvek živi u ko zna kakvom iskrivljenom obliku ili na inu.

Za utao je, pogledao me i prasnuo u glasan smeh.

»Crkavaš da me pitaš šta su stari vidovnjaci radili sa *sanjaju im tetom*, zar ne?« upitao je i požurivao me pokretima brade da postavim pitanje.

Don Huan je saopštio da mi je Henaro, pošto je neosporan majstor svesti, mnogo puta pokazao svoje *sanjaju e telo* kada sam bio u stanju normalne svesti. Tim pokazivanjem Henaro je želeo da pokrene moju skupnu ta ku, ne iz položaja povišene svesti, ve sa njenog normalnog mesta.

Onda mi je don Huan rekao, kao da saopštava tajnu, da nas Henaro eka u nekim poljima u blizini ku e da mi pokaže svoje *sanjaju e telo*. Neprestano je ponavljao da sam sad u odli nom stanju svesti da *vidim* i da razumem šta je stvarno *sanjaju e telo*. Onda smo ustali i pošli kroz prednju sobu prema spoljašnjim vratima. Kada sam hteo da otvorim vrata, primetio sam da neko leži na gomili ponjava koje su u enici koristili kao krevete. Mislio sam kako mora da se neki od u enika vratio u ku u dok smo don Huan i ja razgovarali u kuhinji.

Pošao sam do njega i shvatio da je to Henaro. vrsto je spavao, mirno leže i licem okrenutim nadole.

»Probudi ga«, rekao mi je don Huan, »treba da idemo. Mora da je mrtav umoran.«

Blago sam prodrmao Henara. Polako se okrenuo, proizvode i zvuke kao neko ko se budi iz dubokog sna. Protegao je ruke i onda otvorio o i. Nehotice sam vrisnuo i odsko io.

Henarove o i uopšte nisu bile ljudske o i. Bile su to dve ta ke snažne ilibarske svetlosti. Udar straha bio je toliko snažan da sam dobio vrtoglavicu. Don Huan me je tapšao po le ima i povratio mi ravnotežu.

Henaro je ustao i nasmešio mi se. Pokreti su mu bili kruti. Kretao se kao da je pijan ili fizi ki ošte en.

Prošao je pored mene i krenuo pravo prema zidu. Zažmurio sam zbog bliskog sudara, ali je on prošao kroz zid kao da ga nema. Vratio se u sobu kroz kuhinjska vrata. I onda je, dok sam gledao istinski užasnuto, Henaro hodao po zidovima, tela paralelnog sa tlom, i po tavanici s glavom nadole.

Pao sam na le a dok sam pokušavao da pratim njegove pokrete. Iz tog položaja više nisam video Henara; umesto toga gledao sam mehur svetosti koji se kretao po tavanici iznad mene i po zidovima kruže i po sobi. To je bilo kao da je neko s ogromnom džepnom lampom usmerio snop na tavanicu i na zidove. Snop svetlosti se napokon ugasio. Nestao je iz vida išezavaju i naspram zida.

Don Huan je primetio da je moj životinjski strah uvek bezmeran, da treba da se borim da ga dovedem pod kontrolu, ali da sam se, sve u svemu, ponašao vrlo dobro. *Video sam Henarovo sanjaju e telo* kakvo odista jeste — svetlosni mehur.

Pitao sam ga otkud je toliko siguran da sam to uspeo. Odgovorio je da je *video* kako se moja skupna ta ka isprva pomera prema svom normalnom mestu da bi potrla moj strah, a zatim se pomerila dublje ulevo, izvan ta ke u kojoj nema sumnje.

»U tom položaju ovek može da *vidi* samo jednu stvar: mehurove energije«, nastavio je. »Ali od povišene svesti do te druge ta ke, dublje u levoj strani, samo je kratko rastojanje. Pravi je uspeh pokrenuti skupnu ta ku iz normalnog položaja u ta ku gde nema sumnje.«

Dodao je da još uvek imamo sastanak sa Henarovim *sanjaju im telom* u poljima oko ku e, kada budem bio u normalnoj svesti.

Kada smo se vratili u ku u Silvija Manuela, don Huan je rekao da je Henarova veština sa *sanjaju im telom* vrlo neznatna pojava u pore enju s onim što su stari vidovnjaci inili sa njim.

»*Vide eš* to uskoro«, rekao je zloslutnim tonom, a onda se nasmejao.

Ispitivao sam ga o tome obuzet strahom, a to je samo izazivalo još smeha. Napokon je prestao i rekao da e da govori o tome kako su novi vidovnjaci došli do *sanjaju eg tela* i kako su ga koristili.

»Stari vidovnjaci su tražili savršenu kopiju tela«, nastavio je, »i gotovo su uspeli da je naprave. Jedina stvar koju nikako nisu mogli da kopiraju bile su o i. Umesto o iju, *sanjaju e telo* ima samo sjaj svesti. To ranije nikad nisi shvatio, kada ti je Henaro pokazivao svoje sanjaju e telo.

»Novi vidovnjaci nisu više morali da brinu o savršenoj kopiji tela; u stvari, njih više uopšte ne interesuje da kopiraju telo. Ali, oni su zadržali naziv *sanjaju e telo* da ozna i ose anje, talas energije koji se prenosi pomeranjem skupne ta ke na bilo koje mesto na ovom svetu, ili na bilo koje mesto u sedam svetova raspoloživih oveku.«

Don Huan je onda u kratkim crtama izneo postupak za postizanje *sanjaju eg tela*. Rekao je da po inje inicijalnim inom koji zbog same injenice što ima podršku, stvara nepokolebljivu nameru. Nepokolebljiva namera vodi unutrašnjoj tišini, i unutrašnja tišina unutrašnjoj snazi potrebnoj da se skupna ta ka u snovima pomera do odgovaraju ih položaja.

Nazvao je taj niz pripremnim radom. Kontrola se razvija kada se završi pripremi rad; sastoji se u tome da se sistematski održava *sanjaju i položaj* tako što se uporno drži vizija sna. Stalna vežba omogu ava veliku lako u u zadržavanju novog *sanjaju eg položaja* u novim snovima, ne toliko zato što ovek sti e namernu kontrolu kroz praksu, ve zato što unutrašnja snaga ja a kad god se ta kontrola koristi. Oja ala unutrašnja snaga dalje navodi skupnu ta ku da se pokrene u *sanjaju e položaje*, koji su znatno, znatno podobniji za odgoj trezvenosti; drugim re ima, snovi sami od sebe postaju sve pokorniji, ak poslušni.

»Razvoj *sanja a* je indirektan«, nastavio je. »Zato su novi vidovnjaci verovali da sami možemo da izvodimo *sanjanje*. Pošto *sanjanje* koristi prirodno uro eno

pomeranje skupne ta ke, nije nam potreban niko da nam pomaže.

»Ono što nam je nasušno potrebno jeste trezvenost, i niko nam je ne može dati niti nam pomo i da je na emo, osim nas samih. Bez nje, pomeranje skupne ta ke je haoti no, kao što su naši obi ni snovi hao-ti ni.

»Tako je, sve u svemu postupak da se dostigne *sanjaju e telo* besprekornost u našem svakodnevnom životu.«

Don Huan je objasnio da, kada se jednom postigne trezvenost, i *položaj sanjarija* postaje mnogo ja i, a slede i je korak bu enje u bilo kom *položaju sanjanja*. Primetio je da je taj manevar, iako zvu i jednostavno, bio zaista vrlo složen posao, toliko složen da ne zahteva samo trezvenost ve i sve attribute ratništva, naro ito *namera*.

Upitao sam ga kako *namera* pomaže vidovnjacima da se probude u *položaju sanjanja*. Odgovorio je da *namera*, pošto je najistan anija kontrola sile centriranja, jeste ono što preko trezvenosti *sanja a* održava centriranost bilo kojih zra enja koja su se upalila pokretanjem skupne ta ke.

Don Huan je rekao da postoji još jedna strašna zamka *sanjanja*: upravo snaga *sanjaju eg tela*. Na primer, veoma je lako da *sanjaju e telo* neprekidno, duži period vremena, bulji u Orlova zra enja, ali je tako e vrlo lako da ona potpuno prožderu *sanjaju e telo*. Vidovnjaci koji bez svog *sanjaju eg tela* bulje u Orlova zra enja umiru, a one koji u njih bulje svojim *sanjaju im telima* spali unutrašnji oganj. Novi vidovnjaci su taj problem resili *vi enjem* u grupama. Dok jedan vidovnjak bulji u zra enja, ostali su kraj njega spremni da prekinu *vi enje*.

»Kako novi vidovnjaci *vide* u grupama?« upitao sam.

»Oni *sanjaju zajedno*«, odgovorio je. »Kao što i sam znaš, savršeno je mogu e da grupa vidovnjaka aktivira ista neupotrebljena zra enja. I u tom slu aju,

tako e, nema poznatih koraka, to se jednostavno desi; nema tehnike po kojoj se postupa.«

Dodao je da u *sanjanju zajedno* nešto u nama preuzima vodstvo i odjednom se na emu kako delimo isti pogled sa ostalim *sanja ima*. Tada nas naše ljudsko stanje navodi da sjaj svesti automatski usmerimo na ista zra enja koja ostala ljudska bi a koriste; mi podešavamo položaj svojih skupnih ta aka da se uskladimo sa ostalima oko nas. To radimo na desnoj strani, u našem obi nom opažanju, i to tako e radimo na levoj strani dok *sanjamo zajedno*.

12 NAGUAL HULIAN

U ku i je vladala udna uznemirenost. Izgledalo je da su svi vidovnjaci iz don Huanovog društva toliko ushi- eni da su zapravo bili rasejani, što nikad ranije nisam video. Veoma sam se uplašio. Izgledalo je da se njihov uobi ajeno visok nivo energije uve ao. Pitao sam don Huana o tome. Odveo me je u zadnje dvorište. Jedan tren smo hodali bez re i. Rekao je da se približava vre- me kada e svi oni oti i. Zurio je s objašnjenjem da bi ga dovršio na vreme.

»Kako znaš da se bliži vreme vašeg odlaska?« upi- tao sam.

»To se zna iznutra«, rekao je. »Jednog dana i sam eš to znati. Vidiš, nagual Hulijan je bezbroj puta naveo moju skupnu ta ku da se pokrene, baš kao što sam ja navodio tvoju da se pokrene. Potom mi je ostavio u zadatak da ponovo centriram sva ona zra enja koja mi je pomogao da centriram tokom tih pomeranja. To je zadatak koji svaki nagual mora da izvrši.

»U svakom slu aju, zadatak ponovnog centriranja svih tih zra enja utire put jedinstvenom manevru osvet- ljavaanja svih zra enja unutar ahure. Ja sam to gotovo obavio. Dostižem svoj vrhunac. Pošto sam nagual, kada jednom upalim sva zra enja u svojoj ahuri, mi emo svi oti i u trenu.«

Ose ao sam da treba da budem tužan i da pla em, ali je nešto u meni bilo presre no što uje da e nagual

Huan Matus uskoro biti slobodan, pa sam skočio i uskliknuo od istog ushi enja. Znao sam da u kad-tad u i u drugo stanje svesti i da u plakati tužan. Ali tog dana su me ispunjavale sreća i vedrina.

Rekao sam don Huanu kako se osećam. Nasmejao se i potapšao me po leđima.

»Upamti šta sam ti kazao«, rekao je. »Ne obaziri se na emocionalno razumevanje. Pusti neka se prvo tvoja skupna tačka pokrene, a onda, kad prođe u godinu, shvati eš.«

Otišli smo u veliku sobu i seli da razgovaramo. Don Huan je na trenutak oklevao. Pogledao je kroz prozor. Iz svoje stolice mogao sam da vidim dvorište. Bilo je rano popodne; oblačan dan. Izgledalo je kao da će kiša. Olujni oblaci su nadolazili sa zapada. Voleo sam oblačne dane. Don Huan nije voleo. Izgledao je nemiran dok je pokušavao da na udobniji sede i položaj.

Don Huan je započeo da objašnjava primedbom da je teško upamtiti ono što se dešava u povišenoj svesti zato što skupna tačka može da zauzme beskrajno mnogo položaja kada se olabavi sa svog prirodnog mesta. Lako a pamćenje svega što se dešava u normalnoj svesti, s druge strane, u vezi je sa vršenjem u skupne tačke na jednom mestu, na mestu gde se ona normalno nalazi.

Rekao mi je da saosećam sa mnom. Zahtevao je da teško eš u pamćenju prihvatim i da priznam da možda ne u ispuniti zadatak i da nikad ne u biti sposoban da ponovo centriram sva zračenja koja mi je pomogao da centriram.

»Misli o tome ovako«, rekao je smeše i se. »Možda nikad ne eš moći da se setiš baš ovog razgovora koji sad vodimo, koji ti u ovom trenutku izgleda tako uopšten, i koji prihvataš zdravo za gotovo.

»To je stvarno misterija svesti. Ljudska bića odišu tom misterijom; mi mirišemo na tamu, na neobjašnjive stvari. Ludost je posmatrati nas u bilo kom drugom svetlu. Zato ne ponižavaj ljudsku misteriju u sebi samo-sažaljevaju i se ili pokušavaju i da je racionalizuješ. Ponizi ljudsku glupost u sebi razumevaju i je. Ali se ni zbog jednog ne izvinjavaj; oboje je potrebno.

»Jedan od velikih manevara *traga a* je da misteriju suprotstave gluposti u svakom od nas.«

Objasnio je da prakse *traga a* nisu nešto u emu ovek može da uživa; u stvari, one su sasvim za osudu. Kada su to otkrili, novi vidovnjaci su shvatili da ni u ijem interesu ne bi bilo da se na ela *traganja* izvode ili razjašnjavaju u normalnoj svesti.

Ukazao sam mu na jednu nepodudarnost. Rekao je da ratnici ne mogu da delaju u svetu dok su u povišenoj svesti, a tako e i da je *traganje* jednostavno ponašanje prema ljudima na naro it na in. Ta dva stava protivre e jedan drugom.

»Kada sam rekao da ga ne treba u iti u normalnoj svesti, to se odnosilo na naguala«, rekao je. »*Traganje* ima dvostruku svrhu; prvo, da se skupna ta ka pomeri postojano i sigurno u što je mogu e ve o j meri, i da ništa ne može tako dobro da obavi taj posao kao *traganje*; drugo, da svoja na ela utisne tako duboko da se ljudsko popisivanje zaobi e, kao što je prirodno reagovanje odbijanja i prosu ivanja ne ega što bi moglo da bude napad na razum.«

Rekao sam mu da isto sumnjam da mogu da prosu ujem ili da odbacim bilo šta sli no. Nasmejao se i rekao da ja nisam izuzetak, da u reagovati kao i svi ostali kada jednom ujem o podvizima majstora *traganja*, poput njegovog dobrotvora naguala Hulijana.

»Ne preterujem kada ti kažem da je nagual Hulijan bio najizvanredniji *traga* koga sam ikada upoznao«, rekao je don Huan. »Ve si od svih ostalih uo o njegovoj veštini *traganja*. Ali ja ti nikad nisam rekao šta je meni u inio.«

Hteo sam da mu razjasnim kako o nagualu Hulijanu ni od koga nisam ništa uo, ali baš kad sam se spremao da izgovorim svoje neslaganje, preplavilo me je udno ose anje nesigurnosti. Izgleda da je don Huan odmah znao šta ose am. Prigušeno se nasmejao uživa ju i u tome.

»Ne možeš da se setiš, jer još uvek ne raspolažeš *voljom*«, rekao je. »Potrebno ti je da besprekorno živiš

i potreban ti je veliki višak energije, i tada e volja mo i da oslobodi ta se anja.

»Ispri a u ti pri u o tome kako se nagual Hulijan ponašao prema meni kada sam ga upoznao. Ako ga ti prosudiš i na eš da je njegovo ponašanje za osudu kada si u povišenoj svesti, pomisli samo koliko bi te on izazvao u normalnoj svesti.«

Pobunio sam se da me on vara. Uveravao me je da sve što on želi svojom pri om jeste da opiše na in delovanja *traga a* i razloge iz kojih tako rade.

»Nagual Hulijan je bio poslednji od *traga a* iz starih vremena«, nastavio je. »Nije on bio *traga* zbog životnih okolnosti toliko koliko je to bila njegova karakterna sklonost.«

Don Huan je objasnio da su novi vidovnjaci *videli* da postoje dve glavne grupe ljudskih bi a; oni koji se brinu za druge i oni koji se ne brinu. Izme u tih dveju krajnosti *videli* su smjesu toga dvoga. Nagual Hulijan je pripadao vrsti ljudi kojima nije stalo; don Huan je sebe svrstao u suprotnu kategoriju.

»Ali zar mi nisi rekao da je nagual Hulijan bio velikodušan, da bi ti dao košulju s le a?« upitao sam.

»Sigurno da je bio«, odgovorio je don Huan. »Nije on bio samo darežljiv; bio je tako e beskrajno šarmantan, privla an. Uvek se duboko i iskreno zanimao za sve oko sebe. Bio je ljubazan i otvoren i davao je sve što je imao kome god je to bilo potrebno, ili bilo kome ko mu se dopao. Svi redom su ga voleli jer im je, pošto je bio majstor *traganja*, pokazivao svoja istinska oseanja: ni za koga od njih nije nimalo mario.«

Nisam ništa rekao, ali je don Huan bio svestan da ose am nevericu ili ak i zabrinutost zbog toga što je govorio. Prigušeno se smeja o i vrteo glavom.

»To je *traganje*«, rekao je. »Vidiš, nisam ak ni zapo eo svoju pri u o nagualu Hulijanu a ti si se ve uzbudio.«

Prasnulo je u gromoglasan smeh dok sam pokušavao da objasnim šta ose am.

»Nagualu Hulijanu nije bilo stalo ni do koga«, nastavio je. »Zato je i mogao da pomogne ljudima. I pomagao

im je; davao im je košulju sa svojih le a jer za njih nije nimalo mario.«

»Ho eš da kažeš, don Huane, da svojim drugovima pomažu samo oni koje je za njih baš briga?« upitao sam istinski oneraspoložen.

»To tvrde *traga i*«, rekao je sre no se osmehuju i. »Nagual Hulijan je, na primer, bio izuzetan lekar. Pomagao je hiljadama i hiljadama ljudi, ali nikad nije primio priznanje za to. Ostavio je ljude u uverenju da je jedna žena vidovnjak iz njegove grupe lekar.

»Dakle, da je bio ovek kome je stalo do njegovih drugova, on bi zahtevao priznanje. Onima kojima je stalo do drugih, stalo je i do njih samih i zahtevaju priznanje za ono za šta se priznanja daju.«

Don Huan je rekao da on, pošto spada u grupu onih koji se brinu za svoje drugove, nikada nikome nije pomogao: nije umeo da bude darežljiv; nije ak mogao ni da zamisli da bude voljen, kao što je bio nagual Hulijan, i sigurno bi se ose ao glupo da bilo kome da košulju s le a.

»Toliko mnogo volim svog druga«, nastavio je, »da za njega ništa ne inim. Ne bih znao šta da u inim. I uvek bi mi smetalo ose anje da mu svojim darovima name em svoju volju.

»Prirodno, sva sam ta ose anja prevazišao kao ratnik. Svaki ratnik može da bude uspešan me u ljudima, kao što je bio nagual Hulijan, ako svoju skupnu ta ku pomeri u položaj u kojem nije bitno da li ga ljudi vole, ne vole, ili ga ne prime uju. Ali, to nije isto.«

Don Huan je rekao da je kada je prvi put postao svestan na ela *traga a*, kao što sam i ja, bio veoma ožaloš en. Nagual Elijas, koji je bio veoma sli an don Huanu, objasnio mu je da su traga i poput naguala Hulijana prirodne vo e naroda. Oni mogu da postignu da ljudi urade bilo šta.

»Nagual Elijas je rekao da ti ratnici mogu da pomognu ljudima da se izle e«, nastavio je don Huan, »ili da mogu da pomognu da se razbole. Mogu da im pomognu da na u sre u ili da im pomognu da na u jad. Predložio sam nagualu Elijasu da umesto da kažemo kako ti ratnici pomažu ljudima, trebalo bi da kažemo da

oni uti u na ljude. Rekao je da nije da oni samo uti u na ljude ve da ih stalno okupljaju u društva.«

Don Huan se tiho nasmejao i gledao me netremice. O i su mu vragolasto svetlucale.

»Zar nije udno«, upitao je »kako su *traga* i uredili ono što *vide* u vezi sa ljudima?«

Onda je don Huan zapo eo svoju pri u o nagualu Hulijanu. Rekao je da je nagual Hulijan proveo mnogo i mnogo godina u iš ekivanju jednog u enika naguala. Na don Huana je naleteo jednog dana, vra aju i se ku i iz kratke posete poznanicima iz obližnjeg sela. Razmišljao je, u stvari, o u eniku nagualu dok je išao putem kada je uo glasan pucanj iz pištolja i video kako ljudi beže na sve strane. Pobegao je sa njima u žbunje pokraj puta i izašao je iz skrovišta tek kada je video grupu ljudi okupljenih oko ranjenika koji je ležao na tlu.

Ranjena osoba je, dakako, bio don Huan, koga je ustrelio predradnik mu itelj. Nagual Hulijan je u trenu *video* da je don Huan naro it ovek ija je ahura razdeljena na etiri namesto na dva dela; tako e je shvatio da je don Huan teško ranjen. Znao je da nema vremena za gubljenje. Želja mu se ispunila, ali je morao da radi brzo, pre nego što bilo ko nasluti šta se zbiva. Uhvatio se za glavu i zakukao: »Ubili su mi sina!«

Putovao je sa jednom ženom vidovnjakom iz njegovog društva, krupnom Indijankom, koja se javno uvek predstavljala kao njegova zla goropadna žena. Bili su odli an par *traga a*. Namignuo je ženi vidovnjaku, i ona je tako e zaplakala i zacvilela za njihovim sinom, koji je bio bez svesti i mogao da iskrvari. Nagual Hulijan je preklinjao posmatra e da ne zovu vlasti, ve da mu radije pomognu da svog sina prenese u ku u u gradu, koji je bio nešto udaljen. Ponudio je novac nekolicini snažnih ljudi da ponesu njegovog ranjenog sina koji umire.

Ljudi su odneli don Huana u ku u naguala Hulijana. Nagual je bio vrlo darežljiv i bogato im je platio. Ožaloš eni par, koji je plakao celim putem do ku e, do te mere je dirnuo ljude da su odbili da prime novac, ali

je nagual Hulijan navaljivao da ga uzmu za sre u njegovog sina.

Tokom nekoliko dana don Huan nije znao šta da misli o ljubaznom paru koji ga je primio u ku u. Reкао je da je njemu nagual Hulijan izgledao kao jedan gotovo izlapeo starac. Nije bio Indijanac, ali je bio oženjen mladom naprasitom debelom Indijankom, koja je bila isto toliko fizi ki snažna koliko i zlo udna. Don Huan je mislio da je sigurno ona bila lekar, sude i po tome kako je le ila njegovu ranu i po koli ini lekovitog bilja uskladištenog u sobi u koju su njega smestili.

Isto tako, žena je gospodarila starcem i terala ga da svakodnevno vida don Huanove rane. Za don Huana su napravili krevet od debele podne prostirke, i starcu je bilo užasno teško da klekne da bi ga dosegao. Don Huan je morao da se bori da se ne nasmeje komi nom izgledu slabog starca koji na sve mogu e na ine pokušava da savije kolena. Don Huan je rekao da je starac, dok mu je ispirao ranu, neprestano mrmljao; o i su mu prazno gledale, ruke su mu drhtale i telo mu se treslo od glave do pete.

Kada je kle ao, nikako nije mogao sam da se uspravi. Doživao bi svoju ženu, vi u i promuklim glasom, ispunjen suzdržanim besom. Žena bi došla u sobu i oboje bi se grozno sva ali. esto bi ona izašla ostavljaju i starca da se sam uspravi.

Don Huan me je uveravao da nikad nikoga nije žalio kao što je žalio tog jadnog, ljubaznog starog oveka. Mnogo puta je želeo da ustane i pomogne starcu da se digne, ali je jedva mogao da se pokrene. Jednom je starac pola sata psovao i vikao dok je brektao i puкао kao puž, dok se nije dovukao do vrata i bolno se uspravio.

Objasnio je don Huanu da su za njegovo jadro zdravlje krive poodmakle godine, slomljene kosti koje su pogrešno srasle i reumatizam. Don Huan je rekao da je starac pogledao put neba i priznao don Huanu da je on najve i bednik na zemlji; bio je došao da od isceliteljke traži pomo i završio je tako što se njome oženio i postao rob.

»Upitao sam starca zašto nije otišao«, nastavio je don Huan. »O i starog oveka su se izbe ile od straha. Davio se u ro enoj pljuva ki pokušavaju i da me u utka, onda se uko io i kao klada pao na pod pored mog kreveta, pokušavaju i da me natera da u utim. 'Ti ne znaš šta pri aš; ne znaš šta pri aš. Niko ne može da pobegne odavde', ponavljao je starac sa lu a kim izrazom u o ima.

»I poverovao sam mu. Bio sam uveren da je mnogo bedniji, mnogo jadniji nego što sam ja ikad bio. I svakim narednim danom bilo mi je sve nelagodnije u toj ku i. Hrana je bila izvrsna i žena je stalno bila van ku e, kod bolesnika, tako da sam bio sam sa starcem. Mnogo smo razgovarali o mom životu. Voleo sam da mu priam. Rekao sam mu da nemam novca da mu platim za njegovu dobrotu, ali da bih u inio sve da mu pomognem. Rekao mi je da njemu nema pomo i, da se spremio da umre, ali ako sam ja ozbiljno mislio ono što sam rekao, bilo bi mu drago da se oženim njegovom ženom kada on umre.

»Tada sam shvatio da je starac aknut. I onda sam tako e znao da treba da bežim što je mogu e pre.«

Don Huan je rekao da mu je, kada je prezdravio toliko da može da hoda bez pomo i, njegov dobrotvor pružio hladnu demonstraciju svoje sposobnosti *traga a*. Bez ikakvog upozorenja ili predgovora suo io je don Huana sa jednim neorganskim živim bi em. Pošto je osetio da don Huan planira bekstvo, ugrabio je priliku da ga preplaši saveznikom koji je nekako uspevao da izgleda kao udovišan ovek.

»Skoro sam poludeo kada sam video tog saveznika«, nastavio je don Huan. »Nisam verovao ro enim o ima, a ipak je udovište bilo preda mnom. I slabašni starac je bio uz mene cvile i i preklinju i udovište da mu poštedi život. Vidiš, moj dobrotvor je bio poput starih vidovnjaka; mogao je da svoj strah raspar a na delove i saveznik je reagovao na to. To tada nisam znao. Sve što sam ro enim o ima mogao da vidim bilo je grozno stvarjenje koje nam je prilazilo spremno da nas rastrgne, deo po deo.

»U trenutku kada se saveznik nagnuo nad nas, pište- i kao guja, onesvestio sam se. Kada sam ponovo do- šao sebi, starac mi je rekao da se nagodio sa stvoren- njem.«

Objasnio je don Huanu da je ovek pristao da ih obojicu ostavi u životu pod uslovom da don Huan radi za njega. Don Huan je sa zebnjom upitao šta bi sve on trebalo da radi. Starac mu je odgovorio da e to biti ropstvo, ali mu je napomenuo da je don Huanov život visio o koncu pre nekoliko dana kada su ga ustrelili. Da on i njegova žena nisu zaustavili krvarenje, don Huan bi sigurno umro, stoga je bilo malo toga ime bi se po- ga ao, ili za šta bi se poga ao. udovišni ovek je to znao i držao ga je u šaci. Starac je rekao don Huanu da se ne koleba i da pristane na pogodbu, jer ako odbi- je, udovišni ovek, koji sluša iza vrata, provali e i ubi- ti ih na mestu, i bi e svršeno.

»Bio sam dovoljno drzak da slabašnog starca, koji se tresao kao list na vetru, upitam kako e nas taj o- vek ubiti«, nastavio je don Huan. »Rekao je da to u- dovište planira da nam polomi sve kosti, po ev od naših stopala, dok emo mi vrištati u neizrecivoj agoniji, i da emo umirati najmanje pet dana.

»Smesta sam prihvatio uslove tog oveka. Starac mi je suznih o iju estitao i rekao da pogodba nije stvarno tako loša. Više emo biti zatvorenici nego robovi tog u- dovišnog oveka, ali emo jesti bar dva puta dnevno, i pošto smo živi, možemo da se oslobodimo; možemo da planiramo, da se tajno dogovaramo, i da izborimo izlaz iz ovog pakla.«

Don Huan se prvo nasmešio a onda prasnuo u smeh. Još ranije je znao šta u misliti o nagualu Hulijanu.

»Rekao sam ti da eš se oneraspoložiti«, rekao je.

»Stvarno ne razumem don Huane«, rekao sam. »U emu je smisao izvo enja do te mere razra enog pre- tvaranja?«

Razlog je vrlo jednostavan«, rekao je još uvek se smeju i. »To je još jedan na in obuke, i to vrlo dobar na in. Od u itelja traži ogromnu maštovitost i izvan- rednu kontrolu. Moj na in obuke je bliži onome što ti

smatraš obu avanjem. Zahteva ogromno mnogo re i. Ja odlazim u krajnosti pri anja. Nagual Hulijan je išao u krajnosti *traganja*.«

Don Huan je rekao da kod vidovnjaka postoje dva metoda obuke. Njemu su oba bila bliska. Više je voleo onaj koji je iziskivao da se sve objasni i da se druga osoba unapred obavesti o toku zbivanja. To je sistem koji odgaja slobodu, izbor i razumevanje. S druge strane, metod njegovog dobrotvora je bio mnogo nasilniji i nije pružao mogućnost izbora ili razumevanje. Njegova velika prednost je bila što je ratnike nagonio da žive neposredno ratni kim na inom, ne objašnjavaju i posredno.

Don Huan je objasnio da je sve što mu je inio njegov dobrotvor bilo strateško remek-delo. Svaka pojedina re ili pokret naguala Hulijana bili su promišljeno odabrani da izazovu određene efekte. Bio je umetnik da svoje re i i pokrete snabde najudesnijim kontekstom, tako da oni izvrše neophodni uticaj.

»To je metod *traga a*«, nastavio je don Huan. »On ne odgaja razumevanje, već potpuno shvatanje. Na primer, trebalo mi je ceo život da razumem šta mi je uradio suo avaju i me sa saveznikom, iako sam to sve shvatio bez ikakvog objašnjenja, dok sam proživljavao to iskustvo.

»Rekao sam ti da Henaro, na primer, ne razume šta ini, ali je njegovo shvatanje onoga što radi oštro koliko samo može da bude. To je zbog toga što se njegova skupna ta ka pokrenula metodom *traga a*.«

Rekao je da, kada se skupna ta ka istera iz njenog uobičajenog mesta metodom objašnjavanja svega, kao u mom sluaju, uvek je potreban neko drugi ne samo da pomogne u toku pomeranja skupne ta ke već i da objasni šta se događa. Ali ako se skupna ta ka pomeri metodom *traga a*, što je sa njim bio sluaj, ili sa Henarom, potreban je samo po etni kataliti kin da otrgne skupnu ta ku s njenog položaja.

Don Huan je rekao da se, kada ga je nagual Hulijan suoio sa udovišnim ovekom, njegova skupna ta ka preselila pod uticajem straha. Tako snažan strah kao

onaj prouzrokovan suo enjem, zajedno sa njegovim slabim fizi kim stanjem, bio je idealan za pomeranje njegove skupne ta ke.

Da bi se neutralizovala štetna dejstva straha, njegov uticaj je trebalo ublažiti, ali ne sasvim. Objašnjavanje onoga što se doga a svelo bi strah na najmanju meru. Nagual Hulijan je hteo da se osigura da taj po etni kataliti ki strah može da iskoristi onoliko puta koliko mu bude potrebno, ali je tako e želeo da se osigura da može da ublaži njegov pustoše i uticaj; to je bio razlog pretvaranja. Što su složenije i dramati nije bile njegove pri e, to je ve i bio njihov ublažavaju i uticaj. Ako izgleda da je i on sam u istom sosu sa don Huanom, strah nije toliko veliki kao što bi bio kad bi don Huan bio sam.

»Svojom sklonoš u za dramsko«, nastavio je don Huan, »moj dobrotvor je bio u stanju da moju skupnu ta ku pomeri dovoljno da me odmah ispuni neodoljivim ose anjem za dve osnovne osobine ratnika: naporom za održanjem i nepokolebljivom namerom. Znao sam da u jednog dana, da bih ponovo bio slobodan, morati da radim mirno i postojano i u saradnji sa slabašnim starcem, kome je po mom mišljenju moja pomo bila potrebna koliko i meni njegova. Znao sam bez i trunke sumnje da je to ono što iznad svega drugog želim da u inim.«

Ponovo sam uspeo da razgovaram sa don Huanom dva dana kasnije. Bili smo u Oahaki, šetali smo glavnim trgom rano izjutra. Deca su išla u školu, ljudi u crkvu, nekoliko muškaraca je sedelo na klupama, taksisti su ekali goste iz glavnog hotela.

»Samo po sebi se razume da je na putu ratnika najteže pokrenuti skupnu ta ku«, rekao je don Huan. »To pokretanje je završetak ratnikovog traženja. Nastaviti dalje, zna i ponovo tražiti; to je pravo traženje vidovnjaka.«

Ponovio je da na putu ratnika pomeranje skupne ta ke predstavlja sve. Stari vidovnjaci su potpuno propustili da shvate tu istinu. Oni su mislili da je pomera-

nje skupne ta ke poput oznake koja odre uje njihove položaje na lestvici vrednosti. Oni nikad nisu ni pomislili da je baš taj položaj bio ono što odre uje sve što opažaju.

»Metod *traga a*«, nastavio je don Huan, »u rukama majstora *traganja* poput naguala Hulijana, objašnjava udesna pomeranja skupne ta ke. To su veoma bitne promene; vidiš, podupiru i u enika, u itelj *traga* zadobija punu saradnju i potpuno u eš e u enika. Zadobijanje ne ijeg potpunog u eš a i potpune saradnje skoro je najvažniji rezultat metoda *traga a*; a nagual Hulijan je bio najbolji u zadobijanju i jednog i drugog.«

Don Huan je rekao da ne postoji na in da opiše nemir kroz koji je prolazio, dok je malo-pomalo otkrivao bogatstvo i složenost li nosti i života naguala Hulijana. Sve dok je pred sobom imao uplašenog, slabašnog starca koji je izgledao bespomo no, ose ao se pri li no opušteno, komotno. Ali jednog dana, ubrzo pošto su se nagodili sa onim za šta je don Huan verovao da je ovek koji izgleda kao udovište, njegova opuštenost se raspršila u prah kada je nagual Hulijan pružio don Huanu još jedan rastrojavaju i primer svojih veština *traganja*.

Iako je do tada don Huan bio sasvim dobro, nagual Hulijan je još uvek spavao u istoj sobi sa njim kako bi mogao da ga neguje. Kada se tog dana probudio, objavio je don Huanu da je njihov porobljiva otišao na nekoliko dana, što zna i da ne mora da se ponaša kao star ovek. Poverio je don Huanu da se on samo pretvara da je star kako bi prevario oveka udovišnog izgleda.

Ne daju i don Huanu vremena da razmisli, sko io je sa svoje prostirke neverovatno gipko; savio se i zamio io glavu u lonac s vodom i držao je tako neko vreme. Kada se ispravio, kosa mu je bila sasvim crna, bela boja se isprala i don Huan je gledao oveka koga nikad pre nije video, oveka koji je možda bio u poznim tridesetim. Napinjao je miši e, disao duboko, i protezao svaki deo tela kao da je predugo boravio u tesnom kavezu.

»Kada sam naguala Hulijana video kao mladog oveka, stvarno sam mislio da je on avo«, nastavio je don Huan. »Zatvorio sam o i znaju i da mi je kraj blizu. Nagual Hulijan se smejao do suza.«

Don Huan je rekao da ga je onda nagual Hulijan umirio navode i ga da se pomera napred-nazad iz desne u levu stranu svesti.

»Dva dana se mladi ovek šepurio po ku i«, nastavio je don Huan. »Pri ao mi je pri e o svom životu i šale od kojih sam se teturao po sobi smeju i se. Ali još je više zaprepaš ivalo to kako se njegova žena izmenila. Bila je stvarno vitka i lepa. Mislio sam da je to sasvim druga žena. Oduševljavao sam se njenom promenom i lepim izgledom. Mladi ovek je rekao da je ona, kada je njihov porobljiva odsutan, stvarno druga žena.«

Don Huan se nasmejao i rekao da je njegov avolski dobrotvor govorio istinu. Ta je žena zaista bila drugi vidovnjak iz društva naguala.

Don Huan je pitao mladog oveka zašto se oni pretvaraju da su nešto što nisu. Mladi ovek je gledao don Huana, o iju punih suza, i rekao da su misterije sveta zaista nedoku ive. Njega i njegovu mladu ženu uhvatile su neobjašnjive sile i oni moraju da se zaštite tim pretvaranjem. Razlog što se on i dalje stalno pretvara da je nemo an starac je taj što njihov porobljiva stalno viri kroz pukotine u vratima. Preklinjao je don Huana da mu oprostí što ga je prevario.

Don Huan je upitao ko je taj udovišni ovek. Duboko uzdahnuvši, mladi ovek je priznao da on to ne može ak ni da pretpostavi. Rekao je don Huanu da, iako je sam obrazovan ovek, poznat glumac iz Meksiko Sitija, ne ume to da objasni. Sve što zna jeste da je došao da se le i od sušice od koje je godinama patio. Bio je skoro na samrti kada su ga ro aci doveli kod isceliteljke. Ona mu je pomogla da se izle i, on se ludo zaljubio u prelepu mladu Indijanku i oženio se. Planirao je da je odvede u prestonicu da bi se na ra un njenih isceliteljskih sposobnosti obogatili.

Pre no što su krenuli na put u Meksiko Siti, ona ga je upozorila da treba da se pruruše kako bi izbegli vra-

eve. Objasnila mu je da je njena majka tako e iscelitelj i da je isceliteljstvu podu avao majstor vra , koji je zahtevao da ona, erka, ostane sa njim doveka. Mladi ovek je rekao da je odbio da sa ženom razgovara o tom odnosu. Želeo je jedino da je oslobodi i tako se pre-rušio u starca, a nju u debelu ženu.

Njihova pri a se nije sre no završila. Taj užasni o-vek ih je uhvatio i držao kao zarobljenike. Nisu se usu-dili da se otkriju pred tim košmarnim ovek, i u nje-govom prisustvu nastavili su da se prave kao da se mrze; ali, u stvarnosti, eznuli su jedno za drugim i živeli sa-mo za ono kratko vreme kada je taj ovek bio odsutan.

Don Huan je rekao da ga je mladi ovek zagrlio i rekao mu da je soba u kojoj don Huan spava jedino sigurno mesto u ku i. Da li bi on, zamolio ga je, izašao da stražari dok on vodi ljubav sa svojom ženom?

»Ku a se tresla od njihove strasti«, nastavio je don Huan, »dok sam ja sedeo napolju i ose ao se krivim što slušam i samrtni ki se bojao da e se ovek svakog trena vratiti. I naravno, uo sam kako ulazi u ku u. Lupao sam po vratima i, pošto se oni nisu javljali, ušao sam. Mlada žena je spavala naga a mladog oveka nije bilo nigde. Nikad u životu nisam video lepu nagu ženu. Još uvek sam bio vrlo slab. uo sam kako udovište angrlja napolju. Moja zbunjenost i strah bili su toliko veliki da sam se onesvestio.«

Pri a o delima naguala Hulijana uzbu ivala me je beskrajno. Rekao sam don Huanu da ne uspevam da shvatim vrednost *traga kih* veština naguala Hulijana. Don Huan me je slušao ne iznose i nikakvu primedbu, puštaju i me da bez prestanka brbljam.

Kada smo kona no seli na klupu, bio sam veoma umoran. Nisam znao šta da kažem kada me je upitao zašto me je objašnjavanje metoda naguala Hulijana tako mnogo potreslo.

»Ne mogu da se oslobodim ose anja da je on bio obešenjak«, rekao sam napokon.

»Obešenjaci svojim obešenjaklucima ni emu ne po-du avaju smišljeno«, uzvratio je don Huan. »Nagual Hu-

lijan je igrao drame, magi ne drame koje su zahtevale pomeranje skupne ta ke.«

»Meni on izgleda kao vrlo sebi na osoba«, nisam popuštao.

»Tako ti izgleda zato što ti sudiš«, odgovorio je. »Ti si moralizator. I sam sam prošao kroz sve to. Ako se tako ose aš slušaju i o nagualu Hulijanu, pomisli kako je moralo biti meni koji sam godinama živeo u njegovoj ku i. Osu ivaio sam ga, bojao ga se i zavideo mu, baš tim redom.

»Tako e sam ga voleo, ali je moja ljubomora bila ve a od moje ljubavi. Zavideo sam mu na spokojstvu, na njegovoj tajanstvenoj sposobnosti da kad god zaželi bude mlad ili star; zavideo sam mu na njegovom daru, i iznad svega, na njegovom uticaju na sve koji bi se našli u blizini. Dovodilo me je do ludila kada bih uo kako sa ljudima zapodeva najzanimljiviji razgovor. Uvek je imao šta da kaže, ja nikad nisam, i uvek sam se ose-ao nesposoban, zapostavljen.«

Don Huanova otkri a su me navela da se ose am nelagodno. Želeo sam da promenim temu, jer nisam hteo da ujem da je bio isti kao ja. Po mom mišljenju, bio je zaista neuporediv. On je o igledno znao kako mi je. Nasmejao se i potapšao me po le ima.

»Pri om o svojoj zavisti«, nastavio je, »pokušavam da ti ukažem na nešto od velikog zna aja; da položaj skupne ta ke odre uje kako se ponašamo i kako se ose-amo.«

»Moj veliki propust u to vreme bio je što nisam mogao da shvatim to na elo. Bio sam sirov. Živeo sam u samovažnosti, baš kao ti, jer je moja skupna ta ka tu bila smeštena. Vidiš, još nisam bio nau io da je na in za pokretanje te ta ke bio da se zasnuju nove navike, da se ona pokrene *voljom*. A kada se ona pomerna, ono je to kao da sam upravo otkrio da se može imati posla sa ratnicima bez premca kakav je bio moj dobrotvor ako se nema samovažnosti, tako da ovek može da ih slavi nepristrasno.«

Rekao je da postoje dve vrste poimanja. Jedno je samo živahan razgovor, veliki izliv emocija i ništa više. Drugo je proizvod pomeranja skupne ta ke ono nije po-

vezano s izlivom emocija, ve sa delanjem. Emocionalno shvatanje dolazi godinama, pošto su ratnici upotrebom oja ali nov položaj svojih skupnih ta aka.

»Nagual Hulijan je sve nas neumorno vodio prema toj vrsti pomeranja«, nastavio je don Huan. »Svi smo mi u potpunosti sara ivali i sasvim u estvovali u njegovim dramama važnijim od života. Na primer, svojom dramom sa mladim ovekome i njegovom ženom i njihovim porobljiva em zadobio je moju nepodeljenu pažnju i interesovanje. Meni je pri a o starcu koji je mlad bila vrlo dosledna. Video sam ro enim o ima udovišnog oveka, što zna i da je mladi ovek zadobio moju beskrajnu naklonost.«

Don Huan je rekao da je nagual Hulijan bio mag, ma ioni ar koji je snagom *volje* vladao u toj meri da je to neshvatljivo prose nom ovekome. U njegovim dramama u estvovale su magi ne li nosti prizvane silom *namere*, kao neorgansko bi e koje je moglo da poprimi groteskno ljudsko obli je.

»Mo naguala Hulijana bila je toliko besprekorna«, nastavio je don Huan »da je mogao bilo iju skupnu ta ku da prisili da se pomeri i centrira zra enja tako da opaža šta god nagual Hulijan želi. Na primer, mogao je da izgleda vrlo star ili vrlo mlad za svoje godine, zavisno od toga šta želi da postigne. I sve što bi iko mogao da kaže o godinama naguala Hulijana jeste da se one kolebaju. Tokom trideset i dve godine, koliko sam ga poznavao, u nekim prilikama mi nije izgledao mnogo stariji nego što si ti sada, a u drugim prilikama bio je toliko bedno star da ak nije mogao ni da govori.«

Don Huan je rekao da se pod vodstvom njegovog dobrotvora njegova skupna ta ka pomerala neprimetno, a ipak duboko. Na primer, jednog dana je tek tako shvatio da je prožet strahom koji mu s jedne strane izgleda besmisleno, dok mu s druge strane zna i sve na svetu.

»Bojao sam se da u iz gluposti propustiti priliku da budem slobodan i da u ponoviti život svog oca.

»Nije bilo ni eg lošeg u životu mog oca, znaš. Živeo je i umro ni bolje ni gore nego ve ina ljudi; stvar je bila u tome što se moja skupna ta ka pomerila i ja

sam jednog dana shvatio da život i smrt mog ocanisu vredeli ni prebijene pare, ni njemu samom niti drugima.

»Moj dobrotvor mi je rekao da su mi otac i majka živeli i umrli samo da bi me stvorili, i da su njihovi roditelji u inili isto za njih. Rekao je da se ratnici razlikuju u tome što svoje skupne ta ke pomeraju dovoljno da shvate ogromnu cenu koja je pla ena za njihove živote. To pomeranje im uliva poštovanje i strahopoštovanje koje njihovi roditelji nikad nisu ose ali prema životu uopšte, niti što su živi.«

Don Huan je rekao da ne samo što je nagual Hulijan uspešno navodio svoje u enike da pokrenu svoje skupne ta ke ve je silno uživao dok je to radio.

»Ja sam ga sigurno neizmerno zabavljao«, nastavio je don Huan. »Kada su po eli da stižu ostali vidovnjaci iz mog društva, godinama kasnije, ak sam se i ja veselio apsurdnim situacijama koje je on stvarao i razvijao sa svakim od njih.«

»Kada je nagual Hulijan napustio svet, ushi enje je otišlo s njim i nikad se nije vratilo. Henaro nas ponekad o ara, ali niko ne može da zauzme mesto naguala Hulijana. Njegove su drame uvek bile ve e od života. Veruj da nismo znali šta je pravo uživanje sve dok nismo videli šta radi kada se neka od tih drama okrene protiv njega.«

Don Huan je ustao sa svoje omiljene klupe. Okrenuo se prema meni. O i su mu bile blage i sjajne.

»Ako si toliko glup pa ne ispuniš zadatak«, rekao je, »moraš bar imati dovoljno energije da pokreneš svoju skupnu ta ku tako da do eš na ovu klupu. Posedi ovde, bez misli i želja; gde god da sam, pokuša u da do em ovde i da te saberem. Obe avam ti da u pokušati.«

Onda je prasnuo u buran smeh, kao da je veli ina njegovog obe anja bila previše smešna da bi se u to poverovalo.

»Ove re i treba re i u kasno popodne«, kazao je, i dalje se smeju i. »Nikako izjutra. Jutro oveka navodi da bude optimista i ovakve re i gube svoje zna enje.«

13 PODRŠKA ZEMLJE

»Hajde da šetamo putem za Oahaku«, rekao mi je don Huan. »Henaro nas eka negde na putu.«

Njegova želja me je iznenadila. I taj dan sam e kao da nastavi sa objašnjenjem. Napustili smo njegovu kuću i u tišini išli kroz grad do neasfaltiranog puta. Dugo smo lagano hodali. Iznenada je don Huan progovorio.

»Sve vreme ti pri am o velikim otkrićima starih vidovnjaka«, rekao je. »Baš kao što su otkrili da organski život nije jedini život na zemlji, tako su otkrili da je sama Zemlja živo biće.«

Sa e kao je trenutak pre nego što je nastavio. Nasmešio mi se kao da me poziva da prigovorim. Nisam mogao da smislim šta da kažem.

»Stari vidovnjaci su *videli* da Zemlja ima ahuru«, nastavio je. »Oni su *videli* da postoji lopta koja oblaže Zemlju, svetlosna ahura u kojoj su zatvorena Orlova zračenja. Zemlja je džinovsko svesno biće, podložno istim silama kao i mi.«

Objasnio je da su se stari vidovnjaci, im su to otkrili, odmah zainteresovali za praktičnu upotrebu tog znanja. Rezultat tog interesovanja bio je da su najzračenije kategorije njihovog vratanja imale veze sa Zemljom. Oni su smatrali da je Zemlja krajnji izvor svega što smo mi.

Don Huan je potvrdio da stari vidovnjaci u tom pogledu nisu grešili, jer Zemlja zaista jeste naše krajnje ishodište.

Nije više ništa rekao, dok nakon približno milju puta nismo sreli Henara. E kao nas je, sede i na kamenu pored puta.

Do e kao me je vrlo srda no. Rekao mi je da emo se popeti na vrh nekih malih grebenastih planina prekrivenih žilavom vegetacijom.

»Nas trojica emo sest i uz stenu«, rekao mi je don Huan, »i gleda emo u sun evu svetlost dok se bude ogledala na isto nim planinama. Kada Sunce za e za zapadne vrhove, Zemlja e ti možda dopustiti da *vidiš* centriranost.«

Kada smo stigli na vrh planine, seli smo kao što je don Huan rekao, le ima uz stenu. Don Huan me je posadio da sedim izme u njih dvojice.

Pitao sam ga šta namerava da u ini. Njegove tajanstvene izjave i njegova duga utanja bili su zloslutni. Bio sam strašno preplašen.

Nije mi odgovorio. Nastavio je da pri a kao da ja uopšte ništa nisam rekao.

»Stari vidovnjaci su bili ti koji su, otkrivši da je opažanje centriranost, nabasali na nešto monumentalno. Tužno je što su ih njihova zastranjivanja ponovo spre ila da saznaju šta su postigli.«

Pokazao je na planinu koja se pružala isto no od male doline u kojoj leži grad.

»Dovoljno je sjaja u ovim planinama da pokrene tvoju skupnu ta ku«, rekao mi je. »Baš pre nego što Sunce za e za zapadne vrhove, ima eš nekoliko trenutaka da uhvatiš dovoljno sjaja. Magijski klju koji otvara vrata Zemlje na injen je od unutrašnje tišine i bilo ega što svetluca.«

»Šta ta no treba da radim don Huane?« upitao sam. Obojica su me prou avali. Mislim da sam u njihovim o ima video mešavinu ljubopitljivosti i odvratnosti.

»Samo prekini unutrašnji dijalog«, rekao mi je don Huan.

Imao sam jak napad uznemirenosti i sumnji avosti; nisam verovao da to mogu da izvedem kad zaželim. Nakon po etnog trenu snažne frustracije, pomirio sam se sa sudbinom i opustio se.

Gledao sam okolo. Primetio sam da smo dovoljno visoko da možemo da gledamo dole na drugu, uzanu dolinu. Više od polovine doline bilo je u senci kasnog popodneva. Sunce je još uvek obasjavalo podnožje istog lanca planina, na drugoj strani doline; od suneve svetlosti grebenaste planine su izgledale žu kaste, dok su udaljeniji plavi asti vrhovi poprimili purpurne nijanse.

»Uvi aš da si ovo i ranije radio, zar ne?« rekao mi je don Huan šapatom.

Rekao sam mu da ništa ne shvatam.

»Sedeli smo ovde ranije u drugim prilikama«, nije popuštao, »ali to nije važno, jer se ovo sad ra una«.

»Danas eš, uz Henarovu pomoć, prona i klju koji sve otklju ava. Još uvek ne eš mo i da ga upotrebiš, ali eš znati šta je i gde je. Vidovnjaci plaćaju najvišu cenu da to saznaju. I ti sam si to otplaćivao sve ove godine.«

Objasnio je da je ono što je nazivao klju em za sve — bilo neposredno znanje da je Zemlja svesno bi e i da kao takva može da pruži veliku podršku ratnicima; to je jedan impuls koji iz same svesti Zemlje dopire u istom trenu kada se zra enja unutar ahure ratnika centriraju sa odgovarajućim zra enjima unutar zemljine ahure. Pošto su oboje, i ovek i Zemlja, svesna bi a, njihova zra enja su podudarna ili, još pre, Zemlja ima sva zra enja koja postoje u ovek i u svim svesnim bi ima, organskim i neorganskim, što se toga ti e. Kada do e do centriranja, svesna bi a koriste to centriranje ograni eno i opažaju svoj svet. Ratnici to centriranje mogu da koriste da opažaju kao i svi drugi, ili kao podršku koja im omoguće da prodru u nezamislive svetove.

»O ekivao sam da mi postaviš jedino razumno pitanje koje može da se postavi, ali ti to nikad nisi u inio«, nastavio je. »Zaka i o si se da zapitkuješ da li je tajna svega toga u nama. Ipak, prišao si dovoljno blizu«.

»Nepoznato nije zaista u ahuri oveka, u zra enjima koja svest ne dodiruje, a ipak jeste tu, na izvestan način. To je stvar koju nisi razumeo. Kada sam ti re-

kao da možemo da skupimo sedam svetova, pored ovog koji znamo, shvatio si da je to unutrašnje zbivanje, zato što je tvoje predube enje da veruješ kako ti samo zamišljaš sve što radiš sa nama. Zbog toga me ti nikad nisi zapitao gde se nepoznato zaista nalazi. Godinama sam kružio rukom da bih pokazao sve oko nas i govorio sam ti da je nepoznato tamo. Ti to nikad nisi povezo. «

Henaro se zasmejao, onda se nakašljao i ustao. »Još uvek nije povezo«, rekao je don Huanu.

Priznao sam im da sam, ako je trebalo uvideti neku povezanost, propustio da to u inim.

Don Huan je stalno iznova ponavljao da je koli ina zra enja unutar ovekov e ahure tu samo zbog svesti, i da svest povezuje tu koli inu zra enja s istom koli inom zra enja na veliko. Ona se nazivaju zra enja na veliko jer su neizmerna; i kad se kaže da je izvan ljudske ahure nesaznajno, zna i da je nesaznajno unutar zemljine ahure. Kako bilo da bilo, unutar zemljine ahure je tako e i nepoznato, a unutar ljudske ahure nepoznato su zra enja koja svest ne dodiruje. Kada ih sjaj svesti dotakne, ona postaju aktivna i mogu se centrirati s odgovaraju im zra enjima na veliko. Kada se to jednom dogodi, opaža se nepoznato i postaje poznato.

»Suviše sam glup, don Huane. Treba da mi to razbiješ u manje komade«, rekao sam.

»Henaro e da to razbije za tebe«, uzvratio je don Huan.

Henaro je ustao i po eo da izvodi isti hod mo i koji je izvodio ranije, kada je kružio oko ogromne pljosnate stene u kukuruzištu kraj njegove ku e, dok je don Huan o aran posmatrao. Ovog puta mi je don Huan šapnuo u uvo da treba da pokušam da ujem Henarove pokrete, naro ito pokrete njegovih butina dok se, svaki put kada korakne, penju ka njegovim prsima.

Pratio sam pogledom Henarove pokrete. Posle nekoliko sekundi osetio sam da je jedan deo mene ulovljen pokretima Henarovih nogu. Pokret njegovih butina nije me puštao. Ose ao sam kao da i ja hodam sa njim. ak sam se zadihao. Onda sam shvatio da stvarno pratim

Henara. Stvarno sam išao sa njim, podalje od mesta gde smo sedeli.

Nisam video don Huana, samo Henara koji na isti udan na in hoda preda mnom. Hodali smo satima i satima. Bio sam toliko umoran da sam dobio užasnu glavobolju, i iznenada mi je pozlilo. Henaro je stao i prišao mi. Oko nas je snažno svetlucalo i svetlost se odbijala o Henarovo obličje. O i su mu plamtele.

»Ne gledaj Henara« jedan glas mi je naredio u uvo. »Gledaj okolo!«

Poslušao sam. Mislio sam da sam u paklu! Šok od vi enja okoline bio je toliko težak da sam kriknuo od straha, ali nisam mogao ispustiti glas. Oko mene je bila najjasnija slika svih opisa pakla iz mog katoličkog odgoja. Gledao sam crveni svet, vreo i ugnjeta ki, mraan i poput pećine bez neba, bez svetlosti osim opakih odraza crvenkastih svetlosti koje su neprestano, velikom brzinom, kružile oko nas.

Henaro je ponovo krenuo, i nešto me je povuklo za njim. Sila koja me je gonila da sledim Henara tako e me je sprećavala da gledam okolo. Moja svest se zalepila za Henarove pokrete.

Video sam kako se Henaro srušio kao da je bio užasno iscrpljen. Istovremeno kada je dodirnuo zemlju i ispružio se da se odmori, nešto se u meni otkakilo i mogao sam ponovo da posmatram okolo. Don Huan me je radozljivo gledao. Stajao sam pred njim. Nalazili smo se na istom onom mestu na kome smo u početku sedeli, na prostranom kamenitom obodu na vrhu male planine. Henaro je duvao i dahtao, a i ja tako e. Nisam mogao da dođem do daha. Kosa mi je bila vlažna od znoja. Odelo mi je bilo mokro kao da sam se smoio u reci.

»Bože moj, šta se dešava!« uzviknuo sam sasvim ozbiljno i zabrinuto.

Uzvik je zvučao toliko smešno da su don Huan i Henaro počeli da se smeju.

»Pokušavamo da te navedemo da shvatiš centriranje«, rekao je Henaro.

Don Huan mi je pažljivo pomogao da sednem. Seo je do mene.

»Da li se se se aš šta je bilo?« upitao me je.

Rekao sam mu da se se am, a on je navalio da mu ta no ispri am šta sam *video*. Njegov zahtev nije bio u skladu s onim što mi je govorio — da je jedina vrednost mojih iskustava bila pokretanje moje skupne ta ke, a ne sadržaj mojih vizija.

Objasnio je da je Henaro ranije pokušavao da mi pomogne na sasvim isti na in kao i sad, ali da ja nikad ništa nisam mogao da upamtim. Rekao je da je ovog puta Henaro vodio moju skupnu ta ku, što je i ranije inio, da centrira svet sa narednim od velikih pojaseva zra enja.

Dugo smo utali. Bio sam uko en, šokiran, a ipak je moja svest bila oštra kao i uvek. Mislio sam da sam najzad shvatio šta je centriranost. Nešto u meni, što sam aktivirao ni sam ne znaju i kako, omogu ilo mi je da budem siguran da sam shvatio veliku istinu.

»Mislim da po inješ da prikupljaš sopstveni impuls«, rekao mi je don Huan. »Hajdemo ku i. Dosta ti je za jedan dan.«

»Oh, nemoj«, rekao je Henaro. »Jak je kao bik. Treba ga gurnuti malo dalje.«

»Ne!« rekao je don Huan odse no. »Moramo da štedimo njegovu snagu. Ima je još samo malo.«

Henaro je navaljivao da ostanemo. Gledao me je i namignuo.

»Gledaj«, rekao mi je pokazuju i isto ni lanac planina. »Sunce je jedva pomerilo jedan in iza tih planina, a ipak si se ti gegao po paklu satima i satima. Zar ti to ne izgleda porazno?«

»Ne plaši ga nepotrebno!« pobunio se, gotovo vatreno, don Huan.

Tada sam *video* njihove mehurove. U tom trenutku glas *vi enja* mi je rekao da su don Huan i Henaro par izvanrednih *traga a* koji se igraju sa mnom. Uvek je don Huan bio taj koji me gura izvan mojih krajnjih mogućnosti, ali je uvek puštao da izgleda da je to Henaro. Onog dana u Henarovoj ku i, kada sam dospeo u opasno stanje histeri nog straha jer je Henaro pitao don Huana da li da me gurne i kada me je don Huan uve-

ravao da se Henaro zabavlja na moj račun, Henaro se u stvari brinuo za mene.

Moje *vi enje* me je toliko zaprepastilo da sam počeo da se smejem. Obojica, don Huan i don Henaro, gledali su me iznenađeno. Tada je izgleda don Huan shvatio o čemu razmišljam. Rekao je Henaru, i obojica su se srnežali kao deca.

»Postaješ zreo«, rekao mi je don Huan. »Baš na vreme; nisi ni previše glup ni previše bistar. Baš kao ja. Nisi na mene u svojim odstupanjima. Više si nalik na naguala Hulijana, osim što je on bio briljantan.«

Ustao je i protegao se. Gledao me je najprodornijim, najsirovijim pogledom koji sam ikad video. Ustao sam.

»Nagual nikad nikome ne dopušta da sazna da je on odgovoran za nešto«, rekao mi je. »Nagual dolazi i odlazi ne ostavljajući ni trag. Ta sloboda je ono što ga čini nagualom.«

O i su mu zasjale na tren, a onda ih je zastro oblak blagosti, ljubaznosti, ovekoljublja, i bile su to ponovo o i don Huana.

Nisam mogao da održim ravnotežu. Bespomoćno sam se onesvestio. Henaro mi je priskočio i pomogao mi da sednem. Obojica su mi seli uz bok.

»Dobi eš podršku Zemlje«, rekao mi je u jedno uvo don Huan.

»Misli o o ima naguala«, rekao je Henaro u drugo.

»Podrška e do i u trenu kad budeš video svetlucaje na vrhu te planine«, rekao je don Huan i pokazao na najviši vrh isto nog lanca.

»Više nikad ne eš videti o i naguala«, šapnuo je Henaro.

»Idi sa podrškom, gde god te odvela«, rekao je don Huan.

»Ako misliš na o i naguala, shvati eš da postoje dve strane medalje«, šapnuo je Henaro.

Hteo sam da mislim o čemu je govorio jedan i o čemu je govorio drugi, ali me misli nisu slušale. Osećao sam da se hladim. Nešto me je pritiskalo. Osećao sam mu ninu. Video sam većernju senku kako brzo napre-

duju uz bokove tih isto njih planina. Ose ao sam da jurim za njima.

»Polazimo«, rekao mi je Henaro na uvo.

»Gledaj veliki vrh, gledaj blistanje«, rekao je don Huan na moje drugo uvo.

Tamo je odista bila snažno blistava ta ka na najvišem vrhu venca gde je don Huan bio pokazao. Posmatrao sam poslednji sun ev zrak koji se na njoj odražavao. Ose ao sam rupu u trbušnoj duplji, kao da sam jurio toboganom u zabavnom parku.

Osetio sam, više nego uo, tutnjavu udaljenog zemljotresa, koja me je iznenada zatekla. Seizmi ki talasi su bili toliko glasni i tako ogromni da su za mene izgubili svako zna enje. Bio sam samo bezna ajni mikrob koji se okretao i vrteo.

Kretanje se postepeno usporilo. Bio je još jedan udar pre no što se sve zaustavilo. Pokušao sam da pogledam okolo. Nisam imao ta ku reference. Kao da sam bio posa en, kao drvo. Nada mnom je bilo belo, obasjano, nepojmljivo veliko kube. Njegovo postojanje me je nateralo da se ose am ushi en. Leteo sam prema njemu ili, ta nije, bio sam ispaljen kao projektil. Ose ao sam lagodnost, negu, sigurnost; što sam bliže prilazio kubetu, to su ta ose anja bila ja a. Na kraju su me preplavila i izgubio sam svaku svest o sebi.

Slede e ega se se am, je da sam se lagano njihao u vazduhu kao list koji pada. Ose ao sam iscrpljenost. Užasna sila po ela je da me privla i. Prošao sam kroz mra nu rupu i ponovo se našao sa don Huanom i Henarom.

Sutradan smo don Huan, Henaro i ja otišli u Oahaku. Dok smo don Huan i ja šetali oko glavnog trga u kasno popodne, iznenada je po eo da govori o tome šta smo ju e radili. Pitao me je da li sam razumeo na šta je mislio kada je rekao da su stari vidovnjaci nabasali na nešto monumentalno.

Rekao sam mu da sam razumeo, ali da *to* ne mogu da objasnim re ima.

»A šta misliš, koja je glavna stvar koju smo želeli da otkriješ na vrhu te planine?« upitao je.

»Centriranost«, rekao je glas u moje uvo, i istovremeno sam to rekao.

Okrenuo sam se mahinalno i sudario se sa Henarom, koji je odmah iza mene hodao po mom tragu. Brzina kojom sam se pokrenuo iznenadila ga je. Zakikotao se i onda me zagrlio.

Seli smo. Don Huan je rekao da može da kaže samo nekoliko reči o podršci koju sam od zemlje dobio; da su ratnici u takvim trenucima uvek sami, i da pravo razumevanje dolazi kasnije, posle mnogo godina borbe.

Rekao sam don Huanu da je moj problem u razumevanju uvećan inženicom što su on i Henaro obavili sav posao. Ja sam jednostavno bio pasivno izložen i reagovao sam jedino na njihove manevre. Ni za živu glavu ne bih mogao da podstaknem bilo koje delo, jer ne znam ta no koje delo treba da bude, niti znam kako da ga podstaknem.

»Ta no, u tome je stvar«, rekao je don Huan. »Još uvek ne treba da znaš. Sam eš morati to da rešiš, sam ponovo da središ sve što ti mi sada radimo. To je zadatak sa kojim svaki nagual mora da se suoči.«

»Nagual Hulijan je meni uradio isto, još znatno nemilosrdnije nego što mi tebi radimo. On je znao šta radi; bio je sjajan nagual, koji je bio u stanju da za nekoliko godina ponovo sredi sve emu ga je nagual Elijas naučio. Nije mu uopšte trebalo vremena za nešto za šta bi tebi i meni bio potreban ceo vek. Razlika je u tome što je sve što je nagualu Hulijanu ikad trebalo bila nezatna insinucija; njegova svest bi je otuda uzela i otvorila jedina vrata.«

»Šta misliš time, don Huane, jedina vrata?«

»Hoću da kažem da kada ljudska skupna tačka pređe izvan presudne granice, rezultati su uvek isti, za sve ljude. Tehnike za njeno pokretanje mogu da budu različite što je moguće više, ali rezultati su uvek isti, što znači da skupna tačka skuplja druge svetove, uz pomoć zemljine podrške.«

»Da li je podrška zemlje ista za sve ljude, don Huane?«

»Svakako. Za prose nog oveka je unutrašnji dijalog teško a. Samo kada se postigne stanje potpune tišine, ovek može da koristi podršku. Potkrepi eš dokazima tu istinu onog dana kad sam pokušаш da koristiš tu podršku.«

»Ne bih ti preporu io da to pokušаш«, rekao je Henaro iskreno. »Potrebne su godine da se postane besprekoran ratnik. Da bi podneo uticaj zemljine podrške, moraš da budeš bolji nego što si sad.«

»Brzina te podrške poništi e sve o tebi«, rekao je don Huan. »Pod njenim uticajem postajemo ništa. Brzina i ose anje li nog postojanja ne idu zajedno. Ju e na planini Henaro i ja smo te podupirali i služili ti kao sidra; ina e se ti ne bi vratio. Bio bi poput nekih ljudi koji su bez svrhe iskoristili tu podršku i otišli u nepoznato, i tamo još uvek tumaraju po nekoj nepojmljivoj neizmernosti.«

Hteo sam da dovrši o tome, ali je odbio. Izenada je promenio temu.

»Postoji još nešto što nisi shvatio — o zemlji kao svesnom bi u«, rekao je. »I Henaro, taj grozni Henaro, ho e da te gura sve dok ne razumeš.«

Obojica su se smejali. Henaro me je šaljivo podgurkivao i namigivao mi dok je izgovarao: »Ja sam grozan.«

»Henaro je užasan nadzornik, zao i nemilosrdan«, nastavio je don Huan. »On ne daje ni pet para za tvoj strah i nemilosrdno te gura. Da nije mene...«

Bio je savršena slika dobrog, mudrog starog gospodina. Spustio je pogled i uzdahnuo. Obojica su zaur-lali od smeha.

Kada su se utišali, don Huan je rekao da Henaro ho e da mi pokaže šta još nisam shvatio, da je vrhovna svest zemlje to što nam omogu ava da prelazimo u druge velike pojaseve zra enja.

»Mi, živa bi a, opažamo«, rekao je. »Mi opažamo jer neka zra enja unutar ljudske ahure postaju centrirana sa nekim spoljašnjim zra enjima. Centriranost je, dakle, tajni prolaz, a zemljina podrška je klju .

»Henaro ho e da ti posmatraš trenutak centriranja. Gledaj ga!«

Henaro je ustao i naklonio se kao zabavlja , onda nam je pokazao da nema ništa u rukavima ni u nogavicama. Izuo je cipele i istresao ih da bi pokazao kako u njima tako e ništa nije skriveno.

Don Huan se potpuno razuzdano smejao. Henaro je dizao i spuštao ruke. To kretanje je trenutno stvorilo fiksaciju u meni. Osetio sam da smo sva trojica odjednom ustali i otišli sa trga; oni su me pridržavali sa strane.

Dok smo hodali dalje, izgubio sam perifernu mo vida. Više nisam razlikovao ni ku e niti ulice. Nisam primetio ni planine niti rastinje. U jednom trenutku sam shvatio da sam iz vida ispustio don Huana i Henara; umesto njih *video* sam dve svetlosne sko ice kako idu gore-dole pored mene.

Odmah sam se uspani io, ali sam se svladao. Imao sam neobi no ali dobro znano ose anje da ja jesam ja a da ipak nisam. Ipak, bio sam svestan svega oko sebe uz pomo tu e i istovremeno veoma bliske sposobnosti.

itav sam svet ugledao odjednom. Sav sam *video*; unutrašnjost onog što sam u normalnoj svesti zvao mojim telom mogla je da ose a kao da je postala jedno ogromno oko koje je sve opažalo. Prvo što sam otkrio kada sam *video* dva svetlosna mehura bio je izoštren ljubivasto-purpurni svet sastavljen od ne eg što je izgledalo kao obojene table i baldahini. Pljosnate plohe poput zastora nepravilnih koncentri nih krugova bile su posvuda.

Osetio sam svud po sebi veliki pritisak, i onda sam za uo glas u uvu. Bio sam *vi enje*. Glas je rekao da kretanje stvara pritisak. Kretao sam se zajedno sa don Huanom i Henarom. Osetio sam slab udar, kao da sam probio papirnatu prepreku i našao se licem u lice sa luminiscentnim svetom. Svetlost je zra ila odasvud, ali nije bleštala. Bilo je to kao da samo što se Sunce nije razbukvalo iza nekakvih belih prozra nih oblaka. Gledao sam dole u izvor svetlosti. Bio je to prekrasan prizor. Nije bilo zemlje, samo neki beli oblaci i svetlost. I mi smo hodali po oblacima.

Onda me je nešto ponovo zarobilo. Išao sam ukorak sa dva svetlosna mehura sa strane. Oni su postepeno po eli da gube sjaj, zatim su postali neprozirni, i konačno su to bili don Huan i Henaro. Hodali smo pustom stranom ulice, podalje od glavnog trga. Onda smo krenuli nazad.

»Henaro ti je upravo pomogao da centriráš svoja zračenja sa onim zračenjima na veliko koja pripadaju drugom pojasu«, rekao mi je don Huan. »Centriranje mora da bude vrlo miran, neprimetan in. Bez odletanja, bez velike larme.«

Rekao je da se trezvenost koja je potrebna da bi skupna tačka mogla da centrirá druge svetove nešto što ne može improvizovati. Trezvenost treba da sazri i postane sila za sebe, pre nego što ratnici bez rizika probiju prepreku opažanja.

Prilazili smo glavnom trgu. Henaro nije rekao ni reči. Hodao je utke, kao da se zaneo u misli. Upravo pre nego što smo stigli na trg, don Huan je rekao da Henaro hoće da mi pokaže još jednu stvar: da je položaj skupne tačke sve, i da je svet koji zbog njega opažamo toliko stvaran da ne ostavlja prostor ni za šta drugo sem stvarnosti.

»Henaro će pustiti svoju skupnu tačku da centrirá drugi svet samo za tvoju dobrobit«, rekao mi je don Huan. »I onda će ti shvatiti da, dok ga on opaža, sila njegovog opažanja ne može ostaviti mesta ni za šta drugo.«

Henaro je išao ispred nas, i don Huan mi je naredio da kolotam o čemu ima u smeru suprotnom od kretanja kazaljke na satu, dok gledam Henara, da bih izbegao da me odvuče sa sobom. Poslušao sam ga. Henaro je bio na pet ili šest stopa od mene. Iznenada je njegovo obličje postalo difuzno i u jedan mah nestao je kao dašak vetra.

Razmišljao sam o naučno-fantastičnim filmovima koje sam gledao i pitao se da nismo možda, i nesvesno, svesni svojih mogućnosti.

»U ovom trenutku Henaro je od nas odvojen snagom opažanja«, tiho je rekao don Huan. »Kada skupna tačka skupi svet, taj svet je celokupan. To je bilo u do

na koje su nabasali novi vidovnjaci i nikad nisu shvatili šta je to bilo: svest zemlje može nam dati podršku da centriramo druge velike pojaseve zračenja, i snaga te nove centriranosti ini da svet išezava.

»Svaki put kad bi stari vidovnjaci stvorili novo centriranje, verovali su da su se spustili u dubine ili se popeli na nebo. Nikad nisu saznali da svet nestaje kao mehur od sapunice kada nas nova potpuna centriranost navede da opažamo drugi celokupan svet.«

14 KOTRLJAJU A SILA

Don Huan se taman spremao da po ne svoje objašnjenje ume a svesti, ali se predomislio i ustao. Sedeli smo u velikoj sobi promatraju i trenutak tišine.

»Ho u da pokušaš da *vidiš* Orlova zra enja«, rekao je. »Da bi to postigao, prvo moraš da pomeraš svoju skupnu ta ku sve dok ne *vidiš* ljudsku ahuru.«

Hodali smo od ku e prema centru grada. Seli smo na jednu praznu ugla anu klupu u parku pred crkvom. Bilo je rano popodne; sun an vetrovit dan i mnoštvo ljudi koji su se gurali okolo.

Ponovio je, kao da pokušava da to silom utisne u mene, da je centriranost jedinstvena sila jer ili pomaže da se skupna ta ka pokrene, ili je održava zalepljenu na njenom uobi ajenom položaju. Onaj vid centriranosti koji ta ku zadržava nepomi no, rekao je, jeste *volja*; a vid koji je pokre e je *namera*. Primetio je da je jedna od najnametljivijih misterija kako se *volja*, bezli na sila centriranosti pretvara u *nameru*, personalizovanu silu, kojom raspolaze svaki pojedinac.

»Naj udniji deo ove misterije je što se promena tako lako postiže«, nastavio je. »Ali ono što nije tako lako jeste da sebe uverimo da je promena mogu a. Tu, upravo tu je utvr iva osigura a. Treba da budemo uvereni. A niko od nas to ne želi da bude.«

Tada mi je rekao da sam u stanju najoštrije svesti, i da je mogu e da *namerom* navedem svoju skupnu

ta ku da se pomeri dublje u svoju levu stranu, u *položaj sanjanja*. Rekao je da ratnici ne bi trebalo nikad da pokušavaju *vi enje* osim ukoliko nisu potpomognuti *sanjanjem*. Dokazivao sam kako jedna od svojih ja ih strana nije da zaspim na javnom mestu.

Razjasnio je svoju izjavu rekavši da pokrenuti skupnu ta ku sa njenog prirodnog mesta i zadržati je u vršenju na novom položaju zna i da ovek spava; vremenom, vidovnjaci nau e da spavaju a da se ipak ponašaju kao da im se ništa ne dešava.

Posle kra eg vremena dodao je da radi *vi enja* ljudske ahure ovek treba da zuri u ljude otpozadi, dok se udaljavaju. Beskorisno je zuriti u ljude spreda, jer jajolika ljudska ahura s lica ima odbrambeni štit, koji vidovnjaci nazivaju odbrambena plo a. To je jedan gotovo neprobojan, nedostupan oklop koji nas itavog života štiti od juriša naro ite sile koja poti e iz samih zra enja.

Tako e mi je rekao da se ne iznenadim ako mi se telo uko i, kao da se smrzlo; rekao je da u se ose ati vrlo nalik nekom ko stoji usred sobe i gleda kroz prozor na ulicu, i da je brzina od klju ne važnosti, jer e se ljudi kretati krajnje brzo ispred prozora mog *vi enja*. Onda mi je rekao da opustim miši e, isklju im unutrašnji dijalog, i dozvolim da moja skupna ta ka odluta pod uticajem unutrašnje tišine. Poterao me je da se blago ali vrsto pljesnem s desne strane, izme u bedrene kosti i grudnog koša.

Uradio sam to tri puta i vrsto zaspao. Bilo je to naj udnije stanje sna. Telo mi je spavalo, ali ja sam bio savršeno svestan svega što se dešavalo. Mogao sam da ujem kako mi don Huan govori i mogao sam da pratim svaku njegovu primedbu kao da sam budan, a ipak nisam uopšte mogao da pokrenem telo.

Don Huan je rekao da e jedan ovek pro i pored prozora mog *vi enja* i da treba da pokušavam da ga *vidim*. Bezuspešno sam pokušavao da okrenem glavu i tada se pojavio svetao jajolik oblik. Bio je blistav. Obuzelo me je strahopoštovanje prema tom prizoru, i

pre nego što sam se povratio od iznena enja, nestao je. Otplovio je, skaku u i gore-dole.

Sve je bilo tako iznenadno i tako brzo da sam se ose ao nestrpljiv i frustriran. Ose ao sam da po injem da se budim. Don Huan mi je ponovo govorio i terao me da se opustim. Rekao je da nemam prava ni vremena da budem nestrpljiv. Iznenada, drugo svetlosno bi e se pojavilo i otišlo. Izgledalo je kao da se sastoji od belog fluorescentnog runa.

Don Huan mi je šapnuo na uho da, ukoliko želim, moje o i mogu da uspore sve na šta se usredsrede. Onda me je upozorio da dolazi još jedan ovek. Shvatio sam u tom asu da postoje dva glasa. Prvi, koji sam upravo uo, bio je isti onaj koji me je ukorio da budem strpljiv. Taj je bio don Huanov. Drugi, onaj koji mi je rekao da upotrebim o i kako bih usporio kretanje, bio je glas *vi enja*.

Tog popodneva *video* sam deset svetlosnih bi a u usporenom kretanju. Glas *vi enja* me je vodio da se u njima osvedo im o svemu što mi je don Huan pri ao o sjaju svesti. Postojao je uspravan pojas sa ja im ilibarnim sjajem na desnoj strani tih jajolikih svetlosnih stvorenja, oko jedne desetine celog obima ahure. Glas je rekao da je to ljudski pojas svesti. Glas je ukazao na jednu ta ku na ljudskom pojasu, na ta ku snažnog sjaja; bila je visoko na duguljastim oblicima, skoro na njihovoj ubi, na površini ahure; glas je rekao da je to skupna ta ka.

Kada sam *video* svako svetlosno stvorenje sa strane sa ta ke gledišta njegovog tela, njegov jajasti oblik bio je kao ogroman asimetri an jo-jo koji stoji ivicom nagnut napred, ili kao jedna skoro okrugla poklopljena inija koja se oslanja na stranu. Deo koji je izgledao kao poklopac bio je prednja plo a; bio je možda debeo kao jedna polovina itave ahure.

Nastavio bih *vi enje* tih stvorenja, ali je don Huan rekao da sada treba da zurim u ljude su elice i da neprekidno zurim sve dok ne probijem prepreku i ne vidim zra enja.

Postupio sam po njegovom nare enju. Skoro trenutno *video* sam najbriljantniji skup živih, silovitih svetlosnih vlakana. To je bio zaslepljuju i prizor koji je odmah poremetio moju ravnotežu. Pao sam na betonsku stazu, na stranu. Odatle sam *video* kako se silovita svetlosna vlakna umnožavaju. Prskala su i milijarde drugih vlakana izlazile su iz njih. Ali se vlakna, iako su bila silovita, na neki na in nisu mešala sa onim što obi no vidim. Mnoštvo ljudi išlo je u crkvu. Više ih nisam *video*. Oko klupe je bilo svega nekoliko žena i muškaraca. Hteo sam da svoje o i usredsredim na njih, ali umesto toga primetio sam kako se jedno od tih svetlostih vlakana iznenada izobli ilo. Postalo je kao vatrena lopta od oko sedam stopa u pre niku. Zakotrljala se na mene. Prvo sam nagoniski poželeo da joj se sklonim s puta. Pre nego što sam mogao da pokrenem i jedan miši , lopta me je pogodila. Osetio sam to tako jasno kao da me je neko blago udario u stomak. Trenutak kasnije još jedna vatrena lopta me je pogodila, sada sa primetno više snage, a tada me je don Huan šakom zaista jako udario po obrazu. Sko io sam nehoti no i izgubio iz vida svetlosna vlakna i balone koji su naletali na mene.

Don Huan je rekao da sam uspešno podneo svoj prvi kratak susret sa Orlovim zra enjima, ali da je nekoliko nasrtaja prebaciva a opasno otvorilo moju pukotinu. Naglasio je da se lopte koje su me pogodile zovu kotrljaju a sila, ili prebaciva .

Vratili smo se u njegovu ku u, mada se ne se am kako i kada. Proveo sam nekoliko sati u nekoj vrsti stanja polusna. Don Huan i ostali vidovnjaci iz njegove grupe davali su mi da pijem ogromne koli ine vode. Tako e su me nakratko potapali u kadu ledene vode.

»Da li su ta vlakna koja sam *video* bila Orlova zra enja?« pitao sam don Huana.

»Da. Ali ti ih nisi stvarno *video*«, uzvratio je. » im si po eo da ih *vidiš* prebaciva te je zaustavio. Da si ostao samo još trenutak, zbrisao bi te.«

»Šta je ta no prebaciva ?« upitao sam.

»To je sila iz Orlovih zra enja«, rekao je. »Neprekidna sila koja nas udara svakog trena u našem životu. Smrtonosna je kada se *vidi*, ali ina e, u obi nim okolnostima, mi je nismo svesni, jer imamo zaštitna polja. Mi smo obuzeti interesovanjima koja upošljavaju svu našu svest. Zabrinuti smo za naš položaj, naše posede. Ti oklopi, me utim, ne drže prebaciva a na rastojanju, ali nas jednostavno spre avaju da ga neposredno *vidimo*, spre avaju i tako da nas povredi strah kad *vidimo* vatrene lopte koje nas udaraju. Štitovi su nam velika pomo i velika smetnja. Oni nas smiruju i istovremeno nas varaju. Daju nam lažno ose anje sigurnosti.«

Upozorio me je da e do i trenutak u mom životu kada u biti bez ikakvog oklopa, neprekidno prepušten milosti prebaciva a. Rekao je da je to jedno od neizbežnih stanja u životu ratnika, poznato kao gubljenje ljudskog oblika.

Pitao sam ga da mi jednom za svagda objasni šta je to ljudski oblik i šta zna i izgubiti ga.

Odgovorio mi je da vidovnjaci opisuju ljudski oblik kao mo nu silu centriranosti zra enja upaljenih od sjaja svesti ta no na onom mestu na kome je prirodno u vrš ena ljudska skupna ta ka. To je sila koja nas ini li nostima. Tako, biti osoba, zna i biti nateran da se udružiš sa tom silom centriranosti i da se udružiš sa ta nim mestom gde se ona stvara.

Zbog njihovih delatnosti, u jednom trenutku skupne ta ke ratnika odlutaju nalevo. To je trajno pomeranje, a rezultat toga je neuobi ajeno ose anje povu enosti, ili kontrole, ili ak napuštenosti. To zanošenje skupne ta ke zahteva novu centriranost zra enja. To je po etak niza ve ih pomeranja. Vidovnjaci su veoma zgodno to pomeranje nazvali gubljenjem ljudskog oblika, jer ozna ava neumoljivo kretanje skupne ta ke sa njenog prvobitnog boravišta, koje se završava nepovratnim gubljenjem naše vezanosti za silu koja od nas ini osobe.

Tada je od mene zahtevao da opišem sve pojediniosti o vatrenim loptama kojih se mogu setiti. Rekao

sam mu da sam ih *video* tako kratko, da nisam siguran da mogu potanko da ih opišem.

Ukazao je da je *vi enje* eufemizam za premeštanje skupne tačke, i da u ako svoju premestim više na-levo, imati jasnu sliku vatrenih lopti, sliku koju u tada mo i da opišem onako kako sam ih upamtio.

Pokušao sam da pojasnim sliku, ali nisam mogao, tako sam opisao ono što sam upamtio.

Slušao me je pažljivo, a onda me je terao da se setim da li su to bile lopte ili krugovi vatre. Rekao sam mu da se ne se am.

Rekao je da su te vatrene lopte od ključne važnosti za ljudska bića jer su one izraz sile koja se u svakoj pojedinosti tiče života i smrti, koju novi vidovnjaci zovu kotrljajuća sila.

Pitao sam ga da objasni šta je mislio pod tim sve pojedinosti života i smrti.

»Kotrljajuća sila je sredstvo preko koga Orao prenosi život i svest za uvanje«, rekao je. »Ali to je tako e sila koja, da kažem, naplaćuje raćune. Ona sva živa bića navodi da umru. To što si danas *video*, stari *vidovnjaci* su zvali prebaciva.«

Rekao je da ga vidovnjaci opisuju kao jedan beskrajan lanac prstenova duginih boja, ili vatrenih lopti, koji se neprekidno kotrljaju na živa bića. Svetlosna organska bića se sudaraju sa kotrljajućom silom, sve do dana kada se sila pokaže prejakom za njih i stvorenja konačno dožive slom. Stari vidovnjaci su bili hipnotisani prizorom, kada su *videli* kako ih potom prebaciva kotrlja do Orlovog ključa, da budu proždriani. To je bio razlog što su ga nazvali prebaciva.

»Rekao si da je to prizor koji hipnotiše. Da li si ga ti *video* kako prebacuje ljudska bića?« pitao sam.

»Sigurno da sam ih *video*«, odgovorio je, i nakon pauze dodao, »ti i ja smo ih *videli* nedavno u Meksiko Siti.«

Njegova tvrdnja je bila takva izmišljotina da sam morao da mu kažem kako ovog puta greši. Nasmejao se i podsetio me na onaj čas kada smo sedeli na klupi u Alameda parku u Meksiko Siti, i bili svedoci smrti

jednog oveka. Rekao je da sam taj događaj zadržao u svakodnevnom sećanju a isto tako i u zračenjima moje leve strane.

Dok mi je don Huan govorio, osećao sam da se nešto u meni postepeno razjašnjava, i mogao sam izvanredno jasno da vidim itav događaj u parku. Ovek je ležao na travi a tri policajca su stajala kraj njega ne dozvoljavaju i posmatračima da priđu. Jasno sam se sećao da me je don Huan udario po leđima da bi mi promenio nivo svesti. I tada sam *video*. Moje *viđenje* nije bilo savršeno. Nisam mogao da se oslobodim prizora iz sveta svakodnevnog života. Na kraju je ispala mešavina vlakana najdivnijih boja postavljenih preko zgrada i saobraćaja. Vlakna su zapravo bili zraci obojene svetlosti koji su poticali odozgo. Bili su živi iznutra; bili su sjajni i buktali su od energije.

Kada sam pogledao samrtnika, *video* sam ono o čemu je don Huan govorio; nešto što se odjednom kao vatreni krugovi ili lopte osušene trave, u duginim bojama, kotrljalo gde god bih usmerio pogled. Krugovi su se kotrljali na ljude, na don Huana, na mene. Osećao sam ih u stomaku i pripala mi je muka.

Don Huan mi je rekao da u žižu stavim umiruće oveka. *Video* sam kako se u jednom trenutku uvija, kao što se uvija crv na dodir. Usijani krugovi su ga odgurivali u stranu, kao da su ga sklanjali sa svog veličanstvenog nepromenljivog puta.

Nije mi se svidelo to osećanje. Nisam se bojao vatrenih krugova; nisu ulivali poštovanje, niti su bili zlokobni. Nisam se osećao bolesno niti mračno. Krugovi su više izazivali gađenje. Osećao sam ih stomačnom dupljom. Takvu sam odvratnost osećao tog dana.

Sećanje na njih ponovo je u potpunosti prizvalo osećanje nelagodnosti koje sam iskusio u toj prilici. Don Huan se, tome što je meni bilo loše, smejao dok nije ostao bez daha.

»Ti si momak koji toliko preteruje«, rekao je. »Kotrljaju a sila nije toliko loša. Ona je divna, u stvari. Neki vidovnjaci preprici avaju da se prema njoj otvaramo. Stari vidovnjaci su se tako i otvorili prema njoj,

ali iz razloga i u svrhu vo enu uglavnom samovažnoš u i opsednutoš u.

»Novi vidovnjaci su se, s druge strane, sprijateljili s njom. Zbližili su se s tom silom postupaju i s njom bez imalo samovažnosti. Rezultat je zapanjuju i.«

Rekao je da je pokretanje skupne ta ke sve što je potrebno da se ovek otvori prema kotrljaju oj sili. Kazao je da ako se sila *vidi* oprezno, postoji minimalna opasnost. Situacija koja je krajnje opasna, me utim, jeste nenamerno pokretanje skupne ta ke zbog, na primer, fizi kog umora, emocionalne iscrpljenosti ili prosto manje emocionalne ili fizi ke krize kao što je prestrašenost ili pijanstvo.

»Kada se skupna ta ka pomeri nenamerno, kotrljaju a sila slama oveka«, nastavio je. »Mnogo puta sam govorio o pukotini koju ovek ima ispod pupka. Ona nije stvarno ispod samog pupka, ve je na ahuri, u visini pupka. Pukotina je više kao udubljenje, prirodna udolina u ina e glatkoj ahuri. Prebaciva nas neprekidno udara baš tu, i tu se ahura lomi.«

Nastavio je da objašnjava kako je, kada je pomeranje skupne ta ke malo, pukotina vrlo mala, ahura se brzo oporavi, i ljudi dožive ono što je svako kad tad doživeo: mrlje boja i iskrivljeni oblici koji ostaju ak i kad zatvori o i.

Ako je pomeranje znatno, i pukotina je šira i da bi se ahura popravila potrebno je vreme, kao kod ratnika koji bez svrhe koriste biljke mo i da bi namamili to pomeranje ili kod ljudi koji uzimaju droge i nesvesno rade to isto. U takvim slu ajevima ljudi osejaju ko enje i hladno u; teško govore i ak teško misle; kao da su se smrzli iznutra.

Don Huan je rekao da u slu ajevima kada se skupna ta ka pokrene drasti no, kao posledica ranjavanja ili smrtonosne bolesti, kotrljaju a sila pravi pukotinu duž itave ahure; ahura se slomi i skvr i, i pojedinac umire.

»Da li voljna pokretanja tako e prave takve pukotine?« pitao sam.

»Ponekad«, odgovorio je. »Mi smo zaista krhki. Kako nas prebaciva stalno udara, smrt u nas stiže

kroz pukotinu. Smrt je kotrljaju a sila. Kada uo i slabost u pukotini svetlosnog bi a, ona ga automatski lomi i tera da smalakše.«

»Da li sva živa bi a imaju pukotinu?« pitao sam.

»Svakako«, odgovorio je. »Kad je ne bi imala, umrla bi. Pukotine se razlikuju, me utim, po veli ini i sastavu. Ljudska pukotina je zdepasto udubljenje veli ine pesnice, vrlo krhkog i ranjivog sastava. Pukotine drugih organskih bi a su vrlo sli ne ljudskoj; neke su ja e od naših, druge su slabije. Ali pukotina neorganskih bi a je sasvim druk ija. Više je nalik dugoj niti, kao svetlosni konac; stoga su neorganska bi a beskrajno trajnija od nas.

»Ima ne eg prokleta privla nog u dugove nosti tih stvorenja, i stari vidovnjaci nisu mogli da odole da ih ta privla nost ne zanese.«

Rekao je da ista sila može da proizvede dva sasvim suprotna svojstva. Stare vidovnjake je kotrljaju a sila porobila, a novi vidovnjaci su nagra eni za svoj naporan rad darom slobode. Zbližavanjem sa kotrljaju om silom preko ume a *namere* novi vidovnjaci, u datom asu, otvaraju svoje ahure i sila ih preplavi namesto da ih kotrlja kao uvijene crve. Krajnji rezultat je njihovo trenutno i potpuno raspadanje.

Postavljao sam mu mnoga pitanja o opstanku svesti nakon što svetlosno bi e proguta unutrašnji oganj. Nije odgovarao. Samo se prigušeno smejao, slegao ramenima i nastavio da pri a kako je stare vidovnjake opsednutost prebaciva em zaslepila drugom stranom te sile. Novi vidovnjaci su, zbog uobi ajenog temeljitog odbacivanja nasle a, otišli u drugu krajnost. U po etku su potpuno odbijali da svoje *vi enje* usmere na prebaciva a; dokazivali su da je potrebno da shvate silu zračenja na veliko s aspekta onoga koji život daje i krotitelja svesti.

»Shvatili su da je beskrajno lakše da se nešto sruši«, nastavio je don Huan, »nego da se izgradi i održava. Da se život otkotrlja nije ništa u pore enju sa tim da se on i neguje. Dakako, u tom pogledu novi vidovnjaci nisu bili u pravu, ali su blagovremeno ispravili grešku.«

»U emu nisu bili u pravu, don Huane?«

»Zabluda je kada se bilo šta izdvoji da bi se *videlo*.

U po etku su novi vidovnjaci radili sasvim suprotno od onoga što su radili njihovi prethodnici. Oni su jednaku pažnju usmerili na drugu stranu prebaciva a. Ono što im se desilo bilo je jednako užasno ako ne i gore, kao i ono što se desilo starim vidovnjacima. Glupo su umirali, kao što umiru prose ni ljudi. Nisu posedovali misterioznost niti opakost starih vidovnjaka, niti su tragali za slobodom današnjih vidovnjaka.

»Oni prvi novi vidovnjaci služili su svima. Pošto su svoje vi enje *usmerili* na onu stranu zra enja gde je život, ispunjavali su ih ljubav i pažljivost. Ali to ih nije sa uvalo od kotrljanja. Bili su ranjivi baš kao i stari vidovnjaci, koje je okupiralo mra njaštvo.«

Rekao je da je za savremene vidovnjake bilo nezamislivo da se posle disciplinovanog života i teškog rada nasu u kao oni ljudi koji nikad u životu nisu imali trenutak ispunjenja.

Don Huan je rekao da su novi vidovnjaci shvatili, pošto su ponovo prihvatili nasle e, da je znanje starih vidovnjaka o kotrljaju o j sili bilo potpuno; u jednom trenutku su stari vidovnjaci zaklju ili da, u stvari, postoje dva razli ita vida iste sile. Vid prebacivanja odnosi se isklju ivo na uništenje i smrt. Kružni vid je, s druge strane, ono što uva život i svest, ispunjenje i svrhu. Odabrali su, me utim, da se bave isklju ivo onim prvim.

»Zure i u grupama, novi vidovnjaci su mogli da *vide* razdvojenost izme u tih dvaju vidova«, objasnio je. »*Videli* su da su obe sile združene, ali da nisu jedno. Kružna sila stiže nam malo pre sile prebacivanja; toliko su blizu jedna drugoj da izgledaju kao da su jedno.«

»Nazvali su je kružnom silom jer dolazi u prstevima, kon astim obru ima svih duginih boja — zaista je vrlo osetljiva pojava. I isto kao sila prebacivanja, ona neprekidno udara sva živa bi a, ali iz drugog razloga. Udara ih da im da snagu, pravac, svest; da im da život.«

»Novi su vidovnjaci otkrili da je ravnoteža tih dveju sila u svakom živom bi u veoma osetljiva«, na-

stavio je. »Ako u bilo kom asu pojedinac oseti da sila prebacivanja udara ja e od kružne, to zna i da je ravnoteža poreme ena; od tad pa nadalje sila prebacivanja udara sve ja e i ja e, dok ne slomi pukotinu živog bi a i dovede do toga da ono umre.«

Dodao je da iz onoga što sam nazvao vatrenim loptama nastaje jedan obru u duginim bojama, ta ne veli ine tih živih bi a, bilo oveka, drveta, mikroba ili saveznika.

»Da li postoje krugovi razli ite veli ine?« pitao sam.

»Nemoj tako bukvalno da shvataš«, pobunio se. »Ne postoje prsteni o kojima bi vredelo pri ati, samo kružna sila koja vidovnjacima koji je *sanjaju* daje ose anje prstenova. Niti ima razli itih veli ina. To je nedeljiva sila koja odgovara svim živim bi ima, organskim i neorganskim.«

»Zašto su se stari vidovnjaci usmerili na silu prebacivanja?« pitao sam.

»Zato što su verovali da im život zavisi od toga da li e je *videti*«, odgovorio je. »Bili su sigurni da e im *vi enje* pružiti odgovore na prastara pitanja. Vidiš, smatrali su da e ako razotkriju tajne kotrljaju e sile, biti neranjivi i besmrtni. Tužno je što su oni u potpunosti razotkrili tajne a ipak nisu bili neranjivi niti besmrtni.«

»Novi vidovnjaci su sve promenili shvativši da je uzaludno žudeti za besmrtnoš u dok god ovek ima ahuru.«

Don Huan je objasnio da stari vidovnjaci o igledno nikad nisu shvatili da je ljudska ahura prijem iva i da ne može ve ito da otrpi juriš kotrljaju e sile. Uprkos svem znanju koje su nakupili, na kraju sigurno nisu doživeli bolji, a možda su doživeli i mnogo gori kraj od prose nih ljudi.

»Kako su to umirali gore nego prose ni ljudi?« upitao sam.

»Njihovo ogromno znanje ih je nateralo da zdravo za gotovo uzmu da je njihov izbor bio potpuno ispravan. Tako su odlu ili da žive po svaku cenu.«

Don Huan me je pogledao i nasmešio se. Teatralnom pauzom hteo je da mi saopšti nešto što nisam mogao da doku im.

»Odlu ili su da žive«, ponovio je. »Baš kao što su odabrali da postanu drve e da bi sakupili svetove tih gotovo nedostižnih velikih pojaseva.«

»Kako to misliš, don Huane?«

»Mislim da su kotrljaju u silu iskoristili da svoje skupne ta ke pomere u nezamislive *položaje sanjanja*, umesto da ih puste da se otkotrljaju u kljun Orla, da bi bile proždrene.«

15 IZAZIVA I SMRTI

Stigao sam u Henarovu ku u oko dva po podne. Don Huan i ja bili smo obuzeti razgovorom, a onda me je don Huan naveo da se pomerim u povišenu svest.

»Evo nas opet sva trojica zajedno, baš kao i onog dana kada smo otišli na onu zaravnjenu stenu«, rekao je don Huan. »A ve eras emo još jednom otputovati u tu oblast.«

»Sada imaš dovoljno znanja da izvla iš vrlo ozbiljne zaklju ke o tom mestu i njegovom delovanju na svest.«

»Šta je s tim mestom, don Huane?«

»No as eš otkriti neke jezive injenice do kojih su došli stari vidovnjaci o kotrljaju oj sili; i *vide eš* šta sam hteo da kažem kada sam ti rekao da su stari vidovnjaci odabrali da žive po svaku cenu.«

Don Huan se okrenuo prema Henaru, koji samo što nije zaspao. Prodrmao ga je.

»Zar ti se ne ini, Henaro, da su stari vidovnjaci bili užasni ljudi?« upitao ga je don Huan.

»Sto posto«, rekao je Henaro odrešito, a onda kao da je po eo da ga savladava premor.

Glava mu je pala na grudi. U tren oka je zaspao, glave umorno spuštene na grudi. Hrkao je.

Hteo sam glasno da se nasmejem. Ali, onda sam primetio da Henaro bulji u mene, kao da spava otvorenih o iju.

»Oni su bili toliko užasni ljudi da su izazivali ak i smrt«, dodao je Henaro ne prestaju i da hr e.

»Zar te ne kopka da saznaš kako su ti užasni ljudi izazivali smrt«, upitao me je don Huan.

Izgledalo je da me podsti e da zatražim primer njihove grozote. Zastao je i pogledao me sa sjajem iš e kivanja u o ima, kako mi se inilo.

» ekaš da te pitam za primer, zar ne?« rekao sam.

»Ovo je veliki trenutak«, rekao je tapšu i me po le ima i smeju i se. »Moj dobrotvor me je na ovom mestu držao u neizvesnosti da sam se vrteo na sedištu od nestrpljenja. Zamolio sam ga da mi pruži primer, i on je to uradio; sad u i ja tebi da pokažem jedan primer hteo ti to ili ne.«

»Šta eš da uradiš?« upitao sam, toliko uplašen da su mi se creva zavezala u vor a glas drhtao.

Potrajalo je prili no dok don Huan nije prestao da se smeje. Svaki put kada bi po eo da govori, spopao bi ga smeh pra en kašljem.

»Kao što ti je Henaro rekao, stari vidovnjaci su bili užasni ljudi«, rekao je brišu i o i. »Postojalo je nešto što su želeli da izbegnu po svaku cenu: nisu želeli da umru. Možeš da kažeš da ni prose an ovek tako e ne želi da umre, ali stari vidovnjaci su, u odnosu na prose nog oveka bili u prednosti što su imali koncentraciju i disciplinu koje su potrebne da se *namerom* odagnaju stvari i, zapravo, oni su *namerom* odagnali smrt.«

Zastao je i pogledao me uzdignutih obrva. Rekao je da zaostajem i da ne postavljam pitanja kao obi no. Napomenuo sam kako mi je jasno da me on navodi da pitam da li su stari vidovnjaci uspeli da odagnaju smrt *namerom*, ali da mi je on sam rekao da ih njihovo znanje o prebaciva u nije spasio od umiranja.

»Oni su uspeli da *namerom* odaganju smrt,« rekao je, izgovaraju i re i naro ito pažljivo. »Ali ipak su morali da umru.«

»Kako su *namerom* odbili smrt?« upitao sam.

»Posmatrali su svoje saveznike«, rekao je, »i pošto su *videli* da su oni živa bi a mnogo otpornija na kotr-

ljaju u silu, nastojali su da se ugledaju na svoje saveznike.«

Stari vidovnjaci su shvatili, objašnjavao je don Huan, da samo organska bi a imaju otvor koji li i na zdelu. Otvor je zbog svoje veli ine, oblika i krhkosti idealan da ubrza pucanje i raspadanje svetle e školjke, kada ga napada kotrljaju a sila. Saveznici, s druge strane, imaju samo liniju umesto otvora, koja ima tako malu površinu da su prakti no bezbedni od kotrljaju e sile, gotovo besmrtni. Njihove ahure mogu skoro neograni eno da podnose napade prebaciva a, jer mu otvor veli ine ljudske vlasi ne odgovara.

»Stari vidovnjaci su razvili najbizarnije tehnike da bi zatvorili svoje otvore«, nastavio je don Huan. »Bili su sasvim u pravu kada su pretpostavili da je otvor oblika posekotine otporniji nego zdelast otvor.«

»Da li te tehnike još uvek postoje?« upitao sam.

»Ne, ne postoje«, rekao je. »Ali postoje neki od vidovnjaka koji su ih koristili.«

Iz nepoznatih razloga, to što je izjavio izazvalo je kod mene reakciju pravog pravcatog užasa. Disanje mi se istog trena poremetilo i nisam mogao da kontrolišem njegov ubrzani ritam.

»Oni su i dan-danas živi, zar ne Henaro?« upitao je don Huan.

»Apsolutno«, promrmljao je Henaro, iako je izgledalo da vrsto spava.

Upitao sam don Huana da li zna razlog što sam se toliko uplašio. Podsetio me je na prethodnu priliku, kada su me u toj sobi upitali da li prime ujem udna stvorenja koja su ušla im je Henaro otvorio vrata.

»Tog dana je tvoja skupna ta ka otišla vrlo duboko u levu stranu i skupila zastrašuju i svet«, nastavio je. »Ali to sam ti ve rekao; no, ti se ne se aš da si otišao pravo u neki vrlo udaljen svet i da si se tamo upišao od straha.«

Don Huan se okrenuo prema Henaru, koji je mirno hrkao potpuno opružen.

»Zar se nije upišao od straha, Henaro?« upitao je.

»Sto posto se upišao«, promrmljao je Henaro i don Huan se nasmejao.

»Ho u da znaš da te mi ne krivimo što se plašiš«, nastavio je don Huan. »I nas same izazivaju neki od postupaka starih vidovnjaka. Siguran sam da ti je do sada postalo jasno da je ono ega ne možeš da se setiš u onoj no i bilo tvoje *vi enje* starih vidovnjaka koji su još živi.«

Hteo sam da se pobunim da ništa ne shvatam, ali nisam mogao da pustim glasa od sebe. Morao sam više puta da pro istim grlo pre no što sam uspeo da izgovorim i jednu re . Henaro je ustao i blago me tapšao po le ima, niže vrata, kao da sam se gušio.

»Imaš u grlu žabu«, rekao je.

Zahvalio sam mu se jako piskavim glasom.

»Ne, mislim da je re o piletu«, dodao je i spustio se da spava.

Don Huan je rekao da su se novi vidovnjaci pobunili protiv svih tih bizarnih praksi starih vidovnjaka i da su ih proglasili ne samo za beskorisne ve i kao štetne za naše celokupno bi e. Oni su ak otišli toliko daleko da su ove tehnike isklju ili iz svega što su u ili novi ratnici; i ove prakse se uopšte ne pominju generacijama unazad.

Tek je po etkom osamnaestog veka nagual Sebastijan, koji je pripadao istoj lozi naguala kao i don Huan, ponovo otkrio postojanje tih tehnika.

»Kako ih je otkrio ponovo?« uiptao sam.

»Bio je izvanredan *traga* , i zbog svoje besprekornosti imao je priliku da nau i uda«, odgovorio je don Huan.

Rekao je da je jednog dana nagual Sebastijan, spremaju i se da radi svoj svakodnevni posao — bio je crkvenjak u katedrali u gradu gde je živeo — našao na vratima crkve sredove nog Indijanca koji je izgleda bio u velikoj nevolji.

Nagual Sebastijan je prišao oveku i upitao ga da li mu je potrebna pomo . »Potrebno mi je nešto energije da zatvorim svoj otvor«, rekao mu je ovek glasno i jasno. »Da li bi mi ti dao nešto svoje energije?«

Don Huan je rekao da se pri a kako se nagual Sebastijan zabezeknuo. Nije znao o emu taj ovek

pri a. Predložio je Indijancu da ga odvede parohu. ovek je izgubio strpljenje i ljutito optužio naguala Sebastijana da vrda. »Potrebna mi je tvoja energija jer si ti nagual«, rekao je. »Po imo tiho.«

Nagual Sebastijan je podlegao magi noj mo i stranca i krotko je pošao u planine s njim. Kada se vratio, ne samo što je druk ije gledao na stare vidovnjake ve je do tan ina poznavao njihove tehnike. Taj stranac je bio jedan od starih Tolteka. Jedan od poslednjih preživelih.

»Nagual Sebastijan je otkrio uda o starim vidovnjacima«, nastavio je don Huan. »On je prvi saznao koliko su groteskni i izopa eni bili. Pre njega, o tome se znalo samo iz predanja.«

»Jedne no i moj dobrotvor i nagual Elijas su mi pokazali primer tih izopa enosti. U stvari, pokazali su meni i Henaru zajedno, pa je tako jedino ispravno da ti mi zajedno pružimo isti primer.«

Hteo sam da razgovaramo da bih odugovla io; trebalo mi je vremena da se smirim i da razmislim. Pre nego što sam bilo šta uspeo da kažem, don Huan i Henaro su me prakti no izvukli iz ku e. Pošli su prema istim onim brdima u koja smo odlazili i ranije.

Zaustavili smo se u podnožju velikog golog brda. Don Huan je pokazao prema nekim udaljenim planinama na jugu i rekao da izme u mesta na kome stojimo i prirodnog useka kroz jednu od tih planina, useka koji je izgledao kao otvorena usta, postoji najmanje sedam mesta na koja su stari vidovnjaci usmerili svu mo svoje svesti.

Don Huan je rekao da ti vidovnjaci nisu imali samo ogromno znanje i hrabrost ve su bili i krajnje uspešni. Dodao je da je njegov dobrotvor njemu i Henaru pokazao mesto na kome su se stari vidovnjaci, nošeni ljubavlju za životom, živi sahranili i zapravo odbili kotrljaju u silu *namerom*.

»Na tim mestima nema ni eg što bi zapelo za oko«, nastavio je. Stari vidovnjaci su bili obazrivi i nisu ostavljali tragove. To je obi an predeo. ovek mora da *vidi* da bi znao gde su ta mesta.«

Rekao je da ne želi da ide do udaljenih mesta, ali da e me odvesti na ono koje je najbliže. Navaljivao sam da mi kaže šta tražimo. Rekao je da emo da *vidimo* zakopane vidovnjake, i da zbog toga moramo da ostanemo dok se ne smra i, moramo da ostanemo zaklonjeni u nekom zelenom žbunju. Pokazao ga je; bilo je udaljeno možda pola milje, na jednoj strmoj padini.

Stigli smo do žbunja i *seli* što smo udobnije mogli. Vrlo tiho je po eo da objašnjava da su stari vidovnjaci, kako bi od zemlje dobili energiju, umeli da se na izvesno vreme zakopaju zavisno od toga šta su želeli da postignu. Što im je zadatak bio teži, duže su bili zakopani.

Don Huan je ustao i melodramati no mi pokazao jedno mesto udaljeno pet metara od nas.

»Dva stara vidovnjaka su tu zakopana«, rekao je. »Zakopali su se pre otprilike dve hiljade godina da izbegnu smrt, ne da bi pobjegli od nje, ve da bi joj prkosili.«

Don Huan je zamolio Henara da mi pokaže ta no mesto gde su stari vidovnjaci zakopani. Okrenuo sam se da pogledam Henara i shvatio da sedi pored mene i ponovo vrsto spava. Ali, na moje potpuno iznena enje, sko io je i zalajao kao pas i na sve etiri potrao do mesta koje je don Huan pokazivao. Tu je tr ao oko mesta savršeno imitiraju i psetance.

Njegova predstava je bila urnebesna. Don Huan se skoro srušio od smeha.

»Henaro ti je pokazao nešto izuzetno« rekao je don Huan, pošto se Henaro vratio do nas i ponovo zaspa. »Pokazao ti je nešto u vezi sa skupnom ta kom i *sanjanjem*. On sada *sanja*, ali može da dela kao da je sasvim budan i može da uje sve što kažeš. U takvom stanju može da uradi više nego da je budan.«

utao je malo kao da razmišlja šta da kaže. Henaro je ritmi no hrkao.

Don Huan je napomenuo da je njemu lako da nalazi mane u onome što su radili stari vidovnjaci, pa ipak morao je da prizna da mu nikad ne e dosaditi da ponavlja kako su udesna bila njihova postignu a. Re-

kao je da su oni do savršenstva shvatili zemlju. Ne samo što su otkrili i iskoristili podršku zemlje već su tako e otkrili da, ukoliko ostanu zakopani, njihove skupne ta ke centriraju zra enja koja su obi no van dohvata, i da takvo centriranje izaziva udnu i neobjašnjivu mogu nost zemlje da odbija neprekidne udare kotrljaju e sile. Stoga su razvili naj udnije složene tehnike da se zakopaju na izuzetno dug period vremena bez ikakve štete po sebe. Bore i se protiv smrti, nau ili su kako da te periode produže na milenijume.

Bio je obi an dan i no je brzo pala. Neprimetno, sve je utonulo u tamu. Don Huan je ustao i poveo mene i Henara, koji je hodao u snu, do jedne ogromne ravne, ovalne stene koja mi je privukla pogled im smo stigli na to mesto. Bila je nalik onoj zaravnjenoj steni koju smo ranije posetili, ali je bila ve a. Palo mi je na pamet da je ta tako ogromna stena tamo namerno postavljena.

»Ovo je još jedno mesto«, rekao je don Huan. »Ova velika stena je postavljena kao zamka, da privla i ljude. Uskoro eš znati zašto.«

Osetio sam kako mi drhtaji prolaze telom. Mislio sam da u pasti u nesvest. Znao sam pouzdano da je moja reakcija preterana, i hteo sam da kažem nešto o tome, ali je don Huan nastavio da pri a promuklim glasom. Rekao je da Henaro, pošto *sanja*, ima dovoljnu kontrolu nad svojom skupnom ta kom da je pomera dok ne stigne do odre enih zra enja koja e probuditi sve što je oko stene. Preporučio je da pokušam da pokrenem svoju skupnu ta ku, i pratim Henarovu. Rekao je da to mogu da uradim tako što u prvo da postavim svoju nepokolebljivu nameru da je pokrene i da u, kao drugo, pustiti da razvoj doga aja odredi gde da se pomeri.

Pošto je razmislio za trenutak, šapnuo mi je u uvo da se ne brinem oko procedura, jer se ve ina zaista neobi nih stvari koje se dešavaju vidovnjacima, pa i obi nim ljudima, dešava sama od sebe, uz samo malo uplitanje namere. U utao je za trenutak i zatim dodao da e za mene biti opasno to što e zakopani vidovnjaci neizbežno pokušati da me na smrt prestrave. Terao

me je da ostanem miran i da ne podlegnem strahu, ve da pratim Henarove pokrete.

Borio sam se o ajni ki da mi ne pripadne muka. Don Huan me je tapšao po le ima i rekao da sam u izigravanju nevinog posmatra a pravi profesionalac. Uveravao me je da ja ne odbijam svesno da dozvolim svojoj skupnoj ta ki da se pokrene, ve da svako ljudsko bi e to radi automatski.

»Nešto e te isprepadati namrtvo«, šapnuo je. »Nemoj da se predaš, jer, ako to uradiš, umre eš i ovi stari lešinari e se pogostiti tvojom energijom.«

»Hajdemo odavde«, moljakao sam, »zaista me više uopšte ne interesuje da vidim primer grotesknosti starih vidovnjaka.«

»Suviše je kasno«, rekao je Henaro, koji je potpuno budan stajao pored mene. » ak i kad bismo pokušali da odemo, dva vidovnjaka i njihovi saveznici bi te smaknuli na drugom mestu. Oni su nas ve okružili. Ta no je šesnaest svesti usredsre eno na tebe ovog trenutka.«

»Ko su oni«, šapnuo sam Henaru na uvo.

» etiri vidovnjaka i njihova svita«, odgovorio je. »Otkad smo stigli, svesni su da smo tu.«

Hteo sam da podvijem rep i da spašavam živu glavu, ali me je don Huan uhvatio za ruku i pokazao prema nebu. Primetio sam da je došlo do zna ajne promene u vidljivosti. Umesto potpune tame koja je do tada vladala, zavladao je ugodni sumrak praskozorja. Brzo sam odredio strane sveta. Nebo je na istoku bilo nesumnjivo svetlije.

Osetio sam pritisak oko glave. U ušima mi je zujalo. Istovremeno mi je bilo i hladno i vru e. Bojao sam se više nego ikad, ali najviše me je mu ilo teško ose anje poraza, ose anje da sam kukavica. Ose ao sam se bolesno i jadno.

Don Huan mi je šaputao na uvo. Rekao je da moram da budem oprezan, i da emo napad starih vidovnjaka osetiti svakog asa sva trojica.

»Možeš da se uhvatiš za mene, ako ho eš«, hitro je prošaputao Henaro, kao da ga je neko gonio.

Kolebao sam se za trenutak. Nisam hteo da don Huan poveruje kako se toliko bojim da mi je potrebno da se držim za Henara.

»Stižu!« rekao je Henaro glasnim šapatom. Svet mi se okrenuo naopako kada me je nešto zgrabilo za levi gležanj. Osetio sam hladno u smrti po itavom telu. Znao sam da sam nagazio na gvož a, možda na zamku za medvede. Sve mi je to proletelo kroz um pre nego što sam prodorno kriknuo, toliko jako koliki je bio moj strah.

Don Huan i Henaro su se glasno smejali. Stajali su mi sa obe strane, na oko metar udaljenosti, ali ja sam se bio toliko prepao da ih nisam ni prime i vao.

»Pevaj! Pevaj da spaseš goli život«, uo sam kako mi don Huan nare uje sasvim tiho.

Pokušao sam da oslobodim nogu. Onda sam osetio ubod, kao da su mi igle probadale kožu. Don Huan je stalno navaljivao da pevam. On i Henaro su po eli da pevaju jednu popularnu pesmicu. Henaro je izgovarao stihove, dok me je gledao sa razdaljine od jedva dva metra. Pevali su falš, hrapavim glasovima, i do te mere su izgubili dah i toliko su izašli iz raspona svojih glasova da sam se na kraju smejaao.

»Pevaj, ili eš poginuti«, rekao mi je don Huan.

»Hajde da napravimo trio«, rekao je Henaro, »peva emo bolero.«

Pridružio sam se u falš triju. Pevali smo popri li no dugo iz sveg glasa, kao pijanci. Osetio sam da eli ni stisak na mojoj nozi postepeno popušta. Nisam se usu vao da pogledam svoj lanak. U jednom trenutku sam ipak pogledao i shvatio da me ne drži klopka. Tamno, glavoliko obli je me je ujedalo!

Samo uz krajnje napore uspevao sam da se ne onesvestim. Osetio sam da mi pripada muka i automatski sam pokušao da se previjem, ali me je neko nadljudskom snagom zgrabio bezbolno za laktove i potiljak i nije mi dao da se mrdnem. Ispovra ao sam se svud po svojoj ode i. Toliko mi je bilo muka da sam po eo da gubim svest. Don Huan mi je poprskao lice vodom iz male tikve koju je uvek nosio

kada smo odlazili u planine. Voda mi se slila niz okovratnik, hladno a mi je povratila psihi ku ravnotežu, ali nije uticala na silu koja me je držala za laktove i vrat.

»Mislim da preteruješ sa strahom«, rekao je glasno don Huan, tako prozai no da je to odmah stvorilo ose anje reda.

»Hajde da ponovo pevamo«, dodao je. »Hajde da pevamo neku sadržajnu pesmu, ne u više bolera.«

Tiho sam mu zahvalio na njegovoj trezvenosti i velikom stilu. Toliko me je dirnulo kada sam uo da pevaju »La Valentinu« da sam po eo da pla em.

*»Jer toliko žudim ja,
svud me prati sre a zla.
I vrag glavom
nek je to.
Znam kako treba umreti
Valentina, Valentina.
U susret ti hrlim ilo.
Ako ve moram sutra umreti
zašto to ne bi danas bilo?«*

itavo moje bi e bilo je uzdrmano pod uticajem tako nepojmljivog suprotsavljanja vrednosti. Nikad mi nijedna pesma nije toliko zna ila. Kada sam ih uo kako pevaju te stihove, koje sam obi no smatrao za jeftin sentimentalizam, mislim da sam razumeo ethos ratnika. Don Huan mi je utuvio da ratnici žive sa smr- u pored sebe, i iz saznanja da je smrt sa njima crpli su hrabnost da se suo e sa bilo im. Don Huan je rekao da je najgore što može da nam se desi to što moramo da umremo, i pošto je to ve ionako naša neizbežna sudbina, mi smo slobodni; oni koji su ve sve izgubili nemaju više ega da se plaše.

Prišao sam don Huanu i Henaru i zagrlio ih da im izrazim svoju bezgrani nu zahvalnost i divljenje.

Onda sam shvatio da me više ništa ne drži. Don Huan me je bez re i uzeo za ruku i poveo da sednem na ravnu stenu.

»Predstava samo što nije po ela«, rekao je Henaro šaljivo, dok je pokušavao da sedne u udobniji položaj. »Upravo si platio ulaznicu. Svugde ti je po grudima.«

Pogledao je u mene, i obojica su se zasmejala.

»Nemoj da sedneš baš pored mene«, rekao je Henaro. »Ne volim bljuvatore. Ali, nemoj tako e ni preda-leko. Stari vidovnjaci još nisu ispucali sve trikove.«

Približio sam im se onoliko koliko je to u tivost dozvoljavala. Jedan trenutak sam bio zabrinut zbog svog stanja, a onda su sve moje strepnje postale besmislene, jer sam primetio da neki ljudi idu prema nama. Nisam mogao jasno da razaznam njihove obrise, ali sam razlikovao nekoliko ljudskih figura koje su se kretale u polutami. Sa sobom nisu nosili svetiljke niti baterijske lampe, što im je u tom asu još uvek bilo potrebno. Taj detalj me je nekako zabrinjavao. Nisam želeo da se usredsredim na to i prora unato sam po- eo da mislim racionalno. Zamišljao sam da mora da smo privukli pažnju glasnim pevanjem i da su oni došli da vide šta se zbiva. Don Huan me je dotakao po ramenu. Bradom mi je pokazao na ljude koji su bili ispred ostalih.

»Ta etvorica su stari vidovnjaci«, rekao je. »Ostali su njihovi saveznici.«

Pre nego što sam mogao da primetim da su to samo ovdašnji seljaci, uo sam zvižduk iza samih le a. Brzo sam se okrenuo u stanju potpune panike. Pokret mi je bio toliko iznenadan da je don Huanovo upozorenje došlo prekasno.

»Ne okre i se!« uo sam kako urla.

Njegove re i su bile kao pozadina; ništa mi nisu zna ile. Kada sam se okrenuo, video sam tri groteskno izobli ena oveka kako se penju na stenu odmah iza mene; puzali su ka meni usta razjapljenih u košmarnu grimasu i ruku ispruženih da me š epaju.

Hteo sam da kriknem iz sve snage, ali sam ispustio samo mu no kri anje, kao da mi je nešto blokiral dušnik. Nagonski sam se otkotrljao na zemlju van njihovog domašaja. Kada sam ustao, don Huan mi je prisko io u istom trenutku kad je gomila ljudi, predvo- ena onima na koje je don Huan pokazao, kidisala na

mene poput lešinara. Pištali su baš kao slepi miševi ili pacovi. Vrisnuo sam od užasa. Sada sam mogao da ispuštim prodoran krik.

Don Huan me je okretnoš u sportiste u vrhunskoj formi otrgao iz njihovih kandži i gurnuo nazad na stenu. Strogo mi je rekao da se, bez obzira na to koliko sam se uplašio, više ne okrećem. Rekao je da saveznici uopšte ne mogu da me gurnu, ali da mogu da me uplaše i nateraju da padnem na zemlju. Na zemlji, međutim, saveznici mogu da zadrže bilo koga. Kada bih pao na zemlju u blizini mesta gde su zakopani vidovnjaci, bio bih im ostavljen na milost i nemilost. Oni bi me rastrgli dok bi me njihovi saveznici držali. Dodao je da mi sve to nije ranije rekao jer se nadao da u biti prisiljen da to *vidim* i shvatim sam. Njegova odluka me je skoro stajala života.

Osećaj da su groteskni ljudi odmah iza mene bio je gotovo nepodnošljiv. Don Huan mi je energično naredio da mirujem i usredsredim pažnju na etvoricu ljudi na elu gomile od možda deset ili petnaest stvorenja. U trenu kada sam na njih usmerio pogled, svi su kao po dogovoru krenuli prema rubu ravne stene. Tu se se zaustavili i stali da pište kao guje.

Šetali su napred-nazad. Izgledalo je kao da su im kretnje usklađene. Pokreti su im bili toliko uredni i pravilni da su delovali mehanički. Kao da su sledili obrazac koji se ponavlja da bi me hipnotisali.

»Ne zuri u njih, mali«, rekao mi je Henaro kao da govori detetu.

Smeh koji je usledio bio je histeričan koliko i moj strah. Smejao sam se toliko glasno da je smeh odjekivao po okolnim brdima.

Ljudi su se smesta zaustavili kao da su se zbunili. Raspoznavao sam oblike njihovih glava koje su se kretale gore-dole kao da su se međusobno savetovali. Tada je jedan od njih skočio na stenu.

»Pazi! Ovaj je vidovnjak!« uzviknuo je Henaro.

»Šta ćemo sad?« prodrao sam se.

»Možemo ponovo da pevamo«, odgovorio je don Huan razložno.

Moj strah je tada dostigao vrhunac. Po eo sam da ska em gore-dole i urlao kao životinja. Ovek je sko io na zemlju.

»Nemoj više da obra aš pažnju na te klovnove«, rekao je don Huan. »Hajde da razgovaramo kao i obi no.«

Rekao mi je da smo tu došli radi mog prosve ivanja i da sam bedno omanuo. Trebalo je da se reorganizujem. Prvo je trebalo da shvatim da se moja skupna ta ka pokrenula i da sada sjaji tamnim zra enjem. To što sam ose anja iz svog obi nog stanja svesti poneo u svet koji sam skupio bilo je zaista smešno, jer strah preovladava jedino kod zra enja svakodnevnog života.

Rekao sam mu da ukoliko se moja skupna ta ka pomerila, kao što on kaže da jeste, onda imam nešto da mu kažem. Moj strah je bio beskrajno ve i i pustošniji nego bilo šta što sam iskusio u svom svakodnevnom životu.

»Grešiš«, rekao je. »Tvoja prva pažnja je zbunjena i ne želi da prepusti kontrolu, to je sve. in i mi se da ti možeš da odeš pravo do tih stvorenja i da se suo iš sa njima i da ti oni ne e ništa u in i.«

Uporno sam tvrdio kako sigurno nisam u stanju da ispitujem tako besmislene stvari.

Smejao mi se. Rekao je da u ranije ili kasnije morati da se izle im od svog ludila, i da je preuzimanje inicijative i suo avanje sa ta etiri vidovnjaka beskrajno manje besmisleno nego sama ideja da ih uopšte vodim. Rekao je da je za njega bilo ludo suo iti se sa ljudima koji su bili zakopani tokom dve hiljade godina i koji su još živi, i ne smatrati da je to vrhunac besmisla.

Jasno sam uo sve što je rekao, ali u stvari nisam na njega obra ao pažnju. Prestravili su me ljudi koji su okružili stenu. Izgledalo je da se spremaju da sko e na nas, u stvari na mene. Usredsredili su se na mene. Desna ruka je po ela da mi se trese kao da je pogo ena nekim miši nim poreme ajem. Onda sam postao svestan da se svetlost na nebu promenila. Nisam ranije primetio da je ve skoro svanulo. udno je bilo to da

me je neobuzdana potreba navela da ustanem i odjurim do te grupe ljudi.

U tom trenutku sam u vezi sa istim događajem imao dva potpuno različita osećanja. Slabije je bilo osećanje istog užasa. Drugo, važnije, bilo je osećanje potpune ravnodušnosti. Bilo me je baš briga.

Kada sam došao do grupe, shvatio sam da je don Huan bio u pravu; to u stvari nisu bili ljudi. Samo četvorica od njih su imali neku sličnost s ljudima, ali ni oni nisu bili ljudi; bili su udna stvorenja sa ogromnim žutim oči. Ostali su bili samo oblika koja su pokretala ona četvorica što su podsećala na ljude.

Osećao sam se neizrecivo tužno zbog tih stvorenja sa žutim oči. Pokušao sam da ih dotaknem, ali ih nije bilo. Nekakav vetar ih je odneo.

Potražio sam don Huana i Henara. Nisu bili tu. Ponovo je bio mrkli mrak. Neprestano sam uzvikivao njihova imena. Lutao sam po mraku nekoliko minuta. Don Huan mi je prišao i prepao me. Nisam video Henara.

»Hajdemo kući«, rekao je, »eka nas duga šetnja.«

Don Huan je komentarisao kako sam se dobro pokazao na mestu zakopanih vidovnjaka, naročito u toku poslednjeg dela našeg susreta sa njima. Rekao je da pomeranje skupne tačke karakteriše promena svetlosti. Po danu svetlost postaje vrlo tamna, no u tami postaje sumrak. Dodao je da sam ja sam izveo dva pomeranja, potpomognut jedino životinjskim strahom. Zamerio mi je jedino što se prepuštam strahu, naročito pošto sam shvatio da ratnici nemaju šta da se boje.

»Otkud znaš da sam to shvatio?« upitao sam ga.

»Jer si bio slobodan. Kad nestane strah, sve veze koje nas sputavaju nestaju«, rekao je. »Jedan saveznik te je šepao za nogu jer ga je privukao tvoj životinjski strah.«

Rekao sam mu koliko mi je bilo žao što nisam mogao da postupam po svojim saznanjima.

»Nemoj da te to muči.« Smejao se. »Znaš da takve spoznaje ne vrede ni pišljiva bobica; one se ne odnose na

na šta u životu ratnika, jer se ponište kada se pomeri skupna ta ka.«

»Ono što smo Henaro i ja hteli da u inimo jeste da te navedemo da se pomeriš vrlo duboko. Ovog puta Henaro je tu bio prosto da bi namamio stare vidovnjake. On je to ve jednom uradio, i ti si otišao toliko daleko u levu stranu da e poprili no potrajati dok se toga ne setiš. Tvoj ve erašnji strah bio je podjednako snažan kao što je bio prvi put kada su te vidovnjaci i njihovi saveznici sledili baš do ove sobe, ali tvoja brbljiva prva pažnja nije ti dozvolila da ih budeš svestan.«

»Objasni mi šta se dogodilo na mestu vidovnjaka«, zamolio sam.

»Saveznici su izašli da te *vide*«, odgovorio je. »Pošto oni imaju vrlo nisku energiju, uvek im je potrebna pomo ljudi. etiri vidovnjaka su sakupila dvanaest saveznika.

»Meksi ka sela i pojedini gradovi su opasni. To što se tebi dogodilo može da se desi bilo kom oveku ili ženi. Ako oni nabasaju na taj grob, mogu ak da *vide* vidovnjake i njihove saveznike, ukoliko su dovoljno elasti ni da dopuste da im strah navede skupne ta ke na pomeranje; ali jedno je sigurno: mogu da umru od straha.«

»Ali da li ti iskreno veruješ da su ti tolte ki vidovnjaci još uvek živi«, upitao sam.

Nasmejao se i zatresao glavom u neverici.

»Vreme ti je da pokreneš tu svoju skupnu ta ku bar mal ice«, rekao je. »Ne mogu da pri am s tobom kad si u svom idiotskom stanju«.

Pljusnuo me je dlanom na tri mesta: prvo po vrhu desnog bedra, posred le a ispod lopatice, i po gornjem delu desne strane grudi.

U ušima mi je odmah zazujalo. Mlaz krvi mi je potekao iz desne nozdrve i nešto u meni se otpušilo. Kao da je neki energetski tok bio blokiran i iznenada se ponovo pokrenuo.

»Šta su hteli ti vidovnjaci i njihovi saveznici«, upitao sam.

»Ništa«, odgovorio je. »Mi smo njih tražili. Ti vidovnjaci su, svakako, ve primetili tvoje polje energije kada si ih prvi put *video*; kada si se vratio bili su spremni da se pogoste tobom.«

»Tvrdiš da su oni živi, don Huane«, rekao sam. »Mora da si mislio da kažeš da su oni živi kao i saveznici. Zar nije tako?«

»Upravo tako«, rekao je. »Oni ne mogu biti živi kao ti i ja. To bi bilo besmisleno.«

Nastavio je da objašnjava kako je stare vidovnjake njihova opsednutost smr u navela da ispituju najbizarnije mogu nosti. Oni koji su usvojili obrazac saveznika bez sumnje su žudeli za nebesima. I pronašli su ih, u u vrš enom položaju u jednom od sedam pojaseva neorganske svesti. Ti vidovnjaci su se tu ose ali relativno sigurno. Uostalom, bili su od svakodnevnog sveta razdvojeni gotovo neprelaznom preprekom, preprekom opažanja koju je postavila skupna ta ka.

»Kada su etiri vidovnjaka *videli* da ti možeš da pomeriš svoju skupnu ta ku, pobjegli su od tebe kao avo od krsta«, rekao je i nasmejao se.

»Da li ho eš da kažeš da sam ja skupio jedan od tih sedam svetova« upitao sam.

»Ne, nisi«, odgovorio je. »Ali si to uradio ranije, kada su te vidovnjaci i njihovi saveznici gonili. Toga dana si zašao duboko u njihov svet. Problem je u tome što ti voliš da se glupo ponašaš, tako da toga uopšte ne možeš da se setiš.«

»Siguran sam da je prisustvo naguala to što ponekad navodi ljude da se glupo ponašaju. Dok je nagual Hulijan još bio tu, bio sam gluplji nego sad. Uveren sam da eš kada me više ne bude bilo biti sposoban da se svega setiš.«

Don Huan je objasnio da su ih pošto mu je bilo potrebno da mi pokaže izaziva e smrti, on i Henaro namamili na granicu našeg sveta. Ono što sam prvo uradio bilo je duboko bo no pomeranje koje mi je omogućilo da ih *vidim* kao ljude, ali sam na kraju izveo ta no pomeranje koje mi je omogućilo da *vidim* izaziva e smrti i njihove saveznike onakve kakvi stvarno jesu.

Vrlo rano slede eg jutra, u ku i Silvija Manuela, don Huan me je pozvao u veliku sobu da porazgovaramo o sino nim doga ajima.

Ose ao sam se iscrpljen i želeo sam da spavam, da se odmorim, ali don Huan nije imao mnogo vremena. Odmah je po eo da objašnjava. Rekao je da su stari vidovnjaci otkrili kako da iskoriste kotrljaju u silu i kako da se pomo u nje kre u. Namesto da podlegnu naletima prebaciva a, oni su ga pojahali i pustili ga da pokrene njihove skupne ta ke do krajnjih granica ljudskih mogu nosti. Don Huan je izrazio neskriveno divljenje prema jednom takvom postignu u. Priznao je da ništa drugo ne može da skupnoj ta ki pruži takvu podršku kakvu pruža prebaciva .

Pitao sam ga za razliku izme u podrške zemlje i podrške prebaciva a. Objasnio je da je podrška zemlje sila centriranosti samo ilibarskih zra enja. To je podrška koja svest povišava do neslu enog stepena. Prema novim vidovnjacima, to je udar neograni ene svesti, koji nazivaju totalnom slobodom.

Rekao je da je podrška prebaciva a, s druge strane, sila smrti. Pod uticajem prebaciva a skupna ta ka se seli u nove, nepredvidive položaje. Stoga su stari vidovnjaci uvek bili sami na svojim putovanjima, iako je poduhvat koga su se latili uvek bio grupni. Društvo drugih vidovnjaka na njihovim putovanjima bilo je slujajno i obi no je zna ilo borbu za prevlast.

Priznao sam don Huanu da mi je opsednutost starih vidovnjaka, kakvi god da su oni bili, bila gora nego mra ne pri e strave i užasa. Grohotom se nasmejao. Izgledalo je da se zabavlja.

»Moraš da priznaš, bez obzira koliko god se gnušao, da su ti avoli bili vrlo smeli«, nastavio je. »Kao što znaš, sam ih nikad nisam voleo, ali ne mogu a da im se ne divim. Njihova ljubav prema životu zaista je izvan moga poimanja.«

»Kako to može biti ljubav prema životu, don Huan? To je nešto odvratno«, rekao sam.

»Šta bi drugo moglo da odvede oveka u takve krajnosti ako ne ljubav prema životu?« upitao je. »Oni su

život voleli toliko snažno da nisu bili voljni da ga se odreknu. Ja to *vidim* tako. Moj dobrotvor je *video* nešto drugo. On je verovao da se oni boje da umru, što nije isto što i voleti život. Kažem da su se bojali da umru jer su voleli život, i jer su *videli* uda, a ne zato što su bili mala gramziva udovišta. Ne. Bili su izopaceni, jer ih niko nikad nije izazivao i bili su pokvareni kao razmažena deca, ali je njihova smelost bila besprekorna, a takva je bila i njihova hrabrost.

»Da li bi se ti upustio u nepoznato iz pohlepe? Nikako. Pohlepa važi samo u svetu obi nog doga anja. Da bi se upustio u tu zastrašuju u usamljenost, ovek mora da ose a nešto više od pohlepe. Ljubav, ovek je potrebna ljubav prema životu, prema tajanstvu, prema misterijama. ovek je potrebno da poseduje neutaživu radoznalost i petlju. Zato nemoj meni da pri aš te gluposti o tome kako si bio izazvan. To je sramota!«

Don Huanove o i su se sijale od prigušenog smeha. Pokazao mi je gde mi je mesto, ali se tome smeja.

Don Huan me je ostavio samog u sobi otprilike jedan sat. Zeleo sam da sredim svoje misli i ose anja. Nikako to nisam mogao. Znao sam, bez li trunke sumnje, da je moja skupna ta ka u položaju u kome ne dominira umovanje, pa ipak sam bio razumno zabrinut. Don Huan je rekao da smo, im se skupna ta ka pomeri, prakti no zaspali. Pitao sam se, na primer, da li sam ja vrsto spavao i sa ta ke gledišta spolnog posmatra a, kao što je Henaro meni izgledao usnuo.

Upitao sam don Huana o tome im se vratio.

»Ne moraš da legneš da bi zaspao«, odgovorio je. »Kada bi te ljudi u normalnom stanju svesti sada videli, izgledalo bi im da imaš slabu vrtoglavicu, ili ak da si pijan.«

Objasnio je da tokom normalnog sna pomeranje skupne ta ke ide duž jedne od ivica ovekovog pojasa. »Takva pomeranja su uvek pra ena dremežom. Pomeranja koja su izazvana namerno dešavaju se duž sredine ovekovog pojasa i ne prati ih dremež, a ipak *sanja* spava. Baš na ovom mestu se novi i stari vidovnjaci razilaze u pokušaju da do u do mo i«, nastavio je. »Sta-

ri vidovnjaci su želeli kopiju tela, ali fizički snažniju, pa su pokretali svoje skupne tačke da klize duž desne ivice ljudskog pojasa. Što su se one dublje kretale duž desne ivice, bizarnije je postajalo njihovo *sanjaju e telo*. Ti si se sino li no osvedeo i o udovišnom ishodu dubokog pomeranja duž desne ivice.«

Rekao je da su novi vidovnjaci sasvim različiti, da oni svoje skupne tačke održavaju duž sredine ovekog pojasa. Ako je pomeranje plitko, kao što je pomeranje u povišenu svest, *sanja* je skoro kao bilo ko drugi na ulici, osim blage osetljivosti na emocije kao što su strah i sumnja. Ali u određenoj dubini sanja koji se pomera duž sredine postaje mehur svetlosti. Svetlosni mehur je *sanjaju e telo* novih vidovnjaka.

Tako je rekao da je takvo bezli no *sanjaju e telo* mnogo podesnije za razumevanje i proučavanje, koji su osnova svega što novi vidovnjaci rade. Snažno humanizovano *sanjaju e telo* starih vidovnjaka navelo ih je da traže odgovore koji su bili podjednako li ni, humanizovani.

Iz gledalo je da je don Huanu ponestalo reči.

»Postoji još jedan izaziva smrti«, rekao je odse- no, »koji uopšte ne li i na onu stvaricu koje si *video*, i gotovo se ne razlikuje od običnih ljudi sa ulice. On je ostvario ovaj jedinstven podvig tako što je bio sposoban da svoj otvor po želji otvara i zatvara.«

Igrao se prstima, skoro nervozno.

»Stari vidovnjak koga je nagual Sebastijan otkrio 1723. godine je taj izaziva smrti«, nastavio je. »Taj dan mi smatramo za početak naše loze, novi početak. Taj izaziva smrti, koji je na zemlji već stotinama godina, promenio je živote svih naguala koje je upoznao, neke mnogo temeljitije nego druge. I on je sreo svakog pojedinog naguala naše loze od tog dana 1723.«

Don Huan me je netremice posmatrao. Osećao sam se udno zbunjen. Mislio sam da je moja zbunjenost nastala iz nedoumice. Vrlo ozbiljno sam sumnjao u sadržaj priče, i istovremeno sam zbunjeno verovao da je sve što je on rekao istina. Objasnio sam svoju nedoumicu.

»Problem racionalne neverice nije samo tvoj«, rekao je don Huan, »mog dobrotvora je u po etku mu ila ista stvar. Naravno, kasnije se svega setio. Ali mu je za to trebalo dugo vremena. Kada sam ga upoznao, bio se ve skoro svega prisetio, tako da se nikad nisam osvedo io u njegove sumnje. Samo sam slušao o tome.

udno je to da ljudi koji nikad nisu videli tog o-veka imaju manje teško a da prihvate da je on jedan od prvobitnih vidovnjaka. Moj dobrotvor je rekao da je njegova nedoumica proizlazila iz injenice što je šok od susreta sa takvim stvorenjem slepio skupa izvestan broj zra enja. Tim zra enjima je bilo potrebno vreme da se razdvoje.«

Don Huan je nastavio da objašnjava da e, kada mo-ja skupna ta ka nastavi da se pomera, do i trenutak kada e pogoditi pravu kombinaciju zra enja. U tom trenutku e dokaz o postojanju tog oveka postati nesumnjivo o igledan.

Ose ao sam da moram ponovo da razgovaram o svojoj nedoumici.

»Skre emo s teme«, rekao je. »Možda izgleda kao da ja pokušavam da te uverim da taj ovek postoji; u stvari, želim da govorim o injenici da stari vidovnjak zna kako da manipuliše kotrljaju om silom. Nije važno da li ti veruješ da on postoji ili ne veruješ. Jednog eš dana sa sigurnoš u znati injenicu da je on zaista uspeo da zatvori svoj otvor. Energija koju on pozajmljuje od naguala svake generacije služi mu isklju ivo za to da zatvori svoj otvor.«

»Kako je on uspeo da ga zatvori?« upitao sam.

»Nema na ina da se to sazna«, odgovorio je. »Razgovarao sam sa drugom dvojicom koji su se suo ili sa tim ovekom, nagualom Hulijanom, i nagualom Elijasom. Nijedan od njih ne zna kako. Taj ovek nikad nije otkrio kako zatvara taj otvor, koji, pretpostavljam, posle izvesnog vremena po inje da se otvara. Nagual Sebastijan je rekao da je, kada je prvi put video starog vidovnjaka, taj ovek bio vrlo onemo ao, u stvari na samrti. Ali kada ga je moj dobrotvor upoznao, on je io poskakivao, kao mladi .«

Don Huan je rekao da je nagual Sebastijan tom bezimenom oveku dao nadimak »stanar«, jer su oni napravili sporazum po kome je on dobijao energiju, tako re i smeštaj, a zakupninu je plaćao u obliku usluga i znanja.

»Da li je u toj razmeni neko ikad povređen?« upitao sam.

»Nijedan od naguala koji su sa njim razmenjivali energiju nije bio povređen«, odgovorio je. »Ovek se obavezao da se od naguala uzimati samo malo od viška energije, u zamenu za darove, neobične sposobnosti. Na primer, nagual Hulijan je dobio hod motički. Mogao je njime da probudi ili uspava zračnu enju unutar svoje ahure kako bi po želji izgledao mladolik ili stariji.«

Don Huan je objasnio da su izazivači smrti većinom išli toliko daleko da nisu osvetljavali sva zračna enja unutar svojih ahura, izuzev onih koja su odgovarala zračnim saveznika. Tako su bili sposobni da na izvestan način imitiraju saveznike.

Svaki od izazivača smrti koje smo susreli na steni, rekao je don Huan, mogao je da pokrene skupnu tačku do određenog mesta na svojoj ahuri, kako bi osvetlio zračna enja koja imaju i saveznici i da dela zajedno sa njima. Ali, niko od njih nije mogao da je vrati u njen uobičajeni položaj i da saobraća sa ljudima. Stanar, s druge strane, može da pomeri svoju skupnu tačku da skupi svakodnevni svet kao da se nikad ništa nije desilo.

Don Huan je takođe rekao da je njegov dobrotvor bio uveren, a i on se u potpunosti slagao sa njim, da ono što se dešava tokom pozajmljivanja energije jeste da stari vrata pokrenu skupnu tačku naguala da naglasi zračna saveznika unutar ahure naguala. On tada iskorišćava veliki udar energije, koji proizvodi ona zračna enja koja su se iznenada centralizovala pošto su prethodno bila tako duboko usnula.

Rekao je da energija koja je u nama zatvorena u nezaglašenim zračnim enjima ima strahovitu snagu i nezamisliv domet. Možemo samo maglovito da zamislimo koliki je delokrug te strahovite sile, ako uzmemo u obzir da energija koja se koristi u opažanju i delanju u

svetu svakodnevnog života nastaje kao proizvod centriranja jedva jedne desetine zračenja koja su zatvorena unutar ljudske ahuře.

»U trenutku smrti sva se ta energija osloba a odjedanput«, nastavio je. »U tom trenutku živa bi a preplavi najnepojmljivija sila. To nije kotrljaju a sila koja im je slomila otvore, jer ta sila nikad ne ulazi u unutrašnjost ahuře; ona je samo natera da kolabira. To što ih preplavi je snaga svih zračenja koja se iznenada centriraju, pošto su itavog života dremala. Tako velika sila ne može da izađe ni na koje drugo mesto sem kroz pukotinu.«

Dodao je da je stari vra pronašao način da tu energiju isto i centriraju i ograniče i vrlo naročito spektar zračenja koja dremaju unutar ahura naguala, stari vidovnjak isto i ograniče ali strahovit udar.

»Šta misliš, na koji način on tu energiju prima u svoje telo?« upitao sam.

»Tako što odškrine otvor naguala«, odgovorio je. »On pomera skupnu tačku naguala sve dok se otvor malo ne odškrine. Kada se energija novocentriranih zračenja oslobodi kroz taj otvor, on je prima kroz sopstveni otvor.«

»Zašto taj stari vidovnjak radi to što radi?« upitao sam.

»Mislim da je on uhvaćen u krug koji ne može da prekine«, odgovorio je. »Mi smo sa njim sklopili jedan sporazum. On se trudi da ga se pridržava, a i mi takođe. Mi ne možemo da prosudimo o njemu, pa ipak moramo da znamo da njegov put ne vodi u slobodu. On to zna, i on takođe zna da ne može to da izmeni; postao je žrtva prilika koje je sam stvorio. Jedino što može da uradi jeste da što je moguće više produži da postoji u obliku sli nom saveznikom.«

16 LJUDSKI KALUP

Odmah posle ru ka don Huan i ja smo seli da razgovaramo. Po eo je bez ikakvog uvoda. Rekao je da je sa mnom razmatrao, brižljivo i detaljno, sve istine o svesti koje su stari vidovnjaci otkrili. Rekao je da ja sada znam novi poredak po kome su ih uredili novi vidovnjaci. U našim poslednjim susretima, rekao je, pružio mi je detaljan opis dveju sila koje pomažu našim skupnim ta kama da se kre u: podrška zemlje i kotrljanju a sila. Tako e je objasnio tri tehnike koje su razradili novi vidovnjaci — *traganje*, *nameru* i *sanjanje* — i njihov uticaj na kretanje skupne ta ke.

»Sada, jedino što ti je ostalo da uradiš pre no što se objašnjenje ume a svesti završi«, nastavio je, »jeste da sam probiješ prepreku opažanja. Moraš da pomeriš svoju skupnu ta ku bez i ije pomo i i da centriraš drugi veliki pojas zra enja.«

»Ako to ne u iniš, sve što si u io i radio sa mnom bi e samo puka pri a, samo re i. A re i su prili no jeftine.«

Objasnio je da kada se skupna ta ka udaljava sa svog uobi ajenog položaja i stiže u odre enu dubinu, ona probija prepreku koja za as remeti njenu sposobnost da centrira zra enja. To doživljavamo kao trenutak opažene praznine. Štari vidovnjaci zvali su taj trenutak zid od magle, jer se zona magle pojavljuje kad god posustane centriranje zra enja.

Rekao je da ima tri na ina na koja se prema tome može odnositi. Može se uzeti apstraktno kao prepreka opažanju; može se ose ati kao in probijanja zategnutog papirnog zastora itavim telom; ili se može *videti* kao zid od magle.

Tokom mog naukovanja kod don Huana bezbroj puta me je vodio da *vidim* prepreku opažanja. U po etku mi se dopadala ideja da je to zid od magle. Don Huan me je upozorio da su stari vidovnjaci tako e najviše voleli da to *vide* na taj na in. Rekao je da u *vi enju* toga kao zida od magle postoji velika uteha i zadovoljstvo, ali da tako e postoji velika opasnost od pretvaranja ne eg nepojmljivog u nešto tmurno i zlokbno; zato je on preporu ivao da je bolje nepojmljive stvari ostaviti nepojmljivim nego da one postanu deo popisa prve pažnje.

Nakon kratkotrajnog ose anja lagodnosti od *vi enja* zida od magle morao sam da se složim sa don Huanom da je bolje da period prenosa ostane kao (nepojmljiva apstrakcija, ali tada mi je ve bilo nemogu e da probijem ustaljenje moje svesti. Svaki put kada bih bio u položaju da probijem prepreku opažanja, *video* bih zid od magle.

Jednom prilikom, ranije, žalio sam se don Huanu i Henaru da, iako želim da *vidim* to kao nešto drugo, ne uspevam. Don Huan je protuma io da je to razumljivo, jer sam ja morbidan i mra an, i da smo on i ja vrlo razli iti u tom pogledu. On je bio bezbrižan i prakti an, i nije obožavao ljudski popis. Ja, s druge strane, nisam hteo da odbacim svoj popis, i shodno tome bio sam težak, zlosre an i neprakti an. Bio sam pogo en i rastužen njegovim oštrim prebacivanjem i postao sam vrlo sumoran. Don Huan i Henaro su se smejali dok im suze nisu potekle niz obraze.

Henaro je dodao da sam ja, povrh svega, osvetoljubiv i da sam sklon gojenju. Tako su se smejali da sam napokon morao da im se pridružim.

Don Huan mi je onda rekao da vežbanje sakupljanja drugih svetova omogu ava skupnoj ta ka da stekne iskustvo o pomeranju. Uvek sam se, me utim, pitao kako da do em do podsticajne podrške da izmestim

svoju skupnu ta ku iz njenog prvobitnog položaja. Kada sam ga ranije pitao o tome, ukazivao je da, pošto je centriranje sila koja sve prožima, namera ini da se skupna ta ka pokre e.

Ponovo sam ga pitao o tome.

»Ti si sada u položaju da na to pitanje sam odgovoriš«, uzvratilo je. »Ume e svesti je ono što skupnoj ta ka daje podršku. Na kraju krajeva, zaista vrlo malo zavisi od nas, ljudskih bi a; mi smo, u stvari, jedna skupna ta ka u vrš ena u odre enom položaju. Naš neprijatelj i istovremeno naš prijatelj je naš unutrašnji dijalog, naš popis. Budi ratnik; isklju i svoj unutrašnji dijalog; napravi popis i onda ga odbaci. Novi vidovnjaci prave popise i onda im se smeju. Bez popisa skupna ta ka postaje slobodna.«

Don Huan me je podsetio da je dosta govorio o jednom od najistrajnijih vidova našeg popisa: o našoj ideji Boga. Taj vid, rekao je, jeste kao jak lepak koji vezuje skupnu ta ku za njen prvobitni položaj. Ako bih hteo da skupim drugi pravi svet sa još jednim velikim pojasem zra enja, morao bih da preduzmem obavezne korake kako bih svoju skupnu ta ku oslobodio svih veza.

»Taj korak je da se *vidi* ljudski kalup«, rekao je. »To moraš danas da uradiš bez pomo i.«

»Šta je ljudski kalup?« upitao sam.

»Mnogo puta sam ti pomogao da ga vidiš«, odgovorio je. »Znaš ti o emu ja govorim.«

Uzdržao sam se da priznam da ne znam o emu pri a. Ako on kaže da sam video ljudski kalup, svakako je tako i bilo, iako nemam ni bledu predstavu kako on izgleda.

Znao je o emu mislim. Uputio mi je poznati osmeh i lagano zavrteo glavom.

»Ljudski kalup je prostran svežanj zra enja u velikom pojasu organskog života« rekao je. »Zove se ljudski kalup jer se taj svežanj javlja jedino unutar ljudske ahure.

»Ljudski kalup je ona koli ina Orlovih zra enja koju vidovnjaci mogu neposredno da *vide* bez ikakve opasnosti po njih.«

Duga je bila pauza pre nego što je ponovo progovorio.

»Probijanje prepreka opažanja poslednji je zadatak u ume u svesti«, rekao je. »Da bi svoju skupnu ta ku doveo u taj položaj, moraš da skupiš dovoljno energije. Otputuj natrag. Seti se šta si u inio!«

Bezuspješno sam pokušavao da se prisetim šta je ljudski kalup. Ose ao sam bolnu frustraciju i nemo koja se ubrzo pretvorila u pravi bes. Bio sam ljut na sebe, na don Huana, na sve.

Don Huana nije doticao moj gnev. Rekao je proza i no da je taj bes prirodna reakcija na oklevanje skupne ta ke da se pokrene po komandi.

»Pro i e dosta vremena pre no što uspeš da prime niš princip da je tvoja zapovest Orlova zapovest«, rekao je. »To je bit ume a *namere*. U me uvremenu, zapovedaj i ne sekiraj se, ak ni u najgorim trenucima sumnje. Bi e to spor proces, da se ta komanda uje i poštu je kao da je Orlova komanda.«

Tako e je rekao da postoji neizmerno podru je svesti izme u uobi ajenog položaja skupne ta ke i položaja u kome više nema sumnje, koji je skoro mesto gde se pojavljuje prepreka opažanja. U tom neizmernom podru ju ratnici upadaju u sva mogu a shvatljiva nedela. Upozorio me je da budem na oprezi i da ne gubim samouverenost, jer u kad tad neizbežno biti pogo en naletima ose anja poraza.

»Novi vidovnjaci preporu uju jednostavan in kada im nestrpljenje, ili o ajanje, ili ljutnja, ili tuga stanu na put«, nastavio je. »Oni preporu uju da ratnici kolutaju o ima. Bilo koji pravac je delotvoran; li no više volim smer kazaljki.«

»To kretanje o iju navodi skupnu ta ku da se trenutno pokrene. To kretanje e ti doneti olakšanje. Ono je umesto pravog ume a *namere*.«

Požalio sam se da on nema dovoljno vremena da mi kaže o *nameri*.

»Sve e ti se to vratiti jednog dana«, uveravao me je. »Jedna e stvar pokrenuti drugu. Jedna klju na re , i sve e pokuljati iz tebe kao da su vrata na pretovarenom ormanu popustila.«

Potom se vratio na raspravljanje o ljudskom kalupu. Rekao je da *videti* ga sam, bez i ije pomo i, predstavlja vrlo važan korak, jer svi mi imamo odre ene ideje koje se moraju slomiti da bismo se osloboditi; vidovnjak koji putuje u nepoznato da *vidi* nesaznajno mora da bude u besprekornom stanju.

Namignuo mi je i rekao da biti u besprekornom stanju postojanja zna i biti oslobo en racionalnih pretpostavki i racionalnih strahova. Dodao je da me i moji racionalni strahovi i pretpostavke spre avaju da ponovo centriram zra enja koja e me navesti da se setim *vi enja* ljudskog kalupa. Požurivao me je da se opustim i da kolutam o ima, kako bih pokrenuo svoju skupnu ta ku. Stalno je ponavljao da je zaista važno da se ovek seti da je *video* ljudski kalup, pre nego što ga ponovo vidi. I pošto je on imao vrlo malo vremena, mojoj sporosti tu nije bilo mesta.

Pokretao sam o i kao što mi je predložio. Gotovo odmah zaboravio sam nelagodnost i zatim mi je naglo sinuo blesak se anja i znao sam da ja jesam *video* ljudski kalup. To se dogodilo pre više godina, jednom prilikom koju sam sasvim dobro zapamtio, jer je, s gledišta mog katoli kog odgoja, don Huan iznosio stavove najve eg svetogr a koje sam ikada uo.

Sve je zapo elo kao slu ajan razgovor dok smo peša ili u podnožju planina u pustinji Sonori. Objašnjavao mi je šta je zna ilo ono što mi je radio svojim u enjima. Zaustavili smo se da bismo se odmorili, i seli smo na nekakvo veliko kamenje. Nastavio je da objašnjava proceduru svog nauka, i to me je podstaklo da po stoti put pokušam da mu opišem kako ja na to gledam. Bilo je o igledno da on ne želi da ikada više uje za to. Naveo me je da promenim nivo svesti i rekao mi da u ako *vidim* ljudski kalup, mo i da razuman sve što on radi, i tako nam obojici uštedeti godine teškog rada.

Potanko mi je objasnio šta je ljudski kalup. Nije o njemu govorio u terminima Orlovih zra enja, ve terminima energetskog šablona koji služi da utisne ljudske osobine u amorfni mehur biološke tvari. Bar sam ja to tako razumeo, naro ito pošto je on kasnije opisao

ljudski kalup služe i se analogijama iz mehanike. Rekao je da je to kao ogromna presa koja beskrajno štampa ljudska bića dok ona pod nju stižu na tehničkoj pokretnoj traci. Živo je imitirao taj proces, velikom silinom udaraju i dlanom o dlan, kao da je kod svakog pljeska presa ukalupila jedno ljudsko biće.

Tako je rekao da svaka vrsta ima svoj kalup, i da svaki pojedinac svake vrste ukalupljen tim procesom pokazuje osobine koje su karakteristične za njegovu vrstu.

Onda je počeo krajnje uzbudljivo da objašnjava ljudski kalup. Rekao je da stari vidovnjaci, kao i mistici u našem svetu, imaju nešto zajedničko — oni su bili sposobni da *vide* ljudski kalup, ali nisu razumeli šta je to. Mistici su nam vekovima davali dirljive izveštaje o svojim iskustvima. Ali mana tih izveštaja, koliko god prelepi bili, jeste krupna i očajna greška — verovali su da je ljudski kalup svemogući i sveznajući i svedržitelj; a takvo je i tumačenje starih vidovnjaka, koji su ljudski kalup nazivali dobrim duhom, zaštitnikom ovek.

Rekao je da su novi vidovnjaci jedini bili trezveni da *vide* ljudski kalup i shvate šta je on. To što su oni spoznali jeste da ljudski kalup nije stvaralac, već da je obrazac svih zamislivih ljudskih osobina, i nekih koje čak i ne možemo da zamislimo. Taj kalup je naš Bog, zato što smo mi ono što on u nas utisne, a ne zato što nas on stvara ni iz čega prema svojoj slici i prilici. Don Huan je rekao da padanje na kolena u prisustvu ljudskog kalupa zaudara na oholost i samoljublje.

Strašno sam se zabrinuo kada sam čuo don Huanovo objašnjenje. Čak i ako sebe nikada nisam smatrao uzornim katolikom, šokiralo me je njegovo bogohuljenje. Iako sam ga uljudno slušao, želeo sam da kiša svetogrđnih sudova prestane, i da se tema promeni. Ali on je nemilosrdno nastavio da izvikuje svoje gledište. Naposljetku sam ga prekinuo i rekao mu da verujem da Bog postoji.

Uzvratio je da se moja vera zasniva na poverenju, pa je stoga to polazno ubeđenje koje se ne svodi ni na šta; moje verovanje da Bog postoji je, kao i verovanje

svih ostalih, zasnovano na rekla-kazala, a ne na inu *vi enja*, rekao je.

Uverio me je da bih, ak i kad bih mogao da *vidim*, vrlo brzo pogrešio u proceni kao što su i mistici grešili. Svako ko *vidi* ljudski kalup, odmah prihvata ideju da je on Bog.

Rekao je da je misti no iskustvo slu ajno *vi enje*, doga aj koji se jednom desi i koji nema nikakvog zna-aja, pošto je rezultat slu ajnog kretanja skupne ta ke. Izjavio je da novi vidovnjaci zaista jedini mogu da donesu pošten sud o toj stvari, jer je kod njih slu ajno *vi enje* isklju eno, i jer su sposobni da *vide* ljudski kalup kad god im se prohte.

Oni su, dakle, *videli* da je ono što mi zovemo Bogom nepokretni protitip ljudskosti bez ikakve mo i. Jer ljudski kalup ni pod kojim okolnostima ne može da nam pomogne intervenišu i u našu korist, niti da nas kazni za naša zlodela, niti da nas bilo kako nagradi. Mi smo samo proizvod njegove prese; mi smo njegov otisak. Ljudski kalup je ta no ono što nam njegovo ime kaže da je — šablon, obrazac, kalup koji okuplja poseban svežanj vlaknastih tvari, koji mi nazivamo ovekome.

To što je rekao veoma me je ožalostilo. Ali izgledalo je da ga ne zabrinjava moja istinska uznemirenost. Nastavio je da me zadirkuje, zbog onog što je nazvao nedopustivim zlo inom slu ajnih vidovnjaka, koji nas navode da svoju nezamenjivu energiju usmerimo na nešto nemo ni da bilo šta u inimo. Što je više govorio, to sam se više ljutio. Kada sam se toliko naljutio da sam hteo da viknem na njega, pomerio me je u još dublje stanje povišene svesti. Udario me je sa desne strane, izme u bedra i grudnog koša. Taj udarac me je odneo u svetlosno zra enje, u difuzni izvor najmirnijeg i najizuzetnijeg blaženstva. Ta svetlost je bila nebo, oaza u tami oko mene.

Sa moje subjektivne ta ke gledišta, *video* sam tu svetlost neizmerno dugo. Divota prizora nije se mogla opisati re ima, a ipak nisam mogao da otkrijem šta ga je inilo tako lepim. Tada mi je sinula ideja da je lepota izbijala iz ose anja sklada, ose anja mira i opuštenosti, ose anja postignu a, sigurnosti zauvek. Ose-

ao sam kako udišem i izdišem smireno i lako. Kakvo divno ose anje obilja! Znao sam, bez i trunke sumnje, da sam suo en sa Bogom, sa izvorom svega. I znao sam da me Bog voli. Bog je bio ljubav i praštanje. Kupao sam se u svetlosti i ose ao o iš en, oslobo en. Nekontrolisano sam plakao, pretežno nad sobom. Prizor te sjajne svetlosti navodio me je da se ose am bezvredan, nevažan.

Iznenada, u uhu sam za uo don Huanov glas. Rekao je da treba da iza em iz kalupa, da je kalup samo stanica, zastanak na putovanju, koji pruža privremen mir i spokojstvo onima koji putuju u nepoznato, ali da je sterilan, nepokretan. On je istovremeno i istovetan odraz slike u ogledalu i samo ogledalo. I lik je bio ljudski

Duboko me je vre alo to što don Huan govori; pobunio sam se protiv njegovih bogohulnih reci i svetogra, hteo sam da ga izgrdim, ali nisam mogao da prekinem vezanost za mo *vi enja*. Ono me je ulovilo. Izgleda da je don Huan ta no znao kako se ose am i šta želim da mu kažem.

»Ne možeš da grdiš naguala«, rekao mi je u uvo. »Nagual ti omogu ava da *vidiš*. To je tehnika naguala, mo naguala. Nagual je vodi «

Tada sam shvatio nešto u vezi sa glasom u mom uvu. To nije bio don Huanov glas, iako mu je po boji bio vrlo sli an. Tako e, glas je bio u pravu. Podstrekiva tog *vi enja* bio je nagual Huan Matus. Njegova tehnika i njegova mo navele su me da *vidim* Boga. Rekao je da to nije Bog, ve ljudski kalup; znao sam da je u pravu. Ipak nisam mogao da se pomirim s tim, ne zbog ljutnje ili tvrdoglavosti ve prosto zbog oseanja krajnje privrženosti i ljubavi prema božanstvu koje je bilo preda mnom.

Dok sam u tu svetlost piljio svom svojom straš u, svetlost kao da se zgusnula i *video* sam oveka. Sjajnog oveka koji je odisao ljubavlju, razumevanjem, iskrenoš u, istinom, miloš u. oveka koji je bio skup svega što je dobro.

Užarenost koju sam osetio u *vi enju* tog oveka bila je daleko od bilo ega što sam ikad osetio. Pao

sam na kolena. Želeo sam da služim oli enju Gospoda, ali se don Huan umešao i udario me po levoj strani grudi blizu klju ne kosti, i izgubio sam Boga iz vida.

Ostalo je mu no ose anje, mešavina žaljenja, ushienja, sigurnosti i sumnje. Don Huan mi se podsmevao. Nazivao me je pobožnim i neopreznim i rekao da u postati veliki sveštenik; mogao bih ak da proem kao duhovni vo a koji je slu ajno *video* Boga. Šaljivo me je podsticao da po nem da propovedam i da svima opisujem šta sam *video*.

Sasvim neusiljeno, ali naoko zainteresovano, dao je izjavu koja je delimi no bila pitanje, a delimi no tvrdnja.

»A taj ovek?« upitao je. »Ne možeš da zaboraviš da je Bog muškarac.«

Neka neobjašnjiva neizmernost po ela je da mi se razjašnjava i stupio sam u stanje velike bistrine.

»Vrlo prijatno, a?« dodao je don Huan smeše i se. »Kakvo olakšanje, Bog je muško!«

Pošto sam prepri ao don Huanu sve ega sam se se ao, pitao sam ga o ne emu što mi je upravo sinulo, jer je bilo vrlo udno. Pošto sam *video* ljudski kalup, o igledno je da se moja skupna ta ka pokrenula. Se anje na ta ose anja i spoznaje bilo je toliko živo da je izazvalo ose anje potpune uzaludnosti. Sve što sam tada radio i ose ao — ose ao sam i sad. Pitao sam ga kako je mogu e da sam ga, iako sam imao tako jasan uvid, tako potpuno zaboravio. Kao da se ništa od svega što mi se doga alo nije desilo, jer sam uvek morao da po nem od po etka, bez obzira koliko sam možda uznepredovao u prošlosti.

»To je samo emocionalni utisak«, rekao je. »Potpuna zabluda. Sve što si radio godinama unazad, vrsto je zatvoreno u nekim neiskoriš enim zra enjima. Tog dana kada sam te naveo da *vidiš* ljudski kalup, na primer, i sam sam bio u velikoj zabludi. Mislio sam da eš, ako ga *vidiš*, mo i da ga razumeš. To je bila moja prva pogreška.«

Don Huan je objasnio da je za sebe uvek mislio da vrlo sporo shvata. Nikada nije imao priliku da svoje uverenje proveri jer nije imao sa kim da se poredi. Kada sam ja pristupio a on postao u itelj, što je za njega bilo sasvim novo, shvatio je da nema na ina da se razumevanje ubrza i da izmeštanje skupne ta ke nije dovoljno. On je mislio da e biti dovoljno. Ubrzo je shvatio da pošto se skupna ta ka u snu prirodno pokre e, kad god pretrpimo namerno pomeranje, svi možemo to odmah da popravimo. Mi se neprestano uravnotežujemo i delatnosti se nastavljaju kao da nam se ništa nije desilo.

Napomenuo je da vrednost zaklju aka novih vidovnjaka postaje o igledna tek kada ovek pokuša da pokrene skupnu ta ku nekog drugog. Novi vidovnjaci kažu da je u tom slu aju jedino vredan napor da se oja a postojanost skupne ta ke u njenom novom položaju. Smatrali su da je jedino taj postupak vredan razmatranja. I znali su da je to dug proces i da ga treba ostvarivati deo po deo, brzinom puža.

Don Huan je zatim rekao da je upotrebljavao bilje mo i na po etku mog šegrtovanja, u skladu sa preporukama novih vidovnjaka. Oni su iz iskustva i *vi enjem*. znali da bilje mo i razdrma skupnu ta ku sa njenog prirodnog boravišta. Dejstvo bilja mo i na skupnu ta ku je u suštini vrlo sli no delovanju snova: snovi je pokre u; ali bilje mo i upravlja pokretanjem u ve em i širem obimu. U itelj tada koristi dezorijentišu a dejstva takvog pomeranja da potkrepi mišljenje da opažanje sveta nikako nije kona no.

Tada sam se setio da sam ljudski kalup *video* još pet puta tokom godina. Svaki put sam bio sve ravnodušniji prema njemu. Ipak nisam nikako mogao da preeni preko injenice da sam Boga uvek *video* kao muškarca. Na kraju, to za mene više nije bio Bog, ve je postao ljudski kalup, ne zato što je to rekao don Huan, ve zato što je uverenje da je Bog muškarac postalo neodrživo. Onda sam shvatio don Huanove izjave o njemu. Nisu ni najmanje bile bogohulne niti svetogr a i nije ih donosio iz konteksta svakodnevnog sveta. Imao

je pravo kada je rekao da novi vidovnjaci imaju prednost jer mogu da *vide* ljudski kalup onoliko esto koliko žele. Ali meni je još važnije bilo to što su oni bili trezveni pa su mogli da ispituju to što *vide*.

Upitao sam ga zbog ega sam ljudski kalup uvek *video* kao muškarca. Rekao je da je to zato što moja skupna ta ka tada nije bila postojana pa nije mogla da ostane potpuno prilepljena u svom novom položaju i da se pomerala bo no u muškom pojasu. To je bilo isto kao u slu aju *vi enja* prepreke opažanja kao zida magle. Skupnu ta ku je na bo no pomeranje navodila gotovo neizbežna potreba, ili nužda, da nepojmljivo predstave pojmovima koji su nam najbliži: prepreka je zid a ljudski kalup ne može da bude ništa drugo do ovek. Smatrao je da bih, da sam žena, ljudski kalup *video* kao ženu.

Don Huan je zatim ustao i rekao da je došlo vreme da se prošetamo gradom, da treba da *vidim* ljudski kalup me u ljudima. U tišini smo išli prema trgu, ali pre nego što smo tamo stigli, doživio sam nezadrživ nadolazak energije i odjurio sam niz ulicu prema gradskoj periferiji. Došao sam na most, i upravo tu, kao da me je ekao, *video* sam ljudski kalup kao blistavu, toplu, ilibarsku svetlost.

Bacio sam se na kolena, ne toliko iz pobožnosti koliko zbog fizi ke reakcije strahopoštovanja. Prizor ljudskog kalupa bio je zadivljuju i. Osetio sam, bez trunke oholosti, da sam pretrpeo ogromnu pramenu od vremena kada sam ga prvi put *video*. Me utim, sve stvari koje sam *video* i nau io samo su pove ale i produbile razumevanje uda koje mi je bilo pred o ima.

U po etku je ljudski kalup bio izložen nad mostom, onda sam o i ponovo doveo u žižu i *video* da se ljudski kalup proteže i gore i dole u ve nost; most je bio samo slaba ljuska, tanka crta postavljena nad ve nim. Takva su bila i si ušna obli ja ljudi koji su se kretali oko mene, posmatraju i me sa bestidnom ljubopitljivoš u. Ali bio sam izvan njihovog domašaja, iako sam u tom trenutku bio potpuno izložen. Ljudski kalup nije imao

mo da me zaštiti ili da me poštedi, pa ipak sam ga voleo bezgrani no duboko.

Mislim da sam tada razumeo nešto, što mi je don Huan esto govorio, da prava naklonost ne može da bude ulaganje. Rado bih ostao sluga ljudskog kalupa, ne zbog ne ega što mi on može dati, jer nema šta da da, ve zbog iste ljubavi koju sam prema njemu ose-
ao.

Osetio sam da me nešto odvla i, i pre nego što sam nestao iz njegovog prisustva, prošaptao sam obe-
anje ljudskom kalupu, ali me je velika sila zbrisala odatle pre nego što sam uspeo da izložim sve što sam hteo. Najednom sam kle ao na mostu dok me je grupa seljaka gledala i smejala se.

Don Huan mi je pritekao i pomogao mi da se us-
pravim i otrpatio me do ku e.

»Postoje dva na ina da se *vidi* ljudski kalup«, za-
po eo je don Huan im smo seli. »Možeš da ga *vidiš*
kao oveka i možeš da ga *vidiš* kao svetlost. To zavisi
od pokretanja skupne ta ke. Ako je pomeranje bo no,
kalup je ljudsko bi e, ako je pomeranje po sredini
ljudskog pojasa, kalup je svetlost. Jedina vrednost toga
što si danas uradio jeste da ti se skupna ta ka pome-
rila po sredini.«

Rekao je da je položaj u kome ovek *vidi* ljudski
kalup veoma blizu onih položaja u kojima se pojav-
ljuje *sanjaju e telo* i prepreka opažanja. To je razlog
što novi vidovnjaci preporu uju da se ljudski kalup
vidi i razume.

»Da li si siguran da si shvatio šta je stvarno ljud-
ski kalup?« upitao je uz osmeh.

»Budi ube en, don Huane, da sam savršeno sve
stan šta je ljudski kalup«, rekao sam.

»uo sam kako šapu eš gluposti ljudskom kalupu,
kada sam stigao na most«, rekao je uz najzlobniji
osmeh.

Rekao sam mu da sam se ose ao kao bezvredni
sluga koji služi bezvrednog gospodara, i opet sam po-
nesen istom naklonoš u obe ao besmrtnu ljubav.

Sve mu je to bilo smešno i smejao se sve dok nije po eo da se guši.

»Obe anje bezvrednog sluge bezvrednom gospodaru — bezvredno je«, rekao je i ponovo se zagušio smehom.

Nije mi bilo stalo da branim svoj stav. Moja naklonost prema ljudskom kalupu ponu ena je slobodno bez ikakvog uzvra anja. Nije mi bilo važne što je moje obe anje bezvredno.

17 PUTOVANJE SANJAJU EG TELA

Don Huan mi je rekao da ćemo se nas dvojica poslednji put odvesti u grad Oahaku. Bilo je sasvim jasno da nikad više ne ćemo biti tamo zajedno. Možda će se njegova osećanja vratiti na to mesto, rekao je, ali nikad njegova celokupnost.

U Oahaki je don Huan proveo sate gledaju i svetovne, trivijalne stvari, izbledelu boju zidova, oblik udaljenih planina, šare na ispucalom betonu, ljudska lica. Onda smo otišli do trga i seli na njegovu omiljenu klupu, koja nije bila zauzeta, kao i uvek kada je njemu bila potrebna.

Za vreme našeg dugotrajnog hodanja po gradu vrlo snažno sam nastojao da se osećam žalosno i mrzovoljno, ali jednostavno to nisam mogao. Bilo je nečeg veselog u vezi sa njegovim odlaskom. Objasnio je da je to nezadrživa snaga potpune slobode.

»Sloboda je kao zarazna bolest«, rekao je. »Prelazna je; nju prenosi besprekoran nagual. Ljudi to mogu da ne cene, jer ne žele da budu slobodni. Sloboda je zastrašujuća. Upamti to. Ali ne i za nas. Pripremao sam se skoro celog svog života za ovaj trenutak. A tako ćeš i ti.«

Stalno je iznova ponavljao da u stanju u kome smo u ovom trenutku ne sme da ometa moje postupke. Rekao je da su *sanjaju e telo* i prepreka opažanja položaji skupne tačke, i da je to znanje od životnog značaja za

vidovnjake, kao što je savremenom ovek uvažno da ume da ita i piše. I jedno i drugo su uspeli postignuti nakon godina vežbanja.

»Vrlo je važno da se setiš, sad odmah, vremena kada je tvoja skupna ta ka došla u taj položaj i stvorila tvoje *sanjaju e telo*«, rekao je veoma hitro.

Onda se nasmešio i primetio da vremena ima sasvim malo; rekao je da e prise anje mog *sanjaju eg tela* na glavno putovanje staviti moju skupnu ta ku u položaj da probije prepreku opažanja kako bi skupila drugi svet.

»*Sanjaju e telo* je poznato pod raznim imenima«, rekao je posle duge pauze. »Ja najviše volim ime drugi. Taj termin pripada starim vidovnjacima, kao i njegova ud. Ja se posebno ne brinem za njihovu ud, ali moram da priznam da mi se dopada njihov termin. Drugi. Misteriozan je i prete i. Baš kao i starim vidovnjacima, pruža mi ose anja tame, senki. Stari vidovnjaci su rekli da drugi uvek stiže ogrnut vetrom.«

Godinama su don Huan i ostali lanovi njegovog društva pokušavali da me uvere da možemo istovremeno da budemo na dva mesta, da možemo da iskusimo jednu vrstu opažajne dvojnosti.

Dok je don Huan govorio, po eo sam da se se am ne eg toliko duboko zaboravljenog da je u po etku to bilo kao da sam samo slušao o tome. Tada sam, korak po korak, shvatio da sam to iskustvo i sam doživeo.

Bio sam istovremeno na dva mesta. To se desilo jedne no i u planinama severnog Meksika. Celog dana sam sa don Huanom sakupljao bilje. Zaustavili smo se da preno imo i ja sam gotovo zaspao od umora kada je iznenada naleteo vetar i don Henaro isko io iz tame pravo preda me i na smrt me uplašio.

Prva misao mi je bila sumnji ava. Verovao sam da se don Henaro itavog dana krio u grmlju, ekaju i da se spusti mrak pa da izvede svoje zastrašuju e pojavljivanje. Dok sam ga gledao kako se šepuri uokolo, primetio sam da se s njim zbil o nešto istinski udno te no i. Nešto primetno, stvarno, a ipak nešto što nisam mogao da odredim.

Šalio se sa mnom i ludirao naokolo, izvode i pokrete koji su ikali moj razum. Don Huan se kao ble sav smejao mom zaprepaš enju. Kada je prosudio da je kucnuo as, naveo me je da se pomerim u povišenu svest i za trenutak sam mogao da *vidim* don Huana i don Henara kao dva velika mehura svetlosti. Henaro nije bio Henaro od krvi i mesa koga sam poznavao u stanju normalne svesti, ve njegovo *sanjaju e telo*. Tvr dim to jer sam ga *video* kao vatrenu loptu koja je bila iznad tla. Nije bio ukorenjen kao što je bio don Huan. To je bilo kao da je Henaro, mehur svetlosti, bio na ivici poletanja, ve gore, u vazduhu, nekoliko stopa iznad zemlje, spreman da odzui.

Slede a stvar koju sam izveo te no i, koja mi se iznenada jasno ukazala kada sam se setio tog doga aja, bilo je da sam znao da treba da kolutam o ima da bih naveo svoju skupnu ta ku da se pokrene. Mogao sam, *namerom*, da centriram zra enja koja su mi omogu ila da *vidim* Henara kao mehur svetlosti, ili sam mogao da centriram zra enja koja su me navela da ga *vidim*. sasvim udnog, nepoznatog, stranog.

Kada sam *video* Henara kao udnog, o i su mu imale zao sjaj, kao o i zverinja u mraku. Ali bile su o i, i pored toga. Nisam ih video kao ta ke ilibarske svetlosti.

Te no i je don Huan rekao da e Henaro pomo i da se moja skupna ta ka pomeri vrlo duboko, da treba da ga podražavam i da radim sve što i on radi. Henaro je isturio stražnjicu i zatim vrlo snažno potisnuo karlicu napred. Mislio sam da je to skaredan gest. Stalno je to iznova ponavljao, okre u i se okolo kao da igra.

Don Huan me je gurkao po ruci, požuruju i me da podražavam Henara, i podražavao sam ga. Obojica smo se okolo ludirali, izvode i taj groteskni pokret. Posle nekog vremena osetio sam da moje telo samo izvodi taj pokret bez u eš a onoga što sam smatrao svojim pravim ja. Odvojenost mog tela od stvarnog mene postala je još izraženija, i onda sam u odre enom trenutku video neki smešan prizor — kako dva oveka jedan prema drugom izvode nepristojne pokrete.

Gledao sam o aran i shvatio da sam ja jedan od te dvojice. U trenutku kada sam to shvatio, osetio sam kako me nešto povla i i našao sam se ponovo kako karlicu potiskujem napred-nazad u skladu sa Henarom. Skoro istovremeno primetio sam da nas drugi ovek, koji sedi pored don Huana, posmatra. Vetar je duvao oko njega. Mogao sam da vidim kako mu je kosa razbarušena. Bio je go i izgledao zbunjen. Vetar ga je okružio kao da ga štiti, ili, možda naprotiv, kao da pokušava da ga oduva.

Sporo sam shvatio da sam ja taj drugi ovek. A kada sam to shvatio, doživeo sam najve i potres u životu. Jedna nedoku iva fizi ka sila razvukla me je na dvoje, kao da sam bio od vlakana, i ponovo sam buljio u oveka, koji sam bio ja, kako se ludira okolo sa Henarom, a istovremeno sam gledao golog oveka, koji je isto bio ja, kako pilji u mene dok sa Henarom pravim nepristojne pokrete. Potresao sam se toliko snažno da sam izgubio ritam pokreta i srušio se.

Don Huan mi je pomogao da ustanem, to je slede a stvar koje se se am. Henaro i drugi ja, onaj goli, nestali su.

Tako e sam se setio da je don Huan odbio da razgovara o tom doga aju. Nije ga objašnjavao osim što je rekao da je Henaro, stru njak da stvori svog dvojnika, ili drugog, i da sam ja imao duge uzajamne uticaje sa Henarovim dvojnikom u stanju normalne svesti a da to nikad nisam otkrio.

»Te no i, kao i stotinama puta ranije, Henaro je tvoju skupnu ta ku naveo da se pokrene veoma duboko u tvoju levu stranu«, objašnjavao je don Huan pošto sam mu ispri ao sve ega se se am. »Njegova mo je bila takva da je on odvuкао tvoju skupnu ta ku tamo gde se pojavljuje *sanjaju e telo*. Video si svoje *sanjaju e telo* kako te gleda. A njegovo igranje te je prevarilo.«

Pitao sam ga da mi objasni kako je Henarov nepristojan pokret mogao da ima tako drasti no dejstvo.

»Ti si istunac«, rekao je. »Henaro je iskoristio tvoje trenutno nezadovoljstvo i zbunjenost što moraš da izvodiš skaredne pokrete. Pošto se nalazio u svom sa-

njaju em telu, imao je mo da *vidi* Orlova zra enja; stalnim preimu stvom mogao je da sasvim sigurno navede tvoju skupnu ta ku da se pomeri.«

Rekao je da je sve što mi je Henaro pomogao da izvedem te no i bilo manje važno, da je Henaro pomerao moju skupnu ta ku i navodio je da napravi *sanjaju e telo* mnogo, mnogo puta, ali da ti doga aji nisu bili ono ega je on želeo da se setim.

»Želim da ponovo centriraš odgovaraju a zra enja i da se setiš vremena kada si se stvarno probudio u *sanjaju em položaju*« rekao je.

Izgledalo je da je udan talas energije eksplodirao u meni, i znao sam ega je želeo da se setim. Me utim, nisam mogao da se anje usmerim na ceo doga aj. Mogao sam samo delimi no da ga se prisetim.

Setio sam se da smo jednog jutra don Huan, don Henaro i ja sedeli baš na ovoj istoj klupi dok sam bio u stanju normalne svesti. Don Henaro je sasvim iznenađeno rekao da e svoje telo naterati da ode sa klupe a da sam ne e ustati. Ta izjava je bila sasvim izvan konteksta onoga o emu smo raspravljali. Bio sam se navikao na don Huanove mirne, pou ne re i i postupke. Okrenuo sam se prema don Huanu, o ekuju i objašnjenje, ali je on ostao neosetljiv, gledaju i pravo preda se kao da don Henaro i ja uopšte nismo bili tu.

Don Henaro me je gurkao da bi privukao moju pažnju, i tada sam bio svedok najuznemiravaju eg mogu eg prizora. Stvarno sam *video* Henara na drugom kraju trga. Mahao mi je da pri em. Ali tako e sam video don Henara kako sedi pored mene, gledaju i pravo napred, baš kao i don Huan.

Hteo sam da kažem nešto, da bih izrazio svoje strahopoštovanje, ali sam zanemio, zarobljen nekom silom svud oko sebe, koja mi nije dala da govorim. Ponovo sam pogledao Henara preko parka. Još uvek je bio тамо, pokazuju i mi pokretima glave da mu se pridružim.

Moja emocionalna uznemirenost rasla je iz trenu u tren. Želudac mi se prevrtao, i napokon sam imao suženu perspektivu, koja je vodila pravo do Henara na drugoj strani trga. A tada me je velika ljubopitli-

vost, ili ogroman strah, što je u tom trenutku izgledalo isto, povuklo do mesta gde je bio on. Naveo me je da se okrenem i pokazao mi tri oveka koja su sedela na klupi, nepokretno, kao da je vreme iš ezlo.

Osetio sam se užasno nelagodno, nekakav unutrašnji svrab, kao da su se meki organi zatvoreni u mom telu zapalili, i zatim sam se opet našao na klupi, ali Henaro je ve bio otišao. Mahnuo mi je u znak pozdrava preko trga i izgubio se me u ljudima koji su išli na pijacu.

Don Huan je živnuo. Nastavio je da me posmatra. Ustao je i hodao oko mene. Ponovo je seo i nije mogao da zadrži ozbiljan izraz lica dok mi je govorio

Shvatio sam zašto se tako ponaša. Stupio sam u stanje povišene svesti bez pomo i don Huana. Henaro je uspeo da navede moju skupnu ta ku da se sama pokrene.

Nesvesno sam se nasmejao kada sam video svoju beležnicu, koju je don Huan sve ano stavio u džep. Rekao je da e moje stanje povišene svesti iskoristiti da mi pokaže kako misteriji oveka i misteriji sveta nema kraja.

Potpuno sam se koncentrisao na njegove re i. Meutim, don Huan je rekao nešto što nisam razumeo. Zamolio sam ga da ponovi šta je rekao. Po eo je da pri a vrlo lagano. Mislio sam da je snizio glas da nas drugi ljudi ne bi uli. Slušao sam pažljivo, ali nisam razumeo ni re od onoga što je govorio; ili je govorio jezikom koji mi je bio stran, ili je trtljao. Najudnije od svega je bilo to što je nešto držalo moju pažnju na okupu, ili ritam njegovog glasa ili injenica što sam se silio da razumem. Ose ao sam da mi je um druk iji nego ina e, iako nisam mogao da prona em u emu je ta razlika. Dugo sam razmišljao pokušavaju i da shvatim šta se zbiva.

Don Huan mi je govorio vrlo tiho na uvo. Rekao je da je, pošto sam ušao u povišenu svest bez njegove pomo i, moja skupna ta ka vrlo klimava, i da mogu da je pustim da se pomeri u levu stranu opuštaju i se, zapadaju i u polusan na toj klupi. Uveravao me je da

me uva, da nemam ega da se plašim. Požurivao me je da se opustim, da dozvolim svojoj skupnoj ta ki da se pokrene.

Odmah sam osetio težinu kao da sam zaspao dubokim snom. U jednom trenu sam postao svestan da sanjam. Video sam ku u koju sam video ranije. Približavao sam joj se hodaju i ulicom. Bilo je i drugih ku a, ali na njih nisam obra ao pažnju. Nešto je u vrstilo moju svest za tu odre enu ku u koju sam video. Bila je to, velika, savremena, omalterisana ku a, sa travnjakom ispred.

Kada sam prišao bliže ku i, osetio sam bliskost sa njom, kao da sam je i ranije sanjao. Hodao sam pošljun anom stazom do ulaznih vrata; bilo je otvoreno i ušao sam. Tu je bilo tamno predvorje i velika gostinska soba sa desne strane, nameštена tamnocrvenim kau em i prikladnim foteljama postavljenim u ugao. Nedvosmisleno sam imao suženu perspektivu; mogao sam da vidim samo ono što mi je bilo pred o ima.

Jedna mlada žena stajala je pored kau a kao da je upravo ustala kad sam ja ušao. Bila je tanka i visoka, prefinjeno odevena u ode u po meri. Bila je možda u poznim dvadesetim. Kosa joj je bila tamnosme a, vatrene crne o i koje su izgledale kao da se smeše, i zašiljen, lepo izvajan nos. Bila je svetle puti ali sada divno preplanule. Smatrao sam da je zanosno lepa. Izgledalo mi je da je Amerikanka. Klimnula je, smeše i se, i ispružila ruke s dlanovima na dole, kao da mi pomaže da se podignem.

Stisnuo sam joj šake najtrapavijim pokretom. Uplašio sam se i pokušao da se vratim, ali me je ona držala vrsto, a ipak tako blago. Ruke su joj bile duge i prelepe. Govorila mi je na španskom, sa slabim tragom stranog naglaska. Molila me je da se opustim, da osetim njene ruke, da svoju pažnju usredsredim na njeno lice i da pratim pokretanje njenih usana. Hteo sam da je pitam ko je ona, ali nisam mogao da izustim ni re i.

Onda sam u uhu uo don Huanov glas. Rekao je: »Aha, tu si«, kao da me je upravo pronašao. Sedeo sam

sa njim na klupi u parku. Ali sam tako e mogao da ujem glas mlade žene. Rekla je: »Do i i sedi sa mnom.« Upravo sam to uradio i zapo eo najneverovatnije me- njanje ta ke gledišta. Naizmeni no sam bio sa don Hua- nom i sa tom mladom ženom. Mogao sam ih oboje vi- deti sasvim jasno.

Don Huan me je upitao da li mi se ona svi a, da li mi ona izgleda umiruju e i privla no. Nisam mogao da govorim, ali sam mu nekako preneo ose anje da mi se ta mlada žena neizmerno dopada. Mislio sam, bez ikakvog o iglednog razloga, da je ona uzor dobrote, da je ona neophodna za ono što don Huan radi sa mnom.

Don Huan mi je opet govorio na uvo i rekao da, ako mi se ona toliko svi a, treba da se probudim u njenoj ku i, da e me voditi ose anje topline i privla - nosti prema njoj. Kikotalo mi se i bio sam opušten. Ose anje neodoljivog uzbu enja strujalo mi je kroz telo. Ose ao sam se kao da me to uzbu enje u stvari razlaže. Nije me brinulo šta se sa mnom dešava. Rado- sno sam se zagnjurio u tamu, neopisivo crnu, i onda sam se našao u ku i te mlade žene. Sedeo sam sa njom na kau u.

Posle trenutka istog životinjskog straha, shvatio sam da nekako nisam potpun. Nešto je u meni nedo- stajalo. Me utim, nisam smatrao da je situacija pre- te a. Kroz um mi je minula misao da *sanjam* i da u se uskoro probuditi na klupi u parku u Oahaki sa don Huanom, gde se zaista nalazim, gde stvarno pripadam.

Mlada žena mi je pomogla da ustanem i odvela me do kupatila gde je velika kada bila puna vode. Tada sam shvatio da sam potpuno go. Blago mi je pomogla da u em u kadu i pridržavala mi je glavu dok sam napola plutao u vodi.

Posle nekog vremena pomogla mi je da iza em iz kade. Ose ao sam se slabo i lomno. Legao sam na kau u gostinskoj sobi i ona mi je prišla sasvim blizu. Mo- gao sam da ujem kako joj lupa srce i kako joj krv kola telom. O i su joj bile kao dva zra e a izvora ne- ega što nije bila ni svetlost ni toplota, ve nešto udno izme u to dvoje. Znao sam da *vidim* živahnu silu kako

se prenosi iz njenog tela kroz njene oči. Itavo njeno telo bilo je kao užarena peć, sjajilo se.

Osetio sam udan drhtaj koji je uzbudio itavo moje biće. Bilo je to kao da su mi živci bili na udaru i kao da ih je neko upao. Osećanje je bilo mučno. Onda sam se ili onesvestio ili zaspao.

Kada sam se probudio, neko je peškire potopljene u hladnoj vodi stavljao preko mog lica i pozadi na vrat. Video sam da mlada žena sedi pored moje glave, na krevetu u kome sam ležao. Vedro vode bilo je na nom sto i u. Don Huan je stajao u podnožju kreveta sa mojom odećom prebačenom preko ruke.

Bio sam sasvim budan. Seo sam. Pokrili su me ebetom.

»Kako je putnik?« upitao me je don Huan smeše i se. »Da li si sad u jednom komadu?«

To je bilo sve ega sam mogao da se setim. Ispricao sam tu epizodu don Huanu, i dok sam govorio, setio sam se još jednog dela. Setio sam se da mi se don Huan rugao i zadevao me što me je našao golog u krevetu te gospe. Bio sam strašno razdražen zbog njihovih primedbi. Obukao sam svoju odeću u i u besu bu no izašao iz kuće.

Don Huan me je sustigao na prednjem travnjaku. Vrlo ozbiljno je primetio da sam ponovo onaj isti glupi ja, da sam došao sebi tako što sam se zbunio, što njemu dokazuje da mojoj samovažnosti još uvek nema kraja. Ali dodao je pomirljivo da to sada nije važno; zna ajna je bila injenica što sam svoju skupnu ta ku pomerio vrlo duboko u levu stranu i kao posledicu toga proputovao sam ogromnu razdaljinu.

Govorio je o udimima i misterijama, ali nisam bio u stanju da ga slušam, jer sam bio priklješten u unutrašnjoj vatri straha i samovažnosti. Zapravo sam se ljutio. Bio sam ubeđen da me je don Huan hipnotisao u parku i da me je zatim odveo u kuću te dame, i da su mi njih dvoje radili užasne stvari.

Moj bes se prekinuo. Nešto je tamo napolju na ulici bilo tako zastrašujuće da je moj bes odmah prestao. Ali pre nego što su mi se misli sasvim sredile, don Huan me je udario po leđima i od onog što se

upravo dešavalo ništa nije ostalo. Ponovo sam bio u svojoj svakodnevnoj blaženoj gluposti, sre no slušaju i don Huana, brinu i se da li mu se dopadam ili ne.

Dok sam pri ao don Huanu o novom odlomku koga sam se upravo setio, shvatio sam da je jedan od njegovih metoda da manipuliše mojom emocionalnom uznemirenoš u bio da me pomeri u normalnu svest.

»Jedina stvar koja smiruje one koji putuju u nepoznato jeste zaborav«, rekao je. »Kakvo je olakšanje biti u obi nom svetu!

»Tog dana si ostvario veli anstven podvig. Bilo je trezveno da ti ne dozvolim da se usredsrediš na sve što se zbivalo. Baš kad si stvarno po eo da pani iš, naveo sam te da se pomeriš u normalnu svest; pokrenuo sam tvoju skupnu ta ku u položaj gde više nema nesigurnosti. Za ratnike postoje dva takva položaja. U jednom više ne sumnjaš jer sve znaš. U drugom koji je normalna svest, ne sumnjaš jer ništa ne znaš.

»Još je za tebe tada bilo rano da znaš šta se stvarno desilo. Ali mislim da je sad pravo vreme da znaš. Gledaju i tu ulicu, bio si na putu da otkriješ gde je bio tvoj *sanjaju i položaj*. Tog dana si prešao ogromnu razdaljinu.«

Don Huan me je prou avao sa mešavinom veselja i žalosti. Davao sam sve od sebe da održim pod kontrolom udnu uzbu enost koju sam ose ao. Ose ao sam da je nešto strašno važno izgubljeno u mom se anju, ili, kako bi to rekao don Huan, unutar nekih neupotrebljivih zra enja koja su jednom bila centrirana.

Pokazalo se da je moja borba da ostanem hladan bila pogrešna. Najednom kolena su mi klecnula i nervni gr evi su prostrujali. Mumlao sam, nesposoban da izgovorim jedno pitanje. Morao sam da gutam i duboko dišem pre nego što sam povratio prisebnost.

» im smo seli ovde da razgovaramo, rekao sam da nikakvo u eš e racionalnog ne treba da ometa postupke vidovnjaka«, nastavio je strogo. »Znao sam da eš, ukoliko bi utvrdio šta si uradio, morati da izostaviš racionalnost, ali da eš to morati da uradiš u nivou svesti u kome si sada.«

Objasnio je da moram da razumem da je racionalnost stanje centriranosti, što je samo rezultat položaja skupne tačke. Naglasio je da to treba da shvatim kada sam u stanju velike ranjivosti, kao što sam u tom trenutku bio. Ako bih to shvatio kada mi se skupna tačka našla u položaju gde nema sumnje, bilo bi beskorisno, jer su saznanja te vrste opšta mesta u tom položaju. Jednako beskorisno bi bilo shvatiti to u stanju normalne svesti; u takvom stanju takve spoznaje su emocionalni izlivi koji vrede samo dok osećanja traju.

»Rekao sam da si tog dana proputovao veliku razdaljinu«, kazao je blago. »To sam rekao jer znam. Bio sam tamo, se li se?«

Obilno sam se znojio od nervoze i zabrinutosti. »Putovao si jer si se probudio u udaljenom *sanjaju em položaju*«, nastavio je. »Kada te je Henaro povukao preko trga, baš odavde sa ove klupe, on je prokrio put za tvoju skupnu tačku da se pomeri iz normalne svesti sve do položaja u kome se javlja *sanjaju e telo*. Tvoje je *sanjaju e telo* u stvari preplavilo neverovatnu razdaljinu za vreme od jednog treptaja. Ipak to nije važan deo. Misterija je u *sanjaju em položaju*. Ako je on dovoljno snažan da te povuče, možeš da odeš do kraja ovog sveta ili izvan njega, baš kao i stari vidovnjaci. Oni su išezli sa ovog sveta jer su se probudili u *sanjaju em položaju* izvan granica poznatog. Tvoj *sanjaju i položaj* onog dana bio je u ovom svetu, ali podaleko od grada Oahake.

»Kako se odvija takvo putovanje?« upitao sam.

»Nema na ina da se sazna kako se to dešava«, rekao je. »Snažno osećanje, ili nepokolebljiva namera, ili veliko interesovanje služe kao vodič; tada se skupna tačka snažno uvrsti u *sanjaju em položaju*, dovoljno dugo da tu dovede sva zračenja koja su unutar njega.«

Don Huan je tada rekao da me je tokom godina našeg druženja navodio da *vidim* bezbroj puta, bilo u stanjima normalne ili povišene svesti; *video* sam bezbroj stvari koje sada po injemu da razumem na povezaniji na in. Ta povezanost nije logička ili racionalna, ali razjašnjava, kako god da to čini, sve što sam u inio,

sve što su mi radili i sve što sam *video* tokom svih tih godina sa njim. Rekao mi je da je sada potrebno poslednje razjašnjenje: povezana ali iracionalna spoznaja da je sve što smo na svetu nau ili da opažamo, neraskidivo povezano sa položajem u kome se nalazi skupna ta ka. Ako se skupna ta ka premesti sa tog položaja, svet prestaje da bude ono što ina e jeste.

Don Huan je tvrdio da premeštanje skupne ta ke preko srednje linije ljudske ahure ini da itav svet koji znamo iš ezava trenutno pred našim o ima, kao da je zbrisan, jer su stabilnost i supstancijalnost, koje izgledaju kao da pripadaju sudu našeg opažanja, samo sile centriranosti. Pojedina zra enja se rutinski centriraju zbog u vrš enosti skupne ta ke na naro itom mestu; to je sve što se ti e našeg sveta,

»Postojanost sveta nije udo«, nastavio je, »udo je u vrš enost skupne ta ke na bilo kom mestu. Kada vidovnjaci pokrenu svoje skupne ta ke, oni se ne susre u sa iluzijom, oni se susre u sa drugim svetom; taj drugi svet je isto tako stvaran kao i onaj koji sada gledamo, ali nov položaj njihovih skupnih ta aka, koji stvara taj novi svet, mnogo je udesniji od stare u vrš enosti.

»Uzmi sebe, na primer; ti si sada u stanju povišene svesti. Ono što možeš initi u takvom stanju nije iluzija; jednako je stvarno kao i svet sa kojim eš se suo iti sutra u svom svakodnevnom životu, a ipak sutra svet, iji si sada o evidac, ne e postojati. On postoji samo kada se tvoja skupna ta ka pokrene sa odre enog mesta u kom si sad.«

Dodao je da je zadatak sa kojim se ratnici suo avaju kada završavaju uvežbavanje — zadatak sastavljanja. Tokom uvežbavanja ratnici, naro ito muškarac nagonal, nastoje da se pokre u u što je više mogu e posebnih ta aka. Rekao je da sam se ja selio u bezbroj položaja koje jednog dana treba da sastavim u povezanu celinu.

»Na primer, ako bi pokrenuo svoju skupnu ta ku u odre en položaj, ti bi se setio ko je ta dama«, nastavio je sa udnim osmehom. »Tvoja skupna ta ka bila

je na tom mestu stotinama puta. Trebalo bi da ti bude najlakše da ga sastaviš.«

Kao da je moje se anje zavisilo od njegove sugestije, po eo sam maglovito da se prise am ose anja pripadnosti. Tu je bilo ose anje bezgrani ne naklonosti, koja kao da me je privla ila; neprijatna slatko a ispunila je vazduh, kao da mi je neko došao s le a i pro suo taj miris po meni. ak sam se i okrenuo. I tada sam se setio. Ona je bila Kerol, žena nagual! Još ju e sam bio sa njom. Kako sam mogao da je zaboravim?

Imao sam jedan neopisiv trenutak u kom su, mi-slim, sva ose anja mog psihološkog repertoara proju-rila kroz moj um. Da li je bilo mogu e, pitao sam se, da se probudim u njenoj ku i u Tusonu, u Arizoni, na dve hiljade milja udaljenosti? I da li je svako pojedina no stanje povišene svesti toliko izolovano da ovek ne može da ih zapamti?

Don Huan mi je prišao i stavio mi ruku na rame. Rekao je da ta no zna kako mi je. Njegov dobrotvor ga je naterao da proživi sli no iskustvo. I upravo ono što on sada pokušava da uradi sa mnom, pokušao je njegov dobrotvor sa njim: da uteši re ima. On je bio zahvalan svom dobrotvoru za taj pokušaj, ali je sumnjao, kao što i sad sumnja, da postoji na in da se uteši bilo ko ko je spoznao putovanje *sanjaju eg tela*.

U mom umu sada više nije bilo sumnje. Nešto u meni je proputovalo razdaljinu izme u grada Oahaka u Meksiku i Tusona u Arizoni. Ose ao sam udno olak-šanje, kao da sam se najzad posle svega o istio od greha.

Tokom godina koje sam proveo sa don Huanom, imao sam praznine povezanosti i se anja. Moj boravak u Tusonu s njim toga dana bio je jedna od tih praznina. Zapamtio sam da nisam mogao da se setim kako sam stigao u Tuson. Na to, me utim, nisam obratio nikakvu pažnju. Mislio sam da je omaška bila proizvod mojih delatnosti sa don Huanom. On je uvek veoma pazio da ne produbi moju racionalnu sumnji avost u stanjima normalne svesti, ali ako bi sumnja bila neizbežna, uvek bi davao kratka objašnjenja, navode i kako priroda naših delatnosti podsti e ozbiljna neslaganja u se anju.

Rekao sam don Huanu da se, pošto smo obojica tog dana završili na istom mestu, pitam da li je mogu e da se dvoje ili više ljudi probudi u istom *položaju sanjanja*.

»Svakako«, rekao je. »Tako su stari tolte ki vra- evi odlazili u nepoznato u mnoštvima. Pratile su jedan drugog. Ne može se saznati kako ovek prati drugoga. Jednostavno, to se radi. *Sanjaju e telo* to, eto, radi. Prisustvo drugog *sanja a* podsti e ga da to radi. Onog dana si me povukao sa sobom. I ja sam te pratio jer sam želeo da budem sa tobom.«

Želeo sam da mu postavim toliko pitanja, ali je svako od njih izgledalo izlišno.

»Kako je mogu e da se nisam setio žene naguala, promrmljao sam, i užasna patnja i ežnja su me zgrabile. Pokušavao sam da se više ne ose am žalostan, ali je žalost prosto prostrujala kroz mene kao bol.

»Ti se još uvek ne se aš«, rekao je. »Samo kada se tvoja skupna ta ka pokrene, mo i eš da se setiš. Ona je za tebe kao fantom, a i ti za nju. Video si je jednom u stanju normalne svesti, ali ona tebe nikada nije videla u stanju svoje normalne svesti. Za nju si ti podjednako važna li nost kao i ona za tebe. S tom razlikom što ti možeš da se probudiš jednog dana i sve sastaviš. Ti imaš dovoljno vremena da to uradiš, ali ona nema. Njeno vreme ovde isti e.«

Ose ao sam kao da se bunim protiv strašne nepravde. U umu sam imao spremnu pregršt primedbi, ali ih nikad nisam izustio. Don Huanov osmeh je zraio. O i su mu sijale istom radoš u i avolstvom. Ose ao sam da o ekuje moje izjave, jer je znao šta u da kažem. Isto ose anje me je spre ilo ili, radije, ništa nisam rekao jer se moja skupna ta ka sama ponovo pomerila. I onda sam znao da žena nagual ne može da žali što nema vremena, niti ja mogu da se radujem što ga imam.

Don Huan me je itao kao bukvar. Požurivao me je da završim sa razumevanjem i da kažem zašto ne treba žaliti niti se radovati. Jedan tren sam ose ao da znam zašto. Ali sam onda izgubio nit.

»Uzrujavanje što se ima vremena jednako je uzrujavanju što vremena nema«, rekao je. »To ti je sasvim isto.«

»Biti žalostan nije isto što i žaliti«, rekao sam. »A ja sam strašno žalostan.«

»Koga je briga za žalost«, rekao je. »Misli samo na misterije; misterija je jedino važna. Mi smo živa bića; treba da umremo i da se odrekemo svoje svesti. Ali ako možemo da promenimo makar mrvicu u tome, kakva tajanstva mora da nas ojekuju! Kakva tajanstva!«

18 PROBLJANJE PREPREKA OPAŽANJA

Kasno popodne, još uvek u Oahaki, don Huan i ja smo lagano šetali oko trga. Kako smo se približavali njegovoj omiljenoj klupi, ljudi koji su tu sedeli ustali su i otišli. Požurili smo do nje i seli.

»Stigli smo na kraj mog objašnjenja svesti«, rekao je. »A danas eš ti samo da skupiš drugi svet i da sve sumnje ostaviš zauvek.

»U onome što eš da u iniš ne sme biti nikakve greške. Danas eš, iz povoljnog položaja povišene svesti, sam da pokreneš svoju skupnu ta ku i u jedan mah eš da centriráš zra enja drugog sveta.

»Kroz nekoliko dana, kada se Henaro i ja na emo sa tobom na planinskom vrhu, u ini eš isto to iz nepovoljnijeg položaja normalne svesti. Mora eš da centriráš zra enja drugog sveta u sekundi; ako to ne u iniš, umre eš smr u prose nog oveka koji je pao sa litice.«

To se odnosilo na jedan in koji je želeo da izvedeni kao poslednje od njegovih u enja za desnu stranu: in skakanja sa planinskog vrha u ponor.

Don Huan je razjasnio da ratnici završavaju obuku kada se osposobe da bez pomo i probiju prepreku opažanja, polaze i iz normalnog stanja svesti. Nagual vodi ratnike do tog praga, ali uspeh zavisi od pojedinca. Nagual ih samo kuša, neprestano ih guraju i da se sami za sebe staraju.

»Jedina sila koja može privremeno da poništi centriranost jeste centriranost«, nastavio je. »Ti eš morati da poništiš centriranost zbog koje opažaš svet svakodnevnih zbivanja. *Nameravaju i nov položaj svoje skupne ta ke i nameravaju i da tamo ostane dovoljno dugo u vrš ena, centrira eš drugi svet i izvu i eš se iz ovog.*

»Stari vidovnjaci do današnjeg dana prkose smrti jer rade baš to, *nameravaju svoje skupne ta ke tako da ostanu u vrš ene u položajima koji ih smeštaju u bilo koji od sedam svetova.*«

»Šta e se desiti ako uspem da centriram drugi svet?« pitao sam.

»Oti i eš u njega«, odgovorio je. »Kao što je Henaro otišao jedne no i na ovom istom mestu, kada ti je pokazivao tajnu centriranja.«

»Gde u se na i, don Huane?«

»U drugom svetu, naravno. Gde drugde?«

»A šta je sa ljudima oko mene, i sa zgradama, i planinama, i sa svim ostalim?«

»Bi eš od svega toga razdvojen istom onom preprekom koju si probio; preprekom opažanja. I baš kao vidovnjaci koji su se zakopali da bi prkosili smrti, ti ne eš biti u ovom svetu.«

Kada sam uo njegove izjave, u meni se povela borba. Jedan deo mene je galamio da je don Huanovo gledište neodrživo, dok je drugi deo znao da je on izvan svake sumnje u pravu.

Pitao sam ga šta e da se desi ako svoju skupnu ta ku pokrenem dok sam na ulici, usred saobra aja u Los An elesu.

»Los An eles e nestati kao dašak vetra« odgovorio je ozbiljna izraza. »Ali ti eš ostati.«

»To je misterija koju sam pokušavao da ti objasnim. Ti si je iskusio, mada je još uvek nisi razumeo, ali danas ho eš.«

Rekao je da ja još uvek ne mogu da se koristim podrškom zemlje da bih se pomerio na drugi veliki pojas zra enja, ali pošto imam potrebu koja mi zapoveda da se pomerim, ta e mi potreba poslužiti kao lansirni ure aj.

Don Huan je pogledao u nebo. Protegao je ruke iznad glave kao da je suviše dugo sedeo i kao da iz tela razgoni obamrlost. Zapovedio mi je da utrnem unutrašnji dijalog i da u em u unutrašnju tišinu. Zatim je ustao i pošao do trga; dao mi je znak da ga pratim. Pošao je pustom stranom ulice. Prepoznao sam da je to ista ulica u kojoj mi je Henaro demonstrirao centriranje. U trenutku kada sam se toga setio, našao sam se kako sa don Huanom kora am po mestu koje mi je odavno bilo vrlo blisko: pusta ravnica sa žutim dinamama ne ega što je izgledalo kao sumpor.

Prisetio sam se tad da me je don Huan naveo da taj svet opazim stotinama puta. Setio sam se tako e da je izvan opustošenog pejzaža dina tu bio drugi svet koji je sijao izvanrednom, ujedna enom, istom belom svetloš u.

Ovog puta, kada smo don Huan i ja ušli u njega, osetio sam da svetlost koja je stizala sa svih strana nije bila okrepljuju a svetlost, ve je bila toliko umiruju a da sam ose ao kao da je sveta.

Kada sam se okupao u toj svetoj svetlosti, jedna razumna misao je eksplodirala u mojoj unutrašnjoj tišini. Mislio sam da je bilo sasvim mogu e da su mistici i sveci bili na ovom putovanju skupne ta ke. Oni su Boga videli u ljudskom kalupu. Videli su pakao u fosfornim dinamama. A zatim su videli nebesku slavu u prozra noj setlosti.

Moja razumna misao zgasla je skoro istog asa pred snažnim napadima onoga što sam opažao. Svest mi je bila opsednuta mnoštvom oblika, obli ja ljudi, žena i dece svih uzrasta, i drugih nepojmljivih utvara koje su sjale zaslepljuju om belom svetloš u.

Video sam don Huana kako ide pored mene, gledaju i u mene a ne u utvare, ali slede eg trenutka *video* sam ga kao svetle u loptu koja se kretala gore-dole na nekoliko stopa od mene. Lopta je na inila nagao i zastrašuju i pokret i prišla mi bliže, i ja sam *video* njenu unutrašnjost.

Don Huan je radio svojim sjajem svesti za moju dobrobit. Iznenada je sjaj zasjao na etiri ili pet kon-

astili vlakana na levoj strani. Tu je ostao u vrš en. Sva je moja usredsre enost bila na njemu — nešto izdužene, krute figure, uzburkane drhtanjem kao liš e na povetarcu. Bili su naspram gotovo fluorescentne ruži aste pozadine. U trenutku kada sam svoje o i usredsredio na njih, došli su tu gde sam ja bio, ne hoda ju i niti klize i niti lete i, ve su se vukli duž nekakvih beli astih vlakana koja su izlazila iz mene. Belina nije bila svetlost ili sjaj, ve su to bile linije kao nacrtane kredom. Brzo su se razgradile, pa ipak nedovoljno brzo. Saveznici su bili na meni pre nego što su linije iš ezle.

Okružili su me. Uzbudio sam se i saveznici su se odmah udaljili, kao da sam ih izgrdio. Bilo mi ih je žao, i to ose anje ih je odmah vratilo. Ponovo su došli i trljali se o mene. Tada sam *video* nešto što sam *video* u ogledalu na potoku. Saveznici nisu imali unutrašnji sjaj. Nisu imali unutrašnja kretanja. U njima nije bilo života. A ipak, o igledno su bili živi. Oni su bili udni groteskni oblici koji su podse ali na zatvorene vre e za spavanje. Tanka linija na sredini njihovih izduženih obli ja inila je da izgledaju kao zašiveni.

Nisu bili prijatni. Ose anje da su mi potpuno strani nateralo me je da se osetim nelagodno, postao sam nestrpljiv. *Video* sam da se tri saveznika kre u kao da ska u gore-dole; u njima je bio slabašan sjaj. Sjaj je rastao i ja ao, dok nije bar kod jednog od saveznika postao sasvim blistav.

U trenutku kad sam to *video*, suo io sam se sa crnim svetom. Nisam mislio da kažem da je bio mra an kao što je no mra na. Pre bi se moglo re i da je sve oko mene bilo potpuno crno. Pogledao sam u nebo i nigde nisam nalazio svetlost. Nebo je tako e bilo crno i doslovce prekriveno linijama i nepravilnim krugovima razli itog stepena crnila. Nebo je izgledalo kao crn komad drveta. Videli su se tragovi godina.

Pogledao sam zemlju. Bila je paperjasta. Izgledalo je kao da se sastoji od pahuljica agar-agara; nisu to bile pahuljice tupog sjaja, ali nisu bile ni sjajne. Bilo je to nešto izme u, što nikad u životu nisam *video*: crni agar-agar.

Za uo sam glas *vi enja*. Rekao je da je moja skupna ta ka sakupila itav svet sa drugim velikim pojasevima zra enja: crni svet.

Želeo sam da upijem svaku re koju sam uo; da bih to uradio, morao sam da razbijem usredsre enost. Glas je utihnuo; o i su mi ponovo došle u žižu. Stajao sam sa don Huanom samo nekoliko blokova od trga.

Odmah sam osetio da nemam vremena za odmor, da bi bilo beskorisno prepuštati se šoku. Prikupio sam svu svoju snagu i upitao don Huana da li sam uradio ono što je o ekivao.

»Uradio si ta no ono što se od tebe o ekivalo da uradiš«, rekao je ubedljivo. »Hajdemo nazad do trga da se još jednom prošetamo oko njega, poslednji put na ovom svetu.«

Odbio sam da razmišljam o odlasku don Huana, pa sam ga upitao o crnom svetu. Maglovito sam se seao da sam ga i ranije *video*.

»To je najlakši svet za skupljanje«, rekao je. »I od svega što si iskusio, samo je crni svet vredan pažnje. On je jedina prava centriranost drugog velikog pojasa koju si ikad napravio. Sve ostalo je bilo bo no pomeranje duž ovekovog pojasa, ali još uvek unutar istog velikog pojasa. Zid od magle, ravnica sa žutim dinama, svet utvara — sve su to bo ne centriranosti koje naše skupne ta ke prave dok se približavaju presudnom položaju.«

Dok smo se vra ali na trg, objasnio je da je jedna od udnih osobina crnog sveta da nema ista zra enja koja se u našem svetu ti u vremena. To su razli ita zra enja koja daju druk ije rezultate. Vidovnjaci koji putuju u crni svet ose aju da su u njemu boravili itavu ve nost, ali u našem svetu to traje jedan tren.

»Crni svet je užasan jer u njemu telo stari«, rekao je nedvosmisleno.

Zamolio sam ga da razjasni to što je izjavio. Usporio je hod i pogledao me. Podsetio me je da je Henaro, na svoj neposredan na in, jednom pokušao da mi ukaže na to, kada mi je rekao da smo se mi vukli kroz pakao itavu ve nost, dok u svetu koji mi znamo nije prošao ak ni minut.

Don Huan je primetio da ga je u mladosti opsedao crni svet. Pitao se, pred svojim dobrotvorom, šta bi se desilo kada bi on otišao i ostao u njemu neko vreme. Ali, pošto njegov dobrotvor nije bio sklon da objašnjava, jednostavno je zagnjurio don Huana u crni svet da bi mu omoguio da sam to otkrije.

»Mo naguala Hulijana je bila tako izuzetna«, nastavio je don Huan, »da su mi bili potrebni dani da se vratim iz crnog sveta.«

»Misliš, trebalo ti je više dana da svoju skupnu ta ku vratiš u njen normalan položaj, zar ne? upitao sam.

»Da. To sam mislio«, rekao je.

Objasnio je da je za nekoliko dana, koliko je bio izgubljen u crnom svetu, ostario najmanje deset godina, ako ne i više. Zra enja u njegovoj ahuri su ose ala pritisak godina usamljeni ke borbe.

Sa Silviom Manuelom je bilo sasvim druk ije. Nagual Hulijan je njega tako e zagnjurio u nepoznato, ali je Silvio Manuel sakupio drugi svet sa drugim skupom pojaseva, svet koji tako e nije imao zra enja vremena ali je obrnuto delovao na vidovnjake. Nestao je na sedam godina, a ipak mu se inilo da je odsustvovao samo na tren.

»Sakupljanje drugih svetova nije samo stvar vežbe ve i stvar *namere*«, nastavio je. »I nije to samo vežba iskakanja iz tih svetova, kao da si povu en na lastiku. Vidiš, vidovnjak mora da bude smeo. Kada jednom probiješ prepreku opažanja, ne moraš da se vratiš na isto mesto u svetu. Shvataš šta mislim?«

Polako mi se razjasnilo šta je govorio. Gotovo neodoljivo sam poželeo da se nasmejem takvoj besmislenoj ideji, ali pre nego što je ta ideja prerasla u uverenje, don Huan mi je govorio i poremetio ono što sam hteo da upitam.

Rekao je da je za vidovnjake opasnost sakupljanja drugih svetova u tome što su ti svetovi isto tako posedni ki kao i naš svet. Snaga centriranosti je takva da kada se skupna ta ka jednom probije sa svog normalnog položaja, u vrš uje se na drugim položajima, u drugim

centriranostima. Ratnici se uzlažu riziku da se nasu u u neizmernoj usamljenosti.

Radoznali, razumni deo mene primetio je da sam ga ja *video* kao svetlosnu loptu u crnom svetu. Prema tome, mogu e je da se u tom svetu boravi sa ljudima.

»Samo ako te ljudi prate okolo, pokre u i svoje skupne ta ke kada ti pokreneš svoju«, odgovorio je. »Ja sam pokrenuo svoju da bih bio sa tobom; ina e ti bi tamo bio sam sa saveznicima.«

Prestali smo da hodamo, i don Huan je rekao da je došlo vreme da ja po em.

»Želim da zaobi eš sva bo na pomeranja«, rekao je, »i da odeš pravo u slede i celokupan svet: crni svet. Kroz nekoliko dana mora eš to isto da uradiš sam. Ne eš imati vremena za tra enje. Mora eš to da uradiš da bi izbegao smrt.«

Rekao je da je probijanje prepreke opažanja vrhunac svega što vidovnjaci rade. Od trenutka kada je prepreka probijena, ovek i njegova sudbina poprimaju druk ije zna enje za ratnike. Zbog transcendentalne važnosti probijanja te prepeke, novi vidovnjaci upotrebljavaju in probijanja kao poslednju proveru. Provera se sastoji od skakanja u ponor sa planinskog vrha u stanju normalne svesti. Ako ratnik koji ska e u ponor ne izbriše svakodnevni svet i ne pridruži se drugom svetu pre nego što stigne do dna, on umire.

»Ono što eš da uradiš jeste da nateraš ovaj svet da nestane«, nastavio je, »ali osta eš donekle svoj. To je poslednje uporište svesti, ono jedino na koje novi vidovnjaci ra unaju. Oni znaju da, pošto sagore od svesti, pomalo zadržavaju ose anje da oni jesu oni.«

Nasmešio se i pokazao na ulicu koju smo mogli da vidimo sa mesta na kome smo stajali — na ulicu u kojoj mi je Henaro pokazao misterije centriranja.

»Ta ulica, kao i svaka druga, vodi u ve nost«, rekao je. »Sve što ti treba da radiš jeste da ideš njom u potpunoj tišini. Vreme je. Idi sad! Idi!«

Okrenuo se i pošao od mene. Henaro ga je ekao na uglu. Henaro mi je mahnuo i napravio pokret kojim

me požuruje da po em. Don Huan je nastavio da hoda ne okrećući se. Henaro mu se pridružio. Po eo sam da ih pratim, ali sam znao da je to pogrešno. I onda sam pošao u suprotnom smeru. Ulica je bila mračna, usamljena i crna. Nisam se prepuštao osećanjima neuspešnosti ili nepodesnosti. Hodao sam u unutrašnjoj tišini. Moja skupna tačka se kretala velikom brzinom. *Video* sam tri saveznika. Zbog linije na sredini izgledalo je da se sa strane smeju. Osetio sam se bezvredan. I tada je sila nalik vetru oduvala svet.

EPILOG

Posle nekoliko dana celo društvo naguala i svi u enici okupili su se zajedno na ravnom planinskom vrhu o kome mi je don Huan govorio.

Don Huan je rekao da se svaki od u enika ve oprostio sa svima i da se svi nalazimo u stanju svesti koje ne priznaje sentimentalnosti. Za nas, rekao je, postoji samo delanje. Bili smo ratnici u stanju krajnje borbenosti.

Izuzev don Huana, Henara, Pablita, Nestora i mene, svi su se malo udaljili, da bi Pablitu i meni omogu ili usamljenost kako bismo stupili u stanje normalne svesti.

Ali pre nego što smo to u inili, don Huan nas je uzeo pod ruke i šetao sa nama po zaravnjenom vrhu.

»Za koji trenutak *namerom* ete pokrenuti svoje skupne ta ke«, rekao je. »I niko vam ne e pomagati. Sada ste sami. Morate tada da imate na umu da *name-ra* zapo inje komandom.

»Stari vidovnjaci su uobi avali da kažu da ukoliko e ratnik imati unutrašnji dijalog, trebalo bi da to bude umestan dijalog. Za stare vidovnjake to je bio dijalog o arobnjaštvu i uve avanje njihove samorefleksije. Za nove vidovnjake to nije dijalog, ve nepristrasno manipuliisanje *namerom* trezvenim komandama.«

Neprestano je ponavljao da manipuliisanje *name-rom* zapo inje komandom koju ovek sebi daje; ko-

manda se zatim ponavlja sve dok ne postane Orlova komanda, i tada se skupna ta ka pomera. Prema tome, u tom trenutku ratnici postižu unutrašnju tišinu.

injenica da je takav jedan manevar mogu , rekao je, jeste nešto što je od najve e mogu e važnosti za vidovnjake, kako za stare tako i za nove, ali zbog dijametralno suprotnih razloga. Znanje o tome dopuštalo je starim vidovnjacima da svoje skupne ta ke pokrenu do nepojmljivih *položaja sanjanja* u nesamerljivo nepoznato; za nove vidovnjake to zna i odbijanje da se bude hrana, zna i da se Orao izbegne pokretanjem skupnih ta aka u odre eni *položaj sanjanja* koji se zove potpuna sloboda.

Objasnio je da su stari vidovnjaci otkrili da je mogu e da se skupna ta ka pokrene do granice poznatog i tu se u vrsti u stanju puke povišene svesti. Iz tog položaja oni su *videli* izvodljivost neprestanog laganog pomeranja svojih skupnih ta aka u druge položaje izvan te granice — udesan podvig skop an sa drskoš u ali i netrezvenoš u, jer oni nikako nisu mogli da povuku kretanje svojih skupnih ta aka, ili možda to uopšte nisu ni želeli.

Don Huan je rekao da e pustolovni ljudi, suo eni sa tim da biraju izme u smrti u svetu obi nih zbivanja ili smrti u nepoznatim svetovima, bez sumnje odabrali ovo drugo, i da su novi vidovnjaci, shvativši da su njihovi prethodnici odabrali da samo promene mesto svoje smrti, napokon razumeli uzaludnost svega toga; uzaludnost borbe da pot ine svoje drugove, uzaludnost skupljanja drugih svetova i, iznad svega, uzaludnost samovažnosti.

Jedna od najsre njih odluka koju su novi vidovnjaci doneli bila je, rekao je, da nikad ne dopuste svojim skupnim ta kama da se trajno kre u ka bilo kom položaju osim položaju povišene svesti. Iz tog položaja oni su zaista razrešili dilemu uzaludnosti i otkrili su da rešenje nije u jednostavnom odabiranju drugog sveta u kojem bi se umrlo, ve u odabiranju totalne svesti, totalne slobode.

Don Huan je napomenuo da su, odabravši totalnu slobodu, novi vidovnjaci nesvesno nastavili tradiciju svojih prethodnika i da su postali suštinski izaziva i smrti.

Objasnio je da su novi vidovnjaci otkrili da ukoliko je skupna ta ka naterana da se neprekidno kre e do granice nepoznatog, ali da se stalno vra a na položaj krajnjih granica nepoznatog, onda, kada su oslobodi, ona iznenada poput munje kre e preko itave ovekove ahure, centriraju i sva zra enja u ahuri odjednom.

»Novi vidovnjaci gore snagom centriranosti«, nastavio je don Huan, »snagom *volje* koju su oni pretvorili u snagu *namere* žive i besprekomim životom. *Namera* je centriranost svih ilibarskih zra enja svesti, zato je ispravno re i da totalna sloboda zna i totalnu svest.«

»Da li je to ono što ete svi vi da u inite, don Huan?« upitao sam.

»Ve ina od nas sigurno ho e, ako budemo imali dovoljno energije«, odgovorio je. »Sloboda je Orlov poklon ovek. Na žalost, vrlo malo ljudi shvata da sve što nam je potrebno da bismo prihvatili tako veli anstven poklon jeste da imamo dovoljno energije.

»Ako je to sve što nam je potrebno, tada na svaki na in moramo da postanemo energetske cicije.«

Posle toga don Huan nas je naveo da u emo u stanje normalne svesti. U sumrak smo Pablito, Nestor i ja sko ili u ponor. I don Huan i društvo naguala plamteli su unutrašnjim ognjem. Oni su ušli u potpunu svest, jer su imali dovoljno energije da prihvate zapanjuju i poklon slobode.

Pablito, Nestor i ja nismo umrli na dnu te klisure, a nisu ni ostali u enici koji su ranije sko ili, jer nikada nismo ni stigli tamo; svi smo mi, pod uticajem tako izvanrednog i nepojmljivog ina kao što je skakanje u sopstvenu smrt, pokrenuli svoje skupne ta ke i skupili druge svetove.

Sada znamo da smo ostali da se setimo povišene svesti i da ponovo steknemo sopstvenu celokupnost.

I tako e smo znali da što se više se amo, to je ja e naše iskušenje, naše u enje, ali su ve e naše sumnje, naš nemir.

Za sada, izgleda kao da smo mi ostavljeni samo da bi nas mu ila naj dalekosežnija pitanja o prirodi i sudbini oveka, dok i mi ne budemo imali dovoljno energije ne samo da proverimo sve emu nas je don Huan u io ve da i sami prihvatimo poklon Orla.